

Pradžia>Kreipimasis į teismą>Kur ir kaip>Išlaidos

Išlaidos

Jeigu pilietis rengiasi kreiptis į teismą arba nori, kad būtų įvykdytas teismo sprendimas, jam turi būti suteikta galimybė gauti informaciją apie bylinėjimosi išlaidas atitinkamoje valstybėje narėje.

Civilinėse ir komercinėse bylose bylinėjimosi išlaidoms taikomi nacionalinės teisės aktai, išlaidos nėra suderintos ES mastu. Todėl kiekvienoje valstybėje narėje išlaidos skiriasi.

Išsamią informaciją apie teismo proceso išlaidas valstybėse narėse, taip pat apie Europos Komisijos užsakymu atliktus kelis atvejų tyrimus rasite pasirinkę vieną iš dešinėje pusėje esančių vėliavėlių.

Jei neturite pakankamai finansinių išteklių, kad galėtumėte sumokėti bylinėjimosi išlaidas, galite prašyti [teisinės pagalbos](#).

Daugiau informacijos galima rasti pridedamame tyrime (tik anglų ir prancūzų kalbomis), kuris buvo atliktas siekiant visose valstybėse narėse nustatyti civilinio teismo proceso išlaidų šaltinius:

apibrėžiant kiekvieno nustatyto išlaidų šaltinio dalį lyginant su visomis civilinio teismo proceso išlaidomis,

lyginant išlaidas, kurias skirtingose valstybėse narėse patyrė bylos šalys,

nustatant išlaidų šaltinių ir išlaidų sumų skirtumus,

nustatant, kaip teismo proceso išlaidų skaidrumas bei išlaidų šaltinių ir sumų skirtumų mažinimas gali pagerinti galimybes kreiptis į teismus,

rekomenduojant galimus veiksmus ES mastu, galbūt nustatant būtinuosius standartus, kad būtų sudarytos sąlygos kreiptis į teismus didinant civilinio teisingumo išlaidų skaidrumą,

tam tikrais atvejais ir kai taikoma, apskritai nustatant ryšį tarp teisingumo išlaidų ir piliečių galimybės kreiptis į teismus ,

nustatant konkrečias problemas, susijusias su tarptautiniais ginčiais.

Tyrimas parodo padėtį Europos Sąjungoje konkrečiu laiku – 2007 m. gruodžio mėn.

Susiję priedai

Civilinio teismo proceso Europos Sąjungoje išlaidų skaidrumo tyrimas [PDF](#) (2615 Kb) [en](#) – anglų k.

Civilinio teismo proceso Europos Sąjungoje išlaidų skaidrumo tyrimas [PDF](#) (2665 Kb) [fr](#) – prancūzų k.

Priedas Nr. 1. Visuomenės apklausos rezultatai [PDF](#) (1700 Kb) [en](#)

Nacionalinė ataskaita. Belgija [PDF](#) (829 Kb) [en](#)

Nacionalinė ataskaita. Bulgarija [PDF](#) (566 Kb) [en](#)

Nacionalinė ataskaita. Čekija [PDF](#) (703 Kb) [en](#)

Nacionalinė ataskaita. Danija [PDF](#) (560 Kb) [en](#)

Nacionalinė ataskaita. Vokietija [PDF](#) (565 Kb) [en](#)

Nacionalinė ataskaita. Estija [PDF](#) (872 Kb) [en](#)

Nacionalinė ataskaita. Airija [PDF](#) (400 Kb) [en](#)

Nacionalinė ataskaita. Graikija [PDF](#) (849 Kb) [en](#)

Nacionalinė ataskaita. Ispanija [PDF](#) (640 Kb) [en](#)

Nacionalinė ataskaita. Prancūzija [PDF](#) (1312 Kb) [en](#)

Nacionalinė ataskaita. Italija [PDF](#) (772 Kb) [en](#)

Nacionalinė ataskaita. Kipras [PDF](#) (555 Kb) [en](#)

Nacionalinė ataskaita. Latvija [PDF](#) (742 Kb) [en](#)

Nacionalinė ataskaita. Lietuva [PDF](#) (950 Kb) [en](#)

Nacionalinė ataskaita. Liuksemburgas [PDF](#) (551 Kb) [en](#)

Nacionalinė ataskaita. Vengrija [PDF](#) (533 Kb) [en](#)

Nacionalinė ataskaita. Malta [PDF](#) (742 Kb) [en](#)

Nacionalinė ataskaita. Nyderlandai [PDF](#) (702 Kb) [en](#)

Nacionalinė ataskaita. Austrija [PDF](#) (829 Kb) [en](#)

Nacionalinė ataskaita. Lenkija [PDF](#) (396 Kb) [en](#)

Nacionalinė ataskaita. Portugalija [PDF](#) (781 Kb) [en](#)

Nacionalinė ataskaita. Rumunija [PDF](#) (544 Kb) [en](#)

Nacionalinė ataskaita. Slovėnija [PDF](#) (723 Kb) [en](#)

Nacionalinė ataskaita. Slovakija [PDF](#) (872 Kb) [en](#)

Nacionalinė ataskaita. Suomija [PDF](#) (504 Kb) [en](#)

Nacionalinė ataskaita. Švedija [PDF](#) (457 Kb) [en](#)

Nacionalinė ataskaita. Jungtinė Karalystė [PDF](#) (448 Kb) [en](#)

Paskutinis naujinimas: 18/01/2019

Šį puslapį tvarko Europos Komisija. Šiame tinklalapyje pateikta informacija nebūtinai atitinka Europos Komisijos oficialią poziciją. Europos Komisija nepriima atsakomybės ar įsipareigojimų už šiame dokumente pateiktą informaciją arba duomenis. Informacija apie ES tinklalapių autorių teises pateikiama teisiniame pranešime.

Teismo proceso išlaidos - Belgija

Šiame puslapyje pateikiama informacija apie teismo išlaidas Belgijoje. Teismo proceso išlaidos nuodugniau analizuojamos šiuose atvejų tyrimuose:

[Šeimos teisė. Santuokos nutraukimas](#)

[Šeimos teisė. Vaikų globa](#)

[Šeimos teisė. Išlaikymas](#)

[Komerčinė teisė. Sutartys](#)

[Komerčinė teisė. Atsakomybė](#)

Teisininkų užmokesčio nuostatos

Teismo antstoliai

Civilinės bylos

Teismo antstolių užmokestis civilinėse ir komercinėse bylose reglamentuojamas 1976 m. lapkričio 30 d. karaliaus dekretu. 2009 m. įkainiai paskelbti 2008 m. gruodžio 31 d. oficialiajame leidinyje *Moniteur belge*.

Su dokumentais ir įkainiais galima susipažinti [Belgijos nacionalinių teismo antstolių rūmų](#) interneto svetainėje (skiltis „Įkainiai ir palūkanų normos“, paskui „Visos bylos“) arba [Belgijos teisminės valdžios portalo](#) interneto svetainėje (skiltis „Teisės aktai“).

Baudžiamosios bylos

Teismo antstolių užmokesčiai baudžiamosiose bylose reglamentuojami 1950 m. gruodžio 28 d. karaliaus dekretu ir 2009 m. sausio 22 d. ministerijos aplinkraščiu. 2009 m. įkainiai paskelbti 2009 m. sausio 12 d. oficialiajame leidinyje *Moniteur belge*.

Su dokumentais ir įkainiais galima susipažinti [Belgijos nacionalinių teismo antstolių rūmų](#) interneto svetainėje (skiltis „Įkainiai ir palūkanų normos“, paskui „Visos bylos“) arba [Belgijos teisminės valdžios portalo](#) interneto svetainėje (skiltis „Teisės aktai“).

Advokatai

Advokatų užmokesčiai **nereglamentuojami**. Advokatai juos nustato savo nuožiūra; klientas ir advokatas gali dėl jų derėtis, tačiau advokatas jį vis dėlto turi nustatyti neviršydamas pagrįstos ribos. Advokatūra gali tikrinti, ar advokatas šios ribos neviršija.

Galimi keli užmokesčio apskaičiavimo būdai: užmokestis už valandą, užmokestis už paslaugą, užmokestis pagal bylos vertę (ginčo vertės procentas) ir kt. Pagal Belgijos teismų kodekso 446b straipsnį susitarti dėl užmokesčio tik atsižvelgiant į bylos baigtį draudžiama. Advokatas savo klientui turi iš anksto pranešti, pagal kokį metodą jis apskaičiuoja užmokesį. Belgijoje advokatų užmokesčiai pridėtinės vertės mokesčiu neapmokestinami.

Nustatytosios teismo išlaidos

Nustatytosios civilinio proceso išlaidos

Nustatytosios civilinio proceso šalių išlaidos

Teismų išlaidos Belgijoje yra nustatytosios. **Išlaidos kinta atsižvelgiant į teismą**, kuriam pateikta nagrinėti byla, ir **proceso etapą** (pirmoji ar apeliacinė instancija).

Teismo proceso išlaidoms taikomi Teismo kodekso 1017 ir sekantys straipsniai. 1018 straipsnyje nurodytos išsamios išlaidos, įeinančios į teismo išlaidas.

Teismo išlaidas sudaro:

įvairūs mokesčiai, teismo raštinės ir registracijos mokesčiai. Raštinės mokesčiai, apimantys mokesčius už įrašymą į registrą, akto surašymą ir kopijavimą, išsamiai apibūdinti Registracijos, hipotekos ir teismo raštinės mokesčių kodekso 268 ir sekančiuose straipsniuose;

išlaidos, honorarai ir atlyginimas už teismo aktų parengimą;

teismo sprendimo kopijavimo išlaidos;

visų ikiteisminio tyrimo priemonių išlaidos, visų pirma mokesčiai liudytojams ir ekspertams. Mokesčio ir kompensacijų liudytojams sumos nustatytos 1972 m. liepos 27 d. karaliaus dekretu;

teisėjų, teismo raštinės darbuotojų ir bylos šalių kelionės bei pragyvenimo išlaidos, jeigu atvykti jiems įsakė teisėjas, ir aktų išlaidos, jeigu jie parengti tik proceso tikslu;

1022 straipsnyje nurodyta proceso kompensacija;

pagal 1734 straipsnį paskirto tarpininko užmokestis, honoraras ir išlaidos.

1019 straipsnyje nurodyta, kad **registracijos mokesčiai**, įeinantys į teismo išlaidas, apima:

nustatytąjį bendrą mokesį,

nustatytuosius specialius mokesčius ir

mokesčius, mokėtinus už sprendimus, susijusius su piniginių lėšų ar vertybinių popierių priteisimu, nustatymu ar kreditorių reikalavimų patenkinimo tvarkos nustatymu.

Kai kuriais atvejais, **jeigu ieškovas ar į bylą įstojusi šalis nėra belgai, o atsakovas – belgas**, atsakovas gali prašyti, kad ieškovas arba į bylą įstojusi šalis pateiktų **garantiją** su procesu susijusių nuostolių atlyginimui užtikrinti, nebent sudarytas tarptautinis susitarimas, kuriame numatyta atleisti nuo šios prievolės, ir išskyrus atskirus atvejus. Ši nuostata įtvirtinta Teismo kodekso 851 straipsnyje.

Taip pat prirėkus turi būti atsižvelgiama į teismo antstolio, advokatų (žr. pirmiau), vertėjų raštu ir žodžiu (žr. toliau) išlaidas.

Civilinio proceso etapas, kuriuo šalis turi mokėti nustatytąsias išlaidas

Kai kurie mokesčiai turi būti mokami prieš pateikiant ieškinį. Antai **raštinės mokesčiai** imamas įrašant į registrą.

Išlaidos, patiriamos nagrinėjant bylą, paprastai apmokamos vykstant procesui.

Kai kurioms išlaidoms apmokėti būtina pateikti **avansą**. Pavyzdžiui, tyrimo priemonės prašanti šalis moka avansą ekspertams. 953 straipsnyje taip pat nurodyta, kad apklausti liudytoją prašanti šalis prieš šią apklausą teismo kancleriui tiesiogiai turi sumokėti avansą, kurį sudaro mokesčio ir išlaidų (kelionės ir kt.) kompensacijos suma.

Kartais teismo išlaidas apmoka advokatas, todėl jos įtraukiamos į jo išlaidų ir užmokesčio apskaitą.

Nustatytosios baudžiamąjo proceso išlaidos

Nustatytosios visų baudžiamąjo proceso šalių išlaidos

Baudžiamąjo proceso nustatytųjų išlaidų klausimas reglamentuojamas 1950 m. gruodžio 28 d. karaliaus dekretu 91 ir sekančiais straipsniais.

Baudžiamąjo proceso etapas, kuriuo šalis turi mokėti nustatytąsias išlaidas

Baudžiamąjo proceso nustatytųjų išlaidų klausimas reglamentuojamas 1950 m. gruodžio 28 d. karaliaus dekretu 91 ir sekančiais straipsniais.

Konstitucinio proceso išlaidos

Nustatytosios konstitucinio proceso bylos šalių išlaidos

Vienintelės išlaidos, kurias turi apmokėti konstitucinio proceso bylos šalys, – tai registruoto laiško **siuntimo išlaidos**.

Kokią išankstinę informaciją gali pateikti teisinis atstovas (advokatas)?

Informacija apie šalių teises ir pareigas

Pagal profesinės etikos taisykles advokatai savo klientams privalo suteikti informaciją ir jiems patarti. Tai reiškia, kad advokatas savo klientui suteikia informaciją apie jo teises ir pareigas.

Be to, advokatas savo klientams turi pranešti apie savo užmokesčio apskaičiavimo metodą.

Informacijos apie teismo išlaidas šaltiniai

Kur galima rasti informacijos apie teismo išlaidas Belgijoje?

Informacijos šiuo klausimu pateikiama [Federacinės viešosios teisingumo tarnybos](#) interneto svetainėje, [Teismų sistemos modernizavimo komisijos](#) interneto svetainėje (skiltis „Teisinė informacija“) arba teisininkų profesijų interneto svetainėse.

Panaši informacija taip pat gali būti pateikiama teisės aktuose arba paprašius ją gali suteikti teismo kancleris ar advokatas.

Kokiomis kalbomis galima rasti informacijos apie teismo išlaidas Belgijoje?

Ši informacija pateikiama olandų ir prancūzų kalbomis.

Kur rasti informacijos apie tarpininkavimą?

Informacija apie tarpininkavimą pateikiama [Federacinės viešosios teisingumo tarnybos](#) interneto svetainėje (skiltyje „Leidiniai“) ir [Federacinės tarpininkavimo komisijos](#) interneto svetainėje.

Kur rasti papildomos informacijos apie išlaidas?

Teismo išlaidų interneto svetainė

Žr. pirmiau.

Kur rasti informacijos apie vidutinę proceso trukmę?

Informaciją apie apytikslę proceso trukmę gali suteikti advokatas. Trukmė priklauso nuo proceso rūšies ir nuo teismo, kuriam norima pateikti ieškinį.

Kur rasti informacijos apie vidutinę bendrą proceso išlaidas?

Informaciją apie apytikslę proceso išlaidas gali suteikti advokatas. Išlaidos priklauso nuo proceso rūšies ir nuo teismo, kuriam norima pateikti ieškinį.

Pridėtinės vertės mokestis (PVM)

Kur rasti informacijos šiuo klausimu? Kokios taikomos normos?

Skelbiamoje informacijoje apie išlaidas PVM neįskaičiuojamas. Taikoma PVM norma – 21 %.

Teisinė pagalba

Civilinės teisenos srityje taikytina pajamų riba

Šis klausimas reglamentuojamas Belgijos teismų kodekso 508/1 ir sekančiais straipsniais.

Pirminė teisinė pagalba nemokama visiems. Tai pirmoji teisinė konsultacija, kai suteikiama aiškesnė:

praktinė informacija,

teisinė informacija,

pirminė nuomonę arba siunčiama į specializuotą įstaigą.

Šią pirmąją konsultaciją teikia teisės specialistai, ji **visiškai nemokama**, kad ir kokios būtų pajamos.

Teikiant antrinę teisinę pagalbą asmenims, kurie dėl gaunamų pajamų negali sumokėti advokatai užmokesčio, suteikiama galimybė gauti visiškai arba iš dalies nemokamą advokato pagalbą. Advokatas padeda konsultuodamas ir gindamas. 2003 m. gruodžio 18 d. karaliaus dekretu nustatytos sąlygos, kuriomis teikiama visiškai arba iš dalies nemokama antrinė teisinė pagalba ir teisminė pagalba.

Visiškai nemokamą teisinę pagalbą dėl savo socialinės padėties **gauna**:

visi asmenys, gyvenantys vieni, kurių grynosios mėnesinės pajamos mažesnės nei 944 EUR;

visi asmenys, gyvenantys vieni ir išlaikantys kitą asmenį, kurių grynosios mėnesinės pajamos mažesnės nei 1 213 EUR (+ 163,47 EUR vienam išlaikomam asmeniui);

visi šeimą turintys asmenys (susituokę arba gyvenantys kartu nesusituokę), kurių šeimos grynosios mėnesinės pajamos mažesnės nei 1 213 EUR (+ 163,47 EUR vienam išlaikomam asmeniui);

visi asmenys, gaunantys socialinės integracijos pašalpą arba socialinę pagalbą;

visi asmenys, gaunantys pagyvenusių asmenų minimaliąsias pajamas (GRAPA);

visi asmenys, gaunantys neįgalųjų, kuriems nemokama integracijos pašalpa, kompensaciją;

visi asmenys, išlaikantys minimaliąsias šeimos išmokas gaunantį vaiką;

visi socialinio būsto nuomininkai, kurie Flandrijos ir Sostinės Briuselio regionuose moka nuomos mokesť, lygų pusei bazinio nuomos mokesčio, arba Valonijos regione moka minimalų nuomos mokesť;

visi nepilnamečiai;

visi užsieniečiai, norintys pateikti prašymą išduoti leidimą gyventi arba administracine ar teismine tvarka apskųsti sprendimą, priimtą taikant užsieniečių atvykimo į šalį, buvimo, įsikūrimo ir išsiuntimo įstatymus;

visi prieglobsčio prašytojai, visi asmenys, pateikę pareiškimą ar prašymą pripažinti pabėgėlio statusą arba pateikę prašymą pripažinti perkeltoto asmens statusą;

asmuo, dalyvaujantis bendro skolų reguliavimo procedūroje arba norintis pateikti bendro skolų reguliavimo prašymą.

Darant prielaidą, kad pajamos nepakankamos (prielaida gali būti panaikinta), nemokamą teisinę pagalbą gauna:

visi Nedelsiamo atvykimo į teismą įstatyme nurodyti asmenys, laikomi laisvės atėmimo vietose, arba visi jame nurodyti kaltinamieji, laikomi pakankamų pajamų negaunančiais asmenimis, nebent įrodoma kitaip;

visi psichikos ligomis sergantys asmenys, kuriems taikoma 1990 m. birželio 26 d. Asmenų apsaugos nuo psichikos ligomis sergančių asmenų įstatyme nustatyta priemonė ir kurie laikomi pakankamų pajamų negaunančiais asmenimis, nebent įrodoma kitaip;

Nedelsiamo atvykimo į teismą įstatyme nurodyti atsakovai.

Iš dalies nemokamą pagalbą (šiuo atveju advokatas už savo paslaugas gali prašyti mažesnio užmokesčio) gauna:

visi asmenys, gyvenantys vieni, kurių grynosios mėnesinės pajamos yra 944–1 213 EUR;

visi asmenys, gyvenantys vieni ir išlaikantys kitą asmenį, kurių grynosios mėnesinės pajamos yra 1 213–1 480 EUR (+ 163,47 EUR vienam išlaikomam asmeniui);

visi susituokę arba kartu šeimoje gyvenantys nesusituokę asmenys, kurių šeimos grynosios mėnesinės pajamos yra 1 213–1 480 EUR (+ 163,47 EUR vienam išlaikomam asmeniui).

Nurodytos sumos kiekvienais metais koreguojamos atsižvelgiant į vartotojų kainų indekso raidą.

Teisminė pagalba susijusi su teismo išlaidomis. Jeigu klientas neturi pakankamai lėšų teismo išlaidoms padengti, jis pats arba per savo advokatą gali kreiptis į teisminės pagalbos biurą. Atsižvelgus į prastą finansinę padėtį, jis gali būti visiškai arba iš dalies atleistas nuo prievolės apmokėti antstolio, eksperto ir kt. išlaidas. Šis klausimas reglamentuojamas Teismų kodekso 664 ir sekančiais straipsniais.

Kokiomis sąlygomis kaltinamasis baudžiamajame procese, nusikaltimo auka arba kaltinamasis gali gauti teisinę pagalbą?

Sąlygos, kuriomis teisinę pagalbą gali gauti kaltinamasis baudžiamajame procese, nusikaltimo auka arba kaltinamasis, yra tokios pat kaip nurodytos pirmiau.

Ar yra nemokamų procesų?

Taip, pavyzdžiui, procesas, kuriuo siekiama bendrai sureguliuoti skolas arba būti šalimi teismo procese, yra nemokamas.

Kada bylą pralaimėjusi šalis turi padengti bylą laimėjusios šalies išlaidas?

Civilinės ir komercinės bylos

Pagal 1017 ir sekančius straipsnius **teismo išlaidas** (teismo antstolio, ekspertų, teismų ir kt. išlaidas) paskelbus sprendimą paprastai **apmoka pralaimėjusioji šalis**.

Į teismo išlaidas įeina nustatytoji bylą laimėjusios šalies išlaidų ir advokato užmokesčio suma, kurią apmoka pralaimėjusioji šalis. Ši suma vadinama **proceso kompensacija** – tai nustatytoji suma, apskaičiuojama pagal įkainių lentelę, parengiamą atsižvelgiant į su byla susijusias sumas. Suma nebūtinai padengiamos visos užmokesčio išlaidos. Šią proceso kompensaciją sudarančios sumos nustatytos 2007 m. spalio 26 d. karaliaus dekretu. Nustatyta mažiausia ir didžiausia suma; kompensacijos sumą turi įvertinti teisėjas neviršydamas šio intervalo.

Tam tikrais atvejais teismas gali ne priteisti teismo išlaidas apmokėti pralaimėjusiajai šaliai, o šį klausimą išspręsti kitaip (padalyti išlaidas ir pan.).

Baudžiamosios bylos

Jeigu kaltinamasis ir pagal civilinę teisę atsakingi asmenys nuteisiami, paprastai jie privalo apmokėti proceso išlaidas ir proceso kompensaciją (nustatytąją bylą laimėjusios šalies išlaidų ir advokato užmokesčio sumą – žr. dalį „Civilinės ir komercinės bylos“). Tačiau jeigu kaltinamieji ir pagal civilinę teisę atsakingi asmenys nuteisiami, o civilinį ieškinį pateikusi šalis pralaimi, šiai šaliai galima arba privaloma priteisti valstybei ir kaltinamajam apmokėti visas proceso išlaidas arba jų dalį ir proceso kompensaciją. Tam tikrais atvejais proceso išlaidas apmoka valstybė. Šios normos įtvirtintos **Baudžiamojo proceso kodeksu**.

Ekspertų užmokestis

Civilinės ir komercinės bylos

Ekspertų užmokestis **nereglamentuojamas**, užmokesčio sumą jie nustato savo nuožiūra. Teisėjas šį užmokestį tikrina nedaug (jis gali įsikišti, jei šalys ir ekspertas nesutaria), tačiau teisės akto, kuriuo būtų nustatytos ekspertų užmokesčio sumos, nėra. Šis klausimas reglamentuojamas Teismų kodekso 987 bei sekančiais straipsniais ir 1933 m. gegužės 24 d. karaliaus dekretu.

Tačiau 2003 m. lapkričio 14 d. karaliaus dekretu **nustatytas** darbo ginčų teismų paskirtų ekspertų, vykdančių **sveikatos patikras**, užmokesčio įkainis ir išlaidos; šios patikros susijusios su:

bylomis dėl neįgaliųjų pašalpų;

šeimos išmokomis pagal darbo sutartį ir savarankiškai dirbantiems asmenims;

nedarbo draudimu ir

privalomojo sveikatos draudimo sistema ir kompensacijomis.

Baudžiamosios bylos

Ekspertų užmokestis baudžiamosiose bylose **reglamentuojamas** 1950 m. gruodžio 28 d. karaliaus dekretu ir 2009 m. sausio 22 d. ministerijos aplinkraščiu. 2009 m. įkainiai paskelbti 2009 m. sausio 12 d. oficialiajame leidinyje *Moniteur belge*.

Su dokumentais galima susipažinti [Teismų sistemos modernizavimo komisijos](#) interneto svetainėje (skiltis „Teisinė informacija“, „Specialistai“, „Įkainiai“, „Teismo išlaidos“) arba [Belgijos teisminės valdžios portalo](#) interneto svetainėje (skiltis „Teisės aktai“).

Vertėjų raštu ir žodžiu užmokestis

Vykstant procesui gali prireikti vertėjo raštu arba žodžiu paslaugų. Šių paslaugų reikia, jeigu dokumentai pateikiami ne proceso kalba arba liudytojas nekalba kita kalba. Vertėjo taip pat reikia, jeigu šalis kalba ne proceso kalba ir nesupranta proceso kalbos arba teisėjas nesupranta šios šalies vartojamos kalbos.

Taikytinos normos nustatytos **1935 m. birželio 15 d. Kalbų vartojimo teismuose įstatymu**.

Baudžiamosios bylos

Vertėjų raštu ir žodžiu užmokestis baudžiamosiose bylose **reglamentuojamas** 1950 m. gruodžio 28 d. karaliaus dekretu ir 2009 m. sausio 22 d. ministerijos aplinkraščiu. 2009 m. įkainiai paskelbti 2009 m. sausio 12 d. oficialiajame leidinyje *Moniteur belge*.

Su dokumentais galima susipažinti [Teismų sistemos modernizavimo komisijos](#) interneto svetainėje (skiltis „Teisinė informacija“, „Specialistai“, „Įkainiai“, „Teismo išlaidos“) arba [Belgijos teisminės valdžios portalo](#) interneto svetainėje (skiltis „Teisės aktai“).

Susijusios nuorodos

[Federacinė viešoji teisingumo tarnyba](#)

[Teismų sistemos modernizavimo komisija](#)

Susiję priedai

[Belgijos išlaidų skaidrumo tyrimo ataskaita](#) (829 Kb) [en](#)

Paskutinis naujinimas: 20/09/2019

Šio puslapio turinį nacionaline kalba tvarko atitinkamos valstybės narės. Vertimus atliko Europos Komisijos tarnyba. Į kompetentingos nacionalinės institucijos originale įvestus pakeitimus vertimuose gali būti neatsižvelgta. Europos Komisija neprisiima jokios atsakomybės ar teisiųjų įsipareigojimų už šiame dokumente pateiktą ar nurodomą informaciją ar duomenis. Daugiau informacijos apie už šį puslapį atsakingos valstybės narės autorių teisių taisyklės rasite puslapyje „Teisinė informacija“.

1-asis atvejo tyrimas. komercinė teisė. santuokos nutraukimas - Belgija

Atliekant šį šeimos teisės, būtent santuokos nutraukimo, atvejo tyrimą, valstybių narių buvo paprašyta patarti pareiškimą dėl santuokos nutraukimo pateikusiai šaliai bylinėjimosi išlaidų klausimu, atsižvelgiant į tokias aplinkybes:

A atvejis. Nacionalinės aplinkybės. Pora susituokia. Vėliau jie pradeda gyventi skyrium ir susitaria nutraukti santuoką.

B atvejis. Tarpvalstybinės aplinkybės. Du tos pačios valstybės narės (A valstybė narė) pillečiai susituokia. Santuokos sudarymas švenčiamas A valstybėje narėje. Po vestuvių pora išvyksta gyventi ir dirbti į kitą valstybę narę (B valstybė narė), kurioje jie įsikuria nuolatinėje gyvenamojoje vietoje. Netrukus po to pora pradeda gyventi skyriumi – žmona grįžta į A valstybę narę, o vyras lieka B valstybėje narėje. Pora susitaria nutraukti santuoką. Grįžusi į A valstybę narę žmona iš karto pateikia prašymą dėl santuokos nutraukimo B valstybės narės teismui.

Svarbi išankstinė pastaba. Belgijoje advokatų išlaidos ir užmokestis nereglamentuojami (šios išlaidos ir užmokestis priklauso nuo bylos sudėtingumo ir svarbos, advokato vardo ir reputacijos, atvejo skubumo, bylos baigties ir kt.). Tačiau Belgijoje advokatams taikomos profesinės etikos taisyklės; pagal teisės aktus sąnaudas ir išlaidas jie privalo apskaičiuoti neviršydami pagrįstos ribos (žr. pirmiau).

Pateikiamos apskaičiuotos išlaidos yra grynai orientacinės.

Išlaidos Belgijoje

Teismo, apeliacinių skundų ir alternatyvaus ginčų sprendimo išlaidos

Atvejo tyrimas	Teismas			Apeliaciniai skundai			Alternatyvus ginčų sprendimas (AGS)	
	Pradiniai teismo mokesčiai	Perrašymo mokesčiai	Kiti mokesčiai	Pradiniai teismo mokesčiai	Perrašymo mokesčiai	Kiti mokesčiai	Ar šioje byloje galima pasinaudoti šia galimybe?	Išlaidos
A atvejis	82 EUR	7,57–34,48 EUR už puslapį		186 EUR	7,57–34,48 EUR už puslapį		Ne	
B atvejis	82 EUR	7,57–34,48 EUR už puslapį		186 EUR	7,57–34,48 EUR už puslapį		Ne	

Advokato arba patarėjo teisės klausimais, teismo antstolio ir eksperto išlaidos

Atvejo tyrimas	Advokatas arba patarėjas teisės klausimais		Antstolis		Ekspertas		
	Ar atstovavimas būtinas?	Vidutinės išlaidos	Ar atstovavimas būtinas?	Išlaidos prieš teismo sprendimą	Išlaidos po teismo sprendimo	Ar naudotis paslaugomis būtina?	Išlaidos
A atvejis	Ne	Apie 2 500 EUR	Ne	Apie 250 EUR	Apie 250 EUR	Ne	
B atvejis	Ne	Apie 3 500 EUR	Ne	Apie 350 EUR	Apie 350 EUR	Ne	

Kompensacija liudytojams, užstatas arba garantija ir kitos susijusios išlaidos

Atvejo tyrimas	Kompensacija liudytojams		Užstatas arba garantija		Kiti mokesčiai	
	Ar liudytojams mokama kompensacija?	Išlaidos	Ar jie teikiami? Jei taip, kada ir kaip?	Išlaidos	Apibūdinimas	Išlaidos
A atvejis	Taip	15,65–48,24 EUR	Paprastai pareiga pateikti užstatą civiliniam procesui pradėti gali būti taikoma Teismo kodekso 851 straipsnyje numatytu atveju. Jame nustatyta užsienio ieškovo užstato išimtis. Belgijos atsakovas gali prašyti, kad užsienio ieškovas arba į bylą įstojęs asmuo pateiktų užstatą. 852 straipsnyje nurodyta, kokios formos gali būti užstatas (pinigų suma, garantija ir kt.) Žr. informaciją apie išlaidų skaidrumą.			
B atvejis	Taip	15,65–48,24 EUR	Paprastai pareiga pateikti užstatą civiliniam procesui pradėti gali būti taikoma Teismo kodekso 851 straipsnyje numatytu atveju. Jame nustatyta užsienio ieškovo užstato išimtis. Belgijos atsakovas gali prašyti, kad užsienio ieškovas arba į bylą įstojęs asmuo pateiktų užstatą. 852 straipsnyje nurodyta, kokios formos gali būti užstatas (pinigų suma, garantija ir kt.) Žr. informaciją apie išlaidų skaidrumą.			

Teisinės pagalbos ir kitos kompensuotinos išlaidos

Žr. tinklalapio apie teismo proceso išlaidas skiltį „Teisinė pagalba“.

Vertimo raštu ir žodžiu išlaidos

Atvejo tyrimas	Vertimas raštu		Vertimas žodžiu		Kitos tarpvalstybiniam ginčams būdingos išlaidos	
	Kada ir kokiomis sąlygomis jis būtinas?	Apytikrės išlaidos	Kada ir kokiomis sąlygomis jis būtinas?	Apytikrės išlaidos	Apibūdinimas	Apytikrės išlaidos
A atvejis	Jeigu vykstant procesui būtina pateikti dokumentus	7,57–34,48 EUR už puslapį	Jeigu atsakovas nesupranta proceso kalbos	31,61–54,62 EUR už valandą		
B atvejis	Jeigu vykstant procesui būtina pateikti dokumentus	7,57–34,48 EUR už puslapį	Jeigu atsakovas nesupranta proceso kalbos	31,61–54,62 EUR už valandą	Egzekvatūros išlaidos	Apie 100 EUR

Paskutinis naujinimas: 20/09/2019

Šio puslapio turinį nacionaline kalba tvarko atitinkamos valstybės narės. Vertimus atliko Europos Komisijos tarnyba. Į kompetentingos nacionalinės institucijos originale įvestus pakeitimus vertimuose gali būti neatsižvelgta. Europos Komisija neprisima jokios atsakomybės ar teisinių įsipareigojimų už šiame dokumente pateiktą ar nurodomą informaciją ar duomenis. Daugiau informacijos apie už šį puslapį atsakingos valstybės narės autorių teisių taisyklės rasite puslapyje „Teisinė informacija“.

2-asis atvejo tyrimas. šeimos teisė. vaikų globa - Belgija

Atliekant šį šeimos teisės, būtent teisės rūpintis vaikais, atveju tyrimą, valstybių narių buvo paprašyta patarti ieškinį pateikusiai šaliai bylinėjimosi išlaidų klausimu, atsižvelgiant į tokias aplinkybes:

A atvejis. Nacionalinės aplinkybės. Du asmenys ne vienus metus gyveno nesusituokę. Tuo metu, kai jie pradeda gyventi skyrium, jų vaikui yra treji metai. Teismo sprendimu teisė rūpintis vaiku suteikiama motinai, o teisė bendrauti su vaiku – tėvui. Motina pateikia ieškinį dėl tėvo teisės bendrauti su vaiku apribojimo.

B atvejis. Tarpvalstybinės aplinkybės, kai jūs esate advokatas A valstybėje narėje. Du asmenys ne vienus metus gyveno nesusituokę valstybėje narėje (B valstybė narė). Jie turi bendrą vaiką, tačiau iš karto po jo gimimo pradėjo gyventi skyrium. B valstybės narės teismo sprendimu teisė rūpintis vaiku suteikiama motinai, o teisė bendrauti su vaiku – tėvui. Gavusi teismo leidimą, motina su vaiku išsikelia gyventi į kitą valstybę narę (A valstybė narė), o tėvas lieka B valstybėje narėje. Po kelių metų motina pateikia ieškinį A valstybėje narėje dėl tėvo teisės bendrauti su vaiku pakeitimo.

Svarbi išankstinė pastaba. Belgijoje advokatų išlaidos ir užmokestis neregamentuojami (šios išlaidos ir užmokestis priklauso nuo bylos sudėtingumo ir svarbos, advokato vardo ir reputacijos, atvejo skubumo, bylos baigties ir kt.). Tačiau Belgijoje advokatams taikomos profesinės etikos taisyklės; pagal teisės aktus sąnaudas ir išlaidas jie privalo apskaičiuoti neviršydami pagrįstos ribos (žr. pirmiau).

Pateikiamos apskaičiuotos išlaidos yra grynai orientacinės.

Išlaidos Belgijoje

Teismo, apeliacinių skundų ir alternatyvaus ginčų sprendimo išlaidos

Atvejo tyrimas	Teismas			Apeliaciniai skundai			Alternatyvus ginčų sprendimas (AGS)	
	Pradiniai teismo mokesčiai	Perrašymo mokesčiai	Kiti mokesčiai	Pradiniai teismo mokesčiai	Perrašymo mokesčiai	Kiti mokesčiai	Ar šioje byloje galima pasinaudoti šia galimybe?	Išlaidos
A atvejis	52 EUR	7,57–34,48 EUR už puslapį		186 EUR	7,57–34,48 EUR už puslapį		Ne	
B atvejis	52 EUR	7,57–34,48 EUR už puslapį		186 EUR	7,57–34,48 EUR už puslapį		Ne	

Advokato arba patarėjo teisės klausimais, teismo antstolio ir eksperto išlaidos

Atvejo tyrimas	Advokatas arba patarėjas teisės klausimais		Antstolis			Ekspertas	
	Ar atstovavimas būtinas?	Vidutinės išlaidos	Ar atstovavimas būtinas?	Išlaidos prieš teismo sprendimą	Išlaidos po teismo sprendimo	Ar naudotis paslaugomis būtina?	Išlaidos
A atvejis	Ne	Apie 1 500 EUR	Ne	52 EUR	Apie 100 EUR	Ne	
B atvejis	Ne	Apie 1 000 EUR	Ne	52 EUR	Apie 100 EUR	Ne	

Kompensacija liudytojams, užstatas arba garantija ir kitos susijusios išlaidos

Atvejo tyrimas	Kompensacija liudytojams	Užstatas arba garantija

	Ar liudytojams mokama kompensacija?	Išlaidos	Ar jie teikiami? Jei taip, kada ir kaip?
A atvejis	Taip	15,65–48,24 EUR	Paprastai pareiga pateikti užstatą civiliniam procesui pradėti gali būti taikoma Teismo kodekso 851 straipsnyje numatytu atveju. Jame nustatyta užsienio ieškovo užstato išimtis. Belgijos atsakovas gali prašyti, kad užsienio ieškovo arba į bylą įstojęs asmuo pateiktų užstatą. 852 straipsnyje nurodyta, kokios formos gali būti užstatas (pinigų suma, garantija ir kt.) Žr. informaciją apie išlaidų skaidrumą.
B atvejis	Taip	15,65–48,24 EUR	Paprastai pareiga pateikti užstatą civiliniam procesui pradėti gali būti taikoma Teismo kodekso 851 straipsnyje numatytu atveju. Jame nustatyta užsienio ieškovo užstato išimtis. Belgijos atsakovas gali prašyti, kad užsienio ieškovo arba į bylą įstojęs asmuo pateiktų užstatą. 852 straipsnyje nurodyta, kokios formos gali būti užstatas (pinigų suma, garantija ir kt.) Žr. informaciją apie išlaidų skaidrumą.

Teisinės pagalbos ir kitos kompensuotinos išlaidos

Žr. tinklalapio apie teismo proceso išlaidas skiltį „Teisinė pagalba“.

Vertimo raštu ir žodžiu išlaidos

Atvejo tyrimas	Vertimas raštu		Vertimas žodžiu		Kitos tarpvalstybiniam ginčams būdingos išlaidos	
	Kada ir kokiomis sąlygomis jis būtinas?	Apytikrės išlaidos	Kada ir kokiomis sąlygomis jis būtinas?	Apytikrės išlaidos	Apibūdinimas	Apytikrės išlaidos
A atvejis	Jeigu vykstant procesui būtina pateikti dokumentus	7,57–34,48 EUR už puslapį	Jeigu atsakovas nesupranta proceso kalbos	31,61–54,62 EUR už valandą		
B atvejis	Jeigu vykstant procesui būtina pateikti dokumentus	7,57–34,48 EUR už puslapį	Jeigu atsakovas nesupranta proceso kalbos	31,61–54,62 EUR už valandą	Egzekvatūros išlaidos	Apie 100 EUR

Paskutinis naujinimas: 20/09/2019

Šio puslapio turinį nacionaline kalba tvarko atitinkamos valstybės narės. Vertimus atliko Europos Komisijos tarnyba. Į kompetentingos nacionalinės institucijos originale įvestus pakeitimus vertimuose gali būti neatsižvelgta. Europos Komisija nepriima jokios atsakomybės ar teisių įsipareigojimų už šiame dokumente pateiktą ar nurodomą informaciją ar duomenis. Daugiau informacijos apie už šį puslapį atsakingos valstybės narės autorių teisių taisyklės rasite puslapyje „Teisinė informacija“.

3-iasis atvejo tyrimas. šeimos teisė. išlaikymas - Belgija

Atliekant šį šeimos teisės, būtent alimentų, atvejų tyrimą, valstybių narių buvo paprašyta patarti ieškinį pateikusiai šaliai bylinėjimosi išlaidų klausimu, atsižvelgiant į tokias aplinkybes:

A atvejis. Nacionalinės aplinkybės. Du asmenys ne vienus metus gyveno nesusituokę. Tuo metu, kai jie pradeda gyventi skyrium, jų vaikui yra treji metai. Teismo sprendimu teisė rūpintis vaiku suteikiama motinai. Neišspręstas tik ginčas dėl alimentų, kuriuos tėvas privalo mokėti motinai ir kurie skirti vaikui išlaikyti ir jo mokslams, sumos. Motina dėl to pateikia ieškinį.

B atvejis. Tarpvalstybinės aplinkybės, kai jūs esate advokatas A valstybėje narėje: Du asmenys ne vienus metus gyveno nesusituokę valstybėje narėje (B valstybė narė). Jie turi trejų metų vaiką. Pora pradeda gyventi skyrium. B valstybės narės teismo sprendimu teisė rūpintis vaiku suteikiama motinai. Gavusi tėvo sutikimą, motina su vaiku išsikelia gyventi į kitą valstybę narę (A valstybė narė), kur jie įsikuria nuolatinėje gyvenamojoje vietoje.

Lieka neišspręstas ginčas dėl alimentų, kuriuos tėvas turi mokėti motinai ir kurie skirti vaikui išlaikyti ir jo mokslams, sumos. Motina dėl to pateikia ieškinį A valstybėje narėje.

Svarbi išankstinė pastaba. Belgijoje advokatų išlaidos ir užmokestis neregamentuojami (šios išlaidos ir užmokestis priklauso nuo bylos sudėtingumo ir svarbos, advokato vardo ir reputacijos, atvejo skubumo, bylos baigties ir kt.). Tačiau Belgijoje advokatams taikomos profesinės etikos taisyklės; pagal teisės aktus sąnaudas ir išlaidas jie privalo apskaičiuoti neviršydami pagrįstos ribos (žr. pirmiau).

Pateikiamos apskaičiuotos išlaidos yra grynai orientacinės.

Išlaidos Belgijoje

Teismo, apeliacinių skundų ir alternatyvaus ginčų sprendimo išlaidos

Atvejo tyrimas	Teismas			Apeliaciniai skundai			Alternatyvus ginčų sprendimas (AGS)	
	Pradiniai teismo mokesčiai	Perrašymo mokesčiai	Kiti mokesčiai	Pradiniai teismo mokesčiai	Perrašymo mokesčiai	Kiti mokesčiai	Ar šioje byloje galima pasinaudoti šia galimybe?	Išlaidos
A atvejis	27 EUR	7,57–34,48 EUR už puslapį		82 EUR	7,57–34,48 EUR už puslapį		Ne	
B atvejis	27 EUR	7,57–34,48 EUR už puslapį		82 EUR	7,57–34,48 EUR už puslapį		Ne	

Advokato arba patarėjo teisės klausimais, teismo antstolio ir eksperto išlaidos

Atvejo tyrimas	Advokatas arba patarėjas teisės klausimais		Antstolis		Ekspertas		
	Ar atstovavimas būtinas?	Vidutinės išlaidos	Ar atstovavimas būtinas?	Išlaidos prieš teismo sprendimą	Išlaidos po teismo sprendimo	Ar naudotis paslaugomis būtina?	Išlaidos
A atvejis	Ne	Apie 1 000 EUR	Ne	Apie 27 EUR	Apie 60 EUR	Ne	
B atvejis	Ne	Apie 1 000 EUR	Ne	Apie 27 EUR	Apie 60 EUR	Ne	

Kompensacija liudytojams, užstatas arba garantija ir kitos susijusios išlaidos

Atvejo tyrimas	Kompensacija liudytojams		Užstatas arba garantija	
	Ar liudytojams mokama kompensacija?	Išlaidos	Ar jie teikiami? Jei taip, kada ir kaip?	
A atvejis	Taip	15,65–48,24 EUR	Paprastai pareiga pateikti užstatą civiliniam procesui pradėti gali būti taikoma Teismo kodekso 851 straipsnyje numatytu atveju. Jame nustatyta užsienio ieškovo užstato išimtis. Belgijos atsakovas gali prašyti, kad užsienio ieškovas arba į bylą įstojęs asmuo pateiktų užstatą. 852 straipsnyje nurodyta, kokios formos gali būti užstatas (pinigų suma, garantija ir kt.) Žr. informaciją apie išlaidų skaidrumą.	
B atvejis	Taip	15,65–48,24 EUR	Paprastai pareiga pateikti užstatą civiliniam procesui pradėti gali būti taikoma Teismo kodekso 851 straipsnyje numatytu atveju. Jame nustatyta užsienio ieškovo užstato išimtis. Belgijos atsakovas gali prašyti, kad užsienio ieškovas arba į bylą įstojęs asmuo pateiktų užstatą. 852 straipsnyje nurodyta, kokios formos gali būti užstatas (pinigų suma, garantija ir kt.) Žr. informaciją apie išlaidų skaidrumą.	

Teisinės pagalbos ir kitos kompensuotinos išlaidos

Žr. tinklalapio apie teismo proceso išlaidas skiltį „Teisinė pagalba“.

Vertimo raštu ir žodžiu išlaidos

Atvejo tyrimas	Vertimas raštu		Vertimas žodžiu		Kitos tarpvalstybiniais ginčams būdingos išlaidos	
	Kada ir kokiomis sąlygomis jis būtinas?	Apytikrės išlaidos	Kada ir kokiomis sąlygomis jis būtinas?	Apytikrės išlaidos	Apibūdinimas	Apytikrės išlaidos
A atvejis	Jeigu vykstant procesui būtina pateikti dokumentus	7,57–34,48 EUR už puslapį	Jeigu atsakovas nesupranta proceso kalbos	31,61–54,62 EUR už valandą		
B atvejis	Jeigu vykstant procesui būtina pateikti dokumentus	7,57–34,48 EUR už puslapį	Jeigu atsakovas nesupranta proceso kalbos	31,61–54,62 EUR už valandą	Egzekvatūros išlaidos	Apie 100 EUR

Paskutinis naujinimas: 20/09/2019

Šio puslapio turinį nacionaline kalba tvarko atitinkamos valstybės narės. Vertimus atliko Europos Komisijos tarnyba. Į kompetentingos nacionalinės institucijos originale įvestus pakeitimus vertimuose gali būti neatsižvelgta. Europos Komisija neprisima jokios atsakomybės ar teisiųjų įsipareigojimų už šiame dokumente pateiktą ar nurodomą informaciją ar duomenis. Daugiau informacijos apie už šį puslapį atsakingos valstybės narės autorių teisių taisyklės rasite puslapyje „Teisinė informacija“.

4-asis atvejo tyrimas. komercinė teisė. sutartys - Belgija

Atliekant šį komercinės teisės, būtent sutarties, atvejo tyrimą, valstybių narių buvo paprašyta patarti pardavėjui bylinėjimosi išlaidų klausimu, atsižvelgiant į tokias aplinkybes:

A atvejis. Nacionalinės aplinkybės. Įmonė pristatė prekių, kurių vertė 20 000 eurų. Pardavėjui nebuvo sumokėta, nes pirkėjas mano, kad prekės neatitinka susitarimo.

Pardavėjas nusprendžia pateikti ieškinį, kad už prekes būtų sumokėta visa kaina.

B atvejis. Tarpvalstybinės aplinkybės. Įmonė, kurios pagrindinė buveinė yra B valstybėje narėje, pristato prekių, kurių vertė 20 000 eurų, pirkėjui A valstybėje narėje. Sutarčiai taikoma B valstybės narės teisė ir sutartis surašyta B valstybės narės kalba. Šiam pardavėjui nebuvo sumokėta, nes A valstybėje narėje įsikūręs pirkėjas mano, kad prekės neatitinka susitarimo. Pardavėjas nusprendžia ieškinį teikti A valstybėje narėje, siekdamas, kad už prekes būtų sumokėta visa kaina, nurodyta su pirkėju sudarytoje sutartyje.

Svarbi išankstinė pastaba. Belgijoje advokatų išlaidos ir užmokestis neregamentuojami (šios išlaidos ir užmokestis priklauso nuo bylos sudėtingumo ir svarbos, advokato vardo ir reputacijos, atvejo skubumo, bylos baigties ir kt.). Tačiau Belgijoje advokatams taikomos profesinės etikos taisyklės; pagal teisės aktus sąnaudas ir išlaidas jie privalo apskaičiuoti neviršydami pagrįstos ribos (žr. pirmiau).

Pateikiamos apskaičiuotos išlaidos yra grynai orientacinės.

Išlaidos Belgijoje

Teismo proceso, apeliacinių skundų ir alternatyvaus ginčų sprendimo išlaidos

Atvejo tyrimas	Teismas		Apeliaciniai skundai		Alternatyvus ginčų sprendimas (AGS)	
	Pradiniai teismo mokesčiai	Perrašymo mokesčiai	Pradiniai teismo mokesčiai	Perrašymo mokesčiai	Ar šioje byloje galima pasinaudoti šia galimybe?	Išlaidos
A atvejis	82 EUR	7,57–34,48 EUR už puslapį	186 EUR	7,57–34,48 EUR už puslapį	Taip	Žr. tinklalapio apie tarpininkavimą Belgijoje skiltį „Tarpininkavimo išlaidos“.
B atvejis	52 EUR (Europos mokėjimo nurodymas)	7,57–34,48 EUR už puslapį	186 EUR	7,57–34,48 EUR už puslapį	Taip	Žr. tinklalapio apie tarpininkavimą Belgijoje skiltį „Tarpininkavimo išlaidos“.

Advokato arba patarėjo teisės klausimais, teismo antstolio ir eksperto išlaidos

Atvejo tyrimas	Advokatas arba patarėjas teisės klausimais		Antstolis		Ekspertas	
	Ar atstovavimas būtinas?	Vidutinės išlaidos	Ar atstovavimas būtinas?	Išlaidos prieš teismo sprendimą	Išlaidos po teismo sprendimo	Ar naudotis paslaugomis būtina?
A atvejis	Ne	Apie 2 000 EUR	Ne	Apie 250 EUR	Apie 250 EUR	Ne
B atvejis	Ne	Apie 2 000 EUR	Ne	Apie 52 EUR	Apie 100 EUR	Ne

Kompensacija liudytojams, užstatas arba garantija ir kitos susijusios išlaidos

Atvejo tyrimas	Kompensacija liudytojams		Užstatas arba garantija
	Ar liudytojams mokama kompensacija?	Išlaidos	Ar jie teikiami? Jei taip, kada ir kaip?
A atvejis	Taip	15,65–48,24 EUR	Paprastai pareiga pateikti užstatą civiliniam procesui pradėti gali būti taikoma Teismo kodekso 851 straipsnyje numatytu atveju. Jame nustatyta užsienio ieškovo užstato išimtis. Belgijos atsakovas gali prašyti, kad užsienio ieškovas arba į bylą įstojęs asmuo pateiktų užstatą. 852 straipsnyje nurodyta, kokios formos gali būti užstatas (pinigų suma, garantija ir kt.) Žr. informaciją apie išlaidų skaidrumą.
B atvejis	Taip	15,65–48,24 EUR	Paprastai pareiga pateikti užstatą civiliniam procesui pradėti gali būti taikoma Teismo kodekso 851 straipsnyje numatytu atveju. Jame nustatyta užsienio ieškovo užstato išimtis. Belgijos atsakovas gali prašyti, kad užsienio ieškovas arba į bylą įstojęs asmuo pateiktų užstatą. 852 straipsnyje nurodyta, kokios formos gali būti užstatas (pinigų suma, garantija ir kt.) Žr. informaciją apie išlaidų skaidrumą.

Teisinės pagalbos ir kitos kompensuotinos išlaidos

Žr. tinklalapio apie teismo proceso išlaidas skiltį „Teisinė pagalba“.

Vertimo raštu ir žodžiu išlaidos

Atvejo tyrimas	Vertimas raštu		Vertimas žodžiu		Kitos tarpvalstybiniais ginčams būdingos išlaidos	
	Kada ir kokiomis sąlygomis jis būtinas?	Apytikrės išlaidos	Kada ir kokiomis sąlygomis jis būtinas?	Apytikrės išlaidos	Apibūdinimas	Apytikrės išlaidos
A atvejis	Jeigu vykstant procesui būtina pateikti dokumentus	7,57–34,48 EUR už puslapį	Jeigu atsakovas nesupranta proceso kalbos	31,61–54,62 EUR už valandą		
		7,57–34,48 EUR už puslapį		31,61–54,62 EUR už valandą	Egzekvatūros išlaidos	Apie 100 EUR

B atvejis	Jeigu vykstant procesui būtina pateikti dokumentus	Jeigu atsakovas nesupranta proceso kalbos			
------------------	--	---	--	--	--

Paskutinis naujinimas: 20/09/2019

Šio puslapio turinį nacionaline kalba tvarko atitinkamos valstybės narės. Vertimus atliko Europos Komisijos tarnyba. Į kompetentingos nacionalinės institucijos originale įvestus pakeitimus vertimuose gali būti neatsižvelgta. Europos Komisija neprisiima jokios atsakomybės ar teisinių įsipareigojimų už šiame dokumente pateiktą ar nurodomą informaciją ar duomenis. Daugiau informacijos apie už šį puslapį atsakingos valstybės narės autorių teisių taisykles rasite puslapyje „Teisinė informacija“.

5-asis atvejo tyrimas. komercinė teisė. atsakomybė - Belgija

Atliekant šį komercinės teisės, būtent atsakomybės, atvejų tyrimą, valstybių narių buvo paprašyta patarti įrangos naudotojui bylinėjimosi išlaidų klausimu atsižvelgiant į tokias aplinkybes:

A atvejis. Nacionalinės aplinkybės. Šildymo įrangos gamintojas pristato šildytuvą montuotojui. Montuotojas šildytuvą perparduoda (ir sumontuoja) naudotojui kaip namo įrangą. Netrukus po to name kyla gaisras. Visi dalyviai (šildymo įrangos gamintojas, montuotojas ir galutinis naudotojas) apdrausti. Gaisro priežastis užginčijama. Niekas nenori kompensuoti nuostolių įrangos naudotojui.

Įrangos naudotojas nusprendžia šildymo įrangos gamintojui, šildymo įrangos montuotojui ir draudimo bendrovėms pateikti ieškinį dėl visiškos kompensacijos. B atvejis. Tarpvalstybinės aplinkybės. B valstybėje narėje įsikūręs šildymo įrangos gamintojas pristato šildytuvą montuotojui C valstybėje narėje. Montuotojas šildytuvą perparduoda (ir sumontuoja) naudotojui kaip namo įrangą. Netrukus po to name kyla gaisras. Kiekvienas dalyvis (šildymo įrangos gamintojas, montuotojas ir galutinis naudotojas) yra apdraustas draudimo bendrovės savo valstybėje narėje. Gaisro priežastis užginčijama. Niekas nenori kompensuoti nuostolių įrangos naudotojui.

Įrangos naudotojas nusprendžia A valstybėje narėje šildymo įrangos gamintojui, šildymo įrangos montuotojui ir draudimo bendrovei, įsikūrusiai A valstybėje narėje, pateikti ieškinį dėl visiškos kompensacijos.

Svarbi išankstinė pastaba. Belgijoje advokatų išlaidos ir užmokestis neregamentuojami (šios išlaidos ir užmokestis priklauso nuo bylos sudėtingumo ir svarbos, advokato vardo ir reputacijos, atvejo skubumo, bylos baigties ir kt.). Tačiau Belgijoje advokatams taikomos profesinės etikos taisyklės; pagal teisės aktus sąnaudas ir išlaidas jie privalo apskaičiuoti neviršydami pagrįstos ribos (žr. pirmiau).

Pateikiamos apskaičiuotos išlaidos yra grynai orientacinės.

Išlaidos Belgijoje

Teismo, apeliacinių skundų ir alternatyvaus ginčų sprendimo išlaidos

Atvejo tyrimas	Teismas		Apeliaciniai skundai		Alternatyvus ginčų sprendimas (AGS)	
	Pradiniai teismo mokesčiai	Perrašymo mokesčiai	Pradiniai teismo mokesčiai	Perrašymo mokesčiai	Ar šioje byloje galima pasinaudoti šia galimybe?	Išlaidos
A atvejis	82 EUR	7,57–34,48 EUR už puslapį	186 EUR	7,57–34,48 EUR už puslapį	Taip	Žr. tinklalapio apie tarpininkavimą Belgijoje skiltį „Tarpininkavimo išlaidos“.
B atvejis	82 EUR	7,57–34,48 EUR už puslapį	186 EUR	7,57–34,48 EUR už puslapį	Taip	Žr. tinklalapio apie tarpininkavimą Belgijoje skiltį „Tarpininkavimo išlaidos“.

Advokato, teismo antstolio ir eksperto išlaidos

Atvejo tyrimas	Advokatas		Antstolis		Ekspertas	
	Ar atstovavimas būtinas?	Vidutinės išlaidos	Ar atstovavimas būtinas?	Išlaidos prieš teismo sprendimą	Išlaidos po teismo sprendimo	Ar naudotis paslaugomis būtina?
A atvejis	Ne	Apie 3 000 EUR	Ne	Apie 500 EUR	Apie 250 EUR	Ne
B atvejis	Ne	Apie 3 000 EUR	Ne	Apie 500 EUR	Apie 250 EUR	Ne

Kompensacija liudytojams, užstatas arba garantija ir kitos susijusios išlaidos

Atvejo tyrimas	Kompensacija liudytojams		Užstatas arba garantija
	Ar liudytojams mokama kompensacija?	Išlaidos	Ar jie teikiami? Jei taip, kada ir kaip?
A atvejis	Taip	15,65–48,24 EUR	Paprastai pareiga pateikti užstatą civiliniam procesui pradėti gali būti taikoma Teismo kodekso 851 straipsnyje numatytu atveju. Jame nustatyta užsienio ieškovo užstato išimtis. Belgijos atsakovas gali prašyti, kad užsienio ieškovas arba į bylą įstojęs asmuo pateiktų užstatą. 852 straipsnyje nurodyta, kokios formos gali būti užstatas (pinigų suma, garantija ir kt.) Žr. informaciją apie išlaidų skaidrumą.
	Taip	15,65–48,24 EUR	

B atvejis			Paprastai pareiga pateikti užstatą civiliniam procesui pradėti gali būti taikoma Teismo kodekso 851 straipsnyje numatyta atveju. Jame nustatyta užsienio ieškovo užstato išimtis. Belgijos atsakovas gali prašyti, kad užsienio ieškovas arba į bylą įstojęs asmuo pateiktų užstatą. 852 straipsnyje nurodyta, kokios formos gali būti užstatas (pinigų suma, garantija ir kt.). Žr. informaciją apie išlaidų skaidrumą.
-----------	--	--	--

Teisinės pagalbos ir kitos kompensuotinos išlaidos

Žr. tinklalapio apie teismo proceso išlaidas skiltį „Teisinė pagalba“.

Vertimo raštu ir žodžiu išlaidos

Atvejo tyrimas	Vertimas raštu		Vertimas žodžiu		Kitos tarpvalstybiniais ginčams būdingos išlaidos	
	Kada ir kokiomis sąlygomis jis būtinas?	Apytikrės išlaidos	Kada ir kokiomis sąlygomis jis būtinas?	Apytikrės išlaidos	Apibūdinimas	Apytikrės išlaidos
A atvejis	Jeigu vykstant procesui būtina pateikti dokumentus	7,57–34,48 EUR už puslapį	Jeigu atsakovas nesupranta proceso kalbos	31,61–54,62 EUR už valandą		
B atvejis	Jeigu vykstant procesui būtina pateikti dokumentus	7,57–34,48 EUR už puslapį	Jeigu atsakovas nesupranta proceso kalbos	31,61–54,62 EUR už valandą	Egzekvatūros išlaidos	Apie 100 EUR

Paskutinis naujinimas: 20/09/2019

Šio puslapio turinį nacionaline kalba tvarko atitinkamos valstybės narės. Vertimus atliko Europos Komisijos tarnyba. Į kompetentingos nacionalinės institucijos originale įvestus pakeitimus vertimuose gali būti neatsižvelgta. Europos Komisija neprisima jokios atsakomybės ar teisių įsipareigojimų už šiame dokumente pateiktą ar nurodomą informaciją ar duomenis. Daugiau informacijos apie už šį puslapį atsakingos valstybės narės autorių teisių taisyklės rasite puslapyje „Teisinė informacija“.

Dėmesio! Šiame puslapyje originalo kalba ([bg](#)) neseniai atlikta pakeitimų.

Puslapį jūsų pasirinkta kalba šiuo metu rengia mūsų vertėjai.

Teismo proceso išlaidos - Bulgarija

Šiame puslapyje pateikiama informacija apie teisingumo vykdymo išlaidas Bulgarijoje.

Teisinių atlyginimo reglamentavimo sistema

Advokatai

Bulgarijos advokatūros akto (paskutinį kartą iš dalies keisto SG 69/2008 8 5):

36 straipsnyje nustatyta:

Advokatai turi teisę už savo darbą gauti atlyginimą.

Dėl atlyginimo dydžio turi būti sutarta advokato ir jo kliento sutartyje. Sutartyje sutartas dydis turi būti teisingas bei pagrįstas ir negali būti mažesnis nei numatyta už tokį darbą, kurio imamasi (Aukščiausiosios advokatūros tarybos potvarkis).

Nesant sutarties, advokato arba kliento prašymu Advokatūros taryba turi nustatyti atlyginimą (Aukščiausiosios advokatūros tarybos potvarkis).

Atlyginimas gali būti nekintamo nustatyto dydžio ir (arba) skaičiuojamas kaip procentinė dalis sumos, kurią gali, atsižvelgiant į teismo proceso baigtį, priteisti sumokėti teismas. Tai netaikoma atlyginimui baudžiamosiose bylose ir civilinėse bylose, kuriose interesai yra nematerialiniai.

38 straipsnyje nustatyta:

Advokatai gali teikti teisinę pagalbą ir paslaugas:

asmenims, kurie turi teisę gauti alimentus;

asmenims, turintiems finansinių sunkumų;

tėvams, draugams ar kitiems advokatams.

Tokiais atvejais, kai priešingajai bylos šaliai atitinkamame procese teismas nurodo apmokėti išlaidas, advokatas turi teisę gauti atlyginimą. Teismas turi nustatyti tokio atlyginimo dydį, kuris turi būti ne mažesnis nei numatyta (potvarkio 36 straipsnio 3 dalyje), ir nurodo kitai bylos šaliai jį sumokėti.

Atlyginimas (užmokestis) reglamentuojamas 2004 m. Aukščiausiosios advokatūros tarybos potvarkiu Nr. 1. Minimalus užmokestis yra toks:

Užmokestis už konsultavimą, informacijos teikimą, dokumentų ir sutarčių rengimą:

nustatyto dydžio užmokestis – nuo maždaug 10 EUR iki 300 EUR;

atsižvelgiant į materialinį interesą byloje – nustatyto dydžio užmokestis (nuo maždaug 75 EUR iki 350 EUR) + materialinio intereso procentinė dalis (nuo 0,1 % iki 1 %).

Užmokestis už civilinį ir administracinį procesus vienoje instancijoje:

nustatyto dydžio užmokestis – nuo maždaug 50 EUR iki 250 EUR;

atsižvelgiant į materialinį interesą byloje – nustatyto dydžio užmokestis (nuo maždaug 50 EUR iki 325 EUR) + materialinio intereso procentinė dalis (nuo 2 % iki 6 %).

Užmokestis už **teismų sprendimų vykdymo** procesą:

½ 2 skirsnyje nurodyto užmokesčio;

Užmokestis už baudžiamąjį ir administracinių sankcijų procesus vienoje instancijoje – tik nustatyto dydžio:

ikiteisiniame etape – maždaug 150 EUR;

teismo proceso etape – nuo maždaug 150 EUR iki 900 EUR, atsižvelgiant į įtariamo nusikaltimo sunkumą;

administracinių sankcijų byloje – 75 EUR.

Užmokestis už **procesą ypatingosios teisėnės tvarka** (vaikų apsauga, šeimos kodeksas, smurtas namuose, ekstradicija ir Europos arešto orderis ir pan.):

tik nustatyto dydžio užmokestis – nuo maždaug 75 EUR iki 125 EUR;

Antstoliai

Nuo 2006 m. antstoliai Bulgarijoje yra **privatūs vykdymo užtikrinimo subjektai** ir **valstybės pareigūnai**. Abiem šioms grupėms taikomi **teisės aktuose nustatyti tarifai**.

Valstybės pareigūnų užmokestis yra reglamentuotas (valstybinių mokesčių, teismų renkamų pagal 2008 m. **Civilinio proceso kodeksą**, tarifo II skirsnis).

Privačių vykdymo užtikrinimo subjektų užmokestis yra reglamentuotas (įstatymo dėl privačių vykdymo užtikrinimo subjektų 78 straipsnis ir to įstatymo vykdymo užtikrinimo mokesčių ir išlaidų tarifas).

Abiem tarifais nustatytas užmokestis yra vienodas.

Privatus vykdymo užtikrinimo subjektas ima papildomą 50 % standartinio užmokesčio dydžio užmokestį už dokumentų įteikimą nedarbo ir išėginėmis dienomis, teismo šaukimo išsiuntimą paštu ir skundų, pranešimų bei dokumentų kopijų padarymą.

Nustatyto dydžio išlaidos

Nustatyto dydžio civilinių bylų nagrinėjimo išlaidos

Bylos šalių nustatyto dydžio išlaidos civilinių bylų nagrinėjimo procese

Už civilinių bylų nagrinėjimą yra nustatytas toliau nurodytas užmokestis (valstybinių mokesčių, teismų renkamų pagal 2008 m. **Civilinio proceso kodeksą**, tarifo I skirsnis). Užmokestis už:

civilinį ieškinį – 4 % ieškinio sumos, bet ne mažiau nei 25 EUR;

ieškinį dėl moralinės žalos – iki 40 EUR, bet ne mažiau nei 15 EUR;

ištuokos bylas (įskaitant bylas, kuriose pasiekiamas bendras susitarimas) – 2 % iš viso per trejus metus gautinos kiekvienos bylos šalies dalies (pagal susitarimą dėl santuokinio turto padalijimo ir alimentų);

vykdymo orderį – 2 % materialinio intereso, bet ne mažiau nei 12,5 EUR;

įvaikinimo bylas – 12,5 EUR;

turto, į kurį reiškiamos pretenzijos, konfiskavimo užtikrinimą – 20 EUR;

įrodymų užtikrinimą – 10 EUR;

bankroto bylas – 25 EUR individualiam prekybą vykdančiam subjektui ir 125 EUR komercinei įmonei.

Civilinių bylų nagrinėjimo proceso etapas, kuriame turi būti sumokėtos nustatyto dydžio išlaidos

Užmokestis sumokamas prieš prasidedant procesui arba prieš atliekant būtinus veiksmus (Civilinio proceso kodekso 76 straipsnis).

Nustatyto dydžio baudžiamųjų bylų nagrinėjimo išlaidos

Bylos šalių nustatyto dydžio išlaidos baudžiamųjų bylų nagrinėjimo procese

Išlaidų padengimas ir atlyginimas baudžiamųjų bylų nagrinėjimo procese reglamentuojami **Baudžiamojo proceso kodekse**.

187 straipsnis. Išlaidų padengimas

Baudžiamųjų bylų nagrinėjimo išlaidos turi būti apmokamos tiek, kiek nurodyta atitinkamos institucijos biudžete, išskyrus teisės aktuose nustatytais atvejais.

Baudžiamosiose bylose, iškeltose pagal nukentėjusiojo teismui pateiktą skundą, privatus kaltintojas turi iš anksto sumokėti išlaidų dydžio sumą.

Nesumokėjęs šios sumos, privačiam kaltintojui turi būti suteiktos septynios dienos šiai sumai sumokėti.

Bylose, iškeltose pagal nukentėjusiojo teismui pateiktą skundą, išlaidos, susijusios kaltinamojo teisme pateiktais reikalavimais surinkti įrodymus, turi būti padengiamos iš teismo biudžeto.

Už baudžiamųjų bylų nagrinėjimą nustatytas užmokestis (įstatymo dėl teismų, prokuratūrų, tyrimo tarnybų ir Teisingumo ministerijos renkamų valstybinių mokesčių, kuris paskutinį kartą iš dalies keistas 2005 m., tarifu Nr. 1) yra toks:

už skundus, pagal kuriuos baudžiamoji byla iškeliama privataus kaltinimo tvarka – 6 EUR;

už privačius ieškinius baudžiamosiose bylose, iškeltose privataus kaltinimo tvarka – 2,5 EUR;

už reabilitavimo prašymus tais atvejais, kai byla lieka nebaigta nagrinėti – 3 EUR.

Baudžiamųjų bylų nagrinėjimo proceso etapas, kuriame turi būti sumokėtos nustatyto dydžio išlaidos

Pirmiau nurodytų išlaidų dydžio sumą privatus kaltintojas turi sumokėti iš anksto (pagal Baudžiamojo proceso kodeksą). Nesumokėjęs šios sumos, jam turi būti suteiktos septynios dienos šiai sumai sumokėti.

Nustatyto dydžio išlaidos konstitucinio teismo procese

Bylos šalių nustatyto dydžio išlaidos konstitucinio teismo procese

Bulgarijos teisės sistemoje nėra konstitucinio teismo proceso.

Teisinių atstovų pateiktina išankstinė informacija

Šalių teisės ir pareigos

Advokatūros akto 40 straipsnio 3 dalyje nustatyta, kad advokatai privalo tiksliai informuoti savo klientus apie jų teises ir pareigas. Nėra konkrečiai nustatyto įpareigojimo suteikti informaciją savo klientams apie numatomas išlaidas teisinio proceso metu. Tačiau advokatų etikos kodekse toks įpareigojimas yra numatytas.

Teisiniai išlaidų šaltiniai

Kur rasti informacijos apie išlaidų šaltinius Bulgarijoje?

Fizinis arba juridinis asmuo, suinteresuotas iškelti bylą teisme, negalės rasti jokios viešai paskelbtos informacijos apie tai, kiek tai jam kainuos, kadangi nėra oficialios ar neoficialios interneto svetainės ar kitos viešos įstaigos, kuri suteiktų tokią parengtą informaciją. Todėl klientai dažniausiai pasikliauja savo advokatais, kad šie juos informuos apie išlaidas.

Tačiau toliau nurodytose viešose interneto svetainėse piliečiai gali rasti teisės aktus, reglamentuojančius užmokestį ir išlaidas teisinio proceso metu, ir gali patys suskaičiuoti mokėtinas sumas. Tokios interneto svetainės yra: [nacionalinės teisės aktai](#), [Aukščiausios advokatūros tarybos](#) interneto svetainė, [Aukščiausiosios teismų tarybos](#) interneto svetainė ir [Nacionalinės teisės pagalbos tarnybos](#) interneto svetainė; visos šios interneto svetainės šiuo metu yra tik bulgarų kalba.

Kokiomis kalbomis galima rasti informacijos apie išlaidų šaltinius Bulgarijoje?

Visos pirmiau nurodytos interneto svetainės šiuo metu yra tik bulgarų kalba.

Kur rasti informacijos apie tarpininkavimą?

Tokia informacija pateikiama Bulgarijos [Teisingumo ministerijos](#) interneto svetainėje.

Kur rasti papildomos informacijos apie išlaidas?

Kur rasti informacijos apie vidutinę įvairių procedūrų trukmę?

[Aukščiausiosios teismų tarybos](#) interneto svetainėje pateikiamos teismų veiklos visais lygiais metinės ir pusmečio ataskaitos. Pateikiama informacija apie bylų, užbaigtų per pastaruosius 3 mėnesius, 6 mėnesius, 1 metus, 2 metus ar daugiau metų, skaičių. Aukščiausiosios teismų tarybos statistikos skyrius pateikia analizę ir informaciją apie teismo proceso nagrinėjant civilines, baudžiamąsias ir administracines bylas vidutinę trukmę.

Kur rasti informacijos apie vidutines bendras konkretaus proceso išlaidas?

Tokios oficialios viešai skelbiamos informacijos nėra.

Pridėtinės vertės mokesčiai

Kaip pateikiama ši informacija? Kokios PVM normos taikomos?

PVM yra įskaičiuotas į išlaidas (pagal pirmiau nurodytus tarifus ir aktus).

Teisinė pagalba

Nustatytas mažiausias pajamų lygis civilinės teisėnos srityje

Pagal Teisinės pagalbos aktą sąlygos gauti teisinę pagalbą civilinėse ir baudžiamosiose bylose yra tokios pačios (žr. toliau):

22 straipsnis:

Teisinė pagalba (pagal 21 straipsnio 1 ir 2 punktus) suteikiama asmenims, atitinkantiems tinkamumo mėnesinėms socialinės paramos išmokoms gauti reikalavimus (vadovaujantis Socialinės paramos akto taikymo taisyklėse nustatyta tvarka), ir asmenims, patalpintiems į specializuotas įstaigas, kuriose teikiamos socialinės paslaugos.

Teisinė pagalba (pagal 21 straipsnio 1 ir 2 punktus) turi būti suteikiama globojančiai šeimai, šeimai arba draugams ir giminaičiams, kuriems atiduotas vaikas (vadovaujantis [Vaikų apsaugos akte](#) nustatyta tvarka).

Sprendimas dėl vaiko atidavimo turi būti patvirtintas atitinkamai Socialinės paramos direktorato direktoriaus arba teismo sprendimu. Asmenys, nepateikę prašymo dėl mėnesinių socialinių išmokų, kurias gauti jie turi teisę (vadovaujantis Socialinės paramos akto taikymo taisyklėse nustatyta tvarka), turi pateikti Nacionaliniam teisinės pagalbos biurui Socialinės paramos direktorato direktoriaus išduotą pažymą, kurioje patvirtinama, kad atitinkamas asmuo atitinka tinkamumo mėnesinėms socialinės paramos išmokoms gauti reikalavimus.

Civilinėse ir administracinėse bylose taikomi papildomi reikalavimai.

23 straipsnis:

Civilinėse ir administracinėse bylose teisinė pagalba suteikiama tais atvejais, kai – remiantis atitinkamų kompetentingų institucijų pateiktais įrodymais – teismas nustato, kad bylos šalis negali susimokėti už advokato pagalbą. Siekdamas nustatyti, ar bylos šalis negali susimokėti už advokato pagalbą, teismas atsižvelgia į:

- to asmens ar šeimos pajamas;
- turtinę padėtį, patvirtintą pareiškime;
- šeiminę padėtį;
- sveikatos būklę;
- tai, ar asmuo dirba;
- amžių;
- kitas nustatytas aplinkybes.

Nustatytas mažiausias pajamų lygis baudžiamosios teisėnos srityje kaltinamųjų atveju

Be baudžiamosioms byloms nustatytų kriterijų (Teisinės pagalbos akto 22 straipsnis, apibūdintas pirmiau), taikomi ir šie kriterijai:

23 straipsnis:

Teisinės pagalbos sistema (nurodyta 21 straipsnio 3 punkte) taikoma tais atvejais, kai privaloma tvarka turi būti užtikrinta gynyba arba advokato atstovavimas. Be to, teisinės pagalbos sistema turi būti taikoma tais atvejais, kai įtariamasis, kaltinamasis, asmuo, kuriam pareikšti kaltinimai, atsakovas arba baudžiamosios, civilinės ar administracinės bylos šalis negali susimokėti už advokato pagalbą, nori gauti tokią pagalbą ir tai reikalinga teisingumo interesais. Baudžiamosiose bylose tokį įvertinimą turi atlikti atitinkama institucija, atsižvelgdama į už advokato paslaugas negalinčio susimokėti asmens / kaltinamojo turtinę padėtį.

Nustatytas mažiausias pajamų lygis baudžiamosios teisėnos srityje nukentėjusiųjų atveju

Šiuo atveju nustatytas toks pats mažiausias pajamų lygis kaip ir kitų baudžiamosio proceso šalių atveju (žr. pirmiau).

Kitos sąlygos, taikomos suteikiant teisinę pagalbą nukentėjusiesiems

Nėra specialių sąlygų, nustatytų teisės aktuose, kurios būtų taikomos nuo nusikaltimų nukentėjusių asmenų atveju. Taikomos bendros teisinės pagalbos suteikimo baudžiamosiose bylose taisyklės (Teisinės pagalbos akto 22 ir 23 straipsniai).

Kitos sąlygos, taikomos suteikiant teisinę pagalbą kaltinamiesiems

Nėra specialių sąlygų, nustatytų teisės aktuose, kurios būtų taikomos kaltinamųjų atveju. Taikomos bendros teisinės pagalbos suteikimo baudžiamosiose bylose taisyklės (Teisinės pagalbos akto 22 ir 23 straipsniai).

Nemokamas teismo procesas

83 straipsnis: Atleidimas nuo mokesčių sumokėjimo ir išlaidų atlyginimo

Mokesčių už teismo ieškinių tvarkymą mokėti ir teismo ieškinių tvarkymo išlaidų padengti nereikia:

ieškovams – darbininkams, darbuotojams ir asmenims, pateikusiems kolektyvinius ieškinius dėl darbo santykių;

ieškovams, pateikusiems ieškinius dėl išlaikymo;

prokuroro pateiktų ieškinių atvejais;

ieškovams, pateikusiems ieškinius atlyginti nusikaltimu, dėl kurio jau priimtas ir įsiteisėjo teismo sprendimas, padaryto delikto sukeltą žalą;

paskirtiems specialioms bylos šalies, kurios adresas nežinomas, atstovams.

Mokesčių sumokėti ir teismo proceso išlaidų padengti nereikia fiziniams asmenims tais atvejais, kai teismas pripažįsta, kad jie neturi **pakankamų išteklių** jiems sumokėti. Gavęs prašymą atleisti nuo mokesčių sumokėjimo ir išlaidų padengimo, teismas atsižvelgia į:

- to asmens ir jo šeimos pajamas;
- turtinę padėtį, patvirtintą pareiškime;
- šeiminę padėtį;
- sveikatos būklę;
- tai, ar asmuo dirba;
- amžių;
- kitas atitinkamas aplinkybes.

1 ir 2 dalyse nurodytais atvejais teismo proceso išlaidos turi būti padengiamos iš teismo biudžete numatytos sumos.

84 straipsnis: Atleidimas ypatingais atvejais

Nuo valstybinių mokesčių sumokėjimo – tačiau ne nuo teismo išlaidų padengimo – atleidžiami:

valstybė ir valstybės institucijos, išskyrus bylas dėl privataus valstybės turto ir ieškinius dėl privačių valstybės gautinų sumų ir teisių (iš dalies pakeistas – SG 50/08, galioja nuo 2008 3 1; iš dalies pakeistas 2008 m. sprendimu Konstitucinio Teismo byloje Nr. 3 – SG 63/08);

Bulgarijos raudonojo kryžiaus organizacija;
savivaldybės, išskyrus ieškinius dėl privačių savivaldybių gautinų sumų ir turtinių teisių – privačios savivaldybių nuosavybės atvejais.

Kada byla pralaimėjusi šalis turi padengti bylą laimėjusios šalies išlaidas?

Civilinės bylos

78 straipsnis: Išlaidų priteisimas

Ieškovo mokėtinus mokesčius (įskaitant teismo proceso išlaidas ir atlyginimą vienam advokatui (jeigu byla šalis turėjo advokatą)) turi sumokėti atsakovas proporcingai atsižvelgiant į priteistą ieškinio sumą.

Atsakovui įrodžius, kad nėra ieškinio pagrindo, išlaidos turi būti **priteisiamos ieškovui**.

Atsakovas taip pat turi teisę pareikalauti atlyginti apmokėtas **išlaidas proporcingai atsižvelgiant į nepatenkintą ieškinio dalį**.

Atsakovas taip pat turi teisę, kad jam būtų atlygintos **išlaidos tuo atveju, kai ieškinio nagrinėjimas nutraukiamas**.

Jeigu ieškinio suma, bylos šalies sumokėta kaip atlyginimas advokatui, yra **pemelyg didelė**, atsižvelgiant į bylos teisinį ir faktinį sunkumą, teismas gali, kitos bylos šalies prašymu, priteisti mažesnę sumą, tačiau ši suma negali būti mažesnė nei minimali suma (pagal Advokatų įstatymo 36 straipsnį).

Jeigu byla išsprendžiama asmens, kuris yra atleistas nuo valstybinių mokesčių sumokėjimo ar teismo proceso išlaidų atlyginimo, naudai, **asmuo, kuriam iškelta byla**, turi sumokėti visus mokėtinus mokesčius ir padengti visas atlygintinas išlaidas. Atitinkamos sumos turi būti sumokėtos teismui.

Jeigu **asmens, kuriam buvo suteikta teisinė pagalba**, ieškinyje yra pripažįstamas, apmokamo advokato atlyginimas turi būti sumokėtas Nacionaliniame teisinės pagalbos biuru, proporcingai atsižvelgiant į pripažintą ieškinio dalį. Tais atvejais, kai ieškiniai iškelti dėl sprendimų, asmuo, kuriam buvo suteikta teisinė pagalba, turi padengti išlaidas proporcingai atsižvelgiant į nepatenkintą ieškinio dalį.

Teisę į **advokato atlyginimo kompensavimą** taip pat turi juridiniai asmenys ir pavieniai verslininkai, jeigu juos gynė darbuotojas – teisinis konsultantas.

Jeigu byla baigiama pasiekus susitarimą, **pusę sumokėto valstybinio mokesčio** turi būti grąžinta ieškovui. Teismo proceso išlaidos ir susitarimas išlieka, jeigu nesusitariama kitaip.

Trečiasis pagalbinis asmuo * išlaidų apmokėti neturi, tačiau turi padengti savo atliktų procesinių veiksmų išlaidas.

Jeigu byloje dalyvauja **prokuroras**, padengtinios **išlaidos** turi būti sumokėtos valstybei arba jas turi apmokėti valstybė.

* Trečiasis pagalbinis asmuo – nepriklausoma civilinės bylos šalis, turinti specialias teises ir pareigas, reglamentuojamas Civilinio proceso kodekse.

Baudžiamosios bylos

Baudžiamosios proceso kodeksas – Išlaidos ir atlyginimas

187 straipsnis: Išlaidų padengimas

Baudžiamųjų bylų nagrinėjimo išlaidos turi būti apmokamos **ties, kiek nurodyta atitinkamos institucijos biudžete**, išskyrus teisės aktuose nustatytais atvejais.

Tais atvejais, kai baudžiamoji byla iškelta pagal nukentėjusiojo teismui pateiktą skundą, privatus kaltintojas turi iš anksto sumokėti išlaidų dydžio sumą.

Nesumokėjus šios sumos, privačiam kaltintojui turi būti suteiktos **septynios dienos** šiai sumai sumokėti.

Bylose, iškeliose pagal nukentėjusiojo teismui pateiktą skundą, išlaidos, susijusios su kaltinamojo teisme pateiktais reikalavimais surinkti įrodymus, turi būti padengiamos iš **teismo biudžeto**.

188 straipsnis: Išlaidų dydžio nustatymas

Išlaidų dydį turi nustatyti teismas arba ikiteisminio tyrimo organas.

Liudininkų – darbininkų ar darbuotojų – atlyginimą turi nustatyti teismas.

189 straipsnis: Sprendimas dėl išlaidų

Teismas turi nuspręsti dėl išlaidų, patirtų paskiriant bausmę ar priimant teismo sprendimą.

Vertimo raštu išlaidas ikiteisminio tyrimo metu turi padengti atitinkamas organas; vertimo raštu išlaidas teismo proceso metu turi padengti teismas.

Tais atvejais, kai **kaltinamoji šalis pripažįstama kalta**, teismas nurodo jai **apmokėti teismo proceso išlaidas, įskaitant užmokestį advokatui bei kitas išlaidas už ex officio paskirto gynėjo paslaugas**. Šios išlaidos apima **privataus kaltintojo ir civilinio ieškovo** patirtas išlaidas, kai jie yra pateikę prašymą dėl išlaidų apmokėjimo. Jeigu byloje yra keli kaltais pripažinti kaltinamieji, teismas **paskirsto** kiekvieno iš jų mokėtiną išlaidų dalį.

Tais atvejais, kai **kaltinamoji šalis pripažįstama nekalta** dėl tam tikrų kaltinimų, teismas nurodo jai **apmokėti tik išlaidas, patirtas dėl kaltinimo, dėl kurio ji yra pripažinta kalta**.

190 straipsnis: Išlaidų skyrimas

Tais atvejais, kai kaltinamasis **išteisinamas** arba **baudžiamoji byla nutraukiama**, visas išlaidas byloje, kuriose kur kaltinimą palaiko valstybė, **padengia valstybė**, o su pagal nukentėjusiojo skundą iškeltais ieškiniiais susijusias **išlaidas padengia privatus kaltintojas**.

Vykdomąjį raštą dėl priskirtų apmokėti išlaidų turi išduoti pirmosios instancijos teismas.

Ekspertų atlyginimas

Civilinio proceso kodekse nustatyta bendra taisyklė, reglamentuojanti ekspertų atlyginimą civiliniame procese.

75 straipsnis: Išlaidų dydžio nustatymas

„... ekspertų atlyginimo dydį nustato teismas atsižvelgdamas į atliktą darbą ir patirtas išlaidas.“

Aukščiausioji teismų taryba 2008 m. paskelbė potvarkį Nr. 1 dėl ekspertų registravimo, kvalifikacijos ir atlyginimo, kuris taikomas civilinėms, baudžiamosioms ir administracinėms byloms. 29 straipsnyje nustatyta, kad ekspertų atlyginimo dydį turi nustatyti ekspertizę atlikti paskiriančios institucijos atsižvelgdamos į:

užduoties sudėtingumą;

eksperto kompetenciją ir kvalifikaciją;

laiką, kurio reikėjo užduočiai įvykdyti;

atlikto darbo kiekį;

būtiną išlaidą, pavyzdžiui, naudotas medžiagas, reikmenis, priemones, įrangą ir pan.;

kitas sąlygas, aktualias atliekant darbą, pavyzdžiui, ar laikytasi terminų, papildomą darbą nedarbo valandų ir nacionalinių švenčių metu ir pan.

Vertėjų raštu ir žodžiu atlyginimas

Civilinės bylos

Ekspertams taikomos taisyklės yra taikomos ir vertėjams – žr. pirmiau.

Baudžiamosios bylos

Baudžiamosios proceso kodeksas: 189 straipsnio 2 dalis

Vertimo raštu išlaidas ikiteisminio tyrimo metu turi padengti atitinkamas organas, o vertimo raštu išlaidas teismo proceso metu – teismas.

Susiję priedai

Bulgarijos išlaidų skaidrumo tyrimo ataskaita (566 Kb) [en](#)

Paskutinis naujinimas: 17/12/2018

Šio puslapio turinį nacionaline kalba tvarko atitinkamos valstybės narės. Vertimus atliko Europos Komisijos tarnyba. Į kompetentingos nacionalinės institucijos originale įvestus pakeitimus vertimuose gali būti neatsižvelgta. Europos Komisija neprisiima jokios atsakomybės ar teisinių įsipareigojimų už šiame dokumente pateiktą ar nurodomą informaciją ar duomenis. Daugiau informacijos apie už šį puslapį atsakingos valstybės narės autorių teisių taisykles rasite puslapyje „Teisinė informacija“.

Teismo proceso išlaidos - Čekija

Šiame puslapyje pateikiama informacija apie teisingumo išlaidas Čekijoje. Teismo proceso išlaidos nuodugniau analizuojamos šiuose atvejų tyrimuose:

📄 [Šeimos teisė. Santuokos nutraukimas](#)

📄 [Šeimos teisė. Vaikų globa ir alimentai](#)

📄 [Komerčinė teisė. Sutartys](#)

📄 [Komerčinė teisė. Atsakomybė](#)

Teisinių užmokesčio reglamentavimo sistema

Teisininkai

Čekijoje yra tik vieno tipo teisininkai (advokatai); baristerių ar solisitorių nėra.

Advokatų įkainiai ir užmokesčiai už teises paslaugas (advokatų tarifai) reglamentuojami [1996 m. birželio 4 d. Teisingumo ministerijos nutarimu Nr. 177 /1996 Sb.](#) Jis anglų kalba pateiktas Čekijos advokatūros interneto svetainėje.

Advokatų užmokesčiai taip pat gali būti nustatyti privačiu šalių susitarimu.

Daugumos civilinių bylų atveju (įskaitant šeimos ir komercines bylas) teisinis atstovavimas neprivalomas.

Nustatytosios išlaidos

Nustatytosios civilinio proceso išlaidos

Nustatytosios civilinio proceso šalių išlaidos

Civilinio proceso išlaidos reglamentuojamos Įstatymu Nr. 549/1991 rink. dėl teismo išlaidų (anglų kalbos versijos nėra). Jos kiekvieną kartą kitokios, nelygu, kokios rūšies procesas. Kai kuriais atvejais taikomi nustatyti įkainiai; kitais atvejais užmokesčiai apskaičiuojamas kaip procentinė dalis.

Visais atvejais išlaidos turi būti apmokamos Čekijos valiuta (CZK) ir į valstybės biudžeto (arba teismo) sąskaitą lėšos gali būti pervedamos banko pavedimu.

Išlaidas iki 5 000 CZK galima apmokėti, pašte arba tam tikrose kitose vietose įsigyjant valstybės fiskalinį ženklą (*kollek*).

Teismas ieškinį pateikiančiam asmeniui turi pranešti, kokią konkrečią sumą jis turi sumokėti.

Civilinio proceso etapas, kuriuo privaloma apmokėti nustatytąsias išlaidas

Išlaidas reikia apmokėti per tris dienas nuo pranešimo datos, prieš įvykstant pirmajam teismo posėdžiui.

Nustatytosios baudžiamojo proceso išlaidos

Nustatytosios baudžiamojo proceso šalių išlaidos

Baudžiamasis procesas visada pradamas *ex officio* (valstybės prokuratūros), o kaltinamasis apmoka tik teisinio atstovavimo išlaidas.

Baudžiamojo proceso etapas, kuriuo privaloma apmokėti nustatytąsias išlaidas

Baudžiamojo proceso metu teismo išlaidų nėra.

Nustatytosios konstitucinio proceso išlaidos

Nustatytosios konstitucinio proceso šalių išlaidos

Nustatytųjų teismo išlaidų už Čekijos konstituciniam teismui pateikiamus ieškinius nėra, bet proceso šaliai privalo atstovauti advokatas.

Konstitucinio proceso etapas, kuriuo privaloma apmokėti nustatytąsias išlaidas

Nustatytųjų teismo išlaidų nėra.

Teisinių atstovų pateiktina išankstinė informacija

Šalių teisės ir pareigos

Teisiniai atstovai išankstinės informacijos teikti neprivalo.

Dėl proceso šalių teisių ir pareigų gali susitarti advokatas ir klientas.

Teisiniai išlaidų šaltiniai

Kur rasti informacijos apie išlaidų šaltinius Čekijoje?

Patartina pasikonsultuoti su advokatu dėl kiekvienos konkrečios bylos. Prasidėjus procesui, už pranešimą apie teismo išlaidas tampa atsakingas teismas.

Kokiomis kalbomis galima rasti informacijos apie teisinius išlaidų šaltinius Čekijoje?

Kadangi Čekijoje vienintelė oficiali kalba yra čekų, teisinės pareigos teikti informaciją kitomis kalbomis nėra. Todėl informacijos kokybė priklauso nuo informaciją teikiančio asmens valios ir gebėjimų.

Kur rasti informacijos apie tarpininkavimą?

Informacijos apie tarpininkavimą galima rasti [Čekijos tarpininkų asociacijos \(AMČR\)](#) interneto svetainėje.

Kur rasti papildomos informacijos apie išlaidas?

Interneto svetainė, kurioje pateikiama informacija apie išlaidas

Oficialios interneto svetainės, kurioje būtų pateikiama informacija apie išlaidas, nėra.

Kur rasti informacijos apie vidutinę įvairių procedūrų trukmę?

Įvairių statistinių duomenų pateikta [Teisingumo ministerijos](#) svetainėje, tačiau trukmė daugiausia priklauso nuo konkrečios bylos. Kai kuriose teisės normose nurodyti terminai susiję tik su tam tikrais teismo veiksmais (pvz., preliminariais sprendimais).

Kur rasti informacijos apie vidutinės bendras konkretaus proceso išlaidas?

Apmokėtinis išlaidos priklauso nuo kiekvienos bylos aplinkybių, todėl šios informacijos neįmanoma pateikti iš anksto.

Pridėtinės vertės mokesčiai

Kaip teikiama ši informacija?

Teismo išlaidoms PVM netaikomas ir jų suma yra baigtinė. Į advokato tarifą PVM neįtraukiamas. Vis dėlto kai kurios advokatų kontoros, kurios yra PVM mokėtojos, prideda PVM (19 %).

Kokie tarifai taikomi?

Žr. punktą apie PVM.

Teisinė pagalba

Civilinės teisenos srityje taikytina pajamų riba

Konkreiti pajamų riba nėra nustatyta. Vis dėlto šalių prašymu teisėjai kiekvieną atvejį gali vertinti individualiai. Jeigu ieškovo pateiktas ieškinytis nėra nepagrįstas, jis gali būti atleistas nuo visų teismo išlaidų arba jų dalies apmokėjimo. Tais atvejais, kai teisinis atstovavimas privalomas, teismas gali ieškovui skirti teisininką padėjėją.

Nemokamą teisinę pagalbą teikia specializuotos NVO (tai priklauso nuo bylos dalyko) arba Čekijos advokatūra. Tam tikrais atvejais **Čekijos advokatūra** gali skirti advokatą nemokamoms teisinėms paslaugoms teikti. Sprendžiant, ar asmuo atitinka nemokamos teisinės pagalbos gavimo kriterijus, atsižvelgiama ne tik į asmens pajamas, bet ir į bendrą jo namų ūkio finansinę padėtį.

Baudžiamosios teisenos srityje kaltinamiesiems taikytina pajamų riba

Konkretaus pajamų lygio nenustatyta. Teismai kaltinamajam advokatą skiria visais atvejais, kai teisinis atstovavimas privalomas, kaltinamasis savo advokato neturi.

Baudžiamosios teisenos srityje nukentėjusiesiems taikytina pajamų riba

Nemokamą teisinę pagalbą nukentėjusiesiems teikia tik tam tikros NVO. Nukentėjusieji baudžiamajame procese dalyvauja tik nedaugeliu konkrečių atvejų; kitais atvejais jie turi pateikti ieškinį (tada galioja pirmiau pateikta informacija apie teisei pagalbai civilinės teisės srityje taikytiną pajamų ribą).

Kitos teisinės pagalbos teikimo nukentėjusiesiems sąlygos

Nukentėjusieji gali reikalauti kompensacijos iš **Teisingumo ministerijos** (pagal Įstatymą Nr. 209/1997 rink.).

Kitos teisinės pagalbos teikimo kaltinamiesiems sąlygos

Galioja pirmiau pateikta informacija apie baudžiamosios teisenos srityje kaltinamiesiems teikiama teisei pagalbai taikytiną pajamų ribą.

Nemokamas teismo procesas

Konstituciniam teismui ieškiniai pateikiami nemokamai. Teismo išlaidų taip pat nereikia apmokėti tam tikrų rūšių procesuose (nurodytuose Įstatymo Nr. 549/1991 rink. dėl teismo išlaidų 11 straipsnyje): pavyzdžiui, kai ieškovas yra nepilnametis ir tam tikrais kitais atvejais (kai proceso šalis yra valstybė arba jos institucijos, kai užsienietis prašo prieglobsčio arba kitais atvejais, kai viena ginčo šalis yra finansiškai silpnesnė).

Kada bylą pralaimėjusi šalis turi padengti bylą laimėjusios šalies išlaidas?

Kiekvienu konkrečiu atveju tai sprendžia teisėjas (galutiname sprendime). Teisėjas gali bylą pralaimėjusiai šaliai pavesti apmokėti visas išlaidas arba jų dalį. Vis dėlto tai netaikoma santuokos nutraukimo procesui. Gali būti pavesta apmokėti ir advokatui skirtas išlaidas.

Ekspertų užmokestis

Teismo skiriamiems ekspertams užmokestį moka pats teismas. Ginčo šalys užmokestį ekspertui turi mokėti tik tada, kai eksperto paslaugų reikalauja jos pačios. Tam tikrais konkrečiais atvejais teismas gali nuspręsti, kad ekspertui užmokestį turi sumokėti bylą pralaimėjusi šalis.

Vertėjų raštu ir žodžiu užmokestis

Užmokestį teismo procese dalyvaujantiems vertėjams raštu arba žodžiu privalo sumokėti teismas. Kai ginčo šalis yra čekų kalbos nesuprantantis užsienietis, jis turi teisę į teismą kreiptis savo gimtąja kalba.

Susiję priedai

[Čekijos teismo išlaidų skaidrumo tyrimo ataskaita](#) (703 Kb) [en](#)

Paskutinis naujinimas: 20/09/2019

Šio puslapio turinį nacionaline kalba tvarko atitinkamos valstybės narės. Vertimus atliko Europos Komisijos tarnyba. Į kompetentingos nacionalinės institucijos originale įvestus pakeitimus vertimuose gali būti neatsižvelgta. Europos Komisija neprisima jokios atsakomybės ar teisių įsipareigojimų už šiame dokumente pateiktą ar nurodomą informaciją ar duomenis. Daugiau informacijos apie už šį puslapį atsakingos valstybės narės autorių teisių taisyklės rasite puslapyje „Teisinė informacija“.

Puslapį jūsų pasirinkta kalba šiuo metu rengia mūsų vertėjai.

1-asis atvejo tyrimas. komercinė teisė. santuokos nutraukimas - Čekija

Atliekant šį šeimos teisės, būtent santuokos nutraukimo, atvejo tyrimą, valstybių narių buvo paprašyta patarti pareiškimą dėl santuokos nutraukimo pateikusiai šaliai bylinėjimosi išlaidų klausimu, atsižvelgiant į tokias aplinkybes:

A atvejis. Nacionalinės aplinkybės. Pora susituokia. Vėliau jie pradeda gyventi skyrium ir susitaria nutraukti santuoką.

B atvejis. Tarpvalstybinės aplinkybės. Du tos pačios valstybės narės (A valstybė narė) piliečiai susituokia. Santuokos sudarymas švenčiamas A valstybėje narėje. Po vestuvių pora išvyksta gyventi ir dirbti į kitą valstybę narę (B valstybė narė), kurioje jie įsikuria nuolatinėje gyvenamojoje vietoje. Netrukus po to pora pradeda gyventi skyriumi – žmona grįžta į A valstybę narę, o vyras lieka B valstybėje narėje. Pora susitaria nutraukti santuoką. Grįžusi į A valstybę narę žmona iš karto pateikia prašymą dėl santuokos nutraukimo B valstybės narės teismui.

Išlaidos Čekijoje

Teismo, apeliacinių skundų ir alternatyvaus ginčų sprendimo išlaidos

Atvejo tyrimas	Teismas			Apeliaciniai skundai			Alternatyvus ginčų sprendimas	
	Pradiniai teismo mokesčiai	Perrašymo mokesčiai	Kiti mokesčiai	Pradiniai teismo mokesčiai	Perrašymo mokesčiai	Kiti mokesčiai	Ar šioje byloje įmanoma pasinaudoti šia galimybe?	Išlaidos
A atvejis	1000 CZK	Netaikytina (N/T)	N/T	1000 CZK	N/T	N/T	Taip (neprivaloma)	Pagal sutartį (papr. 1000 CZK/val., 3 valandos)
B atvejis	1000 CZK	N/T	N/T	1000 CZK	N/T	N/T	Taip (neprivaloma)	Pagal sutartį

Advokato arba patarėjo teisės klausimais, teismo antstolio ir eksperto išlaidos

Atvejo tyrimas	Advokatas arba patarėjas teisės klausimais		Antstolis			Ekspertas	
	Ar atstovavimas būtinas?	Vidutinės išlaidos	Ar atstovavimas būtinas?	Išlaidos prieš teismo sprendimą	Išlaidos po teismo sprendimo	Ar naudotis paslaugomis būtina?	Išlaidos
A atvejis	Ne.	Pagal sutartį, bet atsižvelgiant į 1500 CZK advokatų	Ne (paštu)	-	-	Ne.	350 CZK

		tarifą už kiekvieną etapą (paprastai jų būna 5)					
B atvejis	Ne.	Pagal sutartį	Ne (priklauso nuo kitos su ginču susijusios valstybės)	-	-	Ne.	350 CZ

Kompensacija liudytojams, užstatas arba garantija ir kitos susijusios išlaidos

Atvejo tyrimas	Kompensacija liudytojams		Užstatas arba garantija		Kiti mokesčiai	
	Ar liudytojams mokama kompensacija?	Išlaidos	Ar jie teikiami? Jei taip, kada ir kaip?	Išlaidos	Apibūdinimas	Išlaidos
A atvejis	Taip. Sumokama faktiškai patirtų išlaidų suma.	Kiekvienu atveju kitokios	Ne.	-	-	-
B atvejis	Taip. Sumokama faktiškai patirtų išlaidų suma.	Kiekvienu atveju kitokios	Ne.	-	-	-

Teisinės pagalbos ir kitos kompensuotinos išlaidos

Atvejo tyrimas	Teisinė pagalba			Kompensuotinos išlaidos			
	Kada ir kokiomis sąlygomis ji taikytina?	Kada teikiama visa pagalba?	Sąlygos	Ar bylą laimėjusiai šaliai gali būti kompensuotos bylinėjimosi išlaidos?	Jeigu kompensuojamos ne visos išlaidos, kokia procentinė dalis paprastai kompensuojama?	Kokios išlaidos niekada nekompensuojamos?	Ar kai kuriais atvejais teisinės pagalbos išlaidos turėtų būti kompensuojamos organizacijai?
A atvejis	Gali teikti tik NVO	-	-	Ne.	-	Visos išlaidos santuokos nutraukimo byloje	Ne.
B atvejis	Žr. Direktyvą dėl teisinės pagalbos tarpvalstybiniuose ginčiuose	-	-	Ne.	-	Visos išlaidos santuokos nutraukimo byloje	Ne.

Vertimo raštu ir žodžiu išlaidos

Atvejo tyrimas	Vertimas raštu		Vertimas žodžiu		Kitos tarpvalstybiniai ginčams būdingos išlaidos	
	Kada ir kokiomis sąlygomis jis būtinas?	Apytikrės išlaidos	Kada ir kokiomis sąlygomis jis būtinas?	Apytikrės išlaidos	Apibūdinimas	Apytikrės išlaidos
A atvejis	Verčiami procesui būtini dokumentų užsienio kalba originalai	Nuo 350 CZK/psl. (priklauso nuo kalbos)	-	-	-	-
B atvejis	Verčiami procesui būtini dokumentų užsienio kalba originalai	Nuo 350 CZK/psl. (priklauso nuo kalbos)	Kai ginčo šalis ar liudytojas yra užsienietis arba nesupranta čekų kalbos	350 CZK/val.	-	-

Paskutinis naujinimas: 20/09/2019

Šio puslapio turinį nacionaline kalba tvarko atitinkamos valstybės narės. Vertimus atliko Europos Komisijos tarnyba. Į kompetentingos nacionalinės institucijos originale įvestus pakeitimus vertimuose gali būti neatsižvelgta. Europos Komisija nepriima jokios atsakomybės ar teisinių įsipareigojimų už šiame dokumente pateiktą ar nurodomą informaciją ar duomenis. Daugiau informacijos apie už šį puslapį atsakingos valstybės narės autorių teisių taisyklės rasite puslapyje „Teisinė informacija“.

Puslapį jūsų pasirinkta kalba šiuo metu rengia mūsų vertėjai.

2-asis atvejo tyrimas, šeimos teisė, vaiku globa - Čekija

Atliekant šį šeimos teisės, būtent teisės rūpintis vaikais, atvejų tyrimą, valstybių narių buvo paprašyta patarti ieškinį pateikusiai šaliai bylinėjimosi išlaidų klausimu, atsižvelgiant į tokias aplinkybes:

A atvejis. Nacionalinės aplinkybės. Du asmenys ne vienus metus gyveno nesusituokę. Tuo metu, kai jie pradeda gyventi skyrium, jų vaikui yra treji metai. Teismo sprendimu teisė rūpintis vaiku suteikiama motinai, o teisė bendrauti su vaiku – tėvui. Motina pateikia ieškinį dėl tėvo teisės bendrauti su vaiku apribojimo.

B atvejis. Tarpvalstybinės aplinkybės, kai jūs esate advokatas A valstybėje narėje. Du asmenys ne vienus metus gyveno nesusituokę valstybėje narėje (B valstybė narė). Jie turi bendrą vaiką, tačiau iš karto po jo gimimo pradėjo gyventi skyrium. B valstybės narės teismo sprendimu teisė rūpintis vaiku suteikiama motinai, o teisė bendrauti su vaiku – tėvui. Gavusi teismo leidimą, motina su vaiku išsikelia gyventi į kitą valstybę narę (A valstybė narė), o tėvas lieka B valstybėje narėje. Po kelerių metų motina pateikia ieškinį A valstybėje narėje dėl tėvo teisės bendrauti su vaiku pakeitimo.

Išlaidos Čekijoje

Teismo, apeliacinių skundų ir alternatyvaus ginčų sprendimo išlaidos

Atvejo tyrimas	Teismas			Apeliaciniai skundai			Alternatyvus ginčų sprendimas	
	Pradiniai teismo mokesčiai	Perrašymo mokesčiai	Kiti mokesčiai	Pradiniai teismo mokesčiai	Perrašymo mokesčiai	Kiti mokesčiai	Ar šioje byloje įmanoma pasinaudoti šia galimybe?	Išlaidos
A atvejis	0 CZK	Netaikytina (N/T)	N/T	0 CZK	N/T	N/T	Taip	500–1 000 CZK /val.
B atvejis	0 CZK	Netaikytina (N/T)	N/T	0 CZK	N/T	N/T	Taip	500–1 000 CZK /val.

Advokato arba patarėjo teisės klausimais, teismo antstolio ir eksperto išlaidos

Atvejo tyrimas	Advokatas arba patarėjas teisės klausimais		Antstolis			Ekspertas	
	Ar atstovavimas būtinas?	Vidutinės išlaidos	Ar atstovavimas būtinas?	Išlaidos prieš teismo sprendimą	Išlaidos po teismo sprendimo	Ar naudotis paslaugomis būtina?	Išlaidos
A atvejis	Ne	Paprastai nustatomos pagal sutartį, priklauso nuo teismo posėdžių skaičiaus (nuo 5 000 CZK)	Ne	-	-	Ne	350 CZK/val.
B atvejis	Ne	Paprastai nustatomos sutartyje, atsižvelgiant į aplinkybes	Ne (priklauso nuo kitos valstybės)	-	-	Ne	350 CZK/val.

Kompensacija liudytojams, užstatas arba garantija ir kitos susijusios išlaidos

Atvejo tyrimas	Kompensacija liudytojams		Užstatas arba garantija		Kiti mokesčiai	
	Ar liudytojams mokama kompensacija?	Išlaidos	Ar jie teikiami? Jei taip, kada ir kaip?	Išlaidos	Apibūdinimas	Išlaidos
A atvejis	Taip, atsižvelgiant į faktines jų išlaidas	Kiekvienu atveju kitokios	Šiame procese neteikiami	-	-	-
B atvejis	Taip, atsižvelgiant į faktines jų išlaidas	Kiekvienu atveju kitokios	Šiame procese neteikiami	-	-	-

Teisinės pagalbos ir kitos kompensuotinos išlaidos

Atvejo tyrimas	Teisinė pagalba			Kompensuotinos išlaidos		
			Sąlygos		Jeigu kompensuojamos ne visos išlaidos, kokia procentinė dalis	Ar kai kuriais teisinės pagalbos išlaidos turėtų kompensuojamos

	Kada ir kokiomis sąlygomis ji taikytina?	Kada teikiama visa pagalba?		Ar bylą laimėjusiai šaliai gali būti kompensuotos bylinėjimosi išlaidos?	paprastai kompensuojama?	Kokios išlaidos niekada nekompensuojamos?	teisinės paga organizacijai?
A atvejis	Gali teikti tik NVO	-	-	Apskritai ne (išlaidos gali būti kompensuotos tik konkrečiose bylose, kai bylą laimėjusios šalies pajamos labai mažos)	-	Teismo mokesčio nėra, tad gali būti kompensuojamos tik išlaidos advokatui	Ne
B atvejis	Žr. Direktyvą dėl teisinės pagalbos tarpvalstybiniuose ginčuose	-	-	Ne	-	-	Ne

Vertimo raštu ir žodžiu išlaidos

Atvejo tyrimas	Vertimas raštu		Vertimas žodžiu		Kitos tarpvalstybiniam ginčams būdingos išlaidos	
	Kada ir kokiomis sąlygomis jis būtinas?	Apytikrės išlaidos	Kada ir kokiomis sąlygomis jis būtinas?	Apytikrės išlaidos	Apibūdinimas	Apytikrės išlaidos
A atvejis	Verčiami procesui būtinų dokumentų užsienio kalba originalai	Nuo 350 CZK/psl.	-	-	-	-
B atvejis	Verčiami procesui būtinų dokumentų užsienio kalba originalai	Nuo 350 CZK/psl.	Kai ginčo šalis ar liudytojas yra užsienietis arba nesupranta čekų kalbos	350 CZK/val	-	-

Paskutinis naujinimas: 20/09/2019

Šio puslapio turinį nacionaline kalba tvarko atitinkamos valstybės narės. Vertimus atliko Europos Komisijos tarnyba. Į kompetentingos nacionalinės institucijos originale įvestus pakeitimus vertimuose gali būti neatsižvelgta. Europos Komisija neprisiima jokios atsakomybės ar teisių įsipareigojimų už šiame dokumente pateiktą ar nurodomą informaciją ar duomenis. Daugiau informacijos apie už šį puslapį atsakingos valstybės narės autorių teisių taisyklės rasite puslapyje „Teisinė informacija“.

Puslapį jūsų pasirinkta kalba šiuo metu rengia mūsų vertėjai.

4-asis atvejo tyrimas. komercinė teisė. sutartis - Čekija

Atliekant šį komercinės teisės, būtent sutarties, atvejų tyrimą, valstybių narių buvo paprašyta patarti pardavėjui bylinėjimosi išlaidų klausimu, atsižvelgiant į tokias aplinkybes:

A atvejis. Nacionalinės aplinkybės. Įmonė pristatė prekių, kurių vertė 20 000 eurų. Pardavėjui nebuvo sumokėta, nes pirkėjas mano, kad prekės neatitinka susitarimo.

Pardavėjas nusprendžia pateikti ieškinį, kad už prekes būtų sumokėta visa kaina.

B atvejis. Tarpvalstybinės aplinkybės. Įmonė, kurios pagrindinė buveinė yra B valstybėje narėje, pristato prekių, kurių vertė 20 000 eurų, pirkėjui A valstybėje narėje. Sutarčiai taikoma B valstybės narės teisė ir sutartis surašyta B valstybės narės kalba. Šiam pardavėjui nebuvo sumokėta, nes A valstybėje narėje įsikūręs pirkėjas mano, kad prekės neatitinka susitarimo. Pardavėjas nusprendžia ieškinį teikti A valstybėje narėje, siekdamas, kad už prekes būtų sumokėta visa kaina, nurodyta su pirkėju sudarytoje sutartyje.

Išlaidos Čekijoje

Teismo, apeliacinių skundų ir alternatyvaus ginčų sprendimo išlaidos

Atvejo tyrimas	Teismas			Apeliaciniai skundai			Alternatyvus ginčų sprendimas	
	Pradiniai teismo mokesčiai	Perrašymo mokesčiai	Kiti mokesčiai	Pradiniai teismo mokesčiai	Perrašymo mokesčiai	Kiti mokesčiai	Ar šioje byloje įmanoma pasinaudoti šia galimybe?	Išlaidos
A atvejis	4 % sumos (800 EUR ekvivalentas CZK)	Netaikytina (N/T)	Nėra.	4 % sumos (800 EUR ekvivalentas CZK)	Netaikytina (N/T)	Nėra.	Taip (neprivaloma)	Pagal sutartį (paprastai 1 000 CZK/val., 3 valandos)
B atvejis	4 % sumos (800 EUR ekvivalentas CZK)	Netaikytina (N/T)	Nėra.	4 % sumos (800 EUR ekvivalentas CZK)	Netaikytina (N/T)	Nėra.	Taip (neprivaloma)	Pagal sutartį

Advokato arba patarėjo teisės klausimais, teismo antstolio ir eksperto išlaidos

Atvejo tyrimas	Advokatas arba patarėjas teisės klausimais	Antstolis	Ekspertas

	Ar atstovavimas būtinas?	Vidutinės išlaidos	Ar atstovavimas būtinas?	Išlaidos prieš teismo sprendimą	Išlaidos po teismo sprendimo	Ar naudotis paslaugomis būtina?	Išlaidos
A atvejis	Ne.	Pagal sutartį	Ne.	-	-	Ne.	Pagal sutartį (nuo 350 CZK/val.)
B atvejis	Ne.	Pagal sutartį	Ne.	-	-	Ne.	Pagal sutartį (nuo 350 CZK/val.)

Kompensacija liudytojams, užstatas arba garantija ir kitos susijusios išlaidos

Atvejo tyrimas	Kompensacija liudytojams		Užstatas arba garantija		Kiti mokesčiai	
	Ar liudytojams mokama kompensacija?	Išlaidos	Ar jie teikiami? Jei taip, kada ir kaip?	Išlaidos	Apibūdinimas	Išlaidos
A atvejis	Taip. Sumokama faktiškai patirtų išlaidų suma.	Kiekvienu atveju kitokios	Komercinėse bylose, kai prašoma laikinosios priemonės	100 000 CZK	-	-
B atvejis	Taip. Sumokama faktiškai patirtų išlaidų suma.	Kiekvienu atveju kitokios	Komercinėse bylose, kai prašoma laikinosios priemonės	100 000 CZK	-	-

Teisinės pagalbos ir kitos kompensuotinos išlaidos

Atvejo tyrimas	Teisinė pagalba			Kompensuotinos išlaidos			
	Kada ir kokiomis sąlygomis ji taikytina?	Kada teikiama visa pagalba?	Sąlygos	Ar bylą laimėjusiai šaliai gali būti kompensuotos bylinėjimosi išlaidos?	Jeigu kompensuojamos ne visos išlaidos, kokia procentinė dalis paprastai kompensuojama?	Kokios išlaidos niekada nekompensuojamos?	Ar kai kuriais atvejais teisinės pagalbos iš turėtų būti kompensuojamos teisinės pagalbos organizacijos išlaidos?
A atvejis	Gali teikti tik NVO.	-	-	Taip.	Priklauso nuo bylos aplinkybių.	Galima kompensuoti visas išlaidas.	Ne.
B atvejis	Žr. Direktyvą dėl teisinės pagalbos tarpvalstybiniuose ginčuose.	-	-	Taip.	Priklauso nuo bylos aplinkybių.	Galima kompensuoti visas išlaidas.	Ne.

Vertimo raštu ir žodžiu išlaidos

Atvejo tyrimas	Vertimas raštu		Vertimas žodžiu	
	Kada ir kokiomis sąlygomis jis būtinas?	Apytikrės išlaidos	Kada ir kokiomis sąlygomis jis būtinas?	Apytikrės išlaidos
A atvejis	Verčiami procesui būtinų dokumentų užsienio kalba originalai	Nuo 350 CZK/psl.	-	-
B atvejis	Verčiami procesui būtinų dokumentų užsienio kalba originalai	Nuo 350 CZK/psl.	Kai ginčo šalis ar liudytojas yra užsienietis arba nesupranta čekų kalbos	350 CZK/val.

Paskutinis naujinimas: 20/09/2019

Šio puslapio turinį nacionaline kalba tvarko atitinkamos valstybės narės. Vertimus atliko Europos Komisijos tarnyba. Į kompetentingos nacionalinės institucijos originale įvestus pakeitimus vertimuose gali būti neatsižvelgta. Europos Komisija neprisiima jokios atsakomybės ar teisinių įsipareigojimų už šiame dokumente pateiktą ar nurodomą informaciją ar duomenis. Daugiau informacijos apie už šį puslapį atsakingos valstybės narės autorių teisių taisyklės rasite puslapyje „Teisinė informacija“.

Puslapį jūsų pasirinkta kalba šiuo metu rengia mūsų vertėjai.

5-asis atvejo tyrimas, komercinė teisė, atsakomybė - Čekija

Atliekant šį komercinės teisės, būtent atsakomybės, atvejų tyrimą, valstybių narių buvo paprašyta patarti įrangos naudotojui bylinėjimosi išlaidų klausimu atsižvelgiant į tokias aplinkybes:

A atvejis. Nacionalinės aplinkybės. Šildymo įrangos gamintojas pristato šildytuvą montuotojui. Montuotojas šildytuvą perparduoda (ir sumontuoja) naudotojui kaip namo įrangą. Netrukus po to name kyla gaisras. Visi dalyviai (šildymo įrangos gamintojas, montuotojas ir galutinis naudotojas) apdrausti. Gaisro priežastis užginčijama. Niekas nenori kompensuoti nuostolių įrangos naudotojui.

Įrangos naudotojas nusprendžia šildymo įrangos gamintojui, šildymo įrangos montuotojui ir draudimo bendrovėms pateikti ieškinį dėl visiškos kompensacijos. B atvejis. Tarpvalstybinės aplinkybės. B valstybėje narėje įsikūręs šildymo įrangos gamintojas pristato šildytuvą montuotojui C valstybėje narėje. Montuotojas šildytuvą perparduoda (ir sumontuoja) naudotojui kaip namo įrangą. Netrukus po to name kyla gaisras. Kiekvienas dalyvis (šildymo įrangos gamintojas,

montuotojas ir galutinis naudotojas) yra apdraustas draudimo bendrovės savo valstybėje narėje. Gaisro priežastis užginčijama. Niekas nenori kompensuoti nuostolių įrangos naudotojui.

Įrangos naudotojas nusprendžia A valstybėje narėje šildymo įrangos gamintojui, šildymo įrangos montuotojui ir draudimo bendrovei, įsikūrusiai A valstybėje narėje, pateikti ieškinį dėl visiškos kompensacijos.

Išlaidos Čekijoje

Teismo, apeliacinių skundų ir alternatyvaus ginčų sprendimo išlaidos

Atvejo tyrimas	Teismas			Apeliaciniai skundai			Alternatyvus ginčų sprendimas	
	Pradiniai teismo mokesčiai	Perrašymo mokesčiai	Kiti mokesčiai	Pradiniai teismo mokesčiai	Perrašymo mokesčiai	Kiti mokesčiai	Ar šioje byloje įmanoma pasinaudoti šia galimybe?	Išlaidos
A atvejis	4 % sumos (reikalaujama draudimo)	Netaikytina (N/T)	Nėra.	4 % sumos	Netaikytina (N/T)	Nėra.	Taip (neprivaloma)	Pagal sutartį (paprastai 1 000 CZK/v. 3 valandos)
B atvejis	4 % sumos (reikalaujama draudimo)	Netaikytina (N/T)	Nėra.	4 % sumos	Netaikytina (N/T)	Nėra.	Taip (neprivaloma)	Pagal sutartį

Advokato arba patarėjo teisės klausimais, teismo antstolio ir eksperto išlaidos

Atvejo tyrimas	Advokatas arba patarėjas teisės klausimais		Antstolis			Ekspertas	
	Ar atstovavimas būtinas?	Vidutinės išlaidos	Ar atstovavimas būtinas?	Išlaidos prieš teismo sprendimą	Išlaidos po teismo sprendimo	Ar naudotis paslaugomis būtina?	Išlaidos
A atvejis	Ne.	Pagal sutartį	Ne.	-	-	Ne.	Pagal sutartį (nuo 350 CZK/val.)
B atvejis	Ne.	Pagal sutartį	Ne.	-	-	Ne.	Pagal sutartį (nuo 350 CZK/val.)

Kompensacija liudytojams, užstatas arba garantija ir kitos susijusios išlaidos

Atvejo tyrimas	Kompensacija liudytojams		Užstatas arba garantija		Kiti mokesčiai	
	Ar liudytojams mokama kompensacija?	Išlaidos	Ar jie teikiami? Jei taip, kada ir kaip?	Išlaidos	Apibūdinimas	Išlaidos
A atvejis	Taip. Sumokama faktiškai patirtų išlaidų suma.	Kiekvienu atveju kitokios	Jeigu prašoma laikinosios priemonės	50 000 CZK	-	-
B atvejis	Taip. Sumokama faktiškai patirtų išlaidų suma.	Kiekvienu atveju kitokios	Jeigu prašoma laikinosios priemonės	50 000 CZK	-	-

Teisinės pagalbos ir kitos kompensuotinos išlaidos

Atvejo tyrimas	Teisinė pagalba			Kompensuotinos išlaidos		
			Sąlygos	Jeigu kompensuojamos ne visos išlaidos, kokia		Ar kai kuriais atvejais teisinės pagalbos išlaidos turėtų būti

	Kada ir kokiomis sąlygomis ji taikytina?	Kada teikiama visa pagalba?		Ar bylą laimėjusiai šaliai gali būti kompensuotos bylinėjimosi išlaidos?	procentinė dalis paprastai kompensuojama?	Kokios išlaidos niekada nekompensuojamos?	kompensuojamos tei pagalbos organizacij
A atvejis	Gali teikti vartotojų apsaugos centrai, kitos NVO	-	-	Taip.	Priklauso nuo bylos aplinkybių.	Galima kompensuoti visas išlaidas.	Ne.
B atvejis	Žr. Direktyvą dėl teisinės pagalbos tarpvalstybiniuose ginčiuose; taip pat gali teikti Europos vartotojų centras.	-	-	Taip.	Priklauso nuo bylos aplinkybių.	Galima kompensuoti visas išlaidas.	Ne.

Vertimo raštu ir žodžiu išlaidos

Atvejo tyrimas	Vertimas raštu	Vertimas žodžiu
	Kada ir kokiomis sąlygomis jis būtinas?	Apytikrės išlaidos
A atvejis	Verčiami procesui būtinų dokumentų užsienio kalba originalai	Nuo 350 CZK/psl.
B atvejis	Verčiami procesui būtinų dokumentų užsienio kalba originalai	Nuo 350 CZK/psl.
		Kada ir kokiomis sąlygomis jis būtinas?
		Apytikrės išlaidos
		Kai ginčo šalis ar liudytojas yra užsienietis arba nesupranta čekų kalbos
		350 CZK/val.

Paskutinis naujinimas: 20/09/2019

Šio puslapio turinį nacionaline kalba tvarko atitinkamos valstybės narės. Vertimus atliko Europos Komisijos tarnyba. Į kompetentingos nacionalinės institucijos originale įvestus pakeitimus vertimuose gali būti neatsižvelgta. Europos Komisija neprisima jokios atsakomybės ar teisių įsipareigojimų už šiame dokumente pateiktą ar nurodomą informaciją ar duomenis. Daugiau informacijos apie už šį puslapį atsakingos valstybės narės autorių teisių taisyklės rasite puslapyje „Teisinė informacija“.

Teismo proceso išlaidos - Danija

Šiame puslapyje galima rasti informacijos apie Danijos teismo proceso išlaidas.

Teisinių užmokesčio reglamentavimo sistema

Iš esmės teisinių užmokesčių nėra reglamentuojamas. Tačiau Aukštasis teismas nustatė viešai prieinamas rekomendacijas dėl tam tikro užmokesčio dydžio. Bet kuris asmuo gali paduoti skundą dėl advokato užmokesčio. Tokį skundą reikia pateikti [Teisinių drausmės tarybai](#).

Nustatytosios išlaidos

Nustatytosios išlaidos civilinėse bylose

Nustatytosios šalių išlaidos civilinėse bylose

Dėl žyminio mokesčio Danijos įstatymuose nustatyta, kad ieškovas pateikdamas ieškinį privalo sumokėti mokestį. Minimalus mokestis yra nustatytas – 500 Danijos kronų (DKK). Bylose dėl daugiau kaip 50 000 DKK mokestis yra 750 DKK, taip pat suma, lygi 1,2 % ieškinio sumos dalies, kuri viršija 50 000 DKK. Be to, bylose dėl daugiau kaip 50 000 DKK mokamas papildomas žyminis mokestis už teisminį nagrinėjimą. Šis mokestis atitinka mokestį, sumokėtą pateikiant ieškinį. Taigi ir už teisminį nagrinėjimą ieškovas turi sumokėti 750 DKK, taip pat sumą, lygią 1,2 % ieškinio sumos dalies, kuri viršija 50 000 DKK. Maksimali 75 000 DKK riba nustatoma abiejų rūšių mokesčiams (mokesčiui už ieškinio pateikimą ir mokesčiui už teisminį nagrinėjimą). Tačiau kai kuriais atvejais (pvz., atvejais, susijusiais su viešosios valdžios įgaliojimų vykdymu) maksimali riba yra tik 2 000 DKK.

Tam tikrų rūšių civilinėms byloms, įskaitant šeimos teisės bylas, žyminis mokestis netaikomas.

Civilinės bylos etapas, kai šalys privalo padengti nustatytąsias išlaidas

Kaip jau nurodyta, ieškovas pateikdamas ieškinį privalo sumokėti žyminį mokestį.

Papildomas žyminis mokestis už nagrinėjimą privalo būti sumokėtas iki nustatytos nagrinėjimo datos, bet ne anksčiau kaip likus trims mėnesiams iki nagrinėjimo.

Nustatytosios išlaidos baudžiamosiose bylose

Nustatytosios šalių išlaidos baudžiamosiose bylose

Baudžiamosiose bylose paprastai netaikomas joks žyminis mokestis. Tačiau tam tikra nedidelė baudžiamųjų bylų dalis yra nagrinėjama **privataus kaltinimo tvarka**, o tokiu atveju taikomos taisyklės, reglamentuojančios žyminio mokesčio mokėjimą civilinėse bylose.

Nustatytosios išlaidos konstitucinėse bylose

Nustatytosios šalių išlaidos konstitucinėse bylose

Pagal Danijos įstatymus konstituciniai klausimai nagrinėjami civilinėse arba baudžiamosiose bylose. Atskirų taisyklių konstitucinėms byloms Danijoje nėra.

Advokatų ir kitų šalių atstovų pareiga pateikti informaciją apie teismo proceso išlaidas

Šalių teisės ir pareigos

Danijos advokatūros ir teisės draugijos etikos kodekso 16.8 punkte nustatyta:

„Advokatas turi dėti visas pastangas, kad kliento byla būtų išspręsta kuo mažesniais sąnaudomis, ir atsižvelgti į kliento norus ir instrukcijas.“

Išlaidų šaltiniai

Kur rasti informacijos apie išlaidų šaltinius Danijoje?

Informacijos apie išlaidas galima rasti [Danijos advokatūros ir teisės draugijos](#) interneto svetainėje ir [Danijos teismų](#) interneto svetainėje.

Kokiomis kalbomis galima gauti informacijos apie išlaidų šaltinius Danijoje?

Informacija apie išlaidų šaltinius prieinama danų ir anglų kalbomis.

Kur rasti informacijos apie tarpininkavimą?

Informacijos apie **tarpininkavimą** galima rasti [Danijos teismų](#) interneto svetainėje.

Kur rasti papildomos informacijos apie išlaidas?

Interneto svetainės, kuriose pateikiama informacija apie išlaidas

Oficialioje [Danijos teismų administracijos](#) interneto svetainėje pateikiama bendro pobūdžio informacija apie **Danijos teismų sistemą** ir kontaktinė informacija.

Kur rasti informacijos apie vidutinę įvairių procedūrų trukmę?

Informacijos apie vidutinę bylų trukmę Danijoje galima rasti [Danijos teismų](#) interneto svetainėje. Pateikiama informacija apie įvairių rūšių bylas.

Pridėtinės vertės mokestis

Kur rasti šią informaciją?

Paprastai paskelbti tarifai nurodomi su PVM.

Teisinė pagalba

Civilinės teisenos srityje taikytina pajamų riba

Pajamų riba, nuo kurios teikiama teisinė pagalba, nustatoma kartą per metus. 2019 m. taikytos šios pajamų ribos:

vienam asmeniui: 329 000 DKK;

susituokusiam arba panašius santykius turinčiam pareiškėjui: 418 000 DKK;

dėl kiekvieno vaiko pridedama suma: 57 000 DKK.

Kiekvienas asmuo, kad ir kokios būtų jo pajamos, turi teisę nemokamai gauti pradinę žodinę teisinę konsultaciją teisinę pagalbą teikiančiose institucijose.

Baudžiamosios teisenos srityje kaltinamiesiems taikytina pajamų riba

Kaltinamojo teisė į teisinį atstovavimą priklauso ne nuo pajamų, o nuo bylos pobūdžio. Paprastai kaltinamasis, kad ir koks būtų jo pajamų lygis, sumoka užmokestį gynybos advokatui, jeigu pripažįstamas kaltu.

Baudžiamosios teisenos srityje nukentėjusiesiems taikytina pajamų riba

Nukentėjusiojo teisė į teisinį atstovavimą priklauso ne nuo pajamų, o nuo bylos pobūdžio. Pagal **Teisingumo vykdymo įstatymo** 741 straipsnio a punktą paprastai nukentėjusieji turi teisę į teisinį atstovavimą, kai bylos susijusios su smurtiniais ir seksualiniais nusikaltimais. Tokiais atvejais užmokestį advokatui moka valstybė.

Kitos sąlygos, susijusios su teisinės pagalbos teikimu nukentėjusiesiems

Taikytinas pirmiau pateiktas atsakymas dėl nukentėjusiesiems taikytinos pajamų ribos baudžiamosios teisenos srityje.

Kitos sąlygos, susijusios su teisinės pagalbos teikimu kaltinamiesiems

Taikytinas pirmiau pateiktas atsakymas dėl kaltinamiesiems taikytinos pajamų ribos baudžiamosios teisenos srityje.

Nemokamas teismo procesas

Kaip jau minėta (žr. atsakymą dėl nustatytųjų šalių išlaidų civilinėse bylose), tam tikrose civilinėse bylose netaikomas joks žyminis mokestis. Tačiau pradėjus nagrinėti bylą gali reikėti padengti kitas išlaidas (pvz., advokatų užmokestį).

Kada bylą pralaimėjusi šalis turi padengti bylą laimėjusios šalies išlaidas?

Teisingumo vykdymo įstatymo 30 skyriuje yra nustatytos išlaidų atlyginimo civilinėse bylose taisyklės.

Visų pirma pralaimėjusi šalis privalo sumokėti laimėjusios šalies išlaidas. Tačiau esant specialioms aplinkybėms teismas gali nuspręsti, kad pralaimėjusi šalis nemoka laimėjusios šalies išlaidų arba sumoka tik dalį tokių išlaidų.

Gali būti priteisiamos tik tinkamam bylos nagrinėjimui būtinos išlaidos.

Ekspertų užmokestis

Ieškovas yra atsakingas už eksperto užmokesčio sumokėjimą, jeigu jis arba ji prašė pateikti eksperto nuomonę konkrečiu klausimu.

Baigdamas nagrinėti bylą teismas nusprendžia, ar atsakovas turėtų apmokėti eksperto išlaidas. Tai priklauso nuo bylos baigties.

Vertėjų raštu ir žodžiu užmokestis

Civilinėse bylose paprastai taikoma taisyklė, kad užmokestį vertėjams žodžiu moka šalys.

Baudžiamosiose bylose užmokestį vertėjams žodžiu moka valstybė.

Susiję dokumentai

[Danijos išlaidų skaidrumo tyrimo ataskaita](#) (560 Kb) [en](#)

Paskutinis naujinimas: 27/08/2019

Šio puslapio turinį nacionaline kalba tvarko atitinkamos valstybės narės. Vertimus atliko Europos Komisijos tarnyba. Į kompetentingos nacionalinės institucijos originale įvestus pakeitimus vertimuose gali būti neatsižvelgta. Europos Komisija neprisiima jokios atsakomybės ar teisių įsipareigojimų už šiame dokumente pateiktą ar nurodomą informaciją ar duomenis. Daugiau informacijos apie už šį puslapį atsakingos valstybės narės autorių teisių taisykles rasite puslapyje „Teisinė informacija“.

Teismo proceso išlaidos - Vokietija

Šiame puslapyje pateikiama informacija apie teismo proceso išlaidas Vokietijoje.

Teisininkų užmokesčio reglamentavimo sistema

Advokatai

Vokietijoje advokatai neskirstomi į solisitorius ir baristerius.

Vokietijoje advokatų užmokestį reglamentuoja Advokatų užmokesčio įstatymas (Rechtsanwaltsvergütungsgesetz - RVG) arba jis skaičiuojamas pagal susitarimą dėl advokato užmokesčio. Iš esmės visada leidžiama sudaryti susitarimą dėl užmokesčio, užuot taikius įstatyme nustatytus įkainius. Tačiau visada reikia atsižvelgti į Federalinių advokatų taisyklių (Bundesrechtsanwaltsordnung - BRAO) 49b straipsnio nuostatas ir į Advokatų užmokesčio įstatymo 3a–4b straipsnių nuostatas. Jeigu advokatas atstovauja klientui teisme, sutartas užmokestis negali būti mažesnis nei numatytasis įstatymu.

Prie RVG (RVG 1 priedas) pridėtoje užmokesčio lentelėje nurodytas arba nustatytasis užmokestis, arba mokesčio už kiekvieną atskirą veiksmą dydis.

Užmokestis paprastai nustatomas atsižvelgiant į ieškinio vertę. Atsižvelgiant į ieškinio vertę, nustatomas minimalus ir maksimalus valandinis užmokestis.

Faktiški užmokesčio dydžiai, pagrįsti ieškinio verte, yra nurodyti įkainių lentelėje (RVG 2 priedas). Kiekvienoje byloje tinkamas užmokesčio dydis nustatomas laikantis principo *ex aequo et bono* – atsižvelgiant į visas aplinkybes, ypač į numatomo darbo apimtį ir sudėtingumą, į bylos svarbumą ir į kliento pajamas bei finansinę padėtį. Jeigu advokatui gresia papildoma rizika arba atsakomybė, į tai irgi gali būti atsižvelgiama, nustatant advokato užmokestį. Tam tikroms specialioms byloms (visų pirma baudžiamosioms byloms ir socialinės teisės byloms) yra taikomos įstatymu nustatytos minimalios ir maksimalios užmokesčio ribos.

Teismų antstoliai

Teismų antstoliai (Gerichtsvollzieher) gali imti tik tokį užmokestį, kuris numatytas **Teismo antstolių užmokesčio įstatyme** (*Gerichtsvollzieherkostengesetz - GvKostG*). Kiekvienam teismo antstolio veiksmui yra **nustatytas mokestis**.

Nustatytosios išlaidos

Nustatytosios išlaidos civilinėse bylose

Nustatytosios išlaidos civilinėse bylose, kurias turi padengti šalis

Teismas paprastai taiko **žyminį mokesť**, kuris priklauso nuo **ieškinio sumos**. **Civilinėse bylose** tai reglamentuoja **Teismo išlaidų įstatymas** (*Gerichtskostengesetz* - GKG) ir **Teismo išlaidų šeimos teisės bylose įstatymas** (*Gesetz über Gerichtskosten in Familiensachen* - FamGKG). Mokesčio tarifai nurodyti išlaidų lentelėje (atitinkamo įstatymo 1 priedas). Faktiški mokesčio dydžiai, pagrįsti ieškinio verte, nurodyti įkainių lentelėje (atitinkamo įstatymo 2 priedas). Bendrosiose civilinėse ir šeimos teisės bylose, ypač bylose dėl išlaikymo, žyminio mokesčio tarifas yra **3,0**, o bylose dėl santuokų – **2,0**. Bylose dėl tėvų ir vaikų santykių, įskaitant vaiko globą ir galimybę matytis su vaiku, žyminio mokesčio tarifas yra **0,5**. Bylos vertė nustatoma taip:

Bylose dėl santuokų, bylos vertė nustatoma atskirai kiekvienai bylai, atsižvelgiant į konkrečios bylos aplinkybes, visų pirma į bylos apimtį ir sudėtingumą, į bylos svarbą, sutuoktinių pajamas ir finansinę padėtį. Teismai paprastai nustato, kad bylos vertė yra tris kartus didesnė nei abiejų sutuoktinių grynosios pajamos.

Šeimos teisės bylose bylos vertė paprastai nustatoma pagal ieškinio dydį; **bylose dėl išlaikymo** bylos vertė nustatoma atsižvelgiant į norimo išlaikymo dydį ir negali būti didesnė nei metinė išlaikymo suma; taip pat priskaičiuojamas įsiskolinimas iki pateikiant pareiškimą.

Bylose dėl tėvų ir vaikų santykių, įskaitant vaiko globą ir galimybę matytis su vaiku, bylos vertė yra 3 000 EUR.

Jei nesudarytas susitarimas dėl užmokesčio, už **advokato atstovavimą teisme** imami verte **grindžiami mokesčiai**. Ši vertė paprastai sutampa su bylos verte, kuria remiamasi nustatant teismo mokesčius. Advokatų užmokesčio įstatymas išsamiai reglamentuoja, kokie mokesčiai ir tarifai taikomi atsižvelgiant į proceso rūšį. Faktiški mokesčio dydžiai, pagrįsti ieškinio verte, nurodyti įkainių lentelėje (atitinkamo įstatymo 2 priedas). Civilinėse bylose pirmosios instancijos teismuose advokatas paprastai gauna **žyminį mokesť**, kurio tarifas **1,3**, ir **posėdžio mokesť**, kurio tarifas **1,2**. Jeigu advokato padedamos ginčo šalys užbaigia ginčą taikos sutartimi, advokatas už suteiktas paslaugas gauna specialų **taikinimo mokesť**, kurio tarifas yra **1,0**.

Civilinės bylos etapas, kai reikia apmokėti nustatytąsias išlaidas

Bendrosiose civilinėse bylose, bylose dėl išlaikymo ir dėl santuokų teismo mokesčiai privalo būti mokami tiesiogiai, **kai teismui pateikiamas pareiškimas arba ieškiny**. **Šeimos teisės bylose** mokesčiai mokami **baigus** nagrinėti bylą. Jeigu nėra sutarta kitaip, advokatui atlygis paprastai mokamas, kai jis baigia teikti paslaugas. Tačiau advokatas turi įstatymu nustatytą teisę gauti avansą.

Nustatytosios išlaidos baudžiamosiose bylose

Nustatytosios išlaidos baudžiamosiose bylose, kurias turi padengti šalis

Baudžiamosiose bylose teismo mokesčiai yra mokami tik paskelbus **galutinį nuosprendį**. Teismo mokesčio dydis nustatomas atsižvelgiant į skirtą bausmę ir gali būti nuo **120 iki 900 EUR**. Jeigu nėra susitarimo su dėl atlyginimo, advokatas, kaip kaltinamojo patarėjas arba kaltintojo atstovas, gauna užmokesť už tam tikrus bylos etapus, kurių dydis pagal įstatymą iš anksto nustatomas kiekvienoje byloje.

Baudžiamosios bylos etapas, kai reikia apmokėti nustatytąsias išlaidas

Teismo mokesčiai yra mokami paskelbus **galutinį nuosprendį**. Jeigu nėra sutarta kitaip, advokatui atlygis paprastai mokamas, kai jis baigia teikti paslaugas. Tačiau, advokatas turi įstatymo nustatytą teisę gauti avansą.

Nustatytosios išlaidos konstitucinėse bylose

Nustatytosios išlaidos konstitucinėse bylose, kurias turi padengti šalis

Išskyrus bet kuriuos mokesčius už nepagrįstus ieškinius, jokių kitų teismo mokesčių nagrinėjant bylą Federaliniame Konstituciniame Teisme (*Bundesverfassungsgericht*), nėra (Federalinio Konstitucinio Teismo įstatymo [*Bundesverfassungsgerichtsgesetzes*] 34 straipsnis). Patarėjas teisės klausimais, visų pirma advokatas (*Rechtsanwalt*) yra privalomas tik tuo atveju, kai numatomas žodinis nagrinėjimas (Federalinio Konstitucinio Teismo įstatymo 22 straipsnis).

Konstitucinės bylos etapas, kai reikia apmokėti nustatytąsias išlaidas

Jeigu nėra sutarta kitaip, advokatui atlygis paprastai mokamas, kai **jis baigia teikti paslaugas**. Tačiau advokatas turi įstatymu nustatytą teisę gauti avansą.

Teisinių atstovų pateiktina išankstinė informacija

Šalių teisės ir pareigos

Advokatas privalo pateikti klientui **visą informaciją** ir jį **konsultuoti**, taip pat privalo pasiūlyti klientui patį saugiausią ir mažiausiai rizikingą būdą pasiekti siekiamą tikslą. Advokatas taip pat privalo nurodyti visą **riziką**, susijusią su byla, kad klientas galėtų daryti sprendimus turėdamas visą reikalingą informaciją. Klientui pateikiamos informacijos detalumo lygį nustato advokatas, nuspręsdamas, kokius teisinius aspektus klientas žinoti privalo, o kokių – ne. Advokatas privalo **atsakyti į kliento klausimus išsamiai ir teisingai**. Prieš pradėdamas bylinėjimosi procesą, advokatas privalo išaiškinti klientui, kokios yra galimybės ir kokia yra bylinėjimosi rizika. Tai apima išlaidų riziką ir galimybę laimėti bylą.

Tam tikrais atvejais advokatas turi **socialinę pareigą pateikti informaciją**:

Jeigu advokato užmokesčiai priklauso nuo **ieškinio vertės**, jis privalo į tai atkreipti kliento dėmesį prieš gaudamas kliento nurodymus veikti (Federalinių advokatų taisyklių 49b straipsnio 5 dalis).

Jeigu yra sudaroma **sutartis dėl advokato užmokesčio**, jis privalo nurodyti, kad jeigu teismas priteistų išlaidas, atlyginti reikėtų tik įstatymuose nustatytas išlaidas (Advokatų užmokesčio įstatymo 3a straipsnio 1 dalies 3 sakiny).

Jeigu advokatas susitaria su klientu dėl **mokesčio už bylos laimėjimą**, advokatas privalo atkreipti kliento dėmesį į tai, kad toks susitarimas nėra susijęs su jokiais kitais mokesčiais, kuriuos klientas gali būti įpareigotas mokėti (Advokatų užmokesčio įstatymo 4a straipsnio 3 dalies 2 sakiny).

Prieš sudarydamas su klientu sutartį dėl atstovavimo pirmosios instancijos **darbo ginčų teisme**, advokatas privalo atkreipti kliento dėmesį į tai, kad advokato užmokesčiai negali būti priteistas net laimėjus bylą (Darbo ginčų teismų įstatymo [*Arbeitsgerichtsgesetz*] 12a straipsnio 1 dalies 2 sakiny).

Teisiniai išlaidų šaltiniai

Kur galima rasti informacijos apie teisinius išlaidų šaltinius Vokietijoje?

Įstatymus, reglamentuojančius išlaidų klausimus, galima gauti knygyuose arba internete nemokamai.

Kokiomis kalbomis teikiama informacija apie teisinius išlaidų šaltinius Vokietijoje?

Informacija teikiama vokiečių kalba.

Kur rasti papildomos informacijos apie bylos išlaidas?

Interneto svetainė, kurioje pateikta informacija apie išlaidas

 Aktualios įstatymų redakcijos yra prieinamos Federalinės teisingumo ministerijos oficialioje interneto svetainėje. Įstatymus, reglamentuojančius teises išlaidas, galima atsisiųsti suvedus atitinkamo įstatymo santrumpą (GKG, FamGKG, GvKostG ir RVG).

Kur galima rasti informacijos apie vidutinę įvairių procedūrų trukmę?

Federalinė statistikos tarnyba (*Statistisches Bundesamt*) leidžia **metines statistikos leidinių** apie teisingumo administravimą **serijas**. Pavyzdžiui, **10 serijos 2.1 dalyje** pateikta informacija apie **civilinių bylų trukmę visoje Vokietijoje**, atskirai nurodant informaciją apie kiekvieną žemės teismą ir aukštesnį žemės teismą (*Oberlandesgericht*). Atskirai pateikiama informacija apie apylinkės teismus (*Amtsgerichte*) ir žemių teismus (*Landgerichte*), ir apie aukštesnius žemės teismus (*Oberlandesgericht*). Taip pat galima rasti informaciją apie bylos nagrinėjimą pirmojoje ar apeliacinėje instancijoje. Šiame leidinyje nėra statistinės informacijos apie bylų nagrinėjimo trukmę atsižvelgiant į ginčo esmę.

Kur rasti informacijos apie vidutines bendras konkretaus proceso išlaidas?

Parduodamos knygos, kuriose pateiktos lentelės, nurodančios **vidutinę išlaidų riziką civilinėse bylose**.

Pridėtinės vertės mokesčiai

Kaip teikiama informacija apie PVM? Kokie PVM tarifai yra taikomi?

Teismai ir teismų antstoliai neprivalo mokėti pridėtinės vertės mokesčio. Advokatams taikomo PVM tarifas yra 19 proc. Šis mokeskis į užmokestį nėra įskaičiuotas. Mokeskis skaičiuojamas atskirai kaip išlaidos.

Teisinė pagalba

Taikytinos pajamų ribos civilinės teisės srityje

Teisinė pagalba gali būti suteikiama kiekvienam asmeniui, kuris dėl savo asmeninės arba finansinės padėties negali sumokėti proceso išlaidų, gali sumokėti tik jų dalį arba jas gali sumokėti dalimis. Numatomas ieškinys ar gynyba teisme turi turėti būti pakankamai perspektyvūs ir jais neturi būti piktnaudžiaujama. Jei įmanoma, bylos šalis turi panaudoti savo pajamų dalį. Priklausomai nuo ieškovo pajamų lygio, teisinė pagalba gali būti teikiama kaip **visiška subsidija**, kurios nereikia gražinti, arba ją reikia gražinti **dalimis**. Federalinė teisingumo ministerija leidžia pagalbinių bukletą, pavadintą „Teisinės paslaugos ir teisinė pagalba“ (*Beratungshilfe und Prozesskostenhilfe*), kuriame galima rasti atsakymus į dažniausiai užduodamus klausimus, įskaitant klausimus apie asmenis aplinkybes, jame taip pat pateikiami pavyzdžiai.

Taikytinos atsakovų pajamų ribos baudžiamosios teisės srityje

Pajamų ribos **nėra taikomos** įtariamiesiems ir kaltinamiesiems. Teisinė pagalba šiems asmenims skiriama pagal kitus kriterijus.

Taikytinos nukentėjusiųjų pajamų ribos baudžiamosios teisės srityje

Teisinės pagalbos suteikimas priklauso nuo **pajamų ribų**. Jos yra kintamos ir yra nustatomos atsižvelgiant į numatomas bylinėjimosi išlaidas ir į ieškovo socialinę padėtį (išlaikymo prievolės, išlaidos būstui). Teisinė pagalba gali būti teikiama **dalimis**.

Kitos teisinės pagalbos teikimo nukentėjusiesiems sąlygos

Nukentėję nuo tam tikrų sunkių nusikaltimų asmenys gali prašyti, kad jiems būtų nemokamai skirtas patarėjas teisės klausimais, neatsižvelgiant į prašytojo finansinę padėtį.

Kitos teisinės pagalbos teikimo atsakovams sąlygos

Teisei pagalbai įtariamiesiems / kaltinamiesiems (kai teismas skiria patarėją teisės klausimais) neturi įtakos pajamų ribos, tačiau taikomos teisinės **sąlygos**. Atsižvelgiama į nusikaltimo sunkumą, tam tikras teisinių pasekmių grėsmes (pavyzdžiui, draudimą verstis tam tikra profesine veikla arba priverstinį izoliavimą psichiatrinėje arba neurologinėje ligoninėje), ar kaltinamajam yra taikomos kardomosios priemonės arba priverstinės globos priemonės, ar buvęs gynėjas nušalintas, į bylos faktinių ir teisinių aplinkybių sudėtingumą ir į tai, ar kaltinamasis sugebės pasirūpinti savo gynyba.

Nemokamas teismo procesas

Pagal **Socialinių bylų teismų įstatymą (SGG) 183 straipsnį** bylos šiuose teismuose yra **nemokamos asmenims, kurie turi teisę gauti pašalpą** (t. y. apdraustiems asmenims, gaunantiems maitintojo netekimo išmokas asmenims, neįgaliesiems asmenims ir jų įpėdiniais, jei jie byloje dalyvauja kaip ieškovai ar atsakovai). Ieškovai ir atsakovai, kurie nepatenka į išvardytas kategorijas, socialinių bylų teismuose turi mokėti **fiksuoto dydžio mokesť** pagal **SGG 184 straipsnio nuostatas** (**150 EUR**, kai byla nagrinėjama socialinių bylų teisme [*Sozialgericht*], **225 EUR**, kai byla nagrinėjama žemės socialinių bylų teisme [*Landessozialgerichte*]), **300 EUR**, kai byla nagrinėjama Federaliniame socialinių bylų teisme [*Bundessozialgericht*]. **SGG 197a straipsnyje** numatyta šių specialiųjų taisyklių išimtis ir nustatyta, kad tuo atveju, kai nei ieškovas, nei atsakovas nėra asmenys, kurie patenka į **SGG 183 straipsnio** kategorijas, nagrinėjant bylą socialinių bylų teisme jie moka Teismo išlaidų įstatymu nustatytus bendruosius teismo mokesčius.

Baudžiamosiose bylose taikomos tokios taisyklės: jeigu kaltinamasis išteisinamas, arba jeigu byla neperduodama teismui, arba jeigu byla nutraukiama, sąnaudas (viešąsias sąnaudas) ir kaltinamojo patirtas gynybai būtinas išlaidas padengia valstybė.

Kada bylą pralaimėjusi šalis turi padengti bylą laimėjusios šalies išlaidas?

Bylą pralaimėjusi šalis turi padengti kitos šalies bylinėjimosi išlaidas, jeigu jos buvo būtinos norint bylą tinkamai išnagrinėti, pavyzdžiui, **advokatų įstatymu nustatytą užmokestį**, kitos šalies **kelionių išlaidas**, įskaitant **negautas pajamas** dėl dalyvavimo teismo posėdžiuose.

Ekspertų užmokestis

Teismo kviečiami ekspertai gauna įstatyme nustatytą **valandinį užmokestį**, nustatytą Teisinių išlaidų atlyginimo ir kompensacijos įstatyme (*Justizvergütungs- und –entschädigungsgesetz*, JVEG). Šį užmokestį turi sumokėti bylos šalys.

Išlaidos ekspertui, kurį **privčiai samdo** viena šalis, siekdama pasiruošti bylos nagrinėjimui teisme, **nėra proceso išlaidų dalis**, dėl kurių atlyginimo sprendžia teismas. Todėl priteisti šių išlaidų **reikia pareikalauti atskirai**. Tuo atveju, kai šalis samdo ekspertą tam, kad tas konsultuotų bylinėjantis teisme, išlaidų atlyginimas priklauso nuo tokių konsultacijų būtinumo konkrečioje byloje. Išlaidas ekspertui, kurį teismas kviečia liudyti nagrinėjant bylą, padengia bylą pralaimėjusi šalis, arba, jeigu šalių reikalavimai patenkinti iš dalies, šalys privalo sumokėti savo išlaidų dalį, atitinkamai pagal tai, kiek jų reikalavimai buvo patenkinti ar nepatenkinti.

Vertėjų raštu ir žodžiu užmokestis

Teismo samdomi vertėjai žodžiu ir raštu gauna užmokestį, nustatytą Teisinių išlaidų atlyginimo ir kompensacijos įstatyme (*Justizvergütungs- und –entschädigungsgesetz*, JVEG). Šį užmokestį turi sumokėti bylos šalys. Vertėjų žodžiu užmokestis skaičiuojamas pagal **valandinius įkainius**, o vertėjų raštu – pagal **įkainius už teksto eilutę**.

Baudžiamosiose bylose vertimo žodžiu ir raštu išlaidas kaltinamiesiems ir suinteresuotosioms šalims paprastai padengia valstybė, jeigu šios išlaidos būtinos gynybai ar procesinėms teisėms įgyvendinti.

Susijusios nuorodos

- [Federalinė teisingumo ministerija](#)
- [Tarpininkavimo asociacija prie Vokietijos advokatų asociacijos](#)
- [Federalinė šeimos tarpininkavimo asociacija](#)
- [Federalinė tarpininkavimo asociacija](#)
- [Tarpininkavimo komercinėje ir darbo aplinkoje federalinė asociacija](#)
- [Tarpininkavimo centras](#)
- [Privačios bankininkystės ombudsmanas](#)
- [Viešosios bankininkystės ombudsmanas](#)
- [Vokietijos Centrinio Banko taikinimo taryba](#)
- [Vokietijos bankininkystės kooperacijos grupės ombudsmanas](#)
- [Privačių statybų kooperatyvų ombudsmanė](#)
- [Regioninių statybų kooperatyvų ombudsmanas](#)
- [Interaktyvi taikinimo paslauga internetiniams prekybos ginčams](#)
- [Gydytojų rūmų patariamieji komitetai ir taikinimo tarybos](#)

- [Mobilumo klausimų taikinimo taryba](#)
- [Turizmo ginčų taikinimo taryba](#)
- [Šiaurės Reino-Vestfalijos žemės vietinio transporto taikinimo taryba](#)
- [Sveikatos ir priklausomybių draudimo ombudsmenas](#)
- [Vokietijos federalinės laidotuvių organizatorių asociacijos taikinimo taryba](#)
- [Federalinės tinklų agentūros taikinimo taryba](#)
- [Vokietijos nekilnojamojo turto asociacijos nekilnojamojo turto ombudsmenas](#)
- [Prekybos rūmų ir gildijų arbitražo tarybos](#)
- [Atlyginimų ir viešųjų pirkimų derinimo tarybos](#)
- [Centrinė Vokietijos prekybos motorinėmis transporto priemonėmis asociacija](#)
- [Aktualios įstatymų redakcijos](#)

Paskutinis naujinimas: 29/08/2019

Šio puslapio turinį nacionaline kalba tvarko atitinkamos valstybės narės. Vertimus atliko Europos Komisijos tarnyba. Į kompetentingos nacionalinės institucijos originale įvestus pakeitimus vertimuose gali būti neatsižvelgta. Europos Komisija neprisima jokios atsakomybės ar teisinių įsipareigojimų už šiame dokumente pateiktą ar nurodomą informaciją ar duomenis. Daugiau informacijos apie už šį puslapį atsakingos valstybės narės autorių teisių taisykles rasite puslapyje „Teisinė informacija“.

Dėmesio! Šiame puslapyje originalo kalba ([let](#)) neseniai atlikta pakeitimų.

Puslapį jūsų pasirinkta kalba šiuo metu rengia mūsų vertėjai.

Teismo proceso išlaidos - Estija

Šiame puslapyje pateikiama informacija apie teismo išlaidas Estijoje.

Teisinių užmokesčio reglamentavimo sistema

Patarėjai teisės klausimais

Patarėjų teisės klausimais užmokestis Estijoje nėra reglamentuojamas.

Teisininkai

Teisinių užmokesčiai Estijoje nėra reglamentuojamas.

Advokatai

Advokatų užmokestis Estijoje nėra reglamentuojamas.

Antstoliai

Antstolių užmokestis Estijoje reglamentuojamas [Antstolių įstatymu](#). Antstolio užmokestį gali sudaryti mokesčiai už teismo proceso inicijavimą, pagrindinis mokesčiai už teismo procesą ir papildomas mokesčiai už nutarties vykdymą. Antstolis gali imti mokesčių už savo profesines paslaugas.

Advokatai

Advokatų užmokesčiai Estijoje nėra reglamentuojamas ir priklauso nuo susitarimo su klientu. Advokatas arba advokatų kontoros vadovas pasiūlo klientui pradinę kainą ir paaiškina, kas ją sudaro. Klientas atlygina advokato ar advokatų kontorai vadovaujančio asmens būtinas išlaidas, patirtas teikiant teises paslaugas.

Nustatytosios išlaidos

Nustatytosios civilinio proceso išlaidos

Nustatytosios civilinio proceso šalių išlaidos

Nustatytosios civilinio proceso šalių išlaidos:

valstybinis mokesčiai;

užstatai teikiant kasacinį skundą;

užstatai teikiant prašymą panaikinti už akių priimtą sprendimą;

mokesčiai už proceso atnaujinimą arba termino keitimą;

mokesčiai už antstolių atliekamą procesinių dokumentų teikimą;

mokesčiai už teismo šaukimo ar skelbimo išspausdinimą leidinyje „Oficialieji pranešimai“ (*Ametlikud Teadaanded*) arba laikraštyje;

ekspertų ir vertėjų žodžiu bei raštu atlyginimas;

kitos bylos nagrinėjimo arba kitokios išlaidos.

Civilinio proceso etapas, kuriame šalis turi apmokėti nustatytąsias išlaidas

Šalis, prašanti pradėti teismo procesą arba atlikti procesinius veiksmus, turi iš anksto sumokėti:

valstybinį mokesčių;

užstatą teikiant kasacinį skundą;

užstatą teikiant prašymą panaikinti už akių priimtą sprendimą;

mokesčių už proceso atnaujinimą arba termino keitimą;

mokesčių už antstolių atliekamą procesinių dokumentų teikimą;

mokesčių už teismo šaukimo ar skelbimo išspausdinimą leidinyje „Oficialieji pranešimai“ (*Ametlikud Teadaanded*) arba laikraštyje;

teismo nustatytas bylos peržiūros išlaidas.

Jei teismas nenustato kitaip, ekspertų ir vertėjų žodžiu bei raštu atlyginimo išlaidas iš anksto padengia proceso šalis, pateikusi prašymą, su kuriuo siejamos išlaidos.

Nustatytosios baudžiamojo proceso išlaidos

Nustatytosios baudžiamojo proceso šalių išlaidos

Nustatytosios baudžiamojo proceso šalių išlaidos nurodytos [Baudžiamojo proceso kodekse](#), jas sudaro bylinėjimosi išlaidos, specialiosios išlaidos ir papildomos išlaidos.

Bylinėjimosi išlaidas sudaro:

pagrįstas atlygis, mokamas pasirinktam patarėjui ar atstovui, arba kitos būtinosios išlaidos, kurias proceso šalis patiria baudžiamojoje byloje;

Baudžiamojo proceso kodekso 178 straipsnyje nurodyti mokesčiai nukentėjusiesiems, liudytojams, ekspertams ir specialistams, išskyrus šio kodekso 176 straipsnio 1 dalies 1 punkte nurodytas išlaidas;

išlaidos valstybinei teismo medicinos institucijai ar kitai viešajai įstaigai ar juridiniam asmeniui, kurie atlieka ekspertizę ar patikrina blaivumą;

atlygis paskirtiesiems patarėjams ir jų išlaidų (jei jos pagrįstos ir reikalingos) atlyginimas;

išlaidos už baudžiamosios bylos medžiagos kopijavimą susipažinimui, kaip nustatyta Baudžiamojo proceso kodekso 224 straipsnio 1 dalyje;

įrodymų saugojimo, siuntimo ir sunaikinimo išlaidos;

išlaidos, susijusios su konfiskuoto turto saugojimu, pervežimu ir sunaikinimu;

civilinio ieškinio užtikrinimo išlaidos;

kompensacija, mokėtina priėmus apkaltinamąjį nuosprendį;

kitos išlaidos, mokėtinos baudžiamąją bylą nagrinėjant institucijai vykstant procesui, išskyrus išlaidas, kurios pagal Baudžiamojo proceso kodeksą yra laikomos specialiosiomis ar papildomomis.

Jei proceso šalis turi kelis patarėjus ar atstovus, jų atlygis įtraukiamas į bylinėjimosi išlaidas tuomet, jei jos neviršija pagrįsto atlygio, paprastai mokamo vienam patarėjui ar atstovui.

Jei įtariamasis ar kaltinamasis ginasi pats, būtinosios gynybos išlaidos įtraukiamos į bylinėjimosi išlaidas. Papildomos išlaidos, kurių nebūtų patirta dalyvaujant patarėjui, į bylinėjimosi išlaidas neįtraukiamos.

Išlaidos asmenims, kurie nėra proceso dalyviai, tačiau yra susiję su ekspertizės atlikimu, atlyginamos taikant Teismo medicinos ekspertizės įstatyme nustatytas sąlygas ir taisykles.

Specialiosios išlaidos – tai išlaidos, susijusios su teismo posėdžio atidėjimu dėl šalies neatvykimo į posėdį, ir priverstinio atvedinimo išlaidos.

Papildomas išlaidas sudaro:

mokestis asmeniui, kuris nėra proceso dalyvis, mokamas už informaciją apie faktus, reikalingus įrodymams pagrįsti;

įtariamojo ar kaltinamojo kardomojo sulaikymo išlaidos;

Baudžiamojo proceso kodekso 178 straipsnyje numatyti mokesčiai vertėjams žodžiu ir raštu;

baudžiamojo proceso išlaidos pagal Valstybės neteisėtu laisvės atėmimu padarytos žalos asmenims atlyginimo įstatymą;

su baudžiamuoju procesu susijusios išlaidos valstybinėms ir vietos valdžios institucijoms, kurios nėra nurodytos Baudžiamojo proceso kodekso 175 straipsnio 1 dalies 1 arba 10 punktuose;

Baudžiamojo proceso kodekso 671 straipsnyje numatyti mokesčiai vertėjams žodžiu ir raštu.

Baudžiamojo proceso etapas, kuriame šalis turi apmokėti nustatytąsias išlaidas

Priėmus išteisinamąjį nuosprendį, bylinėjimosi išlaidas padengia valstybė. Apkaltinamojo nuosprendžio atveju bylinėjimosi išlaidas padengia nuteistasis. Jei išteisinamasis nuosprendis priimtas ir dėl dalies kaltinimų, valstybė padengia tik tas išlaidas, kurios buvo susijusios su atitinkama bylos dalimi. Prievolė padengti bylinėjimosi išlaidas atsiranda įsiteisėjus galutiniam teismo sprendimui.

Jei civilinis ieškiny atmetamas, **bylinėjimosi išlaidas, susijusias su civilinio ieškinio užtikrinimu**, padengia nukentėjusioji šalis. Jei civilinis ieškiny patenkinamas visiškai, bylinėjimosi išlaidas, susijusias su civilinio ieškinio užtikrinimu, padengia nuteistasis arba atsakovas. Jei civilinis ieškiny patenkinamas iš dalies, teismas, atsižvelgdamas į visas aplinkybes, paskirsto bylinėjimosi išlaidas, susijusias su civilinio ieškinio užtikrinimu, nukentėjusiajai šaliai ir nuteistajam arba atsakovui. Jei atsisakoma iš naujo nagrinėti civilinį ieškinį, bylinėjimosi išlaidas, susijusias su civilinio ieškinio užtikrinimu, padengia valstybė.

Jei civilinis ieškiny atmetamas, bylinėjimosi išlaidas, susijusias su civilinio ieškinio užtikrinimu, padengia nuteistasis arba atsakovas. Jei civilinis ieškiny patenkinamas visiškai, bylinėjimosi išlaidas, susijusias su civilinio ieškinio užtikrinimu, padengia nuteistasis arba atsakovas. Jei civilinis ieškiny patenkinamas iš dalies, teismas, atsižvelgdamas į visas aplinkybes, paskirsto bylinėjimosi išlaidas, susijusias su civilinio ieškinio užtikrinimu, nukentėjusiajai šaliai ir nuteistajam arba atsakovui. Jei atsisakoma iš naujo nagrinėti civilinį ieškinį, bylinėjimosi išlaidas, susijusias su civilinio ieškinio užtikrinimu, padengia valstybė.

Nustatytosios konstitucinio proceso išlaidos

Nustatytosios konstitucinio proceso šalių išlaidos

Estijoje fiziniai asmenys negali teikti prašymų dėl atitikties Konstitucijai. Tokio įvertinimo išlaidos padengiamos iš valstybės biudžeto. Specialistų pasitelkimo teismo procese išlaidos padengiamos iš valstybės biudžeto tokiomis pat sąlygomis, kokios taikomos ekspertų užmokesčio civiliniame procese mokėjimui.

Konstitucinio proceso etapas, kuriame šalis turi apmokėti nustatytąsias išlaidas

Konstitucinio proceso atveju nustatytųjų išlaidų nėra.

Teisinių atstovų pateikta išankstinė informacija

Šalių teisės ir pareigos

Advokatai turi informuoti klientą apie visą veiklos teikiant teisines paslaugas apimtį, taip pat apie visas susijusias išlaidas. Advokatas arba advokatų kontoros vadovas pasiūlo klientui pradinę kainą ir paaiškina, kas ją sudaro.

Dalyvavimo teismo procese išlaidos

Išlaidos, kurias turi padengti bylą laimėjusi šalis

Laimėjusi šalis privalo padengti teisinio atstovo arba patarėjo atlyginimo išlaidas su sąlyga, jei teismas pripažįsta, kad šios išlaidos yra pagrįstos ir kad jas nebūtinai turi padengti pralaimėjusi šalis.

Išlaidos, kurias turi padengti bylą pralaimėjusi šalis

Remiantis teismo sprendimu dėl bylinėjimosi išlaidų nustatymo, pralaimėjusi šalis privalo apmokėti laimėjusios šalies patirtas bylinėjimosi išlaidas, įskaitant: valstybinį mokestį;

ieškinio užtikrinimą;

išlaidas, susijusias su liudytojais, ekspertais, vertėjais žodžiu ir raštu, taip pat išlaidas ekspertizei, atliktai asmens, kuris nėra bylos šalis, kurios turi būti padengiamos pagal Teismo ekspertizės įstatymą;

išlaidas, susijusias su dokumentinių ir fizinių įrodymų gavimu;

išlaidas, susijusias su apžiūra, įskaitant teismo darbuotojų patirtas būtinas transporto išlaidas;

išlaidas, susijusias su procesinių dokumentų pristatymu, siuntimu ir išdavimu;

išlaidas, susijusias su civilinio ieškinio vertės nustatymu;

išlaidas, susijusias su proceso dalyvių atstovais ir patarėjais;

proceso dalyvių transporto, pašto, ryšių, apgyvendinimo ir panašias išlaidas, susijusias su procesu;

negautą proceso šalių darbo užmokestį ar kitas nuolatines pajamas;

įstatymais numatytas ikiteisminio proceso išlaidas, išskyrus atvejus, kai ieškiny pateiktas praėjus daugiau nei 6 mėnesiams nuo ikiteisminio proceso pabaigos;

antstolio užmokestį, susijusį su ieškinio užtikrinimu ir išlaidomis, patirtomis vykdant sprendimą dėl ieškinio užtikrinimo;

antstolio užmokestį už procesinių dokumentų teikimą;

išlaidas, susijusias su prašymo dėl pagalbos padengti bylinėjimosi išlaidas nagrinėjimu;

pagreitinotos mokėjimo įsakymo išdavimo procedūros mokestį;

Dalyvavimo taikinimo procedūroje išlaidas, jei teismas nurodė šalims dalyvauti šioje procedūroje pagal Civilinio proceso kodekso 4 straipsnio 4 dalį arba, jei procedūra privaloma, dalyvavimo ikiteisminio taikinimo procedūroje išlaidas pagal Taikinimo įstatymo 1 straipsnio 4 dalį.

Jei teismas priima sprendimą dėl bylinėjimosi išlaidų paskirstymo, proceso dalyvis privalo padengti išlaidas, susijusias su kito proceso dalyvio teisinio atstovo ar patarėjo paslaugomis. Teismo nustatoma išlaidų suma turi būti pagrįsta ir ne didesnė, nei reikia. Kelių atstovų samdymo išlaidos kompensuojamos tik tuomet, jei jos buvo būtinos, atsižvelgiant į bylos sudėtingumą arba poreikį keisti atstovą.

tuomet, jei jos buvo būtinos, atsižvelgiant į bylos sudėtingumą arba poreikį keisti atstovą.

Išlaidų šaltiniai

Kur rasti informacijos apie išlaidų šaltinius Estijoje?

Išlaidų šaltiniai nurodyti:

Civilinio proceso kodekse;

Antstolių įstatyme;

Valstybinių mokesčių įstatyme;

teisės aktuose, priimtuose remiantis Civilinio proceso kodeksu.

Kokiomis kalbomis galima gauti informacijos apie išlaidų šaltinius Estijoje?

Informacija apie teisinių išlaidų šaltinius teikiama tik estų kalba.

Estijos teisės aktų, kuriuose pateikiama informacija apie išlaidas ir jų rūšis, vertimą į anglų kalbą galima rasti [Riigi Teataja \(oficialiojo leidinio\) svetainėje](#).

Kur rasti informacijos apie taikinamąjį tarpininkavimą?

Teisingumo ministerija yra atsakinga už [Direktyvos 2008/52/EB](#) dėl tam tikrų mediacijos civilinėse ir komercinėse bylose aspektų įgyvendinimą.

Bendraisiais taikinamojo tarpininkavimo klausimais prašome kreiptis į Teisingumo ministeriją elektroninio pašto adresu [info@just.ee](#).

Taikinimas civilinėse bylose reglamentuojamas Taikinimo įstatymu, kuriame nustatomos taikinimo tarpininkų teisės ir pareigos, taip pat pateikiamos rekomendacijos dėl tarpininkui padedant sudaryto susitarimo įgyvendinimo ir vykdymo užtikrinimo. Įstatyme nustatyta, kad taikinimo procedūrą gali vykdyti: fizinis asmuo, kuriam bylos šalys patikėjo vykdyti procedūrą;

advokatai;

notarai;

įstatymo nustatytais atvejais – valstybės ar vietos valdžios institucijų taikinimo įstaiga.

Taikinimo procedūra administracinėse bylose reglamentuojama Administracinio proceso kodeksu, o baudžiamosiose ir smulkių teisės pažeidimų bylose – Baudžiamojo proceso kodeksu.

Siekdama, kad taikinamasis tarpininkavimas būtų dažniau naudojamas šeimos teisėje, Socialinių reikalų ministerija skatina šeimos tarpininkų veiklos plėtrą.

[Estijos tarpininkų asociacijos](#) svetainėje pateikiama informacijos estų ir anglų kalbomis. Be to, [Estijos vaikų gerovės sąjunga](#) – vaiko teises ginanti Estijos ne pelno asociacija – teikia konsultacijas gyventi skyrium ar nutraukti santuoką ketinantiems tėvams ir skatina juos naudotis taikintojų paslaugomis, kad būtų apsaugoti vaikų interesai. Ši asociacija rengia tarpininkavimo šeimos ginčiuose srities mokymo kursus.

Kur rasti papildomos informacijos apie išlaidas?

Informacijos apie išlaidas interneto svetainė

Su teismo procesu susijusių išlaidų rūšis ir dydis priklauso nuo teismo proceso trukmės ir pobūdžio. Pirminiai informacijos šaltiniai apie išlaidas, susijusias su teismo procesu, yra proceso teisės kodeksai ir Valstybinių mokesčių įstatymas. **Teisingumo ministerija** leidžia ir tvarko oficialųjį leidinį [Riigi Teataja](#), kuriame galima rasti:

įstatymus ir kitus teisės aktus;

Respublikos Prezidento **dekretus**;

Aukščiausiojo Teismo sprendimus ir tarptautines sutartis;

vietos valdžios teisės aktus.

Riigi Teataja skelbiamos oficialios konsoliduotos redakcijos įstatymai, Vyriausybės nutarimai ir potvarkiai, ministrų įsakymai, Estijos banko valdytojo ir Nacionalinio rinkimų komiteto teisės aktai, Parlamento sprendimai bei miestų ir vietos valdžios tarybų teisės aktai. *Riigi Teataja* teisės aktai ir kiti dokumentai skelbiami nuo 1990 m.

Aukščiausiojo Teismo [svetainėje](#) skelbiama civilinio proceso išlaidų nustatymo praktikos analizė.

Kur rasti informacijos apie vidutinę įvairių procedūrų trukmę?

Teismų [svetainėje](#) pateikiami statistiniai duomenys apie pirmosios ir antrosios instancijos teismo procesą nuo 1996 m.

Kur galima rasti informacijos apie vidutinės bendrąsias konkretaus proceso išlaidas?

• Valstybiniai mokesčiai, mokami konkretaus tipo proceso atveju, nustatyti [Valstybinių mokesčių įstatyme](#).

• Antstolių mokesčiai nustatyti [Antstolių įstatyme](#).

• Statistikos apie vidutinės bendrąsias konkretaus tipo proceso išlaidas nėra.

Pridėtinės vertės mokesčiai

Kaip ši informacija teikiama?

Antstolio užmokesčiui taikomas pridėtinės vertės mokesčio tarifas yra 20 %.

Norėdamas gauti PVM, įtrauktą į bylinėjimosi išlaidas, kompensaciją, prašymą pateikęs asmuo turi patvirtinti, kad jis neprivalo mokėti PVM arba kad PVM susigrąžinti neįmanoma dėl kitos priežasties.

Koks tarifas taikomas?

Nuo 2009 m. liepos 1 d. Estijoje galioja 20 % PVM tarifas.

Teisinė pagalba

Civilinės teisenos srityje taikytina pajamų riba

Teisinė pagalba teikiama, kai teisinių paslaugų kaina daugiau nei dvigubai viršija prašymą pateikusio asmens vidutinės mėnesio pajamas, apskaičiuotas remiantis vidutinėmis paskutinių keturių mėnesių iki prašymo pateikimo mėnesio pajamomis.

Nuo gautos sumos atskaičiuojami **mokesčiai ir privalomojo draudimo įmokos**, teisinės išlaikymo prievolės vykdymo išlaidos, taip pat pagrįstos būsto ir transporto išlaidos.

Kitos teisinės pagalbos teikimo nukentėjusiosioms šalims sąlygos

Pagal Civilinio proceso kodeksą valstybė gali skirti procesinę pagalbą. Valstybės skiriamos teisinės pagalbos rūšys ir jos skyrimo sąlygos bei gavimo taisyklės nustatytos [Valstybės teisinės pagalbos įstatyme](#).

Teisinė pagalba gali būti suteikta fiziniam asmeniui, kuris prašymo pateikimo dieną yra Estijos arba kitos Europos Sąjungos valstybės narės gyventojas arba pilietis. Asmens gyvenamoji vieta nustatoma vadovaujantis Tarybos reglamento Nr. 44/2001 dėl jurisdikcijos ir teismo sprendimų civilinėse ir komercinėse bylose pripažinimo ir vykdymo 59 straipsniu. Kitiems fiziniais asmenims teisinė pagalba gali būti teikiama tik tuomet, jei tai numatyta tarptautinėje sutartyje.

Teisinė pagalba neteikiama, jeigu:

prašymą pateikęs asmuo gali pats ginti savo teises;

prašymą pateikęs asmuo neturi teisės į apsaugą, dėl kurios kreipiasi teisinės pagalbos;

prašymą pateikęs asmuo galėtų padengti teisinių paslaugų išlaidas iš turimo turto, kurį galima nesunkiai parduoti;

nėra tikėtina, kad teisinių paslaugų kaina daugiau nei dvigubai viršys prašymą pateikusio asmens vidutinės mėnesio pajamas, apskaičiuotas remiantis

vidutinėmis paskutinių keturių mėnesių iki prašymo pateikimo mėnesio pajamomis, atskaičius mokesčius ir privalomojo draudimo įmokas, teisinės išlaikymo prievolės vykdymo išlaidas, taip pat pagrįstas būsto ir transporto išlaidas;

iš aplinkybių matyti, kad prašymą pateikusio asmens galimybės apginti savo teises yra menkos;

teikiamas prašymas susijęs su ketinimu pareikšti ieškinį dėl nematerialinės žalos atlyginimo, ir byla nėra svarbi viešojo intereso požiūriu; ginčas susijęs su prašymą pateikusio asmens ūkine veikla ir neturi poveikio su ūkine veikla nesusijusioms jo teisėms; prašymas pateiktas siekiant apsaugoti prekės ženklą, patentą, naudingąjį modelį, pramoninį dizainą, integrinę grandynų topografiją arba kai kurias kitas intelektualines nuosavybės formas, išskyrus teises, kylančias iš Autorių teisių įstatymo; prašymą pateikęs asmuo turi akivaizdžių bendrų interesų su asmeniu, kuris neturi teisės gauti teisinės pagalbos; tokiu atveju yra grėsmė, kad gauta teisinė pagalba gali būti perduota teisės į ją neturinčiam asmeniui; pateiktas prašymas apginti teisę, kuri prašymą pateikusiam asmeniui yra perduota, ir yra pagrindo manyti, kad teisė perduota siekiant gauti teisinę pagalbą; teisių paslaugų teikimą užtikrina prašymą pateikusio asmens sudaryta teisių išlaidų draudimo sutartis arba privalomasis draudimas; suma, kurią prašymą pateikęs asmuo galėtų sugrąžinti teismo sprendimu, yra labai maža, palyginti su teisinės pagalbos išlaidomis, kurias patirtų valstybė. Daugiau apie valstybės teisinę pagalbą galite paskaityti Estijos advokatūros [svetainėje](#).

Kitos teisinės pagalbos teikimo įtariamiesiems ir atsakovams sąlygos

Teisinės pagalbos teikimo sąlygos atsakovams ir nukentėjusiosioms šalims yra vienodos.

Nemokamas teismo procesas

Valstybinių mokesčių įstatyme nustatytos aplinkybės, kuriomis galima atleisti nuo valstybinių mokesčių. Jei byla nagrinėjama teisme, nuo valstybinio mokesčio mokėjimo atleidžiama šiais atvejais:

svarstant apeliaciją ar skundą, kuriame reikalaujama išmokėti atlyginimą ar darbo užmokestį, pripažinti negaliojančiu darbo sutarties nutraukimą, sugrąžinti eiti ankstesnių pareigų arba pakeisti atleidimo iš tarnybos pagrindo formuluotę; nagrinėjant apeliacinį skundą, kuriame reikalaujama priežiūros, ir, vaikų priežiūros reikalavimo atveju, prašymą pagreitinta tvarka atlikti mokėjimą; nagrinėjant ieškinį dėl atlyginimo už neteisėtą nuteisimą, neteisėtą baudžiamąjį persekiojimą, neteisėtą prevencinį sulaikymą ir kitą neteisėtą laisvės atėmimą, taip pat nagrinėjant ieškinį dėl kompensacijos už žalą turtui dėl neteisėto baudos už baudžiamąjį nusižengimą priteisimo; rengiant pirmuosius teismo dokumentus, susijusius su baudžiamąja byla; vykdant asmens uždarymo į uždaro tipo įstaigą procesą; nagrinėjant ieškinį dėl konfiskuoto arba apleisto turto, susijusio su neteisėtomis represijomis, grąžinimo ir dėl kompensacijos už žalą; nagrinėjant bylą, siekiant įrodyti pensijų draudimo darbo stažo trukmę; nagrinėjant protestą administracinėje byloje; nagrinėjant prašymą atleisti nuo notarinio mokesčio ir šiuo atveju pateikiant prieštaravimą dėl teismo sprendimo; nagrinėjant prašymą dėl procesinės pagalbos ir šiuo atveju pateikiant prieštaravimą dėl teismo sprendimo; nagrinėjant apeliacinį skundą ar skundą dėl žalos patyrus kūno sužalojimą ar kitą sveikatos sutrikdymą arba pagrindinio pajamas gaunančio asmens mirtis atveju; kopijuojant mažiau kaip 5 puslapius administracinės bylos procesinių dokumentų.

Nuo valstybinių mokesčių atleidžiama šiais atvejais:

nepilnamečiui pateikus prieštaravimą dėl teismo sprendimo byloje, kurioje jam įstatymo suteikta savarankiška teisė skųsti; pareiškėjui iškelus bylą dėl pensijos gavimo arba paramos dėl neteisingo jos mokėjimo arba pensijos ar paramos nemokėjimo; fiziniam asmeniui pateikus skundą dėl rinkimų komisijos nutarimo; globos įstaigai pateikus prašymą dėl tėvystės teisių praradimo arba globėjo paskyrimo nepilnamečiui arba kitą prašymą, pateiktą vaiko, už kurį įstaiga atsakinga, interesais; mokesčių institucijai pateikus prašymą iškelti bankroto bylą ar kitą prašymą dėl nemokumo, siekiant šiuo atveju nustatyti mokesčių sumą; apskrities valdžiai pateikus apeliacinį skundą pagal taisykles, kylančias iš Žemės reformos įstatymo, dėl kreditoriaus pareigų vykdymo tuo atveju, kai užstatas yra įkeistas valstybės naudai; antstoliui pateikus teismui prašymą dėl vykdymo proceso užtikrinimo remiantis Vykdyto procedūros kodeksu ir prieštaravimą dėl teismo nutarties, susijusios su vykdymo procedūra pagal Civilinio proceso kodekso 599 straipsnį.

Kada bylą pralaimėjusi šalis turi padengti bylą laimėjusios šalies išlaidas?

Bylą nagrinėjantis teismas savo sprendime arba nutartyje dėl proceso nutraukimo nusprendžia, kaip šalims paskirstyti bylinėjimosi išlaidas. Teismas privalo nurodyti, kokiomis dalimis arba, jei reikia, kokia proporcija bylinėjimosi išlaidos turi būti padalytos kiekvienai šaliai. Jeigu aukštesnės instancijos teismas pakeičia sprendimą arba priima naują nutartį, negrąžindamas bylos nagrinėti iš naujo, teismas turi, jei reikia, atitinkamai persvarstyti bylinėjimosi išlaidų paskirstymą.

Proceso šalis turi teisę prašyti, kad sprendimą priėmęs **pimosios instancijos teismas**, remdamasis teismo sprendime nurodytu proporcinio išlaidų paskirstymu, nurodytų konkrečias bylinėjimosi išlaidų sumas. Tai galima padaryti per 30 dienų nuo teismo sprendimo dėl išlaidų paskirstymo įsigaliojimo. Prie prašymo turi būti pridėtas bylinėjimosi išlaidų sąrašas ir informacija apie tai, kas sudaro šias išlaidas. Teismas gali nustatyti terminą, per kurį proceso šalis privalo pateikti papildomos informacijos apie atlygintinas bylinėjimosi išlaidas, taip pat gali paprašyti šalies pateikti išlaidas patvirtinančius dokumentus. Teismas nedelsdamas perduoda prašymą dėl bylinėjimosi išlaidų nustatymo kartu su procesinių išlaidų sąrašu ir patvirtinamaisiais dokumentais priešingai šaliai.

Per teismo nustatytą terminą po prašymo pateikimo **priešinga šalis** gali pareikšti prieštaravimą. Šis terminas negali būti trumpesnis kaip 7 dienos. Teisinės pagalbos suteikimas nepanaikina ir nesumažina jos gavėjo prievolės atlyginti priešingos šalies bylinėjimosi išlaidų, jei tai nustatoma teismo sprendimu. Šalis, kurios nenaudai priimtas sprendimas, padengia visas savo bylinėjimosi išlaidas ir tais atvejais, kai ji yra atleista nuo bylinėjimosi išlaidų mokėjimo arba kai jai suteikta teisinė pagalba joms padengti.

Jeigu priimta nutartis, teismas paveda atsakovui sumokėti nutartyje nurodytą dalį ieškinio, nuo kurio ieškovas buvo atleistas arba kurį jam buvo leista mokėti dalimis. Ši suma mokėtina valstybei ir yra proporcinga ieškinio, pagal kurį priimta nutartis, daliai.

Ekspertų užmokestis

Jeigu teismas nenusprendžia kitaip, teismo nurodyto dydžio būtinas procesas išlaidas turi padengti šalis, pateikusi tą prašymą, su kuriuo siejamos išlaidos. Jeigu prašymą pateikia abi šalys arba jeigu teismas kviečia ekspertą, išlaidos šalims paskirstomos lygiomis dalimis.

Užmokestis ekspertams mokamas pagal atliktą darbą. Galima taikyti valandinius įkainius pagal Vyriausybės nutarimais nustatytas minimalaus ir maksimalaus valandinio darbo užmokesčio ribas. Eksperto užmokestis yra 10–40 kartų didesnis už minimalų valandinį darbo užmokestį. Nustatydamas mokėtiną valandinį užmokestį, teismas atsižvelgia į:

eksperto kvalifikaciją; darbo sudėtingumą; visas neišvengiamas išlaidas, patirtas naudojant būtinas priemones; visas ypatingas aplinkybes, kuriomis ekspertas atliko reikiamą darbą.

Taip pat padengiamos išlaidos, susijusios su eksperto išvados parengimu ir surašymu, įskaitant būtinas išlaidas, susijusias su pagalbiniais darbuotojais, medžiagomis ir priemonėmis, naudotomis atliekant ekspertizę, taip pat būtinosios išlaidos, patirtos dėl teismo proceso, visų pirma išlaidos būstui ir maistui. Kompensacijos, susijusios su eksperto užmokesčiu ir jo patirtomis išlaidomis, dydis nustatomas to paties teismo, kuris pasitelkė ekspertą, sprendimu. Ekspertams užmokestis mokamas tik **jų prašymu**. Ekspertui atlikus savo pareigas, teismas moka jam užmokestį nežiūrint į tai, ar šalis jau apmokėjo išlaidas avansu, ir į tai, ar teismas pavedė šalims apmokėti išlaidas.

Ekspertų užmokestį ir išlaidas, valstybinės teismo ekspertizės įstaigos patirtas atliekant ekspertizę, kaip bylinėjimosi išlaidų dalį pralaimėjusi šalis padengia taip pat kaip ir bylinėjimosi išlaidas.

Vertėjų raštu ir žodžiu užmokestis

Teismo procese dalyvaujančių vertėjų žodžiu, kurie nėra teismo darbuotojai, užmokestis gali 2–40 kartų viršyti minimalų valandinį darbo užmokestį, mokamą už įprastinį vertimą žodžiu. Užmokestis vertėjams už vertimą raštu apskaičiuojamas už puslapį ir gali iki 20 kartų viršyti minimalų valandinį darbo užmokestį. Vertėjų žodžiu ir raštu užmokestis ir padengiamų išlaidų suma nustatomi juos pasitelkusio teismo sprendimu.

Nustatęs valandinį užmokestį, teismas turi atsižvelgti į vertėjo žodžiu arba raštu kvalifikaciją, darbo sudėtingumą, patirtas neišvengiamas išlaidas ir ypatingas aplinkybes, kuriomis buvo atliktas vertimas žodžiu arba raštu.

Vertėjams žodžiu ir raštu užmokestis mokamas tik **jų prašymu**. Teismas vertėjui žodžiu arba raštu užmokestį moka neatsižvelgdamas į tai, ar šalis jau apmokėjo išlaidas avansu, ir į tai, ar teismas pavedė šalims apmokėti išlaidas.

Vertėjų žodžiu ir raštu užmokestis yra bylinėjimosi išlaidų dalis, kurią pralaimėjusi šalis kompensuoja laimėjusiai šaliai taip pat kaip ir bylinėjimosi išlaidas.

Paskutinis naujinimas: 08/08/2018

Šio puslapio turinį nacionaline kalba tvarko atitinkamos valstybės narės. Vertimus atliko Europos Komisijos tarnyba. Į kompetentingos nacionalinės institucijos originale įvestus pakeitimus vertimuose gali būti neatsižvelgta. Europos Komisija neprisiima jokios atsakomybės ar teisinių įsipareigojimų už šiame dokumente pateiktą ar nurodomą informaciją ar duomenis. Daugiau informacijos apie už šį puslapį atsakingos valstybės narės autorių teisių taisykles rasite puslapyje „Teisinė informacija“.

Teismo proceso išlaidos - Airija

Šiame puslapyje pateikiama informacija apie Airijos teismo proceso išlaidas.

Teisinių užmokesčio reglamentavimo sistema

Solisitoriai

Solisitoriams užmokestis mokamas pagal tai, ar jų darbas susijęs su ginčo teiseną (*contentious business*) t. y. konsultavimu ir atstovavimu bylinėjantis bendrosios kompetencijos, specializuotame arba arbitražo teisme), ar su ypatingąja teiseną (*non-contentious business*). Kalbant apie ginčo teiseną, išlaidos gali būti skirstomos į solisitorio ir kliento išlaidas (t. y. išlaidos, kurias šalis apmoka savo solisitoriumi) ir šalių išlaidas (t. y. išlaidos, kurias teismas priteisia vienos bylos šaliai apmokėti kitai tos pačios bylos šaliai).

Ginčo teiseną

Pagrindiniai pirminės teisės aktai*

1849 m. Teisinių atstovų ir solisitorių aktas (*Attorneys' and Solicitors' Act 1849*);
1870 m. Teisinių atstovų ir solisitorių aktas (*Attorneys' and Solicitors' Act 1870*);
1994 m. Solisitorių akto pakeitimo akto (*Solicitors' (Amendment) Act 1994*) 68 straipsnis;
1924 m. Teisingumo teismų akto (*Courts of Justice Act 1924*) 94 straipsnis;
1936 m. Teisingumo teismų akto (*Courts of Justice Act 1936*) 78 straipsnis;
1961 m. Teismų akto (papildomos nuostatos) (*Courts (Supplemental Provisions) Act 1961*) aštuntojo priedo 8 punktas;
1981 m. Teismų akto (*Courts Act 1981*) 17 straipsnis;
1991 m. Teismų akto (*Courts Act 1991*) 14 straipsnis;
1994 m. Solisitorių akto pakeitimo akto (*Solicitors' (Amendment) Act 1994*) 68 straipsnis;
1995 m. Teismų ir teismo pareigūnų akto (*Courts and Court Officers Act 1995*) 27 ir 46 straipsniai.

Pagrindiniai antrinės teisės aktai*

Aukštesniųjų teismų taisyklių (*Rules of Superior Courts*) 22 skyriaus 4, 6 taisyklės ir 14 taisyklės 3 dalis; 27 skyriaus 1A taisyklė, 99 skyrius ir W priedas;
Apygardos teismo taisyklių (*Circuit Court Rules*) 15 skyriaus 14, 15 ir 21 taisyklės ir 66 skyrius;
Apylinkės teismo taisyklių (*District Court Rules*) 51 ir 52 skyriai ir E priedas.

Teismų praktika

Teismų sprendimai, kuriuose aiškinami atitinkami teisės aktai.

Ypatingoji teiseną

Pagrindiniai pirminės teisės aktai*

1881 m. Solisitorių atlyginimo aktas (*Solicitors' Remuneration Act 1881*).

Pagrindiniai antrinės teisės aktai*:

1884 m. Bendrasis potvarkis dėl solisitorių atlyginimo (*Solicitors' Remuneration General Order 1884*);
1960 m. Bendrasis potvarkis dėl solisitorių atlyginimo (*Solicitors' Remuneration General Order 1960*);
1964 m. Bendrasis potvarkis dėl solisitorių atlyginimo (*Solicitors' Remuneration General Order 1964*);
1970 m. Bendrasis potvarkis dėl solisitorių atlyginimo (*Solicitors' Remuneration General Order 1970*);
1972 m. Bendrasis potvarkis dėl solisitorių atlyginimo (*Solicitors' Remuneration General Order 1972*);
1978 m. Bendrasis potvarkis dėl solisitorių atlyginimo (*Solicitors' Remuneration General Order 1978*);
1982 m. Bendrasis potvarkis dėl solisitorių atlyginimo (*Solicitors' Remuneration General Order 1982*);
1984 m. Bendrasis potvarkis dėl solisitorių atlyginimo (*Solicitors' Remuneration General Order 1984*);
1986 m. Bendrasis potvarkis dėl solisitorių atlyginimo (*Solicitors' Remuneration General Order 1986*);
1972 m. Žemės registravimo taisyklių (*Land Registration Rules, 1972*) 210 ir 239 taisyklės.

Teismų praktika

Teismų sprendimai, kuriuose aiškinami atitinkami teisės aktai.

* Nuorodos į teisės aktus yra nuorodos į atitinkamą aktą, skyrių, potvarkį ar taisyklę su pakeitimais. Po 1922 m. priimti aktai pateikiami [Elektroniniame Airijos teisės aktų rinkinyje](#) ir [Airijos parlamento rūmų](#) interneto svetainėje.

Teisininkai

Airijos teisinėje sistemoje terminu „teisininkas“ apibūdinami abiejų kategorijų teisės specialistai: solisitoriai ir baristeriai.

Baristeriai

Baristerių užmokesčiai įskaitomas į solisitoriaus, kuriam ir pateikiamos šio užmokesčio sąskaitos, išlaidas, taigi jos reglamentuojamos solisitorių užmokesčių nustatantais aktais bei teismų sprendimais dėl patarėjo teisės klausimais užmokesčio patvirtinimo: visų pirma žr. 1995 m. Teismų ir teismo pareigūnų akto (*Courts and Court Officers Act 1995*) 27 straipsnį ir *Kelly v. Breen* (1978) I.L.R.M. 63; *State (Gallagher Shatter & Co.) v. de Valera* (1991) 2 I.R. 198; *Superquinn v. Bray U.D.C.* (No. 2) (2001) 1 I.R. 459.

Antstoliai

Šerifo, teismo pasiuntinio ir antstolių užmokesčiai už teismo vykdomųjų raštų vykdymą reglamentuojamas 2005 m. Šerifo užmokesčio ir išlaidų potvarkiu (*Sheriff's Fees and Expenses Order, 2005*), jame yra nuostata dėl užmokesčio už vykdomojo rašto pateikimą ir atskaitymus, dėl kelionės išlaidų, konfiskuotų prekių ar galvijų realizavimo ir saugojimo.

Advokatai

Airijos teisinėje sistemoje nėra atskiros advokatų kategorijos.

Nustatytosios išlaidos

Nustatytosios išlaidos civilinėse bylose

Nustatytosios šalių išlaidos civilinėse bylose

Išskyrus Aukštųjų teismų taisyklių 27 skyriaus 1A taisyklės 3 punkte, 9 taisyklėje (šalies, pateikusios procesinį dokumentą po to, kai kita šalis paprašė priimti sprendimą nepateikus tokio dokumento, mokėtinos išlaidos), W priede ir Apylinkės teismo taisyklių E priede nustatytus išlaidų punktus, paprastai išlaidų punktai nustatomi savo nuožiūra.

Padengtinios išlaidos taip pat apima tokius mokėjimus kaip teismo mokesčiai, nustatyti atitinkamuose Aukščiausiojo Teismo, Aukštojo teismo, apygardos teismo ir apylinkės teismo mokesčių potvarkiuose.

Galima rasti daugiau informacijos apie [teismo mokesčių dydžius](#).

Civilinės bylos etapas, kai šalis privalo apmokėti nustatytąsias išlaidas

27 skyriaus 1A taisyklės 3 punkto ir 9 taisyklės atveju (šalies, pateikusios procesinį dokumentą po to, kai kita šalis paprašė priimti sprendimą nepateikus tokio dokumento, mokėtinos išlaidos) išlaidos mokėtinos atmetus prašymą priimti teismo sprendimą nepateikus atitinkamo procesinio dokumento.

Aukštesniųjų teismų taisyklių W priede nustatytų kategorijų išlaidas gali susigrąžinti:

solisitorius iš kliento per vieną mėnesį nuo tada, kai klientas gavo išlaidų sąskaitą, jei klientas per tą laiką neprašė įvertinti išlaidų (sąskaitos) (1849 m.

Teisinių atstovų ir solisitorių akto 2 straipsnis). Tačiau klientas bet kuriuo atveju per dvylika mėnesių nuo sąskaitos gavimo gali reikalauti įvertinti išlaidas.

Pasibaigus dvylikos mėnesių laikotarpiui arba apmokėjus sąskaitoje nurodytą sumą, teismas gali, jei to reikia dėl ypatingų bylos aplinkybių, nurodyti įvertinti sąskaitą, jei prašymas teismui paduodamas per dvylika kalendorinių mėnesių nuo apmokėjimo;

jei vienai šaliai nurodoma padengti kitos šalies išlaidas, išdavus bylinėjimosi išlaidų įvertinimo pažymą pagal šalių susitarimą dėl apmokėjimo.

Apylinkės teismo nuostatų E priede išvardytų kategorijų išlaidas padengia:

kai teismo sprendimas priimamas nepateikus atsiliepimo į ieškinį, – atsiliepimo nepateikusi šalis, kai priimamas teismo sprendimas nepateikus atsiliepimo į ieškinį;

jei patiriama kitų išlaidų – šalis, kuriai teismas nurodė padengti išlaidas, teismui priėmus nutartį dėl šių išlaidų.

Nustatytosios išlaidos baudžiamosiose bylose

Nustatytosios šalių išlaidos baudžiamosiose bylose

Baudžiamojoje byloje nėra nustatytųjų išlaidų. Baudžiamojoje byloje nereikia mokėti teismo mokesčių.

(Apylinkės teismas, nagrinėdamas baudžiamąją bylą supaprastinta tvarka, gali priimti nutartį, kad bylinėjimosi išlaidas turi padengti bylos šalis, išskyrus vyriausiąjį prokurorą (*Director of Public Prosecutions*) arba kaltinimą palaikančią policijos pareigūną. Apygardos teismas ir Centrinis baudžiamųjų bylų teismas (teismai, turintys jurisdikciją teisti pagal kaltinamąjį aktą) gali savo nuožiūra priteisti bylinėjimosi išlaidas:

išteisinimo atveju (išlaidų priteisimą galima apskųsti Apeliaciniam baudžiamųjų bylų teismui);

jei kaltinamajame akte yra nebūtinų dalykų, jis pernelyg ilgas arba turi esminių trūkumų;

jei bylos nagrinėjimas atidedamas dėl to, kad reikia pataisyti kaltinamąjį aktą; arba

jei nurodoma surengti atskirą teismo procesą pagal atskirą kaltinamojo akto punktą.)

Nustatytosios išlaidos konstitucinėse bylose

Nustatytosios šalių išlaidos konstitucinėse bylose

Jurisdikciją konstitucinėse bylose turi tik Aukštasis teismas ir Aukščiausiasis Teismas. Tokioms byloms netaikoma jokia specialių išlaidų ar mokesčių tvarka.

Nustatytosios išlaidos, leidžiamos tokiose bylose, numatytos Aukštesniųjų teismų taisyklių W priede. Mokėtini teismo mokesčiai nustatyti Aukščiausiojo Teismo ir Aukštojo teismo (mokesčių) potvarkyje.

Galima rasti daugiau informacijos apie [teismo mokesčių dydžius](#).

Konstitucinės bylos etapas, kai šalis turi apmokėti nustatytąsias išlaidas

Teismo mokesčiai paprastai sumokami pateikiant atitinkamą dokumentą.

Teisinių atstovų pateiktina išankstinė informacija

Šalių teisės ir pareigos

1994 m. Solisitorių akto pakeitimo akto 68 straipsnyje nustatyta:

„68.—(1) Gavęs nurodymą teikti teises paslaugas klientui arba kaip įmanoma greičiau po tokio nurodymo gavimo solisitorius raštu pateikia klientui tokius duomenis:

faktines išlaidas; arba

išlaidų sąmatą (kuo tikslesnę), jei atitinkamomis aplinkybėmis neįmanoma ar praktiškai negalima pateikti duomenų apie faktines išlaidas; arba

jei atitinkamomis aplinkybėmis nėra įmanoma ar praktiškai negalima pateikti tokių išlaidų duomenų ar jų sąmatos, pagrindą, kuriuo remiantis solisitorius ar jų įmonė patiria tokių išlaidų dėl tokių teisinių paslaugų teikimo, o jei šios teisinės paslaugos susijusios su ginčo teiseną, privaloma raštu nurodyti aplinkybes, kuriomis klientui gali reikėti padengti kitos šalies ar šalių išlaidas, ir aplinkybes (jei tokių yra), kuriomis kliento pareiga atlyginti tokio kliento solisitoriaus išlaidas už tas paslaugas nebus visiškai įvykdyta, nes nagrinėjant bylą ginčo teiseną iš kitos šalies ar šalių (ar tokios šalies ar šalių draudikų) išsireikalautų išlaidų (jei jos bus išsireikalautos) sumos nepakaks šioms išlaidoms padengti.

Solisitorius negali atstovauti klientui jokiuose su ginčo teiseną susijusiuose reikaluose (nesusijusiuose su procesu, kuriuo siekiama tik susigrąžinti skolą ar įvykdyti apibrėžtą reikalavimą) remdamasis tuo, kad visos išlaidos arba jų dalis klientui apskaičiuojamos kaip konkreti žalos atlyginimo ar kitos pinigų sumos, kurią gali ar galėtų gauti klientas, procentinė dalis, ir jokios išlaidos, nustatytos pažeidžiant šią dalį, negali būti išreikalautos jokiais veiksmais, kurių imtasi prieš šį klientą siekiant susigrąžinti šias išlaidas.

Solisitorius negali atskaityti ar pasisavinti jokios sumos, susijusios su visomis savo išlaidomis ar jų dalimi, iš savo klientui mokėtino žalos atlyginimo ar kitų pinigų sumų, kurias šio solisitoriaus klientas galėtų gauti ginčo teisenoje, kurioje solisitorius atstovavo šiam klientui.

Šio straipsnio 3 dalis neklaido solisitoriumi su klientu bet kada susitarti, kad solisitoriaus išlaidos bus apmokėtos iš žalos atlyginimo ar kitų pinigų sumų, kurias šis klientas gali ar galėtų gauti ginčo teise na grinėjamoje byloje, kurioje klientui jo vardu atstovauja šis solisitorius ar jo įmonė.

Joks susitarimas pagal šio straipsnio 4 dalį negali būti priverstinai vykdomas solisitoriaus kliento atžvilgiu, nebent toks susitarimas sudarytas raštu ir jame pateikta (kuo tikslesnė) sumų, kurios, pagrįstu solisitoriaus manymu, gali būti susigrąžintos iš kitos šalies ar šalių (arba šios šalies ar šalių draudikų) šio solisitoriaus išlaidoms apmokėti, sąmata, jei klientas tokioje ginčo teise na grinėjamoje byloje gautų žalos atlyginimą ar kitas pinigų sumas.

Nepaisant visų kitų teisinių nuostatų šiuo atžvilgiu, solisitorius savo išlaidų sąskaitoje, pateikiamoje klientui, kai tik tai praktiškai įmanoma, pasibaigus ginčo teise na grinėjamai bylai, kurioje šis solisitorius atstovavo savo klientui, turi nurodyti:

klientui suteiktų paslaugų, susijusių su šia ginčo teise na, santrauką;

visą žalos atlyginimo sumą ar visas kitas kliento tokioje ginčo teise na grinėtoje byloje išsireikalautų pinigų sumas; ir

visas ar dalį išlaidų, kurias šis solisitorius susigrąžino kliento vardu iš kitos šalies ar šalių (ar šios šalies ar šalių draudikų);

šioje išlaidų sąskaitoje taip pat turi būti atskirai nurodytas užmokestis, sąnaudos, išmokos ir išlaidos, patirtos teikiant tokias teises paslaugas.

Nė viena šio straipsnio nuostata nedraudžia nė vienam asmeniui įgyvendinti jokios akto numatytos teisės reikalauti, kad solisitorius pateiktų išlaidų sąskaitą įvertinimui tarp šalių arba tarp solisitoriaus ir jo kliento, ir nė viena šio straipsnio nuostata neriboja jokio asmens ar Teisės draugijos teisių pagal šio akto 9 straipsnį.

Jei solisitorius pateikė klientui išlaidų sąskaitą už suteiktas teises paslaugas ir klientas ginčija šioje sąskaitoje nurodytą sumą (ar jos dalį), solisitorius:

imasi visų reikiamų priemonių, kad išspręstų šį klausimą, susitaręs su klientu; ir

praneša klientui raštu apie:

i) kliento teisę reikalauti, kad solisitorius pateiktų išlaidų sąskaitą ar jos dalį Aukštojo teismo išlaidų tvarkytojui, kad šis įvertintų išlaidas, remdamasis solisitoriaus ir jo kliento argumentais; ir

ii) kliento teisę pateikti skundą Teisinių draugijai pagal šio akto 9 straipsnį dėl to, kad jam pateikta tariamai per didelė išlaidų sąskaita.

Šiame straipsnyje „išlaidos“ apima užmokestį, sąnaudas, išmokas ir išlaidas.

Šio straipsnio nuostatos taikomos, nepaisant 1849 m. Teisinių atstovų ir solisitorių (Airija) akto ir 1870 m. Teisinių atstovų ir solisitorių akto nuostatų.“

Airijos bendrosios advokatūros tarybos elgesio kodekso 12.6 punkte nustatyta:

„12.6 Gavęs nurodymą teikti teises paslaugas arba kuo greičiau po tokio nurodymo gavimo baristeris paprašytas raštu pateikia įgaliotajam solisitoriumi arba klientui, jei paslaugas jam teikia pagal Tiesioginio profesinių paslaugų teikimo programą (*Direct Professional Access Scheme*), tokius duomenis, patvirtinančius:

faktines išlaidas; arba

išlaidų sąmatą (kuo tikslesnę), jei atitinkamomis aplinkybėmis neįmanoma ar praktiškai negalima pateikti duomenų apie faktines išlaidas; arba pagrindą, kuriuo remiantis patirtinos išlaidos, jei atitinkamomis aplinkybėmis nėra įmanoma ar praktiškai negalima pateikti tokių išlaidų sąmatos.

Kiekvienas baristeris savo nuožiūra pasirenka tokių duomenų pateikimo formą.“

Teisiniai išlaidų šaltiniai

Kur rasti informacijos apie teisinius išlaidų šaltinius Airijoje?

Informacijos galima rasti [Išlaidų tvarkytojo tarnybos](#) interneto svetainėje, joje taip pat pateikiami dokumentai, kuriuos galima parsisiųsti.

Kokiomis kalbomis galiu gauti informaciją apie teisinius išlaidų šaltinius Airijoje?

Informacija apie teisinius išlaidų šaltinius Airijoje pateikiama anglų kalba.

Kur rasti informacijos apie tarpininkavimą?

1989 m. Teisminės separacijos ir šeimos teisės reformos akto (*Judicial Separation and Family Law Reform Act, 1989*) 7 straipsnio 1 dalyje numatyta, kad jei į teismą kreipiamasi, kad šis priimtų sprendimą dėl teisminės separacijos, teismas apsvarsto atitinkamų sutuoktinių galimybę susitaikyti ir atitinkamai gali bet kada atidėti bylos nagrinėjimą, kad suteiktų sutuoktiniams galimybę, jei jie abu to pageidauja, apsvarstyti susitaikymo galimybę padedant trečiajam asmeniui arba be tokio asmens pagalbos. 7 straipsnio 3 dalyje numatyta, kad teismas gali atidėti bylos nagrinėjimą, kad suteiktų sutuoktiniams galimybę, jei jie abu to pageidauja, padedant trečiajam asmeniui arba be jo pagalbos susitarti (kiek tai įmanoma) dėl separacijos sąlygų.

1996 m. Šeimos teisės (santuokos nutraukimas) akto (*Family Law (Divorce) Act 1996*) 8 straipsnio 1 ir 3 dalyse įtvirtintos panašios nuostatos dėl santuokos nutraukimo bylų.

2004 m. Civilinės atsakomybės ir teismų akto (*Civil Liability and Courts Act 2004*) 15 ir 16 straipsniuose reglamentuojama tarpininkavimo procedūra bylose dėl žalos asmeniui.

Pagal 63A skyriaus 6 taisyklės 1 punkto xiii papunktį ir 63B skyriaus 6 taisyklės 1 punkto xiii papunktį atitinkamai į komercinių bylų sąrašą įtrauktų bylų teisėjas ir Aukštojo teismo konkurencijos bylų teisėjas gali šalies prašymu arba savo iniciatyva nuspręsti atidėti bylos ar bet kokio bylos klausimo nagrinėjimą tokiam laikui, bet ne ilgiau nei 28 dienoms, kurio, teisėjo manymu, reikia, kad šalys galėtų apsvarstyti, ar nereikėtų tokios bylos ar klausimo perduoti tarpininkui, taikintojui ar arbitražui, o jei šalys nusprendžia bylą ar klausimą perduoti tarpininkui, pratęsti laikotarpį, per kurį šalis gali įvykdyti visus teismo taisyklių arba bet kokios teismo nutarties nuostatų reikalavimus.

Daugiau informacijos apie tarpininkavimą galima rasti [Šeimos paramos agentūros](#) interneto svetainėje.

Kur rasti papildomos informacijos apie išlaidas?

Veikia interneto svetainė, kurioje pateikiama informacija apie išlaidas.

Kur rasti informacijos apie vidutinę įvairių procedūrų trukmę?

Daugiau informacijos galima rasti [Teismų tarnybos metinėse ataskaitose](#).

Pridėtinės vertės mokesčiai

Kaip ši informacija teikiama? Kokios normos galioja?

Žr. [Airijos mokesčių ir muitų](#) tarnybos interneto svetainę.

Teisinė pagalba

Civilinės teisenos srityje taikytina pajamų riba

Civilinėse bylose disponuojamų pajamų riba, sumokėjus nustatytą išmoką palikuonims, už būstą, mokesčius ir socialinio draudimo įmokas, yra 18 000 EUR.

Daugiau informacijos galima rasti [Teisingumo, lygybės ir teisės reformos departamento](#) ir [Teisinės pagalbos komisijos](#) interneto svetainėse.

Baudžiamosios teisenos srityje kaltinamajam taikytina pajamų riba

Pagal Teisingumo, lygybės ir teisės reformos departamento administruojamą [Teisinės pagalbos baudžiamosiose bylose programą](#) nemokama teisinė pagalba tam tikromis aplinkybėmis gali būti teikiama asmenų, neturinčių pakankamai lėšų, gynybai baudžiamosiose bylose. Nustatytos pajamų ribos nėra. Kaltinamasis turi teisę teismo, kuriame nagrinėjama jo byla, būti informuotas apie galimą jo teisę gauti teisinę pagalbą. Jei teisinė pagalba suteikiama, asmuo turi teisę turėti solisitorių ir tam tikromis aplinkybėmis – ne daugiau kaip du patarėjus teisės klausimais, kurie padėtų jam pasiręngti gynybai arba apeliacijai.

Teismai per teismų sistemą yra atsakingi už teisinę pagalbą teikimą. Prašymas teismui suteikti teisinę pagalbą gali būti pateiktas: a) asmeniškai; arba b) pareiškėjo teisinio atstovo; arba c) raštu kreipusis į teismo kanclerį.

Teisinės pagalbos prašytojas turi teismui įrodyti, kad jam nepakanka lėšų pačiam sumokėti už teisinę pagalbą. Kiekvienas teismas šį klausimą sprendžia visiškai savo nuožiūra, šio klausimo nereglementuoja jokios atitiktos finansiniams pagalbos gavimo reikalavimams gairės. Teismas taip pat turi būti įsitikinęs, kad „dėl kaltinimo sunkumo“ ar „išimtinų aplinkybių“ teisingumo sumetimais būtina suteikti prašančiajam teisinę pagalbą. Tačiau jei kaltinama nužudymu arba jei Aukščiausiajam Teismui pateikiamas apeliacinis skundas dėl Apeliacinio baudžiamųjų bylų teismo sprendimo, nemokama teisinė pagalba suteikiama remiantis vien tuo, kad asmuo neturi pakankamai lėšų.

Teismas gali pareikalauti teisinės pagalbos prašytojo užpildyti lėšų deklaraciją. Jei prašytojas sąmoningai pateikia neteisingus duomenis ar nuslepia esminę aplinkybę, kad gautų teisinę pagalbą, tai laikoma nusižengimu. Už tokį nusižengimą baudžiama bauda ir (arba) laisvės atėmimu.

Baudžiamosios teisenos srityje nukentėjusiajam taikytina pajamų riba

Nukentėjusiems asmenims, kurie kreipiasi į Teisinės pagalbos komisiją dėl teisinės pagalbos baudžiamosiose bylose, tam tikrose bylose dėl lytinio smurto netaikoma disponuojamų pajamų riba, jei kaltinamojo gynyba rengiasi teisme paviešinti faktus apie ankstesnį nukentėjusiojo lytinį gyvenimą.

Kitos sąlygos, susijusios su teisinės pagalbos teikimu nukentėjusiems

Teisinė pagalba savaime suteikiama nukentėjusiems asmenims tam tikrose bylose dėl lytinio smurto. Visi kiti nukentėjusieji turi atitikti tuos pačius kriterijus, kaip ir kiti visuomenės nariai.

Kitos sąlygos, susijusios su teisinės pagalbos teikimu kaltinamiesiems

Nepilnamečiams netaikomos jokios kitos sąlygos ar speciali tvarka.

Nemokamas teismo procesas

Tam tikromis aplinkybėmis nuo teismo mokesčių mokėjimo atleidžiama, įskaitant šeimos teisės bylas ir kai kurias su nepilnamečiais susijusias bylas.

Daugiau informacijos apie aplinkybes, kai nereikia mokėti teismo mokesčių, žr. mokesčių potvarkius Teismų tarnybos interneto svetainėje.

Išsamesnę informaciją apie [mokesčių potvarkius ir atleidimą nuo mokesčių](#) galima rasti Teismų tarnybos interneto svetainėje.

Kada byla pralaimėjusi šalis turi padengti bylą laimėjusios šalies išlaidas?

Teismas priteisia išlaidas savo nuožiūra. Jis tai turi daryti pagal atitinkamas nusistovėjusias taisykles ir principus, kylančius iš teismų praktikos. Pavyzdžiui, pagrindinė taisyklė yra tokia, kad išlaidos apėjamos su įvykiu, t. y. byla pralaimėjusi šalis padengia bylą laimėjusios šalies išlaidas. Tačiau ir čia taikomos išimtys, jų taikymas priklauso nuo bylos aplinkybių. Pavyzdžiui, byla laimėjusi šalis gali neatgauti visų išlaidų, jei teismas mano, kad ji vilkino ar nepagrįstai užtęsė bylą, arba, nors šalis ir laimėjo bylą, tačiau patenkinti ne visi atskiri jos reikalavimai. Kai kuriais atvejais, pvz., bylose, susijusiose su konstituciniais ir viešojo intereso klausimais, byla pralaimėjusi šalis gali atgauti dalį išlaidų arba jas visas.

Ekspertų užmokestis

Teisinės pagalbos civilinėse bylose atveju taryba nustato užmokesčio skalę, kurią taiko įvairių kategorijų ekspertams. Be to, taryba gali savo nuožiūra taikyti specialų mokestį, jei dėl konkrečios bylos reikalavimų reikia konkrečios arba specializuotos ekspertizės. Tokiais atvejais dėl mokesčio su ekspertu deramasi atskirai, atsižvelgiant į darbą, kurį reikia atlikti, patirties lygį ir bylos vertę asmeniui, kuriam teikiama teisinė pagalba.

Baudžiamosiose bylose, jei išduota teisinės pagalbos pažyma, Teisinės pagalbos baudžiamosiose bylose programa taikoma tinkamoms ir pagrįstoms išlaidoms, kurių patiria gynybos solisitorius, įskaitant ekspertų liudytųjų išlaidas.

Vertėjų raštu ir žodžiu užmokestis

Civilinėse bylose apskritai vertėjų raštu ar žodžiu paslaugų įkainiai pirmiausia nustatomi vertėjo raštu ir (arba) žodžiu ir atitinkamos bylos šalies susitarimu. Tačiau jei teismo sprendimu vienos šalies išlaidas turi padengti kita šalis, išlaidų tvarkytojas (t. y. bylinėjimosi išlaidų vertintojas) nustato (įvertina) vertėjų raštu ir (arba) žodžiu mokėtinas sumas.

Civilinėse bylose, kuriose teikiama teisinė pagalba, taryba skelbia konkursą ir pasirenka kandidatus iš paraiškas pateikusių organizacijų.

Baudžiamosiose bylose, jei išduota teisinės pagalbos pažyma, Teisinės pagalbos baudžiamosiose bylose programa taikoma tinkamoms ir pagrįstoms išlaidoms, kurių patiria gynybos solisitorius, įskaitant vertimo raštu arba žodžiu išlaidas.

Susiję priedai

[Airijos išlaidų skaidrumo tyrimo ataskaita](#) (400 Kb) [en](#)

Paskutinis naujinimas: 21/11/2018

Šio puslapio turinį nacionaline kalba tvarko atitinkamos valstybės narės. Vertimus atliko Europos Komisijos tarnyba. Į kompetentingos nacionalinės institucijos originale įvestus pakeitimus vertimuose gali būti neatsižvelgta. Europos Komisija neprisiima jokios atsakomybės ar teisinių įsipareigojimų už šiame dokumente pateiktą ar nurodomą informaciją ar duomenis. Daugiau informacijos apie už šį puslapį atsakingos valstybės narės autorių teisių taisykles rasite puslapyje „Teisinė informacija“.

Puslapį jūsų pasirinkta kalba šiuo metu rengia mūsų vertėjai.

Jis jau išverstas į šias kalbas.

Teismo proceso išlaidos - Graikija

Šiame puslapyje pateikiama informacija apie Graikijos teismo išlaidas.

Teisinių užmokesčio reglamentavimo sistema

Advokatai

Advokatų užmokestis įprastai reglamentuojamas įstatymo galios Dekreto Nr. 3026/1954, iš dalies pakeisto Įstatymu Nr. 3919/2011, 91–180 straipsniais.

Priėmus šį įstatymą, advokatai gali dėl užmokesčio su savo klientais susitarti raštu, o mažiausias arba didžiausias atlygis nėra nustatytas.

Jeigu rašytinio susitarimo nėra, teismo išlaidos, užmokestis advokatams už teisinę pagalbą ir pan. nustatomi taikant teisiškai nustatytus įkainius (už dalyvavimą teisme ir atsižvelgiant į bylos objekto vertę).

Patarėjai teisės klausimais, teisiniai atstovai

Skirtingos specializacijos advokatams galioja ta pati tvarka.

Antstoliai

Antstoliai gauna specialiai nustatytą užmokestį. Tačiau susitarus užmokestis gali būti didinamas, atsižvelgiant į atliekamos užduoties sudėtingumą. Pagal Įst. Nr. 2318/1995 50 straipsnį antstolių užmokestis nustatomas bendru finansų ministro ir teisingumo ministro sprendimu. Šiuo metu galioja Sprendimas Nr. 2/54638/2008 (B 1716 su pataisymais, padarytais B 1916).

Notarai

Notarų užmokestis numatytas konkrečiose nuostatose – Įstatymo Nr. 2830/2000 40 straipsnyje.

Nustatytosios išlaidos

Nustatytosios išlaidos civiliniame procese

Nustatytosios civilinio proceso šalių išlaidos

Šeimos bylose advokatų užmokestis reglamentuojamas kaip nurodyta pirmiau.

Sprendžiant ginčus, kurių vertę galima išreikšti pinigų suma (pvz., **komercinius ginčus**), užmokestis reglamentuojamas kaip nurodyta pirmiau. Dėl užmokesčio už privačių dokumentų arba viešų dokumentų projektų parengimą susitariama kaip nurodyta pirmiau.

Civilinio proceso etapas, kuriuo reikia apmokėti nustatytąsias išlaidas

Advokatai su klientais susitaria, kada bus sumokėtas užmokestis; paprastai užmokestis mokamas dalimis įvairiais proceso etapais.

Nustatytosios išlaidos baudžiamajame procese

Nustatytosios baudžiamojo proceso šalių išlaidos

Teisinių užmokestis reglamentuojamas kaip nurodyta pirmiau.

Baudžiamojo proceso etapas, kuriuo reikia apmokėti nustatytąsias išlaidas

Teisinių užmokestis reglamentuojamas kaip nurodyta pirmiau.

Nustatytosios išlaidos konstituciniame procese

Nustatytosios konstitucinio proceso šalių išlaidos

Pirmiau aprašytas teisinių užmokesčio reglamentavimas galioja ir administraciniame procese.

Konstitucinio proceso etapas, kuriuo reikia apmokėti nustatytąsias šalių išlaidas

Teisinių užmokestis reglamentuojamas kaip civiliniame procese.

Teisinių atstovų pateiktina išankstinė informacija

Šalių teisės ir pareigos

Advokatų elgesio kodekse nustatyti konkretūs įpareigojimai, kaip atlikti pareigas klientams. Bet koks šių įpareigojimų pažeidimas yra drausminis nusižengimas. Tarp šių įpareigojimų užmokestis konkrečiai nepamínėtas.

Informacijos apie išlaidas šaltiniai

Kur rasti informacijos apie teisinių išlaidų nustatymą Graikijoje?

Informacijos apie advokatų užmokestį galima rasti Advokatų kodekse (*Κώδικας Δικηγόρων*) arba gauti iš advokatų asociacijų (*δικηγορικοί σύλλογοι*).

Informaciją apie notarų užmokestį teikia Notariatų departamentas (*Τμήμα Συμβολαιογραφείων*) arba notarų asociacijos (*συμβολαιογραφικοί σύλλογοι*) (viešieji juridiniai asmenys).

Kokiomis kalbomis galima rasti informacijos apie teisinių išlaidų nustatymą Graikijoje?

Informacija apie išlaidų nustatymą teikiama tik graikų kalba.

Kur rasti informacijos apie tarpininkavimą?

Žr. apie tarpininkavimą Graikijoje pateiktą informaciją.

Kur rasti papildomos informacijos apie išlaidas?

Interneto svetainė, kurioje teikiama informacija apie išlaidas

Tokios interneto svetainės nėra.

Kur rasti informacijos apie vidutinę įvairių procesų trukmę?

Tokios informacijos Graikijoje nėra.

Kur rasti informacijos apie vidutinės bendras konkretaus proceso išlaidas?

Informacijos apie bendras proceso išlaidas Graikijoje nėra.

Pridėtinės vertės mokesčiai

Kaip teikiama ši informacija?

Advokatų paslaugos apmokestinamos PVM. Atitinkamą informaciją teikia Finansų ministerijos Mokesčių departamentas (*Τμήμα Φορολογίας*) ir advokatų asociacijos.

Kokie tarifai taikomi?

23 %

Teisinė pagalba

Mažiausia pajamų riba, kad būtų teikiama teisinė pagalba civilinės teisės srityje

Pagal **Civilinio proceso kodekso** 194 straipsnį teisinė pagalba teikiama visiems asmenims, įrodžiusiems, kad negali apmokėti teismo proceso išlaidų neapribodami savo ir šeimos būtinųjų poreikių.

Laikantis abipusiškumo principo, teisinė pagalba taip pat teikiama užsienio šalių piliečiams ir asmenims be pilietybės.

Pagal Įstatymą Nr. 3226/2004 teisinė pagalba civilinėse bylose teikiama mažas pajamas gaunantiems piliečiams (jei metinės šeimos pajamos neviršija 2/3 nacionalinėje bendrojoje kolektyvinėje darbo sutartyje numatyto mažiausio metinio atlyginimo).

Teisinė pagalba apima proceso išlaidas, notarų ir antstolių užmokestį, taip pat advokatų užmokestį (Civilinio proceso kodekso 199 straipsnis).

Mažiausia pajamų riba, kad kaltinamiesiems būtų teikiama teisinė pagalba baudžiamosios teisės srityje

Kaip nustatyta Baudžiamojo proceso kodekso 340 straipsnyje, jeigu kaltinamasis neturi advokato, teismas advokatą skiria iš vietos advokatų asociacijos sąrašo.

Remiantis Įstatymu Nr. 3226/2004, baudžiamosiose bylose teisinė pagalba teikiama mažas pajamas gaunantiems piliečiams, kaip nurodyta pirmiau.

Mažiausia nukentėjusiųjų pajamų riba baudžiamosios teisės srityje

Įstatymu Nr. 3811/2009 į Graikijos nacionalinę teisę perkelta 2004 m. balandžio 29 d. Tarybos direktyva 2004/80/EB dėl kompensacijos nusikaltimų aukoms.

Kitos teisinės pagalbos teikimo nukentėjusiesiems sąlygos

Teisinės pagalbos paslaugas teikiančių advokatų, notarų ir antstolių užmokestis nustatomas ministro sprendimu (Įstatymo Nr. 3226/2004 14 straipsnis).

Teisinė pagalba baudžiamosiose bylose apima advokato paskyrimą.

Teisinė pagalba civilinėse bylose apima atleidimą nuo visų teismo proceso išlaidų ar jų dalies apmokėjimo.

Kitos teisinės pagalbos teikimo atsakovams sąlygos

Nėra

Nemokamas teismo procesas

Nėra

Kada bylą pralaimėjusi šalis turi padengti laimėjusios šalies išlaidas?

Teismui priėmus sprendimą, pralaimėjusi šalis paprastai įpareigojama apmokėti laimėjusios šalies teises išlaidas, atsižvelgiant į kiekvienos šalies laimėjimo ar pralaimėjimo mastą. Teismas privalo užtikrinti, kad ir ši sprendimo dalis būtų vykdoma. Išlaidos apskaičiuojamos pagal pirmiau nurodytas taisykles, pirmiausia atsižvelgiant į teisinių užmokesčio reglamentavimą ir galimas nustatytąsias civilinio proceso išlaidas, kurias turi apmokėti bylos šalys. Paprastai ši suma būna mažesnė už faktines išlaidas.

Ekspertų užmokestis

Ekspertai užmokestį nustato patys. Pateikus prašymą, ekspertų užmokestis priskaičiuojamas prie teismo priteisiamų teismo išlaidų.

Vertėjų raštu ir žodžiu užmokestis

Vertėjai raštu ir žodžiu užmokestį nustato patys. Pateikus prašymą, vertėjų užmokestis priskaičiuojamas prie teismo priteisiamų teismo išlaidų.

Susijusios nuorodos

- [Atėnų advokatų asociacija](#)
- [Pirėjo advokatų asociacija](#)
- [Salonikų apeliacinio teismo notarų asociacija](#)
- [Graikijos notarų asociacija](#)
- [Salonikų advokatų asociacija](#)

Susiję dokumentai

[Graikijos išlaidų skaidrumo tyrimo ataskaita](#) (849 Kb)[en](#)

Paskutinis naujinimas: 25/06/2018

Šio puslapio turinį nacionaline kalba tvarko atitinkamos valstybės narės. Vertimus atliko Europos Komisijos tarnyba. Į kompetentingos nacionalinės institucijos originale įvestus pakeitimus vertimuose gali būti neatsižvelgta. Europos Komisija neprisiima jokios atsakomybės ar teisinių įsipareigojimų už šiame dokumente pateiktą ar nurodomą informaciją ar duomenis. Daugiau informacijos apie už šį puslapį atsakingos valstybės narės autorių teisių taisykles rasite puslapyje „Teisinė informacija“.

Teismo proceso išlaidos - Ispanija

Šiame puslapyje pateikiama turima informacija apie teismo procesų išlaidas Ispanijoje.

Teisinių atlyginimo reglamentavimo sistema

Advokatai

Ispanijoje yra tik viena kategorija advokatų, kurie, tapę vietos advokatų profesinės asociacijos nariais, gali dalyvauti visų rūšių teismo procese ir visų rūšių teismuose.

Advokatai savo atlyginimą nustato pagal orientacines taisykles, kurias skelbia kiekviena profesinė asociacija. Šios taisyklės grindžiamos bendrais sąskaitų, pateikiamų atlyginimams sumokėti, išrašymo kriterijais, pavyzdžiui, bylos sudėtingumu, proporcingumu ir pan., ir išrašydami savo sąskaitas jų laikosi visi advokatai.

Šios taisyklės visuomet skiriasi pagal tai, kokios rūšies teisme nagrinėjama byla.

Fiksuotos išlaidos

Fiksuotos civilinio proceso išlaidos

Fiksuotos civilinio proceso šalių išlaidos

Civilinio proceso kodekso 241 straipsnio 1 dalies 1 punkte nustatyti konkretūs teisininkų atlyginimai už darbą tais atvejais, kai teisininko dalyvavimas privalomas. Šie atlyginimai turi būti įtraukiami apskaičiuojant išlaidas.

Civilinio proceso kodekse nustatyta, kad advokatai savo atlyginimus nustato pagal profesinio statuto nuostatas.

Civilinio proceso etapas, kurį vykdant turi būti mokamos fiksuotos išlaidos:

klientas visuomet privalo mokėti atlyginimą savo advokatui. Apytikslė suma jam žinoma iš pradžių, bet tiksli sąskaitos suma paaiškėja baigus nagrinėti bylą.

Advokatas gali reikalauti, kad klientas jam sumokėtų pagal tam tikras specialias procedūras, pavyzdžiui, avansinį užmokestį (vykstant procesui) arba galutinai atsiskaitytų (procesui pasibaigus).

Praktiškai klientas avansą paprastai moka prieš prasidedant procesui, paskui laukia, kol bus priimtas sprendimas dėl išlaidų. Jeigu atlyginimą turi mokėti kita šalis, advokatas ir teisinis atstovas savo sąskaitas pateikia teismui ir, sąskaitas patvirtinus, jas apmoka kita šalis.

Įsigaliojus Įstatymui Nr. 10/2012 privaloma mokėti žyminį mokestį.

Kas yra žyminis mokestis?

Tai mokestis valstybei, kurį tam tikrais atvejais turi mokėti naudotojai, kurie gali būti fiziniai arba juridiniai asmenys, už kreipimąsi į teismą ir naudojimąsi viešąja paslauga – teisingumo vykdymu. Už šio mokesčio valdymą teisiškai atsakinga Finansų ir viešojo administravimo ministerija. Reikalavimas mokėti šį mokestį nustatytas 2003 m. balandžio 1 d. ir šiuo metu jis reglamentuojamas 2012 m. lapkričio 20 d. Įstatymu Nr. 10/2012 su pakeitimais, padarytais 2013 m. vasario 22 d. Įstatymo galią turinčiu Karaliaus dekretu Nr. 3/2013, kuriuo reglamentuojami tam tikri teisminių institucijų administracijos srities ir Nacionalinio toksikologijos ir teismo medicinos instituto mokesčiai.

Atvejai, kuriais šį mokestį mokėti privaloma (apmokestinami veiksmai)

Pagal Įstatymo Nr. 10/2012 1 straipsnį mokestis už teisminių galių vykdymą civilinės, administracinės ir socialinės teisės srityse yra nacionalinio pobūdžio ir šiame įstatyme nustatytais atvejais vienodai mokamas visoje Ispanijoje, nedarant poveikio kitiems mokesčiams, kuriuos už atitinkamų finansinių įgaliojimų vykdymą reikalauja mokėti autonominės sritys ir kurie gali būti netaikomi tiems patiems apmokestinamiems veiksams.

Pagal 2 straipsnį mokestis mokamas už teisminių galių vykdymą, kai atliekami šie procesiniai veiksmai:

pateikiami ieškiniai visų rūšių procese dėl sprendimo priėmimo arba dėl neteisminių vykdomųjų dokumentų vykdymo civilinėse bylose, pateikiami

priešieškiniai ir pirminiai prašymai vykdyti mokėjimo įsakymo procedūrą ir Europos mokėjimo įsakymo procedūrą;

pateikiami prašymai paskelbti būtinąjį nemokumą ir šalutiniai ieškiniai bankroto bylose;

pateikiami administraciniai skundai;

pateikiami ypatingieji skundai dėl procesinių pažeidimų civilinėse bylose;

pateikiami apeliaciniai ir kasaciniai skundai (isp. *apelación* ir *casación*) civilinėse ir administracinėse bylose;

pateikiami skundai (isp. *suplicación* ir *casación*) socialinėse bylose;

prieštaravimai teismo aktų vykdymui.

Kas privalo mokėti žyminį mokestį?

3 straipsnyje nustatyta, kad mokestį moka apmokestinamasis asmuo, kuris inicijuoja teisminių galių vykdymą, dėl kurio įvyksta apmokestinami veiksmai.

Taikant ankstesnės pastraipos nuostatas laikoma, kad vienas apmokestinimo veiksmas atsiranda, kai dokumentas, kuriuo inicijuojami apmokestinimo veiksmai sudarantys procesiniai veiksmai, apima kelis pagrindinius veiksmus, kurie kyla ne iš to paties dokumento. Tokiu atveju mokesčio dydis apskaičiuojamas susumuojant už kiekvieną tokį veiksmą mokėtinus žyminius mokesčius.

Už apmokestinamąjį asmenį ir jo vardu mokestį gali mokėti teisinis atstovas arba advokatas, ypač jei asmuo negyvena Ispanijoje. Nerezidentams nebūtina gauti mokesčių mokėtojo numerį, kad galėtų deklaruoti mokesčius. Dėl šio mokesčio mokėjimo teisiniu atstovui arba advokatui netaikomos mokesstinės prievolės.

Išimtys:

su tam tikrų kategorijų ieškiniiais susijusios išimtys:

ieškiniai ir tolesni skundai, susiję su teismo procesais dėl veiksnio, giminystės, santuokos ir nepilnamečių, kurie reglamentuojami Civilinio proceso kodekso IV knygos I antraštinėje dalyje. Tačiau už tos pačios Civilinio proceso kodekso knygos ir antraštinės dalies IV skyriuje reglamentuojamus teismo procesus, kurie pradami bendru susitarimu arba vienos iš šalių, turinčios kitos šalies sutikimą, net jei su šiais teismo procesais susiję nepilnamečiai, mokesčiai mokamas, išskyrus jei priemonės, kurias prašoma taikyti, yra susijusios tik su nepilnamečiais;

ieškiniai ir tolesni skundai, susiję su procedūromis, specialiai nustatytomis pagrindinėms teisėms ir piliečių laisvėms apsaugoti, taip pat skundai dėl rinkimų administracijos elgesio;

savatoriški skolininkų prašymai paskelbti bankrotą;

valstybės pareigūnų skundai administracinėse bylose, kuriais jie siekia ginti savo su tarnyba susijusias teises;

pirminiai prašymai vykdyti mokėjimo įsakymo procedūrą ir žodiniam nagrinėjimui pateikiami ieškiniai sumokėti susijusią sumą, jei ji neviršija 2 000 EUR. Ši išimtis netaikoma, jei šiose procedūrose pateikiami reikalavimai grindžiami neteisminiu vykdomuoju dokumentu, atitinkančiu Civilinio proceso kodekso (2000 m. sausio 7 d. Įstatymas Nr. 1/2000) 517 straipsnio nuostatas;

administraciniai skundai dėl to, kad administracija nepateikė atsakymo, arba dėl jos neveiklumo;

ieškiniai dėl Vartotojų arbitražo komisijų priimtų sprendimų vykdymo;

ieškiniai, kuriuos, komerciniam teismui leidus, dėl bankrutuojančio asmens turto pateikia bankroto administratoriai;

turto padalijimas teismo sprendimu, išskyrus atvejus, kai pateikiamas prieštaravimas arba nesutariama dėl turto įtraukimo arba neįtraukimo. Mokesčiai mokamas už žodinį bylos nagrinėjimą ir už ginčijamą sumą arba už sumą, nurodytą turto padalijimą užginčijusios šalies pateiktame prieštaravime. Jei abi šalys prieštarauja, kiekviena moka mokesčių už savo atitinkamą sumą;

su subjektais susijusios išimtytys:

asmenys, turintys teisę į nemokamą teisinę pagalbą ir kurie gali įrodyti, kad atitinka tokią pagalbą reglamentuojančiuose teisės aktuose nustatytus reikalavimus;

prokuratūra;

valstybės centrinės valdžios administracija, autonominių sričių administracijos, vietos valdžios institucijos ir joms priklausančios viešosios įstaigos;

Ispanijos Parlamentas (Generaliniai Rūmai) ir autonominių sričių teisėkūros asamblėjos;

galiausiai, darbo teisės bylose dirbantys asmenys (pagal darbo sutartį dirbantys asmenys arba savarankiškai dirbantys asmenys) moka 60 proc. mažesnę mokesčių už skundų (isp. *suplicación* ir *casación*) pateikimą. Administracinėje srityje dirbantys valstybės pareigūnai moka 60 proc. mažesnę mokesčių už skundų (isp. *suplicación* ir *casación*), kuriais jie siekia ginti savo su tarnyba susijusias teises, pateikimą.

Fiksuotos baudžiamojo proceso išlaidos

Fiksuotos baudžiamojo proceso šalių išlaidos

Ši sritis reglamentuojama pagal Baudžiamojo proceso kodeksą.

Bet koks asmuo, kuris kaltinamas padarius nusikalstamą veiką, kuris yra sulaikytas ar teisiamas arba kuriam taikoma kita apsauginė priemonė, gali naudotis teise į gynybą bet kokiame procese, kai tik jam apie jį pranešta ir šiuo tikslu suteikus informacijos apie šią teisę.

Šiai teisei įgyvendinti suinteresuotiesiems asmenims turi atstovauti teisinis atstovas (isp. *procurador*), o juos ginti – advokatas (isp. *abogado*); juos paskiria teismas savo iniciatyva, jeigu suinteresuotieji asmenys jų nepaskiria patys ir prašo juos paskirti, ir bet kokiame atveju, jeigu jie tam neturi teisinės kompetencijos. Visos bylos šalys, jeigu joms nepripažinta teisė į nemokamą teisinę pagalbą, privalo sumokėti atlyginimus ir honorarus jiems atstovaujantiems teisiniams atstovams, juos ginantiems advokatams bei ekspertams, kurie dalyvauja teisme šalių prašymu, ir kompensacijas dalyvaujantiems liudytojams, jeigu ekspertai ir liudytojai liudydami pateikia tokį savo reikalavimą, o teisėjas ar teismas į jį atsižvelgia.

Šalys neprivalo mokėti kitų proceso išlaidų nei nagrinėjant bylą, nei ją baigus, nebent iš jų būtų priteista padengti šias išlaidas.

Teisinis atstovas, kuris, paskirtas bylos šalių, sutiko joms atstovauti, privalo sumokėti atlyginimą advokatams, kurių paslaugomis savo gynybai naudojami klientai.

Šalys, kurioms pripažinta teisė į nemokamą teisinę pagalbą, gali naudotis savo pasirinkto advokato ir teisinio atstovo paslaugomis, tačiau tokiu atveju jos privalo mokėti jiems atlyginimus ir honorarus, nustatytus šalims, kurioms nepripažinta minėta teisė, nebent laisvai pasirinkti specialistai imti atlyginimus ar honorarus atsisako pagal Nemokamos teisinės pagalbos įstatymo 27 straipsnio nuostatas.

Baudžiamojo proceso etapas, kurį vykdant turi būti mokamos fiksuotos išlaidos

Klientas visuomet privalo apmokėti sąskaitas, kurios išrašomos pasibaigus procesui. Išankstinis mokėjimas avansu nemokamas, jeigu advokatus paskyrė teismas, nes paprastai kartu skiriama nemokama teisinė pagalba.

Pažymėtina, kad teismo paskirtų advokatų paslaugomis plačiai naudojamos. Todėl jei klientui pripažįstama teisė naudotis nemokama pagalba, jam nereikia apmokėti sąskaitos – ją apmoka valstybė, nebent per trejus metus kliento finansinė padėtis pagerėja (paprastai jie galiausiai nemoka nieko).

Informacija, kurią turi pateikti teisiniai atstovai

Šalių teisės ir pareigos

Atstovaudamas šaliai teisinis atstovas privalo pranešti klientui apie visus procesinius veiksmus.

Ir advokatas, ir teisinis atstovas privalo klientui suteikti informaciją bet kada jam pareikalavus.

Išlaidos

Kur rasti informacijos apie išlaidas Ispanijoje?

Konkrečios svetainės, kurioje galima rasti informacijos apie teismo proceso išlaidas Ispanijoje, nėra. Tačiau yra interneto svetainių, pavyzdžiui, advokatų profesinių asociacijų svetainių, kuriuose pateikiama informacija apie jų narių įkainius.

Kokiomis kalbomis galima gauti informacijos apie išlaidas Ispanijoje?

Informacija paprastai pateikiama ispanų kalba. Taip pat galima rasti informacijos oficialiomis autonominių sričių kalbomis.

Be to, kai kuriose svetainėse tam tikra informacija pateikiama anglų kalba.

Kur rasti informacijos apie tarpininkavimą?

Žr. informaciją, pateiktą skyreliuose „Tarpininkavimas Ispanijoje“ ir „Kaip rasti tarpininką Ispanijoje?“

Pridėtinės vertės mokesčiai

Kaip pateikiama ši informacija?

Ispanijos mokesčių tarnyba šią informaciją pateikia savo [internetu puslapyje](#).

Kokie įkainiai taikomi?

Ispanijos mokesčių tarnyba šią informaciją pateikia savo [internetu puslapyje](#).

Nemokama teisinė pagalba

Kas tai?

Kaip nurodyta Ispanijos Konstitucijos 119 straipsnyje, nemokama teisinė pagalba – tai procedūra, pagal kurią asmenims, įrodžiusiems, kad jie neturi pakankamų ekonominių išteklių, pripažįstama teisė gauti paslaugas, paprastai atleidžiant nuo pareigos mokėti atlyginimą advokatui ir teisiniam atstovui, ekspertizų išlaidas, užstatus ir pan.

Teisė į nemokamą teisinę pagalbą paprastai apima šias paslaugas:

- nemokamas konsultacijas ir patarimus prieš prasidedant procesui;
- advokato pagalbą sulaikytam arba įkalintam asmeniui;
- advokato ir teisinio atstovo vykdomą nemokamą gynybą ir nemokamą atstovavimą teismo procese;
- nemokamą skelbimų ar įsakymų, kurie privalo būti skelbiami oficialiuose laikraščiuose, skelbimą vykstant procesui;
- atleidimą nuo užstato teikiant skundus;
- nemokamą ekspertų pagalbą vykstant procesui;
- nemokamai teikiamas kopijas, parodymus, dokumentus ir notarinius aktus;
- 80 proc. nuolaidą mokesčiams už konkrečius notarų veiksmus;
- 80 proc. nuolaidą mokesčiams už konkrečius žemės kadastro ir įmonių registro veiksmus.

Prie nurodytų išlaidų pridėtos šios išlaidos, susijusios tik su tarpvalstybinėmis bylomis (2005 m. liepos 18 d. Įstatymu Nr. 16/2005 iš dalies pakeitus Nemokamos teisinės pagalbos įstatymą ir taip jį suderinus su Direktyva 2002/8/EB):

vertimo žodžiu išlaidos;

dokumentų vertimo raštu išlaidos;

kelionės išlaidos, jei teisme būtina dalyvauti asmeniškai;

advokato gynybos ir teisinio atstovo atstovavimo išlaidos, net jeigu tokia gynyba ir atstovavimas nebūtini ir jeigu teismas nurodo juos vykdyti siekdamas užtikrinti šalių lygybę.

Kas gali jos prašyti?

Apskritai nemokamos teisinės pagalbos gali prašyti tie piliečiai, kurie, dalyvaudami bet kokios rūšies teismo procese arba siekdami jį pradėti, neturi pakankamų ekonominių išteklių bylinėtis.

Laikoma, kad ekonominių išteklių nepakanka, jeigu fiziniai asmenys įrodo, kad ištekliai ir pajamos, kasmet apskaičiuojami pagal visus parametrus vienam namų ūkiui, daugiau nei dvigubai neviršija viešojo įvairių pajamų rodiklio (IPREM), galiojančio pateikiant prašymą.

Kad ši teisė gauti nemokamą teisinę pagalbą būtų pripažinta juridiniams asmenims, bendrovių pelno mokesčiu apmokestinama suma turi būti mažesnė už sumą, lygią trims metiniams IPREM.

Bet kokių atveju atsižvelgiama į kitus išorinius ženklus, iš kurių matyti tikrasis ekonominis pareiškėjo pajėgumas.

Atsižvelgiant į fizinių asmenų negalią ir (arba) kitas šeimines aplinkybes, jiems galima taikyti išimtis, kurios leidžia padidinti minėtų pajamų ribas. (Šiuo metu pagal 2009 m. Bendrojo valstybės biudžeto įstatymo (LPGE) papildomą dvidešimt aštuntąją nuostatą 2009 metais metinis IPREM buvo 7 381,33 EUR).

Konkrečiai teisė į nemokamą teisinę pagalbą turi:

Ispanijos piliečiai, kitų Europos Sąjungos valstybių narių piliečiai ir Ispanijoje gyvenantys užsieniečiai, jeigu jie įrodo, kad neturi pakankamai išteklių bylinėtis; socialinės apsaugos administracinės įstaigos ir bendrosios tarnybos;

šie juridiniai asmenys, jeigu jie įrodo, kad neturi pakankamai išteklių bylinėtis:

visuomenei naudingą veiklą vykdančios asociacijos;

atitinkamame administraciniame registre įregistruotos įstaigos;

vykdant socialinę teiseną: dirbantys asmenys ir asmenys, kuriems taikoma socialinės apsaugos sistema;

vykdant baudžiamąją teiseną: teisę į nemokamą teisinę pagalbą, gynybą ir atstovavimą turi visi piliečiai, net ir užsieniečiai, įrodę, kad neturi pakankamai išteklių bylinėtis, net jeigu Ispanijos teritorijoje jie gyvena neteisėtai;

vykdant administracinę teiseną: užsienio šalių piliečiai, įrodę, kad neturi pakankamai išteklių bylinėtis, net jeigu Ispanijos teritorijoje jie gyvena neteisėtai,

teisę į nemokamą teisinę pagalbą, gynybą ir atstovavimą turi visuose procesuose, susijusiuose su jų prieglobsčio prašymu ir Užsieniečių įstatymu (įskaitant išankstinį administracinių bylų nagrinėjimą).

Papildoma informacija

Reikalavimai, kuriuos būtina atitikti siekiant gauti nemokamą teisinę pagalbą

Fiziniai asmenys:

Ekonominiai ištekliai ir pajamos, kasmet apskaičiuojami pagal visus parametrus vienam namų ūkiui, neturi daugiau nei dvigubai viršyti viešojo įvairių pajamų rodiklio (IPREM), galiojančio pateikiant prašymą.

Atsižvelgdama į pareiškėjo šeimines aplinkybes, jo išlaikomų vaikų ar šeimos narių skaičių, sveikatos būklę, neįgalumą, ekonominius įsipareigojimus, su teismo proceso pradėjimu susijusias išlaidas ar kitas aplinkybes, ir bet kokių atveju išimtinai jeigu pareiškėjas priklauso specialiai kategorijai priskiriamai gausiai šeimai, Nemokamos teisinės pagalbos komisija turi priimti sprendimą išimties tvarka suteikti teisę į nemokamą teisinę pagalbą net ir tokiu atveju, jei pareiškėjo ištekliai yra dvigubai dvigubai didesni už IPREM, tačiau neviršija keturių IPREM.

Šalis turi ginti savo pačių teises ir interesus.

Juridiniai asmenys:

Juridiniai asmenys turi būti visuomenei naudingą veiklą vykdančios asociacijos arba atitinkamame administraciniame registre įregistruotos įstaigos.

Bendrovių pelno mokesčiu apmokestinama suma turi būti mažesnė už sumą, lygią trims metiniams IPREM.

Įsigaliojus Konstituciniam įstatymui Nr. 1/2004 dėl visiškos apsaugos nuo smurto dėl lyties priemonių, šios rūšies smurtą patyrusioms moterims pripažįstama teisė į skubią ir visapusišką teisinę pagalbą ne tik visuose teismo procesuose, bet ir vykdamas administracines procedūras dėl smurto dėl lyties (taip pat policijos tyrimą), kol sprendimas bus visiškai įgyvendintas; iš anksto prašyti nemokamos teisinės pagalbos nereikia. Tai reiškia, kad teikiant nemokamą teisinę pagalbą niekuomet nekludoma teisei į gynybą ir veiksmingą teisinę apsaugą, kuri nukentėjusiam asmeniui turi būti teikiama neatsižvelgiant į tai, kad prašymas teikti nemokamą pagalbą nebuvo pateiktas, nors ši nemokama pagalba neabejotinai teikiama tik tuomet, jeigu suinteresuotoji šalis *a posteriori* ir jau vykstant teismo procesui įrodo, kad iš tikrųjų yra susidariusios aplinkybės tokios teisei pripažinti, kaip reikalaujama bendrosiose taisyklėse, nustatytose Nemokamos teisinės pagalbos įstatyme ir jo įgyvendinimo taisyklėse. Šis įstatymas šiuo klausimu iš dalies pakeistas 2004 m. gruodžio 28 d. Konstitucinio įstatymo Nr. 1/2004 dėl visiškos apsaugos nuo smurto dėl lyties priemonių baigiamąja šešta nuostata.

Kada bylą pralaimėjusi šalis turi padengti teismo proceso išlaidas?

Išlaidų padengimas civilinėse bylose aptariamas Civilinio proceso kodekso 394–398 straipsniuose.

Bylose, kuriose priimamas sprendimas, pirmosios instancijos teismo išlaidas dengia šalis, kurios visi reikalavimai buvo atmesti, nebent teismas nurodo, kad dėl bylos kilo rimtų faktinių ar teisinių abejonių, ir tai pagrindžia.

Jei reikalavimai patenkinami arba atmetami iš dalies, kiekviena šalis padengia savo išlaidas ir pusę bendrų išlaidų, nebent yra pagrindas jas priteisti iš vienos iš šalių dėl to, kad ji piktnaudžiavo procesinėmis teisėmis.

Jeigu išlaidas padengti turi pralaimėjusioji šalis, ji viena privalo advokatams ir kitiems specialistams, kurių atlyginimas neskaičiuojamas pagal įkainius ar kainoraštį, sumokėti bendrą sumą, neviršijančią trečdaliai kiekvienai šaliai, kuriai paskelbtas toks sprendimas, tenkančių teismo proceso išlaidų; tik šiuo tikslu reikalavimai, kurių vertės įvertinti neįmanoma, vertinami 18 000 EUR, nebent dėl bylos sudėtingumo teismas nutaria kitaip.

Pirmesnėje dalyje nurodyta nuostata netaikoma, jeigu teismas paskelbia, kad šalis, iš kurios priteista sumokėti išlaidas, piktnaudžiavo procesinėmis teisėmis. Jeigu šalis, iš kurios priteista sumokėti išlaidas, turi teisę į nemokamą teisinę pagalbą, ji privalo sumokėti tik kitos šalies patirtas gynybos išlaidas. Nemokamos teisinės pagalbos įstatyme aiškiai nurodytais atvejais.

Išlaidos jokiais atvejais nepriteisiamos iš prokuratūros teismo procesuose, kuriuose ji dalyvauja kaip šalis.

Ekspertų išlaidų atlyginimas

Teismo procese dalyvaujantys specialistai vadinami ekspertais (isp. *peritos*). Kiekviename aukštesniajame teisingumo teisme yra teismo ekspertų registras. Civilinio proceso kodekso 241 straipsnio 1 dalies 4 punkte nustatyta, kad apskaičiuojant išlaidas konkrečiai turi būti įtraukti „ekspertų atlyginimai ir kiti užmokesčiai, kurie turi būti sumokėti procese dalyvavusiems asmenims“. Ši nuostata taikoma išlaidoms, patirtoms asmenų, kurie, nebūdami proceso šalys, turi jame dalyvauti, kad galėtų teikti savo paslaugas, ir todėl patiria išlaidų.

Civilinio proceso kodekso 243 straipsnyje nustatyta, kad visų rūšių teismo procesuose ir visose instancijose išlaidas apskaičiuoja teismo sekretorius, susipažinęs su procesu ar skundu. Apskaičiuojant išlaidas neįtraukiami atitinkami mokesčiai, sumokėti už nereikalingus, perteklinius arba įstatymu nepatvirtintus dokumentus ir veiksmus, arba neapmokamos advokato sąskaitų, išrašytų atlyginimui sumokėti, dalys, kurios išsamiai neapibūdintos ir kuriose nurodytas atlyginimas nesusijęs su byla.

Teismo sekretorius advokatų ir kitų specialistų, kurių atlyginimas neskaičiuojamas pagal įkainius ar kainoraštį, atlyginimo sumą sumažina, jeigu reikalaujama suma yra didesnė už trečdajį teismo proceso sumos ir nebuvo paskelbta, kad šalis, iš kurios priteista sumokėti išlaidas, piktnaudžiavo procesinėmis teisėmis. Taip pat neįtraukiamos teismo procesų ar bylų išlaidos, kurias laimėjusiajai šaliai aiškiai nurodyta apmokėti pagrindinėje byloje priimtu sprendimu dėl išlaidų.

Vertėjų žodžiu ir raštu išlaidų atlyginimas

Oficialaus įkainio, pagal kurį mokama už prisiekusiųjų vertėjų atliktus vertimus raštu ir žodžiu, nėra. Prisiekusieji vertėjai laisvai nustato užmokesť, kurį turi imti už savo vertimus, tačiau taikomus įkainius privalo pranešti vertimų biurui ir atitinkamam vyriausybės poskyriui. Minėtus įkainius jie turi pranešti kiekvienų metų sausio mėnesį.

Susijusios nuorodos

[Ispanijos valstybinė mokesčių tarnyba / PVM](#)

Susiję dokumentai

[Ispanijos ataskaita apie išlaidų skaidrumo tyrimą](#) (640 Kb) [en](#)

Paskutinis naujinytas: 07/06/2019

Šio puslapio turinį nacionaline kalba tvarko atitinkamos valstybės narės. Vertimus atliko Europos Komisijos tarnyba. Į kompetentingos nacionalinės institucijos originale įvestus pakeitimus vertimuose gali būti neatsižvelgta. Europos Komisija neprisima jokios atsakomybės ar teisių įsipareigojimų už šiame dokumente pateiktą ar nurodomą informaciją ar duomenis. Daugiau informacijos apie už šį puslapį atsakingos valstybės narės autorių teisių taisyklės rasite puslapyje „Teisinė informacija“.

Dėmesio! Šiame puslapyje originalo kalba ([fr](#)) neseniai atlikta pakeitimų.

Puslapį jūsų pasirinkta kalba šiuo metu rengia mūsų vertėjai.

Teismo proceso išlaidos - Prancūzija

Šiame skyriuje rasite teismo proceso Prancūzijoje išlaidų apžvalgą.

Nuostatos dėl teisininkų atlyginimo

Tarifus sudaro **fiksuoti mokesčiai** ir **kintamieji mokesčiai** (kuriuos daugeliu atvejų sudaro tam tikra procentinė ginčo sumos dalis).

Reikia nustatyti **skirtį** tarp:

teisine praktika besiverčiančių asmenų (advokatų, atstovų teisme), kurių darbo užmokestis tarifikuojamas tik iš dalies. Jų honorarai dažniausiai nustatomi laisvu susitarimu su klientu.

valstybės ar ministerijų pareigūnų, kurių darbo užmokestis tarifikuojamas pagal Prancūzijos Vyriausybės reglamentavimo įgaliojimus.

Apeliacinio teismo advokatai

1980 m. liepos 30 d. dekretu Nr.°80-608 nustatyti apeliacinio teismo advokatų tarifai. Teisine praktika besiverčiantys asmenys ir (arba) advokatai.

Nuostatuose nurodoma asmenų, kurie bylinėjasi pirmosios instancijos teisme, advokatų procesinių veiksmų tarifai (1972 m. rugpjūčio 25 d. dekretas Nr.°72-784 ir 1975 m. rugpjūčio 21 d. dekretas Nr.°75-785).

Teismo antstoliai

Teismo antstolių atlygio už šaukimą į teismą, vykdomųjų reikalavimų ir teismo sprendimų įteikimą tarifas nustatytas 1996 m. gruodžio 12 d. dekretu Nr.°96-1080.

Fiksuotos teismo išlaidos

Fiksuotos išlaidos civiliniame procese

Fiksuotos šalių išlaidos civiliniame procese

Civilinėse bylose esama išlaidų, kurios **teisiškai būtinos bylos teisminiam nagrinėjimui** ir kurių sumos **tarifikuojamos** arba reglamentuojant, arba teismo sprendimu. Šios išlaidos laikomos **teismo išlaidomis**.

Jas sudaro:

teismų sekretariatams arba mokesčių inspekcijai mokami mokesčiai, rinkliavos ar honorarai. Šie mokesčiai ir rinkliavos mokami retai, nes 1977 m. gruodžio 30 d. įstatyme Nr.°77-1468 įtvirtintas principas, kad civilinių ir administracinių teismų paslaugos turi būti nemokamos;

dokumentų vertimo raštu išlaidos, jeigu vertimas reikalingas pagal įstatymus arba tarptautinius įsipareigojimus;

kompensacijos liudytojams;

techninių darbuotojų darbo užmokestis;

tarifikuotos išlaidos (teismo antstolių, apeliacinio teismo advokatų, advokatų tarifai);

valstybės ar ministerijų pareigūnų atlyginimai;

advokatų atlyginimai tiek, kiek jie reglamentuojami, įskaitant mokesť už bylos gynimą teisme;

dokumento įteikimo užsienyje išlaidos;

vertimo žodžiu ir raštu išlaidos, jeigu vertimas reikalingas teisėsaugos institucijų prašymu taikant tyrimo priemones užsienyje pagal 2001 m. gegužės 28 d. Tarybos reglamentą (EB) Nr. 1206/2001 dėl valstybių narių teismų tarpusavio bendradarbiavimo renkant įrodymus civilinėse ar komercinėse bylose; užsakytų socialinių apklausų šeimos ir suaugusiųjų ir nepilnamečių teisinės apsaugos srityse išlaidos; asmens, kuriam teisėjas nurodo apklausti nepilnamečių, darbo užmokestis.

Civilinio proceso etapas, kurio fiksuotos išlaidos turi būti apmokamos

Civilinio proceso išlaidas sudaro visos prieš nagrinėjant arba jau nagrinėjant bylą **šalių išleistos arba mokėtinos sumos**.

Tai yra, pavyzdžiui, prieš pradėdant procesą patirtos **konsultavimosi su teisininkais** ar technikais **išlaidos, kelionės išlaidos**.

Nagrinėjant bylą, tokiais išlaidomis gali tapti **teisine praktika besiverčiantiems asmenims ir ministerijų pareigūnams sumokėtos teismo išlaidos, valstybei mokami mokesčiai ir konsultantų honorarai**.

Teismo procesui pasibaigus tai gali būti sprendimo **vykdymo išlaidos**.

Teismo išlaidos konstitucinėse bylose

Fiksuotos konstitucinio teismo proceso šalių išlaidos

Kadangi dabartinėse Prancūzijos procesinėse nuostatose galimybė **individualiai kreiptis į Konstitucinę Tarybą** nenumatyta, atsakyti į šį klausimą nėra pagrindo.

Kokios išankstinės informacijos galima tikėtis iš savo teisinio atstovo (advokato)?

Informacija apie šalių teises ir pareigas

Teisine praktika besiverčiančių asmenų **etikos kodekse** nustatyta, kad jie privalo savo klientams suteikti tinkamą informaciją apie jų teises ir pareigas.

Informacijos apie teismo išlaidas šaltiniai

Kur rasti informacijos apie teismo išlaidas Prancūzijoje?

🔗 **Teisingumo ministerijos** ir 🔗 **įvairių profesijų tinklalapiuose**.

Kokiomis kalbomis galima gauti informaciją apie teismo išlaidas Prancūzijoje?

Informacija skelbiama tik prancūzų kalba.

Kur rasti papildomos informacijos apie išlaidas?

Interneto tinklalapio, kuriame būtų skelbiamos teismo procesų išlaidos, nėra.

Pridėtinės vertės mokesčiai (PVM)

Kur rasti informacijos šia tema? Kokie tarifai taikomi?

Tarifai nurodomi **neįskaičiuamus mokesčių**. **19,6 %** PVM tarifas taikomas viskam, išskyrus paslaugas **asmenims, kuriems suteikiama valstybės teisinė pagalba** (jos apmokestinamos **5,5 %** tarifu).

Teisinė pagalba

Kokios pajamų ribos taikomos suteikiant valstybės teisinę pagalbą civilinėse bylose?

Teikiant valstybės teisinę pagalbą, **neatsižvelgiama** į tai, ar byla **civilinė, ar baudžiamoji**, ir į ginčo pobūdį. Sprendžiant, ar ji turi būti suteikta, atsižvelgiama tik į **prašytojo pajamas**.

Todėl į valstybės teisinę pagalbą gali pretenduoti visi **fiziniai asmenys**, kurie yra **Prancūzijos piliečiai** arba **Europos Sąjungos valstybių narių piliečiai** bei **ne pelno juridiniai asmenys**, norintys apginti savo teises teisme ir neturintys tam pakankamų pajamų.

Be to, valstybės teisinė pagalba **civilinėse bylose** gali būti suteikiama **užsieniečiams, kurie nuolat teisėtai gyvena Prancūzijoje**. Bet baudžiamosiose bylose teisėto gyvenimo sąlyga netaikoma. Nepilnamečiams ši sąlyga netaikoma jokiose (nei civilinėse, nei administracinėse, nei baudžiamosiose) bylose.

Pajamos, į kurias atsižvelgiama, yra **valstybės teisinės pagalbos prašytojo paskutiniųjų kalendorinių metų mėnesinių pajamų vidurkis** ir, jei gaunamos, **paprastai kartu su juo gyvenančių asmenų pajamos**. Jeigu yra kartu gyvenančių asmenų, teikiant pagalbą taikoma viršutinė riba koreguojama atsižvelgiant į šeimos mokamus mokesčius.

Tačiau asmenys, gaunantys tam tikras **minimalias socialines išmokas** (papildomą Nacionalinio solidarumo fondo (*Fond national de solidarité*) pašalpą, minimalias integracijos pajamas) neprivalo pagrįsti savo pajamų nepakankamumo.

Be to, į pajamas neįskaičiuojamos įvairios **socialinės išmokos** (šeimos pašalpos, socialinės pašalpos, būsto pašalpa).

Nelygu pajamos, valstybės teisinė pagalba gali būti **visiška arba dalinė**. **Pajamų viršutinės ribos** patikslinamos kasmet priimant finansų įstatymą. Skaičiuojant 2009 m. pajamas, 2008 metais gautų mėnesio pajamų vidurkis vienam asmeniui turi būti:

mažesnis arba lygus **911 EUR**, jei siekiama visiškos teisinės pagalbos,

nuo **912** iki **1367 EUR**, jei siekiama dalinės teisinės pagalbos.

Skaičiuojant pajamas, dviem pirmiesiems pagalbos prašytojo išlaikomiems asmenims (vaikams, sutuoktiniui, sugyventiniui, partneriui, su kuriuo sudarytas civilinis solidarumo paktas, giminaičiams...) taikomos **viršutinės ribos pakeliamos 164 EUR**, o trečiajam ir paskesniems išlaikomiems asmenims – **104 EUR**.

Ar yra kitų sąlygų, taikomų nukentėjusiajam, norinčiam gauti teisinę pagalbą?

Iš principo į **bylos šalies statusą (pvz., nukentėjusysis ar kaltinamasis) neatsižvelgiama**. Sprendžiant, ar suteikti valstybės teisinę pagalbą, neatsižvelgiama į tai, ar jos prašo nukentėjusysis ar kaltinamasis, ieškovas ar atsakovas.

Tačiau **2002 m. rugsėjo 9 d. vadovavimo procesui ir jo planavimo įstatymu** pagerintos kreipimosi į teismus sąlygos asmenims, nukentėjusiems nuo sunkiausių tyčinių pasikėsinių į asmens gyvybę ar neliečiamumą (nusikaltimai, numatyti ir baudžiami pagal Baudžiamojo kodekso 221-1 - 221-5, 222-1 - 222-6, 222-8, 222-10, 222-14 (1° ir 2° p.), 222,23 - 222-26, 421-1 (1° p.) ir 421-3 (1°– 4° p.) bei jų teisių perėmėjams, siekiantiems iškelti civilinį ieškinį dėl asmeniui padarytos žalos atlyginimo), nes jie atleidžiami nuo pareigos prašant valstybės teisinės pagalbos pagrįsti savo pajamas. Ši nuostata konkrečiai taikoma išprievartavimų aukoms arba asmenims, nukentėjusiems nuo įprastinės prievartos prieš jaunesnį nei 15 metų nepilnamečių arba prieš ypač pažeidžiamus asmenis, sukėlusios mirtį arba nuolatinę negalią.

Be to, **išimties tvarka, nuo pajamų sąlygos gali būti nukrypstama** nepaisant pagalbos prašytojo statuso byloje (ieškovas ar atsakovas, nukentėjusysis ar kaltinamasis), jeigu jų padėtis ypač verta dėmesio dėl ginčo objekto arba dėl numatomų bylos nagrinėjimo išlaidų.

Ši nuostata konkrečiai gali būti taikoma nuo kriminalinio nusikaltimo nukentėjusiam asmeniui atsižvelgiant į šio nusikaltimo įvykdymo aplinkybes.

Ar yra kitų sąlygų, taikomų kaltinamajam, norinčiam gauti teisinę pagalbą?

Iš principo atsakovams, norintiems gauti valstybės teisinę pagalbą, **netaikomos jokios specialios sąlygos**. Bet jeigu naudojamos **teisminės gynybos būdais** (apeliacija, užprotestavimu, apskundimu kasacine tvarka), jeigu atsakovas jau buvo gavęs valstybės teisinę pagalbą, jo padėtis pagerinama. Iš tikrųjų šie asmenys išsaugo visas teises gindamiesi naudotis šia pagalba.

Vis dėlto reikia priminti ir ieškovui, ir atsakovui taikomą bendrąją taisyklę, pagal kurią valstybės teisinė pagalba nesuteikiama, jeigu jos lėšomis padengiamos išlaidos kompensuojamos pagal teisinės apsaugos draudimo sutartį arba pagal atitinkamą apsaugos sistemą.

Ar bylos gali būti nagrinėjamos nemokamai?

Jeigu byla nagrinėjama **neprofesionaliame apylinkės teisme** arba **apylinkės teisme**, šalys neprivalo skirti advokato. Jeigu ieškinio suma mažesnė negu 4000 EUR, į šiuos teismus galima kreiptis supaprastinta tvarka, pagal kurią šalys neprivalo kreiptis į teismo antstolį.

Prašymai persvarstyti priemonės, susijusias su tėvų teisėmis, prašymai dėl įvaikinimo, jeigu tai daroma vaikui nesulaukus 15 metų, priemonės, taikomos po skyrybų, prašymai, susiję su išlaikymo pareigomis, gali būti teikiami be advokato, pateikus paprasčiausią reikalavimą.

Kaip ir visuose civiliniuose procesuose, šie teismai nerenka bylos perdavimo ar sprendimų išdavimo mokesčių.

Kada bylą pralaimėjusi šalis turi apmokėti bylą laimėjusios šalies teismo išlaidas?

Bet kioje galutinėje **civilinės bylos** nutartyje ar sprendime turi būti nustatoma teismo išlaidų apmokėjimo tvarka.

Iš principo, **teismo išlaidas (tarifikuotas išlaidas)** – žr. pirmiau) dažniausiai tenka padengti pralaimėjusiai šaliai. Tačiau teisėjas gali pagrįstu sprendimu nustatyti, kad visas išlaidas ar jų dalį turi apmokėti kita bylos šalis.

Viena iš šalių gali prašyti, kad kita šalis apmokėtų visas jos išlaidas, **kurios neįskaičiuotos į teismo išlaidas**, arba jų dalį. Šias išlaidas sudaro, pvz., advokato honoraras ir užmokestis už bylos gynimą teisme, teismo antstolių išlaidos ir faktinių aplinkybių konstatavimo protokolai, kelionės išlaidos. Darydamas tokią prielaidą, teismas priteisia šaliai, kuri privalo apmokėti teismo išlaidas, arba, jeigu ji nenustatyta, bylą pralaimėjusiai šaliai, sumokėti kitai šaliai jo nustatytą sumą, atsižvelgdamas į įrodytas ir į teismo išlaidas neįskaičiuotas išlaidas. Jis vadovaujasi nešališkumo principu ir atsižvelgia į nuteistosios šalies ekonominę padėtį. Teismas taip pat gali savo iniciatyva pareikšti, kad, remiantis tomis pačiomis išvadomis, nėra pagrindo nuteistajai šaliai paskirti sumokėti išlaidas.

Ekspertų atlyginimas

Civilinėse bylose teisėjo paskirtų ekspertų atlyginimas nustatomas **teismo sprendimu**.

Patikėdamas ekspertui tam tikrą užduotį, teisėjas nustato mokėtiną jo atlyginimo avanso sumą. Avanso suma turi būti kuo panašesnė į numatomą galutinį eksperto atlyginimą. Teismas nustato, kuri šalis ar šalys turi sumokėti avansą teismo kanceliarijai.

Kai pateikiama **eksperto ataskaita**, teisėjas nustato jo atlyginimą, atsižvelgdamas į jo uolumą, laikymąsi nustatytų terminų ir atlikto darbo kokybę. Jis leidžia ekspertui iš teismo kanceliarijos atsiimti jam priklausančią atlyginimo sumą ir prirėkęs liepia sumokėti ekspertui papildomas sumas bei nurodo šalis, kurios turi jas padengti.

Galutinėje bylos nutartyje arba sprendime nurodomas **ekspertui mokėtinas atlyginimas**. Iš principo jį privalo sumokėti **pralaimėjusioji šalis**, nebent teisėjas pagrįstu sprendimu nurodo kitai šaliai sumokėti visą jo sumą arba jos dalį.

Tačiau **dėl teisėjo nepaskirto eksperto** honoraro **ekspertas laisvai susitaria su savo klientu**. Toks honoraras į teismo išlaidas neįskaičiuojamas. Viena šalis gali prašyti teisėjo priteisti pralaimėjusiai šaliai arba, jei ji nenustatyta, šaliai, kuriai priteista padengti teismo išlaidas, sumokėti įrodytą tokio honoraro sumą. Teismas vadovaujasi nešališkumo principu arba atsižvelgia į nuteistosios šalies ekonominę padėtį.

Vertėjų raštu ir žodžiu honorarai

Iš principo šias išlaidas privalo padengti **pralaimėjusioji šalis**, nebent teisėjas pagrįstu sprendimu nurodo kitai šaliai sumokėti visą jų sumą arba jos dalį.

Susiję priedai

[Prancūzijos išlaidų skaidrumo tyrimo ataskaita](#) (1312 Kb)

Paskutinis naujinimas: 07/06/2019

Šio puslapio turinį nacionaline kalba tvarko atitinkamos valstybės narės. Vertimus atliko Europos Komisijos tarnyba. Į kompetentingos nacionalinės institucijos originale įvestus pakeitimus vertimuose gali būti neatsižvelgta. Europos Komisija neprisima jokios atsakomybės ar teisinių įsipareigojimų už šiame dokumente pateiktą ar nurodomą informaciją ar duomenis. Daugiau informacijos apie už šį puslapį atsakingos valstybės narės autorių teisių taisyklės rasite puslapyje „Teisinė informacija“.

Teismo proceso išlaidos - Kipras

Teisininkų užmokesčio reglamentavimo sistema

Teisininkai Kipro Respublikoje nėra skirstomi į įvairias kategorijas (t. y. solisitorius, baristerius, advokatus ir teisininkus). Visi praktikuojantys teisininkai, įtraukti į advokatų registrą, turi vienodas teises dalyvauti šalies teismuose ir apskritai verstis teise. Ši nuostata taikoma neatsižvelgiant į tai, ar advokatas turi solisitoriaus arba baristerio vardą užsienyje. Visi praktikuojantys teisininkai vadinami advokatais.

Advokatai (Δικηγόποι)

Užmokestis už teisės paslaugas nustatomas remiantis teismo išlaidų skale, patvirtinta Aukščiausiojo Teismo (Ανώτατο Δικαστήριο).

Kai paslaugos teikiamos ne teisme, taikoma skalė, pagal kurią nustatomas minimalus teisininkų užmokestis.

Abiem atvejais advokatas ir klientas gali susitarti dėl didesnio užmokesčio.

Teismo bylų atveju apie tai reikia pranešti oficialiai.

Kipre veikia dvių kategorijų antstoliai:

privačiojo sektoriaus antstoliai, kurie įteikia teismo dokumentus;

teismo antstoliai, kurie yra valstybės tarnautojai, vykdančys teismo sprendimus (pvz., nurodymus konfiskuoti ir parduoti kilnojamąjį turą).

Užmokestis privačiojo sektoriaus antstoliams už dokumentų įteikimą skaičiuojamas remiantis atstumu iki adreso, kuriuo įteikiami dokumentai.

Teismo antstoliai yra valstybės tarnautojai, gaunantys mėnesinį darbo užmokestį. Šalys, prašančios imtis vykdymo priemonių, sumoka valstybinį žyminį mokesį, kurio dydis nustatytas proceso teisėje ir priklauso nuo vykdymo priemonės tipo ir sumos, kurią siekiama išieškoti.

Nustatytosios išlaidos

Nustatytosios civilinio proceso išlaidos

Nustatytosios civilinio proceso šalių išlaidos

Pradinės teismo proceso išlaidos nustatomos pagal ieškinio sumą arba kitą procedūrą ir apmokamos pateikiant ieškinį. Advokatų užmokestis nėra nustatytas konkrečiai; jis priklauso nuo bylos eigos ir yra skaičiuojamas pagal patvirtintą skalę.

Civilinio proceso etapas, kuriame reikia apmokėti nustatytąsias išlaidas

Pradinės teismo proceso išlaidos apmokamos pateikiant ieškinį.

Nustatytosios baudžiamojo proceso išlaidos

Nustatytosios baudžiamojo proceso šalių išlaidos

Jei kaltinamasis pripažįstamas kaltu, jam gali būti nurodoma apmokėti proceso išlaidas. Paprastai to vengiama, kai skiriama įkalinimo bausmė – tokiu atveju bylos išlaidas padengia valstybė, kaip ir išteisinus kaltinamąjį.

Baudžiamojo proceso etapas, kuriame reikia apmokėti nustatytąsias išlaidas

Išlaidos, išskyrus pradinius mokesčius, sumokėtus kaip žyminį mokesį pateikiant ieškinį, apmokamos proceso pabaigoje.

Nustatytosios konstitucinio proceso išlaidos

Nustatytosios konstitucinio proceso šalių išlaidos

Išlaidos skaičiuojamos remiantis atitinkama skale.

Konstitucinio proceso etapas, kuriame reikia apmokėti išlaidas

Išlaidos apmokamos proceso pabaigoje, išskyrus teismo proceso išlaidas, kurios apmokamos pateikiant paraišką.

Teisinių atstovų pateiktina išankstinė informacija

Šalių teisės ir pareigos

Advokatų pareigos klientams išvardytos 2002 m. Advokatų elgesio kodekso taisyklėse (Οι περί Δεοντολογίας των Δικηγόρων Κανονισμοί του 2002) (oficialusis valstybės leidinys, C(1) priedas, Nr. 237, 2002 5 17 (Norminis administracinis aktas 237/2002).

Teisiniai išlaidų šaltiniai

Kur rasti informacijos apie teisinių išlaidų šaltinius Kipre?

Svarbiausi teisinių išlaidų šaltiniai išvardyti [Aukščiausiojo Teismo](#) interneto svetainėje.

Informacija pateikiama graikų kalba.

Kur rasti papildomos informacijos apie išlaidas?

Interneto svetainė, kurioje pateikiama informacijos apie išlaidas

[Aukščiausiojo Teismo](#) interneto svetainė.

Kur rasti informacijos apie vidutinę įvairių procedūrų trukmę?

Statistinės informacijos apie Kipro Respublikos teismų darbą galima rasti [Aukščiausiojo Teismo](#) interneto svetainėje graikų ir [anglų](#) kalbomis.

Pridėtinės vertės mokestis

Kaip gauti reikiamos informacijos?

Advokatų užmokesčiui taikomas 15 % dydžio PVM, jei paslaugas teikiantis advokatas yra registruotas PVM mokėtojas.

Kokie tarifai taikomi?

PVM tarifas yra 15 %.

Teisinė pagalba

Civiliniame procese taikoma pajamų riba

Civiliniame procese teisinė pagalba neteikiama.

Baudžiamajame procese atsakovams taikoma pajamų riba

Atsakovai baudžiamajame procese turi teisę gauti nemokamą teisinę pagalbą, jei jų pajamos nepakankamos sumokėti už advokato paslaugas, o teismas mano, kad nemokamos teisinės pagalbos teikimas atitinka teisingumo interesus. Nėra iš anksto nustatytos pajamų ribos. Teismas nagrinėja paraišką remdamasis visais duomenimis, įskaitant Socialinės gerovės paslaugų departamento (Τμήμα Υπηρεσιών Κοινωνικής Ευημερίας) parengtą atsakovo pajamų ir poreikių ataskaitą.

Baudžiamajame procese nukentėjusiesiems taikoma pajamų riba

Paprastai baudžiamąjį procesą inicijuoja ne nukentėjusysis, bet valstybė, kuri ir apmoka atitinkamas išlaidas. Todėl nemokama teisinė pagalba nukentėjusiesiems nėra numatyta.

Kitos teisinės pagalbos teikimo nukentėjusiesiems sąlygos

Paprastai baudžiamąjį procesą inicijuoja ne nukentėjusysis, bet valstybė, kuri ir apmoka atitinkamas išlaidas. Todėl nemokama teisinė pagalba nukentėjusiesiems nėra numatyta.

Kitos teisinės pagalbos teikimo atsakovams sąlygos

Pagal taikomus teisės aktus, kad būtų galima skirti teisinę pagalbą, atsakovas turi būti kaltinamas nusikaltimu, už kurį baudžiama daugiau kaip 12 mėnesių įkalinimu. Tačiau ši nuostata buvo pripažinta neatitinkančia Konstitucijos, todėl manytina, kad nemokama teisinė pagalba gali būti teikiama visais atvejais.

Kada bylą pralaimėjusi šalis turi padengti bylą laimėjusios šalies išlaidas?

Paprastai bylą pralaimėjusi šalis padengia kitos šalies išlaidas, bet išlaidų klausimą sprendžia teismas, ir jo sprendimas gali būti kitoks.

Susijusios nuorodos

[Teismo proceso išlaidos ir advokatų užmokestis](#)

[Statistiniai teismų duomenys \(graikų kalba\)](#)

[Statistiniai teismų duomenys \(anglų kalba\)](#)

Susiję priedai

Išlaidų skaidrumo tyrimo Kipre ataskaita (555 Kb) [en](#)

Paskutinis naujinimas: 23/07/2019

Šio puslapio turinį nacionaline kalba tvarko atitinkamos valstybės narės. Vertimus atliko Europos Komisijos tarnyba. Į kompetentingos nacionalinės institucijos originale įvestus pakeitimus vertimuose gali būti neatsižvelgta. Europos Komisija neprisiima jokios atsakomybės ar teisinių įsipareigojimų už šiame dokumente pateiktą ar nurodomą informaciją ar duomenis. Daugiau informacijos apie už šį puslapį atsakingos valstybės narės autorių teisių taisykles rasite puslapyje „Teisinė informacija“.

Teismo proceso išlaidos - Latvija

Šiame tinklalapyje pateikiama informacija apie Latvijos teismo proceso išlaidas.

Teisinių užmokesčio reglamentavimo sistema

1. Antstoliai

Užmokestis už prisiekusiųjų antstolių (*zvērīnāti tiesu izpildītāji*) paslaugas nustatomas vadovaujantis [oficialiais įkainiais](#). Draudžiama susitarti dėl kitokio, nei nustatytasis įkainiuose, užmokesčio.

2. Advokatai

Latvijoje nėra nustatytų **prisiekusiųjų advokatų** (*zvērīnāti advokāti*) paslaugų įkainių, išskyrus tais atvejais, kai teisinę pagalbą teikia valstybė. Advokatas savo užmokesčių suderina su klientu.

Pagal [Advokatūros įstatymo](#) (*Advokatūras likums*) 57 skirsnį prisiekusieji advokatai su klientu sudaro raštišką sutartį, kurioje nustatoma, kad advokatas atstovaus klientą byloje, ir nustatomas atitinkamas užmokestis.

Kilus ginčui, kai nėra raštiškos sutarties, advokato užmokesčio suma gali būti nustatoma teisės aktuose nustatyta valstybės teisinės pagalbos suma padauginant iš dviejų, o kitos išlaidos gali būti nustatomos laikantis tuose teisės aktuose nustatytų ribų.

[Advokatūros įstatymo](#) 12 skirsnyje nurodyta, kad įstatymo nustatytais atvejais valstybė atlygina advokatų užmokesčio ir kitas susijusias išlaidas. Valstybės teisinę pagalbą reglamentuojančiuose teisės aktuose ([Valstybės teisinės pagalbos įstatyme](#) (*Valsts nodrošinātās juridiskās palīdzības likums*) ir [Baudziamojo proceso įstatyme](#) (*Kriminālprocesa likums*)) iždēstytos aplinkybės, kada civilinėse, administracinėse ir baudžiamosiose bylose gali būti teikiama teisinė pagalba, už kurią sumoka valstybė.

Teisinės pagalbos išlaidos jos teikėjams atlyginamos valstybės pagal 2009 m. gruodžio 22 d. [Ministrų kabineto nutarimą Nr. 1493 „Valstybės teisinės pagalbos aprėpties, dydžio, susijusių išlaidų ir jų apmokėjimo tvarkos taisyklės“](#). Taisyklėse nustatyti fiksuoti įkainiai (tam tikra suma arba valandinis įkainis), pagal kuriuos valstybė nustatyta tvarka sumoka teisinę pagalbą teikiantiems asmenims. Taip pat žr. atsakymus į toliau pateiktus klausimus.

Nustatytosios išlaidos

Nustatytosios civilinio proceso išlaidos

Nustatytosios civilinio proceso šalių išlaidos

Nustatytosios šalių išlaidos apima valstybinius mokesčius, administracinį mokestį ir bylos nagrinėjimo išlaidas.

Civilinio proceso etapas, kai turi būti apmokėtos nustatytosios išlaidos

Ieškiny teismui turi būti pateikiamas kartu su dokumentais, patvirtinančiais žyminių mokesčių ir kitų teismo išlaidų sumokėjimą įstatymų nustatyta tvarka. Mokestis už teismo darbą (žyminis mokestis) ir administracinis mokestis turi būti sumokėti valstybės išdui tokia tvarka:

gavėjas: valstybės išdas (*Valsts kase*)

gavėjo mokesčių mokėtojo numeris: 90000050138

gavėjo sąskaitos numeris: LV55TREL1060190911200

gavėjo bankas: valstybės išdas (*Valsts kase*)

banko kodas: TREL22

pranešimas: čia įrašomi bylos identifikavimo duomenys.

Mokesčiai už bylos nagrinėjimą turi būti sumokėti prieš pradėdant ją svarstyti.

Liudytojams ir ekspertams (už atliekamas apžiūras ar liudytojų apklausą vietoje) mokėtinas sumas, teismo šaukimų įteikimo, pranešimų laikraščiuose skelbimo ir ieškinių užtikrinimo išlaidas turi apmokėti prašymą pateikusi šalis prieš pradėdant svarstyti bylą.

Prieš pradėdant svarstyti bylą atitinkamą prašymą pateikusi šalis turi apmokėti šias išlaidas:

liudytojams ir ekspertams mokėtinas sumas;

liudytojų apklausos ir apžiūrų vietoje išlaidas;

teismo šaukimų išdavimo ir įteikimo išlaidas;

atsakovo paieškos išlaidas;

pranešimų laikraščiuose paskelbimo išlaidas;

ieškinių užtikrinimo išlaidas.

Su sprendimo byloje priėmimu apylinkės (miesto) (*rajona (pilsētas) tiesa*) ar apygardos (*apgabaltiesa*) teismuose susiję mokėjimai turi būti atliekami į Teismų administracijos sąskaitą:

gavėjas: Teismų administracija (*Tiesu administrācija*)

gavėjo sąskaitos numeris: LV51TREL2190458019000

gavėjo mokesčių mokėtojo numeris: 90001672316

gavėjo bankas: valstybės išdas (*Valsts kase*)

banko kodas: TREL22

kita nurodytina informacija apie mokėjimą: **21499** (mokėjimo kategoriją nurodantis kodas) ir kita informacija, padedanti identifikuoti bylą, kaip antai bylos numeris, atsakovo vardas ir pavardė arba pavadinimas ir informacija, ar atsakovas yra fizinis, ar juridinis asmuo.

Nustatytosios baudziamojo proceso išlaidos

Nustatytosios baudziamojo proceso šalių išlaidos

Kaltinamieji (įtariamieji) baudžiamajame procese teismo mokesčių nemoka. [Baudziamojo proceso įstatyme](#) (*Kriminālprocesa likums*) nėra nustatyti mokesčiai baudžiamajame procese. Įstatymo pereinamojo laikotarpio nuostatų 8 straipsnyje nurodyta, kad civiliniai ieškiniai, prijungti prie baudžiamųjų bylų prieš įsigaliojant šiam įstatymui, turi būti laikomi ieškiniais dėl žalos atlyginimo. Jeigu civilinis ieškovas nėra nukentėjęs arba civilinis atsakovas nėra kaltinamasis, civilinis ieškiny dabar nagrinėjamas pagal [Civilinio proceso įstatymą](#) (*Civilprocesa likums*). Praėjus mėnesiui nuo šio įstatymo įsigaliojimo procesą inicijavęs pareigūnas (*procesa virzītājs*) atitinkamai informuoja kitas šalis.

Baudziamojo proceso etapas, kuriuo turi būti sumokėtos nustatytosios išlaidos

Žr. pirmiau pateiktą atsakymą į klausimą dėl baudziamojo proceso šalių nustatytųjų išlaidų.

Nustatytosios konstitucinio proceso išlaidos

Nustatytosios konstitucinio proceso šalių išlaidos

Nė vienu konstitucinio proceso etapu teismo mokesčių mokėti nereikia.

Konstitucinio proceso etapas, kai turi būti apmokėtos nustatytosios išlaidos

Nė vienu konstitucinio proceso etapu teismo mokesčių mokėti nereikia.

Teisinių atstovų pateiktina išankstinė informacija

Šalių teisės ir pareigos

Pagal [Latvijos prisiekusiųjų advokatų etikos kodekso](#) (*Latvijas Zvērinātu advokātu Ētikas kodekss*) 2 straipsnio 2 dalį advokatai privalo profesionaliai ir atvirai pateikti savo nuomonę dėl kliento bylos ir suteikti jam reikiamą teisinę pagalbą. Be to, kodekso 3 straipsnio 1 dalyje nurodyta, kad advokatai negali imtis bylų, kuriose nėra kompetentingi arba negali tinkamai atlikti savo pareigų. Todėl, prieš sutikdamas imtis bylos, prisiekusysis advokatas privalo susipažinti su aplinkybėmis ir pateikti savo nuomonę. [Advokatūros įstatymu](#) taip pat nustatomos prisiekusiųjų advokatų pareigos: pavyzdžiui, gindami teisinės pagalbos paprašiusio asmens teises ir teisėtus interesus ir jam atstovaudami jie turi išnaudoti visas įstatyme nustatytas priemones ir metodus.

Bylinėjimosi išlaidos

Kur rasti informaciją apie bylinėjimosi išlaidas Latvijoje?

Informaciją apie bylinėjimosi išlaidų šaltinius galima rasti įstatymuose ir Ministrų kabineto nutarimuose internete bei informaciniuose lankstinukuose teismuose.

Kokiomis kalbomis galima gauti informaciją apie bylinėjimosi išlaidas Latvijoje?

Informaciją apie bylinėjimosi išlaidas (konkrečios sumos nenurodomos), kurias būtina sumokėti pateikiant ieškinį, visomis ES kalbomis galima rasti [Europos teismo tinklo civilinėse ir komercinėse bylose svetainėje](#) (žr. skyrių „Ieškinių pareiškimas teismui“).

Kur rasti informaciją apie tarpininkavimą?

Informaciją apie tarpininkavimą galima rasti interneto svetainėje [Mediācija.lv](#).

Kur rasti daugiau informācijas apie išlaidas?

Svetainė, kurioje pateikiama informacija apie išlaidas

Informacija apie išlaidas pateikiama [Latvijos teismų portale](#).

Taip pat yra oficiali [Teisingumo ministerijos](#) svetainė. Čia pateikiama informacija apie teismus, teismo procesus, administracinių ir kitų teismų sprendimus ir įvairi kitokia informacija.

Kur rasti informācijas apie vidutinę įvairių procedūrų trukmę?

Informācijas apie proceso trukmę galima rasti teismų darbo statistinėse ataskaitose, pateikiamose [Teismų informacijos sistemos \(Tiesu informācijas sistēma\)](#) svetainėje.

Kur rasti informācijas apie vidutinės bendras konkretaus proceso išlaidas?

Informacija apie vidutinės bendras konkretaus proceso išlaidas nepateikiama.

Pridėtinės vertės mokesčiai

Kaip teikiama ši informacija?

Žyminiams mokesčiams ir teismo mokesčiams PVM netaikomas.

Kokios galioja normos?

Žyminiams mokesčiams ir teismo mokesčiams PVM netaikomas.

Teisinė pagalba

Civilinėje teisenoje taikytina pajamų riba

Pagal [Valstybės teisinės pagalbos įstatymą](#) (*Valsts nodrošinātās juridiskās palīdzības likums*) valstybė teikia **teisinę pagalbą asmenims**:

kurie pagal įstatymais nustatytas atitinkamas procedūras pripažinti neturtingais ar turinčiais materialinių sunkumų;

kurių padėtis ir materialinė būklė staiga tampa tokia, kad jie nebegali ginti savo teisių (pavyzdžiui, dėl nenugalimos jėgos (*force majeure*) ar kitų nuo jų valios nepriklausančių aplinkybių);

kuriuos visiškai išlaiko valstybės ar vietos valdžios institucijos;

Jei dėl tam tikros padėties, materialinių aplinkybių ar gaunamų pajamų lygio asmenys negali patys pasirūpinti savo teisine gynyba, valstybės **teisinė pagalba** taip pat suteikiama **asmenims**:

turintiems teisę gauti teisinę pagalbą iš Latvijos Respublikos dėl Latvijos tarptautinių įsipareigojimų;

tarptautybių ginčų atveju, jeigu asmens nuolatinė buvimo arba gyvenamoji vieta yra Europos Sąjungos valstybėje narėje.

Valstybės teisinė pagalba taip pat teikiama **administracinėse bylose** (skundžiant sprendimus dėl prieglobsčio suteikimo, sprendimus dėl ginčijamų repatriavimo orderių ir sprendimus dėl privalomo išsiuntimo orderių peržiūros).

Teisinės pagalbos prašymus nagrinėja [Teisinės pagalbos administracija](#) (*Juridiskās palīdzības administrācija*), kuri priima sprendimus dėl teisinės pagalbos suteikimo ar nesuteikimo ir apie tai praneša prašytojui.

Baudžiamojoje teisenoje įtariamajam (kaltinamajam) taikytina pajamų riba

Pagal [Valstybės teisinės pagalbos įstatymo](#) 17–19 straipsnius asmenys, turintys teisę į gynybą baudžiamajame procese, gali prašyti teisinės pagalbos bet kuriuo metu iki galutinio teismo nuosprendžio įsiteisėjimo. Baudžiamajame procese valstybės teisinę pagalbą sudaro konsultavimas, pagalba rengiant procesinius dokumentus ir atstovavimas vykstant ikiteisminiam tyrimui bei teisme. Tam tikromis [Baudžiamojo proceso įstatyme](#) nustatytais aplinkybėmis kaltinamajam atstovauti valstybė paskiria advokatą.

Pagal [Baudžiamojo proceso įstatymo](#) 20 straipsnį bet kuris asmuo, įtariamasis ar kaltinamas padaręs nusikaltimą, turi teisę gintis, t. y. teisę žinoti, kokio nusikaltimo padarymu jis yra įtariamasis ar kaltinamas, ir teisę pasirinkti gynybos būdą. Tokie asmenys gali pasinaudoti šia teise patys arba paskirti pasirinktą asmenį jiems atstovauti. Jiems atstovaujantis asmuo gali būti prisiekusysis advokatas. Įstatyme nustatyti tam tikri atvejai, kai prisiekusiojo advokato dalyvavimas yra privalomas. Jeigu kaltinamasis neturi pakankamai turto, kad galėtų samdytis prisiekusįjį advokatą, ir nesutaria su advokatu, pasirengusiu jį atstovauti byloje, atstovavimą užtikrina valstybė, nurodydama apmokėti gynybos išlaidas valstybės lėšomis ir nusprenddama, ar kokią nors šios sumos dalį (ir kokią) turi sumokėti kaltinamasis.

Pagal [Baudžiamojo proceso įstatymo](#) 80 straipsnį sutartį su advokatu gali sudaryti kaltinamasis arba tai jo vardu gali padaryti kitas asmuo. Procesą inicijavęs pareigūnas (*procesa virzītājs*) negali sudaryti tokios sutarties ar samdyti konkretaus advokato, tačiau turi suteikti kaltinamajam būtina informaciją ir leisti susisiekti su advokatu. Jeigu kaltinamasis nesudarė sutarties byloje, kurioje advokato dalyvavimas yra privalomas, arba kitais atvejais, kai kaltinamasis nori, kad jam būtų atstovaujama, procesą inicijavęs pareigūnas paprašo vyresniojo prisiekusiojo advokato paskirti gynėją. Per tris dienas nuo procesą inicijavusio pareigūno prašymo gavimo vyresnysis advokatas turi šiam pareigūnui pranešti atstovausiančio advokato vardą ir pavardę.

[Baudžiamojo proceso įstatymo](#), kuriuo reglamentuojami specialieji procesiniai veiksmai, 81 straipsnyje taip pat nurodoma, kad nesant sutarties dėl gynybos arba pasamdytam advokatui negalint dalyvauti proceso stadijose, procesą inicijavęs pareigūnas turi iš vyresniojo advokato teismo jurisdikcijos zonos sudaryto būdinčių advokatų sąrašo pasamdyti advokatą, kuris veiktų kaip gynėjas atskirose proceso stadijose (visuose tyrimuose, su kuriais susijęs kaltinamasis).

Be to, vadovaujantis [Baudžiamojo proceso įstatymo](#) 84 straipsnio 2 dalimi, jeigu asmuo nesudarė sutarties dėl gynybos, valstybės teisinę pagalbą teikiančio advokato užmokesčio ir išlaidų suma ir jų mokėjimo tvarka nustatoma Ministrų kabineto sprendimu (žr. [2009 m. gruodžio 22 d. Ministrų kabineto nutarimą Nr. 1493 „Valstybės teisinės pagalbos aprėpties, atitinkamo užmokesčio, išlaidų ir jų apmokėjimo tvarkos taisyklės“](#)).

Baudžiamojoje teisenoje nukentėjusiajam taikytina pajamų riba

Baudžiamajame procese nukentėjusieji gali gauti valstybės teisinę pagalbą, tai yra advokatą jiems atstovauti, kuris skiriamas vadovaujantis [Baudžiamojo proceso įstatyme](#) nustatyta tvarka ir jame nurodytais atvejais.

Be to, [Baudžiamojo proceso įstatymo](#) 104 straipsnio 5 dalyje nustatyta, kad procesą inicijavęs pareigūnas asmuo gali priimti sprendimą paskirti advokatą atstovauti nepilnamečiam asmeniui šiais atvejais:

jeigu pažeidžiama ar kitais atžvilgiais neužtikrinama nepilnamečio teisių ir interesų apsauga;

jeigu nepilnamečio šeimos atstovas (motina, tėvas arba globėjas, vienas iš senelių, suaugęs brolis arba suaugusi sesuo), su kuriuo nepilnametis gyvena ir kuris juo rūpinasi, arba vaikų teisių apsaugos įstaigos atstovas arba bet kokios nevyriausybinės vaikų teisių apsaugos organizacijos atstovas pateikia motyvuotą prašymą.

Išimtinėmis aplinkybėmis, jeigu baudžiamajame procese kitaip neįmanoma užtikrinti nukentėjusiojo, kuris yra neturtingas arba patiria materialinių sunkumų, teisių ir interesų apsaugos, procesą inicijavęs pareigūnas gali priimti sprendimą paskirti advokatą, kuris atstovautų šiam asmeniui. Tokiose bylose už advokatų paslaugas mokėtiną sumą ir mokėjimo tvarką nustato Ministrų kabinetas (žr. [2009 m. gruodžio 22 d. Ministrų kabineto nutarimą Nr. 1493 „Valstybės teisinės pagalbos aprėpties, dydžio, susijusių išlaidų ir jų apmokėjimo tvarkos taisyklės“](#)).

Tokiomis aplinkybėmis valstybė suteikia teisinę pagalbą nukentėjusiuoju pripažintam asmeniui (pagalbą rengiant procesinius dokumentus ir atstovavimą procese iki teismo ir teisme).

Kitos sąlygos, susijusios su teisinės pagalbos teikimu nukentėjusiesiems

Žr. informaciją apie baudžiamojoje teisenoje įtariamiesiems (kaltinamiesiems) taikomą pajamų ribą.

Kitos sąlygos, susijusios su teisinės pagalbos teikimu įtariamiesiems (kaltinamiesiems)

Žr. informaciją apie baudžiamojoje teisenoje įtariamiesiems (kaltinamiesiems) taikomą pajamų ribą.

Nemokamas teismo procesas

Nuo teismo išlaidų atlyginimo valstybei atleidžiami šie asmenys:

ieškovai – darbuotojų iškeltose bylose dėl darbo užmokesčio išieškojimo ir kitų iš teisinių darbo santykių galinčių kilti ar su jais susijusių reikalavimų;

ieškovai – bylose dėl darbų atlikimo sutarčių, jei ieškovas yra laisvės atėmimo bausmę atliekantis asmuo;

ieškovai – bylose dėl reikalavimų, susijusių su asmens sveikatos sutrikdymu, dėl kurio asmuo buvo suluošintas, padaryta kitokia žala jo sveikatai arba jis mirė;

ieškovai – bylose dėl vaiko ar vieno iš tėvų išlaikymo mokėjimų išieškojimo ir bylose dėl tėvystės nustatymo, jei toks ieškinys pareiškiamas kartu su ieškiniu dėl vaiko išlaikymo išieškojimo;

pareiškėjai – bylose, susijusiose su užsienyje priimto sprendimo dėl vaiko ar vieno iš tėvų išlaikymo mokėjimų išieškojimo pripažinimo arba pripažinimo ir vykdymo;

ieškovai – bylose dėl reikalavimų atlyginti turtinę ir neturtinę žalą, padarytą nusikaltimu;

prokurorai, valstybės ar vietos valdžios institucijos ir asmenys, pagal įstatymą turintys teisę ginti kitų asmenų teises ir teisės ginamus interesus;

pareiškėjai – bylose dėl asmens pripažinimo neveiksniu arba globėjo paskyrimo;

pareiškėjai – bylose dėl globėjo paskyrimo asmeniui dėl jo palaidumo, išlaidumo arba piktnaudžiavimo alkoholiu ar narkotikų vartojimo;

atsakovai – bylose dėl teismo nustatyto išlaikymo vaikui ar vienam iš tėvų sumažinimo ir teismo nustatyto išlaikymo dėl asmens sveikatos sutrikdymo, sukėlusio suluošinimą ar kitokią žalą sveikatai arba mirtį, sumažinimo;

asmenys, pateikę prašymą dėl neteisėtai į užsienį išvežto ar sulaukyto vaiko;

administratoriai – bylose dėl reikalavimų nemokiais pripažintų fizinių ar juridinių asmenų naudai, ir administratoriai, pateikiantys pareiškimus dėl juridinių asmenų bankroto paskelbimo [Bankroto įstatymo \(Maksātnespējas likums\)](#) 51 skirsnio 3 dalyje nurodytais atvejais;

teismo sprendimu patvirtinti kreditoriai – vykdomosiose bylose dėl valstybės pajamų išieškojimo;

teismo sprendimu patvirtinti kreditoriai – vykdomosiose bylose, kai išieškojimas turi būti vykdomas vieno dokumento, leidžiančio priverstinai vykdyti reikalavimą prašomoje valstybėje pagrindu;

akcizo ir mokesčių įstaigos, teikiančios pareiškimus dėl juridinio asmens bankroto paskelbimo;

Pilietybės ir migracijos reikalų tarnyba (*Pilsonības un migrācijas lietu pārvalde*) – bylose dėl Latvijos pilietybės atėmimo;

Valstybės socialinio draudimo agentūra (*Valsts sociālās apdrošināšanas aģentūra*) – bylose dėl finansinių išteklų išieškojimo valstybės biudžeto naudai socialinio draudimo paslaugų atžvilgiu arba valstybinių socialinių pašalpų ir socialinio draudimo paslaugų permokų arba valstybinių socialinių pašalpų mokėjimo, kai tai susiję su kelių eismo įvykiais.

Šalys taip pat gali būti **atleistos nuo teismo išlaidų atlyginimo** valstybei kitais įstatymo nustatytais atvejais. Teismas arba teisėjas, įvertinęs finansinę fizinio asmens padėtį, gali visiškai arba iš dalies jį atleisti nuo teismo išlaidų atlyginimo į valstybės biudžetą, atidėti reikalaujamų teismo išlaidų atlyginimą į valstybės biudžetą arba nurodyti sumokėti šias išlaidas dalimis.

Kada bylą pralaimėjusi šalis turi atlyginti bylą laimėjusios šalies išlaidas?

Šalis, kurios naudai išspręsta byla, iš kitos šalies gali išieškoti visas sumokėtas teismo išlaidas. Jeigu ieškinys patenkinamas iš dalies, išlaidas galima išieškoti proporcingai teismo patenktų reikalavimų apimčiai. Atsakovui atlyginama dalis yra proporcinga atmetų ieškinio reikalavimų daliai. Kai teismo sprendimas priimamas atsakovui nepateikus atsiliepimo, valstybiniai mokesčiai už prašymą atnaujinti bylos nagrinėjimą ir priimti naują sprendimą negražinami.

Jeigu ieškovo pareiškimas patenkinamas visiškai ar iš dalies, atsakovui nurodoma įstatymo nustatyta apimtimi atlyginti ieškovo pateiktą patirtas išlaidas, kaip antai teisininkų užmokesčių, su dalyvavimu teisme susijusias išlaidas ar su įrodymų rinkimu susijusias išlaidas. Atmetęs pareiškimą teismas nurodo ieškovui atlyginti atsakovo ginantis nuo ieškinio patirtas išlaidas.

Ekspertų užmokestis

Ekspertų išlaidas iki sprendimo priėmimo byloje turi sumokėti eksperto paslaugų paprašiusi šalis. Nuo teismo išlaidų atleista šalis neprivalo atlyginti ekspertų išlaidų. Tokiu atveju ekspertų (išskyrus valstybinius teismo medicinos ekspertus) išlaidas padengia Teismų administracija.

Vertėjų raštu ir žodžiu užmokestis

Kai bylos šalys nemoka bylos kalbos – išskyrus, kai jos atstovauja juridiniams asmenims – teismas privalo užtikrinti joms galimybę susipažinti su bylos dokumentais ir dalyvauti byloje su vertėjo pagalba.

Susiję priedai

[Latvijos išlaidų skaidrumo tyrimo ataskaita](#) (742 Kb) [en](#)

Paskutinis naujinimas: 07/06/2019

Šio puslapio turinį nacionaline kalba tvarko atitinkamos valstybės narės. Vertimus atliko Europos Komisijos tarnyba. Į kompetentingos nacionalinės institucijos originale įvestus pakeitimus vertimuose gali būti neatsižvelgta. Europos Komisija neprisiima jokios atsakomybės ar teisinių įsipareigojimų už šiame dokumente pateiktą ar nurodomą informaciją ar duomenis. Daugiau informacijos apie už šį puslapį atsakingos valstybės narės autorių teisių taisykles rasite puslapyje „Teisinė informacija“.

Teismo proceso išlaidos - Lietuva

Šiame puslapyje pateikiama informacija apie Lietuvos teismo proceso išlaidas.

Teisininkų įkainių reglamentavimas

1. Solisitoriai

Lietuvoje nėra tokios profesijos.

2. Advokatai

Lietuvoje advokatų įkainiai nereglamentuojami. Jų dydis priklauso nuo bylos sudėtingumo ir susijusių išteklių. Tačiau įkainiai negali viršyti **teisingumo ministro ir Lietuvos advokatų tarybos pirmininko** rekomendacijose nustatytos maksimalios sumos.

3. Baristeriai

Lietuvoje nėra tokios profesijos.

4. Antstoliai

Antstolis imasi veiksmų, tik jei skolininkas nevykdo teismo sprendimo ir reikia pateikti teisiškai vykdytinus dokumentus. Vykdomo išlaidų dydį, jų mokėjimą ir atleidimą nuo jų reglamentuoja **Sprendimų vykdymo** instrukcija. Visas vykdomo išlaidas turi apmokėti išieškotojas. Teismo sprendimo vykdymo metu arba jį įvykdžius antstolis susigrąžina mokesčius iš skolininko.

Mokesčio dydis priklauso nuo reikalingų vykdymo veiksmų rūšies ir nuo to, kiek vykdymo veiksmų atlikta. Kai kurios vykdymo išlaidos yra fiksuotos – kai kurių paslaugų kaina yra 60 Lt / val., o kai kurie įkainiai apskaičiuojami kaip išieškomo turto vertės procentinė dalis.

Nustatytosios išlaidos

Nustatytosios išlaidos civilinėse bylose

Nustatytosios šalių išlaidos civilinėse bylose

Bylinėjimosi išlaidas **civiliniame procese** sudaro žyminis mokestis ir kitos išlaidos: atstovavimo, teismo dokumentų įteikimo išlaidos, ekspertams ir (arba) liudytojams išmokėtos sumos, vykdymo išlaidos ir kt. Kai kuriais atvejais žyminis mokestis nustatytas Civilinio proceso kodekse ir yra fiksuotas. Bylinėjimosi išlaidos apibrėžtos **Civilinio proceso kodekso VIII skyriuje**.

Civilinio proceso etapas, kai šalys privalo padengti nustatytąsias išlaidas

Žyminis mokestis paprastai sumokamas prieš pateikiant ieškinį teismui.

Nustatytosios išlaidos baudžiamosiose bylose

Nustatytosios šalių išlaidos baudžiamosiose bylose

Baudžiamosiose bylose šalims nėra nustatytųjų išlaidų.

Nustatytosios išlaidos konstitucinės justicijos bylose

Nustatytosios šalių išlaidos konstitucinės justicijos bylose

Konstitucinės justicijos bylos nemokamos, tačiau plačioji visuomenė negali kreiptis į Konstitucinį Teismą.

Teisinių atstovų pateiktina išankstinė informacija

Įstatyme tokios tiesioginės pareigos nenustatyta.

Išlaidos, kurias turi padengti laimėjusi šalis

Bylinėjimosi išlaidos civilinėje byloje apibrėžiamos Civilinio proceso kodekso VIII skyriuje.

Išlaidų šaltiniai

Kur rasti informacijos apie išlaidų šaltinius Lietuvoje?

Daugiau informacijos pateikiama pridėtoje [Lietuvos išlaidų skaidrumo tyrimo ataskaitoje](#) (950 Kb) [en](#).

Kokiomis kalbomis galiu gauti informaciją apie išlaidų šaltinius Lietuvoje?

Informacija prieinama anglų kalba.

Kur rasti informacijos apie tarpininkavimą?

Daugiau informacijos galima rasti interneto svetainėje [Teisminės mediacijos procedūra](#).

Teisinė pagalba

Teisinės pagalbos teikimo sąlygos

Pagal Lietuvos teisės aktus yra dvi valstybės garantuojamos teisinės pagalbos rūšys:

Pirminė teisinė pagalba apima teisinės pagalbos teikimą Valstybės garantuojamos teisinės pagalbos įstatymo nustatyta tvarka, teises konsultacijas ir valstybės bei savivaldybių institucijoms skirtų dokumentų, išskyrus procesinius dokumentus, rengimą. Teisinė pagalba taip pat apima patarimus dėl ginčo išsprendimo ne teismo tvarka, veiksmus dėl taikaus ginčo išsprendimo ir taikos sutarties parengimą.

Antrinė teisinė pagalba apima dokumentų rengimą, gynybą ir atstovavimą teisme, įskaitant vykdymo procesą, atstovavimą išankstinio ginčo sprendimo ne teisme atveju, jeigu tokią tvarką nustato įstatymai ar teismo sprendimas. Be to, ši teisinė pagalba apima bylinėjimosi išlaidų bylose, išnagrinėtose civilinio proceso tvarka, su bylos nagrinėjimu administracinio proceso tvarka susijusių išlaidų ir su baudžiamosiose bylose pareikšto civilinio ieškinio nagrinėjimu susijusių išlaidų atlyginimą.

Pirminę teisinę pagalbą turi teisę gauti visi Lietuvos Respublikos piliečiai, kitų Europos Sąjungos valstybių narių piliečiai, taip pat kiti Lietuvoje arba kitose ES valstybėse narėse teisėtai gyvenantys fiziniai asmenys ir kiti Lietuvos pasirašytose tarptautinėse sutartyse nurodyti asmenys, **neatsižvelgiant į jų pajamas**.

Visi Lietuvos Respublikos piliečiai, kitų Europos Sąjungos valstybių narių piliečiai, taip pat kiti Lietuvoje bei kitose valstybėse narėse teisėtai gyvenantys fiziniai asmenys gali prašyti antrinės teisinės pagalbos. Antrinę teisinę pagalbą asmenys gauna tik tuomet, jei jų **turtas ir metinės pajamos neviršija vyriausybės nustatytų turto ir pajamų lygio** teisei pagalbai gauti pagal Valstybės garantuojamos teisinės pagalbos įstatymą.

Taigi vertinant asmens turtinę padėtį taikoma bendra turto ir pajamų lygio sistema (maksimali suma, už kurią mažesnes pajamas gaunantis prašytojas laikomas nepasiturinčiu).

Teisė gauti teisinę pagalbą

Vyriausybė yra nustatiusi **du** taikytinus **turto ir pajamų lygius**. Prašytojų turtas ir pajamos neturi viršyti pirmojo arba antrojo įstatyme nustatyto lygio. Be to, prašytojų metinės grynosios pajamos (per paskutinius dvyliką mėnesių) neturi viršyti Lietuvos įstatymuose nustatyto pirmojo arba antrojo pajamų lygio. Nepritekliai nėra vienintelis kriterijus, kuriuo remiantis nustatoma asmens galimybė gauti antrinę teisinę pagalbą.

Teisę gauti **pirmojo lygio teisinę pagalbą** asmuo turi, jei jo metinės pajamos neviršija 8 000 LTL (2 318,8 EUR), pridėdant 3 000 LTL (869,6 EUR) kiekvienam jo išlaikytinui. Teisę gauti **antrojo lygio teisinę pagalbą** asmuo turi, jei jo metinės pajamos neviršija 12 000 LTL (3 478,2 EUR), pridėdant 4 400 LTL (1 275,3 EUR) kiekvienam jo išlaikytinui. Nustatant nepriteklių į asmens pareigas jo išlaikytiniams neatsižvelgiama.

Atsižvelgiant į asmens turtą ir pajamas, valstybė garantuoja ir apmoka antrinės teisinės pagalbos išlaidų:

100 procentų – jeigu nustatomas pirmasis asmens turto ir pajamų lygis;

50 procentų – jeigu nustatomas antrasis asmens turto ir pajamų lygis.

Įstatymo 12 straipsnyje nurodytiems asmenims valstybė privalo garantuoti ir apmokėti 100 procentų antrinės teisinės pagalbos išlaidų (žr. toliau). Išlaidos apmokamos, neatsižvelgiant į asmens turtą ir pajamas, išskyrus asmenis (nurodytus įstatymo 12 straipsnio 6 punkte), kurie gali laisvai disponuoti savo turtu ir pajamomis. Jos priskiriamos antrajam turto ir pajamų lygiui. Tokiu atveju valstybė garantuoja ir apmoka 50 procentų antrinės teisinės pagalbos išlaidų.

Kai kurių asmenų grupėms antrinės teisinės pagalbos išlaidos apmokamos, nepaisant vyriausybės nustatyto **turto ir pajamų lygio** (pagal Valstybės garantuojamos teisinės pagalbos įstatymo 12 straipsnį):

asmenys, kurie turi teisę gauti teisinę pagalbą nagrinėjant baudžiamąsias bylas (pagal Lietuvos Respublikos baudžiamojo proceso kodekso 51 straipsnį) ir kitais įstatymų nustatytais atvejais, kai gynybė dalyvavimas yra privalomas;

nukentėjusieji dėl nusikaltimų atsiradusios žalos atlyginimo bylose, įskaitant atvejus, kai žalos atlyginimo klausimas yra sprendžiamas baudžiamosiose bylose; asmenys, gaunantys socialinę pašalpą pagal Lietuvos Respublikos pinigines socialines paramos nepasiturinčioms šeimoms (vieniems gyvenantiems asmenims) įstatymą;

asmenys, išlaikomi stacionariose socialinės globos įstaigose;

asmenys, kuriems nustatytas sunkus neįgalumas arba kurie yra pripažinti nedarbingais, arba sulaukę senatvės pensijos amžiaus, kuriems teisės aktų nustatyta tvarka nustatytas didelių specialiųjų poreikių lygis, taip pat šių asmenų globėjai (rūpintojai), kai valstybės garantuojama teisinė pagalba reikalinga globotinio (rūpintinio) teisėms bei interesams atstovauti ir ginti;

asmenys, pateikę įrodymus, kad dėl objektyvių priežasčių negali disponuoti savo turtu ir lėšomis ir dėl to jų turtas ir metinės pajamos, kuriais jie gali laisvai disponuoti, neviršija Lietuvos Respublikos Vyriausybės nustatytų turto ir pajamų lygių teisei pagalbai gauti pagal šį įstatymą;

asmenys, sergantys sunkiomis psichikos ligomis, kai sprendžiami jų priverstinio hospitalizavimo ir gydymo klausimai pagal Lietuvos Respublikos psichikos sveikatos priežiūros įstatymą, ir jų globėjai (rūpintojai), kai valstybės garantuojama teisinė pagalba reikalinga globotinio (rūpintinio) teisėms ir interesams atstovauti;

skolininkai vykdymo procese, kai išieškoma iš paskutinio gyvenamojo būsto, kuriame jie gyvena;

nepilnamečių vaikų, kai sprendžiamas jų iškeldinimo klausimas, tėvai ar kiti atstovai pagal įstatymą;

nepilnamečiai vaikai, kai įstatymų nustatytais atvejais savarankiškai kreipiasi į teismą dėl savo teisių ar įstatymų saugomų interesų gynimo, išskyrus įstatymų nustatytą tvarką sudariusius santuoką ar teismo pripažintus visiškai veiksniais (emancipuotais);

asmenys, kuriuos prašoma pripažinti neveiksniais, bylose dėl fizinio asmens pripažinimo neveiksniu;

asmenys bylose dėl gimimo registravimo;

kiti asmenys Lietuvos Respublikos tarptautinėse sutartyse numatytais atvejais.

Ekspertų užmokestis

Ekspertams už jų atitraukimą nuo tiesioginio darbo ar įprasto užsiėmimo teismas apmoka už kiekvieną dėl teismo iškvietimo sugaištą dieną. Jiems sumokama už atitinkamos ekspertizės atlikimą ir atlyginamos visos jų turėtos išlaidos, susijusios su atvykimu į teismą, kelione ir gyvenamosios vietos patalpų nuoma, taip pat jiems išmokami dienpinigiai. Šalis, pateikusi prašymą iškviesti ekspertą, turi iš anksto sumokėti teismo nustatyto dydžio **užstatą**. Jei prašymus iškviesti ekspertą (-us) pateikia abi šalys, jos sumoka užstatą lygiomis dalimis. Užstatas sumokamas į teismo specialiąją sąskaitą.

Jei Lietuvos Respublikos **civiliniame kodekse** ar kituose įstatymuose nustatytais atvejais **teismas iškviečia liudytojus ir ekspertus savo iniciatyva, jų išlaidos apmokamos iš valstybės biudžeto**. Tai gali būti susiję su prašymu atlikti ekspertizę arba apžiūrėti įvykio vietą.

Nustatant užstato dydį, turi būti atsižvelgta į patirtinų išlaidų sumą. Teismas sumoka ekspertams, jiems atlikus savo pareigas. Teismas taip pat privalo apmokėti ekspertizę atlikusios įstaigos pateiktą sąskaitą už ekspertizę. Šios sumos išmokamos iš specialiosios teismo sąskaitos, atidarytos banke pagal teismo buvimo vietą. Ekspertams ir ekspertizės įstaigoms išmokėtos sumos, kai užstatas nebuvo paimtas, priteisiamos į teismo specialiąją sąskaitą **iš šalies, kurios nenaudai priimtas sprendimas, arba iš šalių proporcingai patenkintų ir atmetų reikalavimų dydžiui**. Teisingumo ministerija nustato maksimalius šių išlaidų dydžius.

Vertėjų raštu ir žodžiu užmokestis

Vertėjams už jų atitraukimą nuo tiesioginio darbo ar įprasto užsiėmimo teismas apmoka už kiekvieną dėl teismo iškvietimo sugaištą dieną. Vertėjams turi būti sumokėta už vertimą ir atlyginamos visos jų turėtos išlaidos, susijusios su atvykimu į teismą, kelione ir gyvenamosios vietos patalpų nuoma, taip pat jiems išmokami dienpinigiai. Šalis, kurios teismui pateiktas dokumentas turi būti išverstas į užsienio kalbą, iš anksto sumoka teismo nustatyto dydžio užstatą. Teismas sumoka vertėjams iš tam skirtų valstybės biudžeto lėšų, išskyrus vertėjams išmokėtas sumas už šalių pateiktų procesinių dokumentų vertimą į užsienio kalbą. Teismo posėdyje suteiktų vertimo žodžiu ir (arba) raštu paslaugų išlaidos turi būti **apmokamos iš valstybės biudžeto**. Teisingumo ministerija yra nustačiusi maksimalią šių išlaidų sumą.

Susiję priedai

[Lietuvos išlaidų skaidrumo tyrimo ataskaita](#) (950 Kb)[en](#)

Paskutinis naujinimas: 07/06/2019

Šio puslapio turinį nacionaline kalba tvarko atitinkamos valstybės narės. Vertimus atliko Europos Komisijos tarnyba. Į kompetentingos nacionalinės institucijos originale įvestus pakeitimus vertimuose gali būti neatsižvelgta. Europos Komisija neprisiima jokios atsakomybės ar teisinių įsipareigojimų už šiame dokumente pateiktą ar nurodomą informaciją ar duomenis. Daugiau informacijos apie už šį puslapį atsakingos valstybės narės autorių teisių taisykles rasite puslapyje „Teisinė informacija“.

Puslapį jūs pasirinkta kalba šiuo metu rengia mūsų vertėjai.

Jis jau išverstas į šias kalbas.

Teismo proceso išlaidos - Liuksemburgas

Šiame puslapyje pateikiama informacija apie teismo išlaidas Liuksemburgo Didžiojoje Hercogystėje.

Teisininkų uždarbio reglamentavimo sistema

Antstoliai

Antstolių užmokestis reglamentuojamas Didžiojo hercogo potvarkiu. Tai 1991 m. sausio 24 d. Didžiojo hercogo potvarkis dėl **antstolių įkainių nustatymo**.

Informacija šiuo klausimu pateikiama [Liuksemburgo Didžiosios Hercogystės teismo antstolių rūmų](#) interneto svetainėje.

Advokatai

Pagal iš dalies pakeisto 1991 m. rugpjūčio 10 d. Advokatūros įstatymo 38 straipsnį **užmokesčio sumą nustato** ir darbo išlaidas apskaičiuoja **advokatas**.

Nustatydamas užmokesį advokatas atsižvelgia į įvairius bylos aspektus, pavyzdžiui, bylos svarbą, sudėtingumą, pasiektą rezultatą ir kliento finansinę padėtį. Jeigu nustatant šią sumą viršijamos priimtinos normos, išnagrinėjusi įvairius minėtus bylos aspektus jas sumažina **Advokatų taryba**. Informacija šiuo klausimu pateikiama [Liuksemburgo advokatūros](#) interneto svetainėje.

Nustatytosios išlaidos

Nustatytosios civilinio proceso išlaidos

Bylą pateikiant nagrinėti civilinių bylų teismui mokamos tik nustatytosios antstolio ir advokato išlaidos. Iš esmės **civilinių bylų teismuose išlaidų nepatiriama**.

Paskelbus teismo sprendimą vėliau gali atsirasti išlaidų, susijusių su jo vykdymu ir bylą laimėjusios šalies ieškinio tenkinimu.

Nustatytosios baudžiamojo proceso išlaidos

Nustatytosios baudžiamojo proceso išlaidos

Išduodant nuosprendžio baudžiamojoje byloje nuorašą už puslapį imamas 0,25 euro centų mokestis. **Kitų išlaidų nėra**, išskyrus baudžiamosios bylos kopijavimo išlaidas: paprastai kopijos prašiusiam advokatui taikomas toks pat mokestis už puslapį.

Proceso etapas, kuriuo šalis turi apmokėti nustatytąsias išlaidas

Pagal Ikitiesminio tyrimo kodekso 59 straipsnį civilinį ieškinį pateikusi šalis (t. y. skundą pateikusi šalis) jį registruojančiam asmeniui turi užstatyti sumą, laikomą būtina **proceso išlaidoms** padengti, jeigu ji negavo teisinės pagalbos.

Ikitiesminio tyrimo teisėjas nutartyje pažymi, kad skundas pateiktas. Atsižvelgdamas į civilinį ieškinį pateikusios šalies lėšas jis **nustato užstato sumą ir terminą, per kurį jis turi būti pateiktas**; nepateikus užstato skundas gali būti nepriimamas. Be to, civilinį ieškinį pateikusių šalių, neturinčių pakankamų lėšų, jis gali atleisti nuo prievolės pateikti užstatą.

Tačiau ši tvarka taikoma skundams, kuriuos civilinį ieškinį pateikusi šalis teikia ikitiesminį tyrimą atliekančiam teisėjui. Kai skundai teikiami prokuratūroms ir atitinkamai civilinius ieškinius pateikusių šalių skundai – bylą iš esmės nagrinėjančiam teismui (skundas teikiamas vykstant procesui ir nagrinėjant bylą),

teismo išlaidų nėra.

Konstitucinio proceso išlaidos

Šios srities **išlaidos nenustatytos.**

Teisinių atstovų pateiktina išankstinė informacija

Šalių teisės ir pareigos

Pagal iš dalies pakeistose 2005 m. kovo 16 d. Liuksemburgo advokatūros vidaus darbo tvarkos taisyklėse nustatytus principus teisiniai atstovai (advokatai) šalims, ketinančioms pradėti galimą procesą, **privalo teikti išankstinę informaciją.** Ši informacija turi padėti šalims susipažinti su savo teisėmis ir pareigomis, savo galimybėmis laimėti bylą ir galimomis išlaidomis, įskaitant pralaimėjus bylą patiriamas išlaidas.

Informacijos apie teismo išlaidas šaltiniai

Kur rasti informacijos apie teismo išlaidas Liuksemburge?

Minėtuose teisiniuose ir interneto šaltiniuose;
generalinės prokuratūros priėmimo ir teisinės informacijos skyriuje;
per generalinėje prokuratūroje rengiamas nemokamas konsultacijas moterų teisių klausimais.

Kokiomis kalbomis galima rasti informacijos apie teismo išlaidas Liuksemburge?

Teisės šaltiniai pateikiami prancūzų kalba.
Kita informacija, visų pirma minėtų priėmimo skyriaus ir įstaigų žodinė informacija, teikiama anglų, liuksemburgiečių, prancūzų ir vokiečių kalbomis.

Kur rasti informacijos apie tarpininkavimą?

Informacija apie tarpininkavimą pateikiama [Liuksemburgo tarpininkavimo ir įgaliotų tarpininkų asociacijos](#) (ALMA Asbl) interneto svetainėje, [Liuksemburgo advokatūros tarpininkavimo centro](#) (CMBL) interneto svetainėje ir [Teisingumo ministerijos](#) interneto svetainėje.

Teisinė pagalba

Kokios pajamų ribos taikomos kaltinamajam norint gauti teisinę pagalbą civilinėje byloje arba baudžiamojoje byloje?

Kokiais atvejais ir kokiomis sąlygomis gali būti teikiamas teisinės pagalbos prašymas?

Nepakankamai lėšų turintis fiziniai asmenys Liuksemburgo Didžiojoje Hercogystėje turi teisę gauti **teisinę pagalbą savo interesams ginti**, jeigu jie yra Liuksemburgo piliečiai, užsieniečiai, kuriems suteiktas leidimas gyventi šalyje, Europos Sąjungos valstybės narės piliečiai arba užsieniečiai, kurie, remiantis tarptautine sutartimi, turi tokią pat teisę gauti teisinę pagalbą kaip ir Liuksemburgo piliečiai.

Teisę gauti teisinę pagalbą visose civilinėse ir komercinėse bylose nagrinėjant **tarptautinius ginčus**, nurodytus 2003 m. sausio 27 d. Tarybos direktyvoje 2003/8/EB, numatančioje teisės kreiptis į teismą įgyvendinimo tarptautiniuose ginčiuose pagerinimą nustatant minimalias bendras teisinės pagalbos tokiuose ginčiuose taisykles, taip pat turi užsieniečiai, kurių oficiali arba faktinė gyvenamoji vieta yra kitoje Europos Sąjungos valstybėje narėje, išskyrus Daniją. Teisinė pagalba civilinėse arba komercinėse bylose taip pat gali būti teikiama pirmojoje pastraipoje nurodytam asmeniui, kurio oficiali arba faktinė gyvenamoji vieta yra Liuksemburge, siekiančiam gauti Liuksemburgo advokato teisinės konsultacijas, įskaitant su **teisinės pagalbos prašymu, teiktinu kitoje** Europos Sąjungos **valstybėje narėje**, susijusių dokumentų rengimą, tol, kol toje valstybėje gaunamas teisinės pagalbos prašymas pagal minėtos 2003 m. sausio 27 d. Tarybos direktyvos 2003/8/EB nuostatas.

Teisinė pagalba bet kuriam kitam pakankamai lėšų neturinčiam **užsieniečiui** taip pat gali būti suteikta vykdant procedūras, susijusias su **užsieniečių teise į prieglobstį, atvykimu į šalį, buvimu, įsikūrimu ir išsiuntimu**. Jeigu šiems užsieniečiams pagal kitas teisės nuostatas pripažįstama teisė prašyti, kad advokatūros pirmininkas paskirtų advokatą, teisinė pagalba jiems suteikiama neviršijant advokatui mokėtino užmokesčio ir remiantis tik tuo, kad šie asmenys turi nepakankamai lėšų.

Ar prašantys suteikti teisinę pagalbą fiziniai asmenys turi **nepakankamai lėšų**, vertinama atsižvelgiant į visas pareiškėjo ir su juo šeimoje gyvenančių asmenų bendras bruto pajamas ir turtą pagal iš dalies pakeisto 1999 m. balandžio 29 d. Įstatymo dėl teisės gauti minimalųjį gyvenimo lygį nustatymo 19 straipsnio 1 dalies bei 20 straipsnio nuostatas ir neviršijant minėto iš dalies pakeisto 1999 m. balandžio 29 d. įstatymo 5 straipsnio 1, 2, 3, 4 ir 6 dalyse nustatytų sumų. Tačiau į asmenų, gyvenančių su pareiškėju šeimoje, lėšas neatsižvelgiama, jeigu sutuoktiniai ar įprastai toje pačioje šeimoje gyvenantys asmenys yra priešingos proceso šalys arba jeigu skiriasi šių šalių interesai, susiję su bylos dalyku, ir dėl to lėšas būtina vertinti atskirai.

Jeigu pareiškėjas yra teismo procese dalyvaujantis **nepilnametis**, teisinė pagalba jam teikiama neatsižvelgiant į jo tėvų ar šeimoje kartu su juo gyvenančių asmenų finansinę padėtį, nepažeidžiant valstybės teisės reikalauti, kad nepilnamečio teisei pagalbai valstybės skirtas išlaidas kompensuotų pakankamai lėšų turintis jo tėvas ar motina.

Teisė gauti teisinę pagalbą taip pat gali būti pripažįstama asmenims, kuriems pagalba nebūtų teikiama atsižvelgiant į nustatytas lėšas, jeigu tai pagrindžiama rimtomis priežastimis, susijusiomis su pareiškėjo socialine, šeimine ar materialine padėtimi.

Kokios yra teisinės pagalbos teikimo taisyklės?

Teisinės pagalbos teikimo taikymo taisyklės nustatytos Didžiojo hercogo potvarkiu.

Teisinė pagalba teikiama **ir ieškovui, ir atsakovui bylą nagrinėjant ypatingąja ar ginčo teiseną teisme ir neteisminėse institucijose.**

Ji **teikiama visų ieškinių**, pateiktų bendrosios kompetencijos ar administraciniame teisme, atveju.

Suteikti pagalbą **gali būti prašoma ieškinių**, dėl kurio ją prašoma suteikti, **nagrinėjimo metu**; jeigu pagalba suteikiama, ji taikoma atgaline data nuo ieškinių pateikimo teismui dienos arba bet kurios kitos dienos, kurią turi nustatyti advokatūros pirmininkas.

Teisinė pagalba taip pat gali būti teikiama imantis veiksmų dėl apsaugos priemonių ir teismo sprendimų ar bet kokių kitų **vykdomųjų raštų** vykdymo.

Tačiau teisinė pagalba neteikiama savaeigių transporto priemonių savininkams, turėtojams ar vairuotojams, kai ginčai susiję su tokios transporto priemonės naudojimu, verslininkams, pramonininkams, amatininkams arba laisvųjų profesijų atstovams, kai ginčai susiję su jų komercine arba profesine veikla, išskyrus tinkamai pagrįstus išimtinus atvejus, ar apskritai nagrinėjant ginčus, kylančius dėl prašančio suteikti teisinę pagalbą asmens spekuliacinės veiklos.

Tačiau pirmesnėje pastraipoje nurodytais atvejais advokatūros pirmininkas teisinę pagalbą gali suteikti nagrinėjant **tarptautinius ginčus**, kuriems taikoma minėta 2003 m. sausio 27 d. Tarybos direktyva 2003/8/EB.

Baudžiamosiose bylose teisinė pagalba neapima nuteistiesiems priteistų išlaidų ir baudų.

Civilinėse bylose teisinė pagalba neapima nei proceso kompensacijos, nei kompensacijos piktnaudžiavimo procesu ir įžeidžiamo proceso atveju.

Teisinę pagalbą atsisakoma teikti asmeniui, kurio ieškinys aiškiai nepriimtinas, nepagrįstas, neteisėtas arba jo dalykas yra neproporcingas išlaidoms.

Teisinę pagalbą atsisakoma teikti, jeigu pareiškėjas turi teisę iš trečiojo asmens koku nors pagrindu gauti išlaidų, kurios turi būti padengiamos teikiant teisinę pagalbą, kompensaciją.

Teisinės pagalbos gavėjas turi teisę gauti advokato ir visų teisingumo vykdomą užtikrinančių pareigūnų pagalbą, reikalingą bylai, procesui ar jo vykdymui užtikrinti.

Sprendimas suteikti teisinę pagalbą

Sprendimą suteikti teisinę pagalbą priima pareiškėjo faktinės gyvenamosios vietos apygardos **advokatūros pirmininkas** arba šiuo tikslu jo įgaliotas advokatūros tarybos narys. Jeigu pareiškėjas gyvenamosios vietos neturi, sprendimą priima Liuksemburgo advokatūros tarybos pirmininkas arba šiuo tikslu jo įgaliotas kolegijos tarybos narys.

Pakankamų lėšų neturintis asmenys į advokatūros pirmininką kreipiasi jo priėmimo valandomis arba raštu.

Jeigu policijos sulaikytas asmuo tvirtina, kad turi teisę gauti teisinę pagalbą, ir prašo ją suteikti, sulaikymo metu jam padedantis advokatas perduoda prašymą advokatūros pirmininkui.

Jeigu ikiteisminio tyrimo teisėjas įtariamajam, tvirtinančiam, kad turi teisę gauti teisinę pagalbą, ir prašančiam ją suteikti, paskiria gynėją, ikiteisminio tyrimo teisėjas perduoda prašymą advokatūros pirmininkui.

Advokatūros pirmininkas patikrina, ar pareiškėjo lėšos nepakankamos, ir, jeigu tai nustato, suteikia pareiškėjui teisę gauti teisinę pagalbą ir paskiria pareiškėjo laisvai pasirinktą advokatą arba, pareiškėjui nepasirinkus, ar, advokatūros pirmininko nuomone, pasirinkus netinkamai, savo pasirinktą advokatą. Advokatas privalo vykdyti jam pavestus įgaliojimus, nebent kiltų kliūčių ar interesų konfliktas.

Visais **skubiais atvejais** advokatūros pirmininkas gali suteikti laikiną teisę gauti teisinę pagalbą jo nustatytiems veiksams, netaikant kitų formalumų.

Nepilnamečio teisinės pagalbos prašymas

Jeigu advokatūros pirmininkas patenkina **nepilnamečio**, kuris dėl tėvų turimų lėšų nepatenka į pakankamai lėšų neturinčių asmenų grupę, teisinės pagalbos prašymą, pranešant tėvams apie sprendimą nepilnamečiui suteikti teisinę pagalbą nurodoma, kad valstybė turi teisę iš abiejų tėvų reikalauti kompensuoti sumas, valstybės išmokėtas nepilnamečiui teikiant teisinę pagalbą.

Per dešimt dienų nuo pranešimo apie advokatūros pirmininko sprendimą kiekvienas iš minėtų tėvų gali pateikti apeliacinį skundą Drausmės ir administracijos tarybai, priimančiai galutinį sprendimą. Drausmės ir administracijos taryba sprendimą priima per keturiasdešimt dienų nuo skundo pateikimo.

Advokatūros pirmininkas galutinio sprendimo suteikti nepilnamečiui teisę gauti teisinę pagalbą kopiją perduoda teisingumo ministru.

Registro ir turto administracijai, į kurią kreipiasi teisingumo ministras, pavedama iš pakankamai lėšų turinčių tėvų išieškoti sumas, valstybės išmokėtas teikiant teisinę pagalbą nepilnamečiui.

Teisinės pagalbos nutraukimo sąlygos

Advokatūros pirmininkas nutraukia teisinę pagalbą pareiškėjui netgi prasidėjus procesui arba atlikus veiksmus, dėl kurių ji buvo suteikta, jeigu pagalba gauta pateikus **klaidingus pareiškimus** arba **dokumentus**. Advokatūros pirmininkas gali nutraukti teisinę pagalbą, **jeigu** vykstant šiam procesui arba vykdant šiuos veiksmus arba dėl šių veiksmų vykdymo **teisinės pagalbos gavėjas įgyja lėšų**, kurias turint teisinės pagalbos prašymo pateikimo dieną ši pagalba nebūtų buvusi suteikta. Pagalbos gavėjas arba paskirtasis advokatas advokatūros pirmininkui privalo pranešti apie visus tokius pasikeitimus.

Nutraukus teisinės pagalbos teikimą gavėjas privalo nedelsdamas padengti bet kokio pobūdžio išlaidas, mokesčius, užmokesčius, kompensacijas, rinkliavas, honorarus, užstatus ir avansus, kurie jam jau buvo suteikti.

Apie advokatūros pirmininko sprendimą nutraukti teisinės pagalbos teikimą nedelsiant pranešama teisingumo ministru. Valstybės turto ir registro administracijai pavedama iš gavėjo išieškoti valstybės išmokėtas sumas.

Skundai dėl teisinės pagalbos teikimo nutraukimo

Pareiškėjas advokatūros pirmininko sprendimus atsisakyti suteikti teisinę pagalbą arba nutraukti jos teikimą gali **apskusti** Drausmės ir administracijos tarybai. Skundas Drausmės ir administracijos tarybos pirmininkui atsiunčiamas registruotu laišku **per** dešimt dienų nuo pranešimo apie advokatūros pirmininko sprendimą gavimo. Drausmės ir administracijos taryba arba vienas iš šiuo tikslu jos įgaliotų narių išklauso pareiškėjo paaiškinimus.

Drausmės ir administracijos tarybos sprendimą **apeliacine tvarka** galima apskusti Apeliacinei drausmės ir administracijos tarybai. Taikant išimtį, apeliacijos pateikimo **terminas** yra penkiolika dienų.

Teismas, kuriam pateikiama nagrinėti byla, paskiria notarus ir teismo antstolius padėti teisinės pagalbos gavėjams. Jeigu jų nepaskiria teismas, kuriam pateikiama byla, notarus automatiškai paskiria Notarų rūmų pirmininkas, o teismo antstolius – Antstolių rūmų pirmininkas.

Didžiojo hercogo potvarkyje nustatytos taisyklės, pagal kurias teikiama teisinė pagalba, remiamos išlaidos, teikiant pagalbą valstybės išmokėtų sumų išieškojimo sąlygos bei taisyklės ir valstybės kompensacijos mokėjimo advokatu, padedančiam pakankamai lėšų neturintiems asmenims, taisyklės nepažeidžiant galimos advokato teisės gauti užmokestį, jeigu dėl proceso baigties arba dėl kitų priežasčių šių asmenų finansinė padėtis pagerėtų.

Visos valdžios institucijos privalo padėti tiek rengiant dokumentus, būtinus teisinės pagalbos prašymui pateikti, tiek juos tikrinant; jos negali remtis profesine ar administracine paslaptimi.

Kokia pajamų riba taikoma nusikaltimo aukai norint gauti teisinę pagalbą?

Ar suteikti teisinę pagalbą prašantys fiziniai asmenys turi nepakankamai lėšų, vertinama atsižvelgiant į **visas pareiškėjo ir su juo šeimoje gyvenančių asmenų bendras bruto pajamas ir turtą** pagal iš dalies pakeisto 1999 m. balandžio 29 d. įstatymo, kuriuo nustatoma teisė gauti minimalųjį gyvenimo lygį, 19 straipsnio 1 dalies ir 20 straipsnio nuostatas ir neviršijant minėto iš dalies pakeisto 1999 m. balandžio 29 d. įstatymo 5 straipsnio 1, 2, 3, 4 ir 6 dalyse nustatytų sumų. Tačiau į asmenų, gyvenančių su pareiškėju šeimoje, lėšas neatsižvelgiama, jeigu sutuoktiniai ar įprastai toje pačioje šeimoje gyvenantys asmenys yra priešingos proceso šalys arba jeigu skiriasi šių šalių interesai, susiję su bylos dalyku, ir dėl to lėšas būtina vertinti atskirai.

Ar nusikaltimo aukai keliamos kitos teisinės pagalbos gavimo sąlygos?

Ne, kitų teisinės pagalbos gavimo sąlygų nusikaltimo aukai nekeliami.

Ar kaltinamajam keliamos kitos teisinės pagalbos gavimo sąlygos?

Ne, kitų teisinės pagalbos gavimo sąlygų kaltinamajam nekeliami.

Ar yra nemokamų procedūrų?

Ne, kitų nemokamų procedūrų nėra.

Kada byla pralaimėjusi šalis turi padengti bylą laimėjusios šalies išlaidas?

Civilinėse bylose

Pralaimėjusiai šaliai bus priteista padengti išlaidas; tik teismas gali priimti specialų ir motyvuotą sprendimą, kad visas išlaidas ar dalį jų turės padengti kita šalis.

Kai atrodo neteisinga vienai šaliai paskirti padengti jos išleistas sumas, kurios nėra įtrauktos į išlaidų sąrašą, teisėjas gali kitai šaliai priteisti sumokėti tai šaliai jo nustatytą sumą.

Šios taisyklės yra nustatytos naujajame Civilinio proceso kodekse ir 1974 m. kovo 21 d. Didžiojo hercogo potvarkyje dėl advokatų ir įgaliotinių mokesčių ir atlygių.

Baudžiamosiose bylose

Kiekvieno apkaltinamojo nuosprendžio prieš įtariamąjį už nusikaltimą ir prieš asmenis, turintiems civilinę atsakomybę, prieš civilinės bylos šalį atveju išlaidas privalo apmokėti net viešajam interesui atstovaujanti šalis. Tačiau jei pralaimi civilinė šalis, ji laikoma asmeniškai atsakinga apmokėti visas proceso išlaidas, jei būtent ji buvo ieškinį pateikusi šalis. Jei ji prisijungė prie prokuroro, ji turi apmokėti tik išlaidas, susijusias su savo pačios dalyvavimu.

Kai atrodo neteisinga vienai šaliai paskirti padengti jos išleistas sumas, kurios nėra įtrauktos į išlaidų sąrašą, teisėjas gali kitai šaliai priteisti sumokėti tai šaliai jo nustatytą sumą.

Šios taisyklės yra nustatytos Baudžiamojo proceso kodekse ir 1974 m. kovo 21 d. Didžiojo hercogo potvarkyje dėl advokatų ir įgaliotinių mokesčių ir atlygių.

Ekspertų užmokestis

Kiekviena šalis turi sumokėti savo samdytų ekspertų užmokestį.

Vertėjų raštu ir žodžiu užmokestis

Kiekviena šalis turi sumokėti savo vertėjų raštu ar žodžiu užmokesį.

Susiję dokumentai

[Liuksemburgo ataskaita dėl išlaidų skaidrumo tyrimo](#) (551 Kb) [en](#)

Paskutinis naujinimas: 21/02/2014

Šio puslapio turinį nacionaline kalba tvarko atitinkamos valstybės narės. Vertimus atliko Europos Komisijos tarnyba. Į kompetentingos nacionalinės institucijos originale įvestus pakeitimus vertimuose gali būti neatsižvelgta. Europos Komisija nepisima jokios atsakomybės ar teisinių įsipareigojimų už šiame dokumente pateiktą ar nurodomą informaciją ar duomenis. Daugiau informacijos apie už šį puslapį atsakingos valstybės narės autorių teisių taisyklės rasite puslapyje „Teisinė informacija“.

Teismo proceso išlaidos - Vengrija

Šiame puslapyje pateikiama informacija apie teismo proceso išlaidas Vengrijoje.

Teisinių užmokesčio reglamentavimo sistema

Antstoliai

Antstolio užmokesčio dydis priklauso nuo to, ko siekiama išduotu vykdomuoju raštu (*végrehajtható okirat*) – atgauti skolą ar vykdyti specifinius veiksmus. Jeigu vykdymo priemonėmis siekiama išieškoti skolą (*pénzkövetelés behajtása*), antstolio užmokeskis yra proporcingas atgautinos skolos dydžiui. Jeigu vykdymo priemonėmis reikalaujama didesnės sumos, antstoliui mokamas didesnis užmokeskis. Jeigu atliekant pareigas reikia vykdyti specifinius veiksmus (*meghatározott cselekmény végrehajtása*), užmokeskis priklauso nuo to, kiek laiko užtrunka, kol jie įvykdomi.

Advokatai (ügyvéd)

Vengrų kalbos žodis *ügyvéd* apima advokatus, solisitorius, juriskonsultus ir baristerius. Paprastai advokato užmokeskis nustatomas šalies ir advokato sutarimu. Jeigu nepasiekiamas susitarimas, užmokesį nustato teismas, remdamasis įstatymu (5 proc. reikalaujamos sumos, tačiau ne mažiau kaip 10 000 HUF). Jeigu šalys nenori viešinti susitarimo, jos gali prašyti, kad teismas taikytų įstatyme nustatytą užmokesį.

Nustatytosios išlaidos

Nustatytosios išlaidos civilinėse bylose

Nustatytosios išlaidos civilinėse bylose, kurias turi padengti šalys

Pirmosios instancijos teismų bylose žyminis mokeskis (*illeték*) sudaro 6 proc. ieškinio vertės (ne mažiau kaip 10 000 HUF ir ne daugiau kaip 900 000 HUF). Jeigu ieškinio vertė negali būti nustatyta, įstatymas numato, kad turi būti mokama 6 proc. numanomos sumos.

Teismo išlaidos / mokesčiai visada nustatomi įstatymu, taip pat šiais atvejais:

santuokos nutraukimo procedūros (*házassági bontóper*): 12 000 HUF,

darbo ginčų teismo procedūros (*munkaügyi per*): 7 000 HUF,

administracinės procedūros, išskyrus konkurencijos ir mokesčių bylas, (*közgazgatási határozat bírósági felülvizsgálata iránti eljárás*): 20 000 HUF,

administracinės neteisminės procedūros (*közgazgatási nemperes eljárás*): 7 500 HUF,

viešųjų pirkimų išlaidos (*általános meghatalmazás*): 18 000 HUF,

nemokumo procedūros: likvidavimas – 50 000 HUF, bankrotas – 30 000 HUF,

su **verslo asociacijomis**, neturinčiomis juridinio asmens statuso, susiję atvejai (*jogi személyiséggel nem rendelkező gazdálkodó szervezet*): likvidavimas – 25 000 HUF, bankrotas – 20 000 HUF,

arbitražas: 1 proc. (nuo 5 000 HUF iki 250 000 HUF). Jeigu ieškinio vertė negali būti apskaičiuota, mokeskis – 10 000 HUF,

vykdomasis raštas dėl apmokėjimo (*fizetési meghagyás*): 3 proc. (nuo 5 000 HUF iki 300 000 HUF),

apeliacinis skundas: 6 proc. (nuo 10 000 HUF iki 900 000 HUF),

procedūros atnaujinimas (*perújítás*): mokesčiai mokami dar kartą,

prašymas **peržiūrėti** sprendimą (*felülvizsgálati kérelem*): sprendimo peržiūra – 6 proc. (nuo 10 000 HUF iki 2 500 000 HUF); nutarčių (*végzés*) peržiūra – pusė sumos, mokamos sprendimo peržiūros atveju (nuo 7 000 HUF iki 1 250 000 HUF).

Civilinės bylos etapas, kai reikia apmokėti nustatytąsias išlaidas

Pareiga sumokėti **teismo mokesčius** civilinėse bylose atsiranda, kai pateikiamas prašymas pradėti bylą. Todėl teismo mokesčiai turi būti sumokami pateikiant prašymą pradėti bylą. Jeigu šalys nesumoka teismo mokesčių arba sumoka mažiau mokesčių nei reikalaujama pagal įstatymą, pateikus pareiškimą teismas turi paprašyti šalies sumokėti likusią teismo mokesčių dalį. Teismas taip pat turi informuoti šalį, kad nesumokėjus visų teismo mokesčių pareiškimas bus atmetas.

Advokato užmokesčio apmokėjimas nustatomas šalies ir advokato susitarimu. Antstolio užmokeskis turi būti sumokamas iš anksto, vykdymo proceso pradžioje.

Nustatytosios išlaidos baudžiamosiose bylose

Nustatytosios išlaidos baudžiamosiose bylose, kurias turi padengti šalys

Dėl nukentėjusiojo skundo iškeltose baudžiamosiose bylose, kuriose nagrinėjami tik privačių asmenų ieškiniai (*magánvádas eljárás*):

kaltinimo pareiškimo mokeskis (*feljelentés*) – 5 000 HUF,

apeliacinio skundo pateikimo mokeskis – 6 000 HUF,

prašymo peržiūrėti sprendimą arba atnaujinti bylą mokeskis – 7 000 HUF.

Jeigu baudžiamajoje byloje pareiškiamas civilinis ieškinytis (*polgári jogi igény*), mokami tik pareiškimo ir apeliacinio skundo pateikimo mokesčiai.

Baudžiamosios bylos etapas, kai reikia apmokėti nustatytąsias išlaidas

Baudžiamosiose bylose nustatytąsias išlaidas reikia apmokėti kartu su pareiškimo mokesčiu.

Nustatytosios išlaidos konstitucinėse bylose

Remiantis 1989 m. įstatymo Nr. XXXII 28 straipsniu (*az 1989. évi XXXII. törvény 28. cikke*), mokesčiai Konstitucinio Teismo (*Alkotmánybíróság*) nagrinėjamosiose bylose netaikomi.

Vis dėlto, jeigu pateikdamas prašymą pareiškėjas veikia nesąžiningai, gali būti, kad jis turės sumokėti mokesčius.

Teisinių atstovų pateiktina išankstinė informacija

Šalių teisės ir pareigos

Vykdydami savo profesinę veiklą advokatai, naudodamiesi įstatymuose numatytais priemonėmis ir būdais, padeda ginti savo klientų teises ir įvykdyti jiems priklausančias pareigas. Juriskonsultai (*jogtanácsos*) taip pat padeda užtikrinti organizacijų, kurioms jie atstovauja, teises.

Ši prievolė apima pareigą suteikti reikiamą informaciją apie teises ir pareigas, bylos laimėjimo tikimybę ir su byla susijusias išlaidas, kurias galima numatyti.

Teisiniai išlaidų šaltiniai

Kur rasti informacijos apie teisinių išlaidų šaltinius Vengrijoje?

Informacija apie teisinių išlaidų šaltinius pateikta Europos teisminio tinklo (*Európai Igazságügyi Hálózat*) interneto svetainėje:

 ETIT civilinė teisena. Teisinė pagalba (*EIH Polgári igazságszolgáltatás - Jogsegély*),

[ETIT civilinė teisena. Ieškinio perdavimas teismui](#) (EIH Polgári igazságszolgáltatás - Bírósághoz fordulás).

[Budapešto advokatų asociacijos](#) (Budapesti Ügyvédi Kamara) interneto svetainėje taip pat pateikiama tam tikra informacija apie advokatų užmokestį.

Kokiomis kalbomis pateikiama informacija apie teisinius išlaidų šaltinius Vengrijoje?

Informacija apie teisinių išlaidų šaltinius pateikta **Europos teismo tinklo** interneto svetainėje. Joje galima rasti reikiamą informaciją visomis oficialiomis Europos Sąjungos kalbomis.

Budapešto advokatų asociacijos interneto svetainėje informacija apie išlaidas pateikiama tik vengrų kalba.

Kur rasti informacijos apie tarpininkavimą?

Informacijos apie tarpininkavimą galima rasti šiose interneto svetainėse:

[ETIT civilinė teisena. Tarpininkavimas](#) (EIH Polgári igazságszolgáltatás - közvetítés),

[Vengrijos tarpininkų sąrašas](#) (Közvetítők magyarországi adatbázisa),

[Vengrijos centrinis teisingumo biuras](#) (Központi Igazságügyi Hivatal).

Kur rasti papildomos informacijos apie išlaidas?

Interneto svetainė, kurioje pateikiama informacija apie išlaidas

Papildomos informacijos apie išlaidas galima rasti [Budapešto advokatų asociacijos](#) interneto svetainėje.

Kur rasti informacijos apie vidutinę įvairių procedūrų trukmę?

Informacijos apie procedūrų trukmę galima rasti [Vengrijos Respublikos teismų](#) (Magyar Köztársaság Bírósága) interneto svetainėje.

Kitos svarbios nuorodos:

[Vengrijos teismuose nagrinėjamų bylų statistika](#) (Statisztika a magyar bíróságok ügyeiről),

[Šiuo metu nagrinėjamų bylų statistika nuo 2008 m. gruodžio mėn.](#) (Statisztika a folyamatban lévő ügyekről a 2008. decemberi állapot szerint).

Informacija statistikos lentelėse pateikiama tik vengrų kalba.

Pridėtinės vertės mokestis (hózzáadottérték-adó)

Kaip pateikiama ši informacija?

Į pirmiau nurodytą advokatų užmokestį PVM (HÉA) nėra įtrauktas, taigi jis bus pridedamas.

Kokie tarifai taikomi?

Vengrijoje iki 2009 m. liepos 1 d. buvo taikomas 20 proc. dydžio PVM, po šios datos – 25 proc.

Teisinė pagalba (költségmentesség)

Taikytinos pajamų ribos civilinės teisės srityje

Taikomi du minimalūs dydžiai:

minimalios grynosios senatvės pensijos dydis (šiuo metu 28 500 forintų), už kurių mažesnes pajamas gaunančiam asmeniui teisinė pagalba yra nemokama;

43 proc. vidutinių gyventojų pajamų (šiuo metu 72 000 forintų), kuriuos viršijus pagalba neteikiama.

Teisinė pagalba gali būti apmokama iš anksto.

Taikytinos atsakovų pajamų ribos baudžiamosios teisės srityje

Baudžiamosiose bylose įtariamajam arba kaltinamajam gali būti suteiktas **nemokamas teisinis atstovavimas** šiomis sąlygomis:

jeigu asmuo atleistas nuo mokesčių, atsižvelgiant į su juo susijusias aplinkybes – kai asmuo gyvena vienas, pajamų riba yra du kartus didesnė už minimalią grynąją senatvės pensiją (šiuo metu 28 500 forintų (apytiksliai 100 EUR)), kai asmenys gyvena viename ūkyje, pajamų riba yra vienam žmogui tenkanti minimali grynoji senatvės pensija;

privalomo teisinio atstovavimo atveju, jeigu kaltinamasis neturi gynėjo. Šiuo atveju, jeigu atsakovas nuteisiamas, jis turi valstybei apmokėti su suteiktomis paslaugomis susijusias išlaidas.

Taikytinos nukentėjusiųjų pajamų ribos baudžiamosios teisės srityje

Pajamų riba – 86 proc. vidutinių gyventojų pajamų (apytiksliai 130 000 forintų). Teisinė pagalba nukentėjusiesiems apima teisinį atstovavimą.

Kitos teisinės pagalbos teikimo nukentėjusiesiems sąlygos

Be nustatytų pajamų ribų, nukentėjusysis taip pat turi įvykdyti kitas dvi sąlygas:

turi pareikšti kaltinimą (ieškinį),

turi gauti pažymą iš įstaigos, atsakingos už pagalbos teikimą nukentėjusiesiems. Pažymoje turi būti pateikti tam tikrų sąlygų įvykdymo įrodymai (kad asmuo per įstatyme numatytą terminą kreipėsi į atitinkamą instituciją).

Kitos teisinės pagalbos teikimo atsakovams sąlygos

Kitos teisinės pagalbos teikimo atsakovams sąlygos netaikomos.

Nemokamas teismo procesas

Šiais atvejais atleidžiama nuo mokesčių civilinėse bylose:

bylose, kai teismas *ex officio* atmeta arba turi atmesti prašymą, neišdavęs teismo šaukimo;

bylose dėl teisių gynimo priemonių, kuriose priimti sprendimai dėl atleidimo nuo mokesčių ir išankstinio mokesčių mokėjimo (kai išlaidas apmoka valstybė, o ne bylos šalis);

santuokos nutraukimo bylose, kai pateiktas priešieškinis;

bylose dėl paskelbimo mirusiu ir mirties fakto nustatymo, jeigu asmens dingimas be žinios arba mirtis susiję su karo veiksmais arba gaivaline nelaime;

bylose dėl fondų, viešųjų fondų, nevyriausybinių organizacijų, viešųjų korporacijų, Europos teritorinio bendradarbiavimo asociacijų registravimo. Taip pat

bylose dėl organizacijų, veikiančių pagal programą, susijusių su darbuotojų įsigyjamomis akcijomis (angl. *Employee Stock Ownership Plan*), registravimo ir dėl dalyvavimo Europos teritorinio bendradarbiavimo asociacijoje patvirtinimo;

prašymų likviduoti bankrutavusias bendroves atveju, įskaitant prašymus, pateiktus likvidavimo pagal supaprastintą tvarką bylose, kai nurodomas administratoriaus pavadinimas;

prašymų pataisyti sprendimus ir (arba) juos papildyti atveju;

bylose dėl rinkėjų sąrašų;

bylose dėl praneštų pakeitimų, susijusių su registracija patarėjų teisės klausimais registre;

apeliacinių skundų dėl nutarčių, kuriomis nustatomas perdavimas, atveju;

bylose dėl žalos atlyginimo priimtų administracinių sprendimų teisminės peržiūros atveju;

bylose dėl vietos valdžios nustatytų mokesčių sureguliuavimo;

nepriklausomų teismo antstolių pradėtose bylose, susijusiose su teismo vykdomo procedūromis ir procedūromis, pradėtomis siekiant vykdyti teismo sprendimus (teismo susitarimus), priimtus remiantis Tarybos reglamentu (EB) Nr. 44/2001 dėl jurisdikcijos ir teismo sprendimų civilinėse ir komercinėse

bylose pripažinimo ir vykdymo, 2004 m. balandžio 21 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentu (EB) Nr. 805/2004, sukuriančiu neginčytinų reikalavimų Europos vykdomąjį raštą, ir 2003 m. lapkričio 27 d. Tarybos reglamentu (EB) Nr. 2201/2003 dėl jurisdikcijos ir teismo sprendimų, susijusių su santuoka ir tėvų pareigomis, pripažinimo bei vykdymo, panaikinančiu Reglamentą (EB) Nr. 1347/2000;

bylose, iškeltose remiantis palankiu Konstitucinio Teismo sprendimu;

bet kokio teismo proceso, susijusio su asmens duomenų apsauga ir galimybe susipažinti su visuomenei svarbia informacija, atveju;

administracinio sprendimo dėl teisinės pagalbos suteikimo teisminės peržiūros atveju;

ne teisminių procedūrų dėl nutarimų taikyti laikinąsias apsaugos priemones arba laikinos apribojančios teismo nutarties peržiūrėjimo arba prevencinio uždraudimo, nustatyto remiantis kitais konkrečiais teisės aktais, susijusiais su šeiminiu smurtu, atveju.

administracinio sprendimo dėl pagalbos nusikaltimo aukoms teisminės peržiūros atveju.

Šiais atvejais atleidžiama nuo mokesčių baudžiamosiose bylose:

bylose, iškeltose gavus nukentėjusiojo skundą, taip pat apeliacinio skundo, prašymo atnaujinti bylą ir kaltinamojo ir jo gynėjų pateikto prašymo peržiūrėti sprendimą atvejais;

bylose, iškeltose gavus nukentėjusiojo skundą, jeigu teismas nutraukia bylą neišklausius bylos šalių parodymų, arba jei byla nutraukiama, atsižvelgiant į malonės prašymą.

malonės prašymo arba prašymo baismės atidėjimo, jeigu juos pateikia kaltinamasis ar jo gynėjai, atveju;

bylose dėl asmens atleidimo nuo mokesčių;

vienkartinio dokumentų kopijų pateikimo kaltinamajam, jo gynėjui arba nepilnamečio, kuriam pareikšti įtarimai nusikalstama veika, teisiniam atstovui, atveju; pranešimo apie kaltinimus kopijos pateikimo kaltintojui atveju.

Nuo mokesčių gali būti atleidžiama ne tik atsižvelgiant į dalyką, bet ir į subjektą.

Atleidimas nuo teismo mokesčių atsižvelgiant į subjektą suteikiamas, be kitų: nevyriausybinėms organizacijoms, viešosioms korporacijoms, bažnyčioms, bažnyčių asociacijoms, religinėms institucijoms, fondams, viešiesiems fondams, ne pelno siekiančioms verslo asociacijoms, turinčioms visuomeninių organizacijų arba prioritetinių visuomeninių organizacijų statusą, Šiaurės Atlanto sutarties organizacijai, Europos Bendrijoms, jų institucijoms ir įstaigoms, agentūroms ir atskiriems fondams.

Kada bylą pralaimėjusi šalis turi padengti bylą laimėjusios šalies išlaidas?

Galutiniame savo sprendime teismas nurodo bylą pralaimėjusiai šaliai padengti bylą laimėjusios šalies patirtas išlaidas per 30 dienų. Bylą pralaimėjusi šalis išlaidas apmoka tiesiogiai bylą laimėjusiai šaliai, o to nepadarius, pradedama vykdymo procedūra.

Ekspertų užmokestis

Paprastai užmokestį ekspertams sumoka bylą pralaimėjusi šalis. Jeigu (konkrečiais atvejais) išlaidas apmoka valstybė, ji taip pat padengia ekspertų išlaidas. Jeigu išlaidas iš anksto apmoka valstybė, į jas įskaičiuojamas ir ekspertų užmokestis.

Vertėjų raštu ir žodžiu užmokestis

Paprastai užmokestį vertėjams žodžiu ir raštu sumoka bylą pralaimėjusi šalis. Jeigu (konkrečiais atvejais) išlaidas apmoka valstybė, ji taip pat padengia ekspertų išlaidas. Jeigu išlaidas iš anksto apmoka valstybė, į jas įskaičiuojamas ir šios išlaidos.

Susijusios nuorodos

 [Budapešto advokatų asociacijos interneto svetainė](#) (A Budapesti Ügyvédi Kamara honlapja)

Susiję priedai

[Vengrijos išlaidų skaidrumo tyrimo ataskaita](#) (533 Kb) (Magyarország jelentése a költségek átláthatóságáról szóló tanulmányról)

Paskutinis naujinimas: 11/06/2019

Šio puslapio turinį nacionaline kalba tvarko atitinkamos valstybės narės. Vertimus atliko Europos Komisijos tarnyba. Į kompetentingos nacionalinės institucijos originale įvestus pakeitimus vertimuose gali būti neatsižvelgta. Europos Komisija neprisiima jokios atsakomybės ar teisių įsipareigojimų už šiame dokumente pateiktą ar nurodomą informaciją ar duomenis. Daugiau informacijos apie už šį puslapį atsakingos valstybės narės autorių teisių taisyklės rasite puslapyje „Teisinė informacija“.

Teismo proceso išlaidos - Malta

Šiame puslapyje pateikiama informacija apie teismo proceso išlaidas Maltoje.

Teisinių užmokesčio reglamentavimo sistema

Teisinių užmokesčių nustatomas pagal **Civilinio proceso ir organizavimo kodekso** (CPOK) E tarifą (Maltos įstatymų rinkinio 12 skyrius).

Advokatai

Advokatų užmokestis reglamentuojamas pagal Civilinio proceso ir organizavimo kodekso A priedo E tarifą (Maltos įstatymų rinkinio 12 skyrius). Advokatai, nustatydami savo paslaugų įkainius patys arba susitarę su klientu, taip pat vadovaujasi Advokatų etikos ir elgesio kodeksu. Pagal šį kodeksą laikoma, kad mokesčiai pagrįstas, jei jis atitinka tam tikrus kriterijus, kaip antai reikalingas laikas, nagrinėjamų klausimų naujumas ir sudėtingumas, prisiimama atsakomybė, laiko apribojimai, profesinių santykių pobūdis ir trukmė, advokato patirtis, reputacija ir gebėjimai, išlaidos, kurias galima atgauti kitos šalies.

Nustatytosios išlaidos

Nustatytosios civilinio proceso išlaidos

Nustatytosios civilinio proceso šalių išlaidos

Nustatytosios šalių išlaidos skiriasi, atsižvelgiant į bylos pobūdį ir tai, ar ją galima įvertinti pinigais.

Civilinės bylos etapas, kai šalys privalo sumokėti nustatytąsias išlaidas

Iškėlus bylą teisme, privaloma sumokėti dokumentų pateikimo ir registracijos mokesčius.

Pasibaigus teismo procesui pateikiama išlaidų (įskaitant mokesčius) sąskaita. Jei apskaičiuotas registracijos mokeskis viršija mokesčius, sumokėtus iškeliant bylą, turi būti apskaičiuotas skirtumas ir bylą iškėlusios šalies paprašyta jį padengti.

Nustatytosios baudžiamojo proceso išlaidos

Nustatytosios baudžiamojo proceso šalių išlaidos

Baudžiamojoje byloje nėra išlaidų.

Baudžiamosios bylos etapas, kai šalys turi sumokėti nustatytąsias išlaidas

Baudžiamajame procese civilinių šalių išlaidos nepriteisiamos. Vis dėlto bylos pabaigoje teismas gali nurodyti kaltinamajam sumokėti visas ekspertų išlaidas, kurias patyrė kaltintojai.

Nustatytosios konstitucinio proceso išlaidos

Nustatytosios konstitucinio proceso šalių išlaidos

Nustatomi šie pirmąją instanciją nagrinėjamų konstitucinių bylų įkainiai:

leškinio (prašymo) padavimas	58,53 EUR
------------------------------	-----------

Registracijos mokestis	58,23 EUR
Dokumentų įteikimas (už vieną pranešimą)	6,99 EUR

Profesionalių teisininkų užmokestis, kurį reikia sumokėti bylos pabaigoje, gali siekti nuo minimalios 46,49 EUR sumos iki maksimalios 698,81 EUR sumos. Kitos byloje galimos išlaidos yra šios: 46,59 EUR už kiekvieną pateiktą smulkų prašymą; 9,32 EUR už kiekvieną šaukimą; 23,29 EUR už kiekvieną patvirtinamąjį dokumentą, 4,66 EUR už dokumentų kopijas ir 186,35 EUR už rašytinius paaiškinimus.

Konstitucinės bylos etapas, kai šalis turi sumokėti nustatytąsias išlaidas

Išlaidos patiriamos iškeliant bylą.

Teisinių atstovų pateiktina išankstinė informacija

Šalių teisės ir pareigos

Advokatai savo santykiuose su klientais privalo vadovautis **Teisingumo vykdymo komisijos** parengtu **etikos kodeksu**. Kodekse numatytos įvairios advokatų pareigos klientams. Tačiau pirmiau aprašytų pareigų kodekse nenumatyta.

Išlaidos, kurias turi padengti bylą laimėjusi šalis

Paprastai bylą laimėjusioji šalis atgauna visas teismo išlaidas, jei tik sprendimu išlaidos priteisiamos iš pralaimėjusiosios šalies.

Išlaidos, kurias turi padengti bylą pralaimėjusi šalis

Pralaimėjusioji šalis turi padengti bylos ir laimėjusiosios šalies išlaidas.

Išlaidų šaltiniai

Kur rasti informacijos apie išlaidų šaltinius Maltoje?

Įvairios teismo proceso išlaidos ir mokesčiai nustatomi pagal CPOK A–L tarifus (Maltos įstatymų rinkinio 12 skyrius). Su jais galite susipažinti [Teisingumo, kultūros ir savivaldos ministerijos interneto svetainėje](#).

Kokiomis kalbomis galiu gauti informacijos apie išlaidų šaltinius Maltoje?

Visi įstatymai rengiami **maltiečių** ir **anglų** kalbomis, nes abi šios kalbos yra oficialiosios Maltos kalbos.

Kur rasti informacijos apie tarpininkavimą?

Informacijos apie tarpininkavimą galima rasti [Maltos arbitražo centro](#) interneto svetainėje.

Kur rasti papildomos informacijos apie išlaidas?

Interneto svetainė, kurioje pateikiama informacija apie išlaidas

[Teisingumo, kultūros ir savivaldos ministerijos](#) svetainės [Teisinių paslaugų skyriuje](#) pateikiama:

visi šalies pagrindiniai ir įstatymų įgyvendinamieji **teisės aktai**;

skelbiami teisiniai dokumentai, įskaitant aktus, teisės aktų projektus, teisinius pranešimus ir lokaliuosius teisės aktus.

Kur rasti informacijos apie vidutinę įvairių procedūrų trukmę?

Nėra konkrečios informacijos apie įvairių procedūrų trukmę. Tačiau [teismų](#) interneto svetainėje, be kitų duomenų, galite rasti informacijos ir statistikos apie tai, kiek kas mėnesį teismuose iškeliami, išnagrinėjami ir išsprendžiami bylos.

Šioje svetainėje kas dvejus metus skelbiama **trukmės analizė**, kuria parodoma kiekvieno teisėjo ir taikos teisėjo civilinių bylų teisme nagrinėjamos bylos trukmė.

Kur rasti informacijos apie vidutinės bendras konkretaus proceso išlaidas?

Žr. pirmiau.

Pridėtinės vertės mokestis

Kaip ši informacija teikiama?

Visos kanceliarijos išlaidos neapmokestinamos PVM. Tačiau tarifuose nurodytas ir ekspertams, atitinkamiems šalių advokatams ir kitiems teismo paskirtiems specialistams mokamas užmokestis apmokestinamas 18 proc. PVM.

Teisinė pagalba

Civilinės teisenos srityje taikytina pajamų riba

Nors tam tikrų procesų atveju taikomos išimties, paprastai asmuo turi teisę gauti teisinę pagalbą, jei:

jis neturi jokio turto, kurio grynoji vertė yra lygi 6 988,22 EUR arba didesnė, neįskaitant kasdienių namų ūkio reikmenų, laikomų pagrįstais ir būtinais prašančiajam pagalbos ir jo šeimai;

jo metinės pajamos yra ne didesnės nei nustatytas 18 m. ir vyresnių asmenų šalies minimalus darbo užmokestis.

Taikytinos kaltinamųjų pajamų ribos baudžiamosios teisės srityje

Įstatyme konkreči riba nenustatyta. Vis dėlto teisinė pagalba kaltinamajam baudžiamajame byloje teikiama, jei kaltinamasis negali pasisamdyti advokato arba prašo teisinės pagalbos.

Taikytinos nukentėjusiųjų pajamų ribos baudžiamosios teisės srityje

Įstatyme konkreči riba nenustatyta. Vis dėlto Teisingumo skyrius (neatsižvelgdamas į tai, ar nukentėjusysis turi privatų advokatą) pagal įstatymą privalo teikti visą būtiną paramą ir pagalbą visoms nusikaltimų aukoms, o galutinis tikslas yra tinkamas žalos atlyginimas.

Kitos teisinės pagalbos teikimo nukentėjusiesiems sąlygos

Daugiau nenustatyta jokių teisinės pagalbos teikimo nukentėjusiesiems nuo nusikaltimų sąlygų. Tačiau tikimasi, kad galimai nukentėjusieji pateiks visą prašomą ir turimą informaciją ir visapusiškai bendradarbiaus su **Teisingumo skyriumi ir Generaline prokuratūra**.

Kitos teisinės pagalbos teikimo atsakovams sąlygos

Daugiau nenustatyta jokių teisinės pagalbos teikimo atsakovams ar kaltinamiesiems sąlygų. Tačiau pagal įstatymą **teisinę pagalbą teikiančiam advokatui** suteikiama teisė atsisakyti teikti pagalbą dėl bet kurios priežasties, kuri, teismo nuomone, akivaizdžiai (*prima facie*) pateisina atsisakymą teikti pagalbą. Vis dėlto net ir tokiu atveju pagal įstatymą reikalaujama, kad teismas užtikrintų kaltinamojo atstovavimą ir pats paskirtų jam advokatą.

Nemokamas teismo procesas

Visi teismo procesai nemokami, kai šaliai skiriama teisinė pagalba.

Kada bylą pralaimėjusi šalis turi padengti bylą laimėjusios šalies išlaidas?

Tik teismas savo nuožiūra gali nuspręsti, kaip paskirstyti ir priteisti išlaidas byloje. Nėra jokių praktinių taisyklių.

Ekspertų užmokestis

Ekspertų užmokestis reglamentuojamas pagal CPOK G ir K tarifus (Maltos įstatymų rinkinio 12 skyrius).

Vertėjų raštu ir žodžiu užmokestis

Pagal **Maltos įstatymų** rinkinio 12 skyriaus B tarifą už kiekvieną vertimą, kurio reikalaujama pagal įstatymą arba kurio reikalauja teismas: registracijos mokestis yra 34,94 EUR.

Vertėjui žodžiu mokama nuo 11,65 iki 58,23 EUR už valandą kanclerio nuožiūra.

Vertėjui raštu mokama nuo 11,65 iki 58,23 EUR už dokumentą (įkainiai taip pat nustatomi kanclerio nuožiūra).

Susijusios nuorodos

- [Teisingumo, kultūros ir savivaldos ministerija](#)
- [Maltos arbitražo centras](#)
- [Teisinių paslaugų skyrius](#)
- [Teismai](#)

Susiję priedai

Maltos išlaidų skaidrumo tyrimo ataskaita(742 Kb)

Paskutinis naujinimas: 11/06/2019

Šio puslapio turinį nacionaline kalba tvarko atitinkamos valstybės narės. Vertimus atliko Europos Komisijos tarnyba. Į kompetentingos nacionalinės institucijos originale įvestus pakeitimus vertimuose gali būti neatsižvelgta. Europos Komisija neprisima jokios atsakomybės ar teisinių įsipareigojimų už šiame dokumente pateiktą ar nurodomą informaciją ar duomenis. Daugiau informacijos apie už šį puslapį atsakingos valstybės narės autorių teisių taisykles rasite puslapyje „Teisinė informacija“.

Puslapį jūsų pasirinkta kalba šiuo metu rengia mūsų vertėjai.

Jis jau išverstas į šias kalbas.

Teismo proceso išlaidos - Nyderlandai

Šiame puslapyje pateikiama informacija apie teismo proceso išlaidas Nyderlanduose.

Teisinių užmokesčio reglamentavimo sistema

Teisinių užmokesčių Nyderlanduose nėra reglamentuojamas, išskyrus subsidijuojamą teisinę pagalbą teikiančių teisinių užmokesčių.

Nustatytosios išlaidos

Nustatytosios šalių išlaidos civilinėse bylose

Civilinių bylų išlaidų įstatyme (WTBZ) (*Wet tarieven in burgerlijke zaken*) nustatyta, kad civilinės bylos šalys privalo mokėti registravimo mokesčių.

Nustatytosios šalių išlaidos baudžiamosiose bylose

Pagal Nyderlandų baudžiamąją teisę nėra jokių nustatytųjų šalių išlaidų baudžiamosiose bylose.

Nustatytosios šalių išlaidos konstitucinėse bylose

Nyderlandų teisės sistemoje nėra numatytas konstitucinių bylų nagrinėjimas teisme.

Civilinės bylos etapas, kai šalims reikia padengti nustatytąsias išlaidas

Civilinėse bylose nustatytąjį mokesčių turi sumokėti kiekvienas ieškovas, kai tik pirmą kartą paskelbiama, jog byla bus nagrinėjama teisme, ir kiekvienas atsakovas, kuris dalyvauja teismo posėdyje. Kiekvienas teismas ima nustatytąjį mokesčių už ieškinio pateikimą, išskyrus nurodytus 14 straipsnio 3 dalyje, ir gynybos pareiškimą. Jei šis mokesčių nesumokamas ar sumokamas pavėluotai, tai nesukelia pasekmių pagrindiniame teismo procese.

Baudžiamosios bylos etapas, kai šalims reikia padengti nustatytąsias išlaidas

Taikoma ta pati tvarka kaip ir civilinėse bylose.

Teisinių atstovų pateiktina išankstinė informacija

Šalių teisės ir pareigos

Nėra jokių įstatymais nustatytų pareigų šioje srityje. Tačiau jos gali kilti iš **1992 m. priimto Advokatų elgesio kodekso** (daugiau informacijos rasite [Nyderlandų advokatų asociacijos](#) interneto svetainėje) ir **ES advokatų elgesio kodekso**. Pavyzdžiui, **Advokatų elgesio kodekso** 26 taisyklėje numatyta, kad advokatas, priėmęs kliento pavedimą, su juo aptaria tokio pavedimo finansines pasekmes ir nurodo savo sąskaitos pateikimo sąlygas ir periodiškumą. ES Advokatų elgesio kodekso 3 straipsnio 7 dalies 1 punkte taip pat nurodyta, kad advokatas visuomet privalo stengtis, kad kliento ginčas būtų išspręstas ekonomiškai naudingiausiu būdu ir atitinkamuose etapuose turėtų informuoti klientą apie ginčo suregulavimo galimybę ir (arba) alternatyvų ginčo sprendimo būdą.

Išlaidos, kurias turi padengti bylą laimėjusi šalis

Civilinėse bylose laimėjusioji šalis gali patirti šias išlaidas:

- teisinės pagalbos (pavyzdžiui, advokato užmokesčiai),
- liudytojų ar ekspertų atlygis ar kompensacija,
- kelionės ir apgyvendinimo išlaidos,
- kitos teisinės ir neteisinės išlaidos.

Išlaidos, kurias turi padengti bylą pralaimėjusi šalis

Bylą pralaimėjusi šalis gali patirti tokias pačias išlaidas, kaip ir laimėjusioji šalis, tačiau teisėjas gali priteisti jai padengti laimėjusios šalies išlaidas.

Teisiniai išlaidų šaltiniai

Kur rasti informacijos apie teisinius išlaidų šaltinius Nyderlanduose?

WTBZ ir kituose Nyderlandų įstatymuose, kuriuos galima rasti, *inter alia*, [Nyderlandų Vyriausybės](#) interneto svetainėje.

Kokiomis kalbomis pateikiama informacija apie teisinius išlaidų šaltinius Nyderlanduose?

Informacija apie teisinius išlaidų šaltinius Nyderlanduose pateikiama tik olandų kalba.

Kur rasti informacijos apie tarpininkavimą?

Informacijos galite rasti [Nyderlandų tarpininkavimo institute \(NTI\)](#), taip pat [Nyderlandų teismų tarybos ir Nyderlandų Aukščiausiojo Teismo interneto svetainėje apie teismo paskirtą tarpininkavimą](#).

Kur rasti papildomos informacijos apie išlaidas?

Interneto svetainė, kurioje pateikta informacija apie išlaidas

Atskirame Nyderlandų teismų tarybos ir Nyderlandų Aukščiausiojo Teismo interneto svetainės tinklalapyje (*Kosten van een procedure – Teismo proceso išlaidos*) galite rasti [daugiau informacijos apie teismo proceso išlaidas](#).

Kur rasti informacijos apie vidutinę įvairių procedūrų trukmę?

Teismų tarybos (*Raad voor de rechtspraak*) metinėje ataskaitoje pateikiami duomenys apie bylų nagrinėjimo trukmę. Ataskaitą galima rasti Nyderlandų teismų sistemos [internetu svetainėje](#).

Pridėtinės vertės mokesčiai

Kaip pateikiama ši informacija?

Skelbiant informaciją apie išlaidas, mokesčiai nurodomi be PVM (jei jis taikomas).

Kokie tarifai taikomi?

Bendrasis prekėms ir paslaugoms taikomas PVM tarifas yra 21 %.

Teisinė pagalba

Taikytinos pajamų ribos civilinės teisės srityje

Žr. **Teisinės pagalbos įstatymo** (WRB) (*Wet op de rechtsbijstand*) 12 straipsnio 1 dalį siejant su 34 straipsniu.

Taikytinos atsakovų pajamų ribos baudžiamosios teisės srityje

Teisinė pagalba yra nemokama, jeigu teisinį atstovą paskiria teismas (žr. WRB 43 straipsnį). Kitais atvejais **Teisinės pagalbos taryba** gali skirti teisinę pagalbą asmenims, turintiems teisę ją gauti pagal Baudžiamąjį kodeksą arba Baudžiamojo proceso kodeksą (žr. WRB 44 straipsnio 1 dalį). Pagal WRB 35 straipsnį bylos šalis privalo sumokėti įmoką, proporcingą savo pajamoms, tais atvejais, kai teisinė pagalba teikiama paskyrimo pagrindu.

Taikytinos nukentėjusiųjų pajamų ribos baudžiamosios teisės srityje

WRB 44 straipsnio 5 dalyje nustatyta, kad teisinė pagalba asmenims, nukentėjusiems nuo lytinių ar smurtinių nusikaltimų, teikiama nemokamai, nepaisant nukentėjusiojo finansinio pajėgumo, jeigu yra iškelta byla ir jeigu nukentėjusysis turi teisę gauti kompensaciją pagal **Kompensacijų už nusikaltimais padarytus sužalojimus fondo įstatymo** 3 straipsnį.

Kitos teisinės pagalbos teikimo atsakovams sąlygos

Teisinė pagalba nėra teikiama:

jeigu prašymas susijęs su baudžiamąja byla,

jeigu pagal įstatymą, kuris buvo pažeistas, gali būti skirta bauda, kuri yra nedidelė, palyginti su atsakovo pajamomis. Žr. WRB 12 straipsnio 2 dalies c punktą. Dekreto, patvirtinančio **Teisinės pagalbos ir jos skyrimo kriterijų dekretą**, 5 straipsnio 1 dalyje nustatyta, kad teisinė pagalba (išskyrus konsultacijų metu) neteikiama baudžiamuosiuose procesuose, kai byla bus nagrinėjama apygardos teismo skyriuje. Minėto straipsnio antroje dalyje numatyta, kad nukrypstant nuo pirmosios dalies teisinė pagalba gali būti skiriama, jeigu tai pagrįsta svarbiais bylos šalies interesais, kai to reikalauja konkrečios bylos aplinkybės arba byla yra teisiškai sudėtinga.

Nemokamas teismo procesas

Atsakovai ir ieškovai neprivalo mokėti jokio nustatyto mokesčio bylose, kurias nagrinės apygardos teismas ar nuomos bylų teismas.

Kada bylą pralaimėjusi šalis turi padengti bylą laimėjusios šalies išlaidas?

Sprendimą, kuri šalis padengia teismo proceso išlaidas, priima teismas pagal **vienodo dydžio normas** (t.y. ne pagal faktiškai patirtas išlaidas).

Ekspertų užmokesčiai

Ekspertų užmokesčio dydžiai nevienodi. Reikiamos informacijos galite rasti [2012 m. rugpjūčio 28 d. Dekrete, kuriuo iš dalies keičiamas 2003 m. Dekretas dėl tarifų baudžiamosiose bylose](#). Šiuo dekretu iš dalies pakeistas 2003 m. Dekretas dėl tarifų baudžiamosiose bylose.

Vertėjų žodžiu ir raštu užmokesčiai

Vertėjų raštu ir žodžių užmokesčiai **nustato Teisingumo ministerija**.

Vertėjų žodžiu užmokesčiai yra 43,89 EUR už valandą. Be to, teismuose žodžiu verčiantiems vertėjams mokamas vienkartinis 20,23 EUR užmokesčiai už kelionės ir sugaištą laiką (nustatytasis užmokesčiai). Kelionės išlaidų kompensacija yra 1,55 EUR už kilometrą.

Vertimo raštu iš prancūzų, vokiečių ir anglų kalbų ir į jas užmokesčiai yra 0,79 EUR už eilutę. Vertimo raštu į kitas kalbas užmokesčiai yra 0,14 EUR už žodį (išversto teksto), o vertimo raštu į Rytų Azijos kalbas užmokesčiai yra 0,28 EUR už spaudos ženklą.

Susijusios nuorodos

[NTI tarpininkavimas](#)

[Rechtspraak.nl](#)

Susiję priedai

[Nyderlandų teismo proceso išlaidų skaidrumo tyrimo ataskaita](#) (702 Kb) [en](#)

Paskutinis naujinimas: 01/03/2013

Šio puslapio turinį nacionaline kalba tvarko atitinkamos valstybės narės. Vertimus atliko Europos Komisijos tarnyba. Į kompetentingos nacionalinės institucijos originale įvestus pakeitimus vertimuose gali būti neatsižvelgta. Europos Komisija neprisiima jokios atsakomybės ar teisinių įsipareigojimų už šiame dokumente pateiktą ar nurodomą informaciją ar duomenis. Daugiau informacijos apie už šį puslapį atsakingos valstybės narės autorių teisių taisyklės rasite puslapyje „Teisinė informacija“.

Dėmesio! Šiame puslapyje originalo kalba ([de](#)) neseniai atlikta pakeitimų.

Puslapį jūsų pasirinkta kalba šiuo metu rengia mūsų vertėjai.

Teismo proceso išlaidos - Austrija

Šiame puslapyje pateikiama informacija apie Austrijoje teismo išlaidas.

Teisininkų užmokesčio reglamentavimo sistema

Advokatai

Austrijos Advokatų kodekse (*Rechtsanwaltsordnung*) iš principo nustatyta, kad dėl advokatams mokamo užmokesčio už suteiktas paslaugas klientas ir advokatas susitaria laisvai.

Užmokesčiai gali būti valandinis arba fiksuoto tarifo. Fiksuotas užmokesčiai nepriklauso nuo darbo pobūdžio ar sugaišto laiko. Jeigu dėl užmokesčio aiškiai nesutarta, daroma prielaida, kad dėl pagrįsto užmokesčio dydžio susitariama pagal Advokatų užmokesčio tarifų įstatyme (*Rechtsanwaltstarifgesetz*) arba Bendrųjų advokatų užmokesčio kriterijų įstatyme (*Allgemeine Honorar-Kriterien für Rechtsanwälte*) nustatytus užmokesčio dydžius.

Civilinio proceso kodekse (*Zivilprozessordnung*, ZPO) ir Advokatų užmokesčio tarifų įstatyme nustatyta, kad civilinėse bylose teismas privalo nustatyti išlaidų dalį, kurią pralaimėjusi šalis privalo atlyginti kitai šaliai. Šie mokesčiai nustatomi pagal ieškinio sumą ir paslaugų teikimo pobūdį ir trukmę. Advokatų užmokesčio tarifų įstatymas taikomas tik tuomet, jei advokatas ir klientas taip susitaria.

Baudžiamosiose bylose iš esmės kiekvienas asmuo (kaltinamasis, privatus kaltintojas, civilinis ieškovas), pasamdęs advokatą jam atstovauti, privalo padengti atitinkamas išlaidas. Taip yra ir tuomet, kai gynybos advokatas buvo paskirtas teismo, nebent būtų tenkinamos teisinės pagalbos teikimo sąlygos. Išlaidos skiriamos priklausomai nuo bylą nagrinėjančio teismo rūšies ir sudėties (pvz., apylinkės teismas, apygardos teismas, kuriame sprendžia vienas teisėjas, teismas, kuriame sprendžia neprofesionalūs teisėjai ar prisiekusiųjų teismas).

Antstoliai

Užmokesčiai, kurį gauna teismo antstoliai (*Gerichtsvollzieher*) už savo veiklą, nustatytas Vykdymo mokesčių įstatyme (*Vollzugsgebührengesetz*). Pagrindiniai mokesčiai – tai vykdymo mokesčiai (*Vollzugsgebühr*), kurį ieškovas (kreditorius) turi sumokėti pateikdamas prašymą pripažinti teismo sprendimą vykdytinu ir fiksuotas mokesčiai (*Pauschalgebühr*), nustatytas Žyminių mokesčių įstatymu (*Gerichtsgebührengesetz*, GGG).

Vykdymo mokesčiai, mokėtinas pagal [Vykdymo mokesčių įstatymo 2 straipsnį](#), yra vienas iš teismo sprendimo vykdymo proceso mokesčių. Nustatydamas mokesčius teismas gali nurodyti skolininkui padengti kreditoriaus išlaidas, jei šis to paprašo.

Antstolis taip pat turi teisę gauti užmokesčių už šių mokesčių registravimą. Jie gali būti išskaitomi iš priteistos sumos ([Vykdymo mokesčių įstatymo 11 straipsnis](#)).

Nustatytosios išlaidos

Nustatytosios išlaidos civilinėse bylose

Nustatytosios šalių išlaidos civilinėse bylose

Už naudojimąsi teismo paslaugomis mokėtini žyminiai mokesčiai – tai, fiksuoti mokesčiai (*Pauschalgebühr* arba *Festgebühr*) arba vertinimu remiantis paskaičiuota procentinė dalis, (*Hundertsatzgebühr* arba *Tausendsatzgebühr*). Jų dydis priklauso nuo bylos pobūdžio ir ieškinio sumos.

Civilinės bylos etapas, kai šalys privalo sumokėti nustatytąsias išlaidas

Pirmąją instanciją nagrinėjant civilinėse bylose fiksuoti mokesčiai mokami pareiškiant ieškinį. Mokestis mokėtinas tik vieną kartą, net jei ieškinyje daugiau kaip vienas reikalavimas, ar jis susijęs su daugiau kaip vienu asmeniu. Jis apima visą pirmosios instancijos procesą. Jeigu proceso metu reikalavimų suma padidėja, gali būti priskaičiuojami papildomas mokestis. Jis mokamas pareiškiant papildomus reikalavimus.

Jei reikalavimo suma padidinama per teismo posėdį, mokestis dėl ieškinio sumos padidėjimo užfiksuojamas posėdžio protokole. Jei civilinė byla nagrinėjama antrąją arba trečiąją instanciją, mokestis mokamas pateikiant atitinkamą skundą (Žyminių mokesčių įstatymo (GGG) 2 straipsnio 1 dalis). Nukrypstant nuo šios nuostatos, neginčo teiseną nagrinėjant bylose kartais reikia mokėti sprendimo mokestį (*Entscheidungsgebühr*), o ne ieškinio mokestį (*Klagegebühr*).

Nustatytosios išlaidos baudžiamosiose bylose

Nustatytosios šalių išlaidos baudžiamosiose bylose

Žyminių mokesčių įstatymo 13 straipsnyje nustatytas mokestis mokamas tik privataus kaltinimo bylose.

Baudžiamosios bylos etapas, kai šalys privalo sumokėti nustatytąsias išlaidas

Nustatytosios išlaidos mokamos proceso pradžioje.

Nustatytosios išlaidos konstitucinėse bylose

Nustatytosios šalių išlaidos konstitucinėse bylose

Konstitucinio teismo įstatymo (*Verfassungsgerichtshofgesetz*, VfGG) 17a straipsnyje nustatyta, kad mokestis yra 220 EUR.

Konstitucinės bylos etapas, kai šalys turi sumokėti nustatytąsias išlaidas

Nustatytosios išlaidos mokamos proceso pradžioje.

Teisinių atstovų pateiktina išankstinė informacija

Šalių teisės ir pareigos

Iš esmės advokatas privalo informuoti savo klientą apie tai, kaip bus apskaičiuojamas užmokestis ir kokias išlaidas gali patirti klientas. Rekomendacijų dėl advokato vykdomos profesinės veiklos ir advokatų pareigų laikymosi priežiūros (*Richtlinien für die Ausübung des Rechtsanwaltsberufs und für die Überwachung der Pflichten des Rechtsanwalts*, RL-BA) 50 straipsnio 2 dalyje advokatui rekomenduojama, kad, gavęs informaciją apie naują bylą jis praneštų klientui apie tai, kaip bus apskaičiuojami mokesčiai ir apie advokato teisę gauti tarpinį mokėjimą.

Išskyrus atvejus, kai buvo susitarta dėl fiksuoto užmokesčio, klientas turi teisę pagrįstais laiko tarpais prašyti pateikti tarpinį sąskaitos išrašą arba išrašą apie suteiktas paslaugas ar sugaištą laiką (jei buvo susitarta dėl valandinio atlygio).

Todėl mokesčių mokėjimo pradžia ir dažnumas turėtų būti nustatyti iškart pasamdžius advokatą.

Teisinių duomenų bazės, kuriose informuojama apie išlaidų šaltinius

Kur rasti informacijos apie išlaidų šaltinius Austrijoje?

Teisės aktų normos dėl išlaidų paskirstymo ginčo teiseną nagrinėjant civilinėse bylose (įskaitant komercines bylas) galima rasti Civilinio proceso kodekso (*Zivilprozessordnung*, ZPO) 40–55 straipsniuose. Jeigu šeimos bylose, ypač santuokos nutraukimo šalių sutikimu, kyla ginčų dėl vaiko globos, matymosi su vaiku ar išlaikymo, jie sprendžiami neginčo teiseną. Neginčo teiseną nagrinėjant bylose taikomos kitokios išlaidų paskirstymo taisyklės. Bendros nuostatos išdėstytos įstatyme dėl proceso neginčo teiseną (*Außerstreitgesetz*, AußStrG) 78 straipsnyje. Šių bendrų nuostatų išimtys, be kita ko, taikomos bylose, susijusiose su globos ir matymosi su vaiku teisių ginčiais, ir bylose, susijusiose su ieškiniais dėl nepilnamečių išlaikymo. Išlaidos baudžiamajame procese reglamentuojamos Baudžiamosio proceso kodekso (*Strafprozessordnung*, StPO) 380–395 straipsniuose.

Sužinoti apie mokesčius, kuriuos turi teisę imti advokatai, galima iš informacinio leidinio [Austrijos advokatūros \(Österreichischer Rechtsanwaltskammertag\)](#) svetainėje. Bendrąją informaciją taip pat galima rasti svetainėje [PAGALBA. Paslaugos piliečiams](#), spustelėjus nuorodą *Leben in Österreich >, Zivilrecht > Zivilverfahren* (Apsigyvenimas Austrijoje > Civilinė teisė > Civilinis procesas).

Nemokama bendro pobūdžio informacija apie žyminius mokesčius skelbiama svetainėje [PAGALBA. Paslaugos piliečiams](#). Įstatymų tekstus (Žyminių mokesčių įstatymą ir nuostatas dėl mokesčių dydžio) galima nemokamai rasti Austrijos federalinės kanceliarijos [Teisinės informacijos sistemos \(Rechtsinformationssystem des Bundes, RIS\)](#) svetainėje.

Kokiomis kalbomis galima gauti informaciją apie išlaidų šaltinius Austrijoje?

Vokiečių k.

Kur rasti informacijos apie taiknamąjį tarpininkavimą?

Taikinimo tarpininkų sąrašą (kurį tvarko Teisingumo ministerija) galima rasti [specialioje svetainėje](#).

Informacijos apie kaltinamojo ir nukentėjusiojo tarpininkavimą siekiant atkuriamojo teisingumo baudžiamosiose bylose galima rasti [NEUSTART](#) svetainėje (taip pat anglų k.).

Kur rasti papildomos informacijos apie išlaidas?

bendra informacija apie teises išlaidas

Bendro pobūdžio informaciją apie Austrijos teisinę sistemą ir paslaugas, įskaitant informaciją apie išlaidas ir teisingumo ministrą, galima rasti [Austrijos teisingumo](#) svetainėje, taip pat svetainėje [HELP](#) – čia pateikiama bendra ir lengvai suprantama informacija.

[Austrijos teisinės informacijos sistemoje](#) skelbiami šių įstatymų tekstai:

Žyminių mokesčių įstatymas (*Gerichtsgebührengesetz*, GGG);

Teisės gauti užmokestį įstatymas (*Gebührenanspruchsgesetz*, GebAG);

Advokatų kodeksas (*Rechtsanwaltsordnung*, RAO);

Advokatų užmokesčio tarifų įstatymas (*Rechtsanwaltstarifgesetz*, RATG).

Bendrųjų advokatų užmokesčio kriterijų įstatymą (*Allgemeine Honorar-Kriterien für Rechtsanwälte*, AHK) galima rasti [Austrijos advokatūros](#) svetainėje.

Kur rasti informacijos apie vidutinę įvairių procedūrų trukmę?

Norėdami gauti šio pobūdžio informaciją, kreipkitės tiesiogiai į Austrijos teisingumo ministeriją.

Kur rasti informacijos apie vidutinę bendras konkretaus proceso išlaidas?

Žyminiai mokesčiai, mokami už kiekvienos rūšies bylą, nustatyti iš anksto (Žyminių mokesčių įstatymu) ir gali keistis, jeigu ieškinio suma padidėja arba sumažėja.

Išlaidas, kurias pralaimėjusioji šalis turi sumokėti laimėjusiai šaliai civilinėje byloje (advokatų užmokestis, ekspertų užmokestis, vertimo išlaidos), nustato teismas, remdamasis Advokatų užmokesčio tarifų įstatymu (advokatų užmokestis) ir Teisės gauti užmokestį įstatymu (ekspertų ir vertėjų užmokestis). Šios išlaidos iš esmės priklauso nuo patirtų išlaidų dydžio ir sugaišto laiko. Dėl to negalima iš anksto nustatyti konkretaus jų dydžio.

Iš esmės kliento mokamas užmokestis advokatui gali būti laisvai nustatomas jų susitarimu.

Pridėtinės vertės mokestis

Kur rasti informacijos apie PVM? Kokie tarifai taikomi?

Advokatų paslaugoms taikomas pridėtinės vertės mokestis. Austrijoje jis yra 20 proc. Panašiai kaip ir kitos išlaidos, jis turi būti sumokėtas advokatui atskirai – tai yra aiškiai nurodyta Advokatų užmokesčio tarifų įstatymo 16 straipsnyje ir Bendrųjų užmokesčio kriterijų įstatymo 17 straipsnyje. Šiuos įstatymuose nurodomi tarifai be pridėtinės vertės mokesčio.

Teisinė pagalba

Civilinės teisenos srityje taikytina pajamų riba

Teisė gauti teisinę pagalbą nepriklauso nuo teisės aktuose nustatyto pajamų dydžio. Civiliniame procese (ir komercinėse bylose) teisinė pagalba reglamentuojama Austrijos civilinio proceso kodekso. Civilinio proceso kodekso nuostatos *mutatis mutandis* taikomos neginčio teisei nagrinėjamos bylose. Sprendimus dėl teisinės pagalbos suteikimo priima pirmąja instancija bylas nagrinėjantis teismas.

Teisinę pagalbą privaloma suteikti šalims, kuri dėl savo pajamų, finansinės padėties ir išlaikymo pareigų negalėtų padengti teismo proceso išlaidų nepereikvodama lėšų, reikalingų tinkamai pragyventi. Be to, tokiu atveju byla negali būti aiškiai nepagrįsta arba akivaizdžiai pralaimėsima. Teismas nusprendžia, kokios toliau nurodytos lengvatos turi būti suteikiamos kiekvienu konkrečiu atveju.

Austrijoje teisinė pagalba gali būti teikiama šiais būdais:

laikini atleidžiant nuo žyminių mokesčių, liudytojų, ekspertų ir vertėjų raštu arba žodžiu užmokesčio, bet kokių būtinų viešų pranešimų paskelbimo išlaidų, patikėtinio išlaidų ir teismo paskirto atstovo ar advokato mokesčių; paskiriant advokatą.

Nuo proceso pabaigos praėjus trejiems metams teisinę pagalbą gavusių šalių gali būti paprašyta grąžinti gautą sumą, jei jų finansinė padėtis yra pagerėjusi, ir dėl šių išlaidų nebūtų pereinamos lėšos, reikalingos tinkamai pragyventi.

Baudžiamosios teisenos srityje kaltinamiesiems ir nukentėjusiesiems taikytina pajamų riba

Nustatant, ar kaltinamasis arba nukentėjusysis turi teisę gauti teisinę pagalbą, netaikoma jokia nekintamo dydžio pajamų riba. Vertinimo kriterijai – išlaikymo įsipareigojimai, viršijantys minimalų gyvenimo lygį ir mažesni už atitinkamą išlaikymo įsipareigojimų lygį.

Minimalus gyvenimo lygis reguliariai įvertinamas iš naujo ir paskelbiamas [Austrijos teisingumo](#) svetainėje.

Teisinės pagalbos nukentėjusiesiems teikimo sąlygos

civilinis ieškovas, kuris neturi teisės gauti teisinės pagalbos (*Prozessbegleitung*) pagal Austrijos civilinio proceso kodekso 66 straipsnio 2 dalį, gali gauti teisinę pagalbą (*Verfahrenshilfe*), jeigu:

jis negali sumokėti teisiniui atstovui nepereikvodamas tinkamam pragyvenimui reikalingų lėšų (apie tai žr. pirmiau) ir advokato atstovavimas atitinka teisingumo vykdymo interesus, ypač tinkamo reikalavimų įgyvendinimo, siekiant išvengti papildomo bylinėjimosi.

Teisinės pagalbos kaltinamiesiems teikimo sąlygos

Be finansinių teisinės pagalbos teikimo sąlygų, atsižvelgiama ir į teisingumo vykdymo interesus, ypač į teisę į tinkamą gynybą.

Teisingumo vykdymo tikslais gynybos advokato paskyrimas svarstomas tokiais atvejais:

jeigu taikytinos būtinosios ginties (*notwendige Verteidigung*) nuostatos pagal Baudžiamojo proceso kodekso 61 straipsnio 1 dalį (žr. toliau);

jeigu kaltinamasis yra aklas, kurčias, nebylys ar turi kitokią negalią arba prastai moka teisme vartojamą kalbą;

apeliaciniame procese;

jeigu byla susijusi su sudėtingomis faktinėmis ir teisinėmis aplinkybėmis.

Būtinosios ginties atvejais kaltinamajam privalo atstovauti gynybos advokatas. Baudžiamojo proceso kodekso 61 straipsnio 1 dalyje pateikiamas baigtinis sąrašas situacijų, kai gynėjas privalomas:

kai (ir kol) kaltinamajam taikomas kardomasis kalinimas;

kai procesas susijęs su psichiškai negalių pažeidėjų hospitalizavimu sveikatos priežiūros įstaigoje;

kai byla yra susijusi su pažeidėjų, priklausomų nuo alkoholio arba narkotikų, hospitalizavimu reabilitacijos įstaigoje arba pavojingų recidyvistų institucijoje;

bylose, kurias nagrinėja prisiėkusių arba teisinio išsilavinimo neturinčių teisėjų teismas;

bylose, kurias nagrinėja vienas teisėjas, jeigu bausmė gali viršyti trejus metus laisvės atėmimo, išskyrus bylas dėl įsilaužimo pagal baudžiamojo kodekso 129 straipsnio 1–3 dalis ir dėl tokiu būdu įsigytų daiktų slėpimo pagal Baudžiamojo kodekso 164 straipsnio 4 dalį;

apeliacinėse bylose dėl prisiėkusiųjų arba teisinio išsilavinimo neturinčių teisėjų teismo priimto sprendimo;

pateikiant prašymą atnaujinti bylos nagrinėjimą ir visada, kai tokio prašymo pagrindu rengiamas viešas teismo posėdis.

Nemokamas teismo procesas

Siekiant užtikrinti nukentėjusiojo teisių baudžiamajame procese apsaugą, nukentėjusieji nuo smurtinių nusikaltimų, sunkių grasinimų arba seksualinių nusikaltimų, taip pat sutuoktinis, sugyventinis, tiesiosios linijos giminaitis, asmens brolis arba sesuo, kurių mirtį galėjo sukelti nusikaltimas, baudžiamosiose bylose turi teisę gauti nemokamą psichologinę socialinę pagalbą (*psychosoziale Prozessbegleitung*) arba teisminę pagalbą (*juristische Prozessbegleitung*). Psichologinė socialinė pagalba apima nukentėjusiojo parengimą teismo procesui ir jo emociniam krūviui. Psichologinę socialinę arba teisminę pagalbą suteikia nukentėjusiųjų paramos organizacijos, kurias paskyrė ir su kuriomis sutartis sudarė Teisingumo ministerija pagal Baudžiamojo proceso kodekso 66 straipsnio 2 dalį.

Neginčio teisei nagrinėjamos bylose, taip pat bylose dėl vaiko globos ir matymosi su juo mokesčių už patikėtinio (*Sachverwalter*) skyrimą nėra. Mokesčiai netaikomi ir procesui, vykdomam pagal Hospitalizavimo uždaroje sveikatos priežiūros įstaigoje įstatymą (*Unterbringungsgesetz*) ir Nuolatinės globos namų įstatymą (*Heimaufenthaltsgesetz*). Jeigu šalies uždarbis ir pajamos mažos, teisinė pagalba gali būti suteikta laikinai atleidžiant ją nuo mokesčių. Suteiktos lengvatos dydis priklauso nuo ieškinio reikalavimų, ir teismas jį nustato savo nuožiūra.

Kada byla pralaimėjusi šalis turi padengti bylą laimėjusios šalies išlaidas?

Ginčo procesas

Civilinio proceso (įskaitant komercinių bylų procesą) išlaidų klausimai reglamentuojami Austrijos civilinio proceso kodekse (ZPO). Jame nustatyta, kad iš pradžių kiekviena šalis privalo sumokėti patirtas išlaidas proporcingai jų dalyvavimui procese. Išsprendęs bylą teismas priima nutartį dėl bylinėjimosi išlaidų.

Taikomas principas, kad laimėjusios šalies išlaidos yra padengiamos. Šalis, kuri pralaimi ginčą visais atžvilgiais, privalo atlyginti kitai šaliai visas išlaidas, kurių reikėjo tinkamam procesui ir gynybai užtikrinti. Jeigu šalis laimi ar pralaimi iš dalies, išlaidos turi būti įskaitomos arba proporcingai padalijamos.

Nuo principo, kad laimėjusios šalies išlaidos yra padengiamos, kartais gali būti nukrypstama teisingumo pagrindu:

šaliai pralaimėjus neesminiu klausimu, jeigu dėl atmetos ieškinio dalies nekilo konkrečių išlaidų;

jeigu ieškinio dydį nustato ekspertai arba teismas ir tarpusavio priešpriešinių reikalavimų įskaitymo atveju;

jeigu atsakovo elgesys nesuteikė pagrindo pareikšti ieškinį ir pirmai progai pasitaikius jis pripažino ieškinį; ir

jeigu dėl vienos iš šalių teismo proceso pagrindas automatiškai atšaukiamas arba paskelbiamas negaliojančiu, šios šalies gali būti prašoma sumokėti visas išlaidas.

Neginčio procesas

Šeimos teisės bylos (išlaikymas, matymosi su vaiku teisės ir globos bylos bei santuokos nutraukimas abiejų sutuoktinių sutikimu) nagrinėjamos neginčo teiseną. Bendrą neginčo proceso išlaidų taisyklę galima rasti Bylų nagrinėjimo neginčo teiseną įstatymo (*Außerstreitgesetz*, AußerStrG) 78 straipsnyje. Tačiau įvairioms bylų rūšims taikoma daug įvairių išimčių. Šiais atvejais taip pat taikomas laimėjusios šalies išlaidų padengimo principas, tačiau teisingumo sumetimais išlaidos gali būti paskirstomos ir kitaip. Pagrindų taikyti tokias išimtis yra kur kas daugiau nei pagal Civilinio proceso kodeksą. Jeigu nereikalaujama jokios kompensacijos, smulkios išlaidos (pvz., ekspertų užmokestis) turi būti sumokėtos proporcingai nagrinėjamos bylos dalims, o jeigu šių išlaidų negalima nustatyti, jos turi būti padalijamos šalims po lygiai.

Informacija apie įvairių rūšių bylas (išlaikymo, matymosi su vaiku teisės ir globos bei santuokos nutraukimo):

santuokos nutraukimo bylos yra dviejų rūšių, t. y. dėl santuokos nutraukimo vieno sutuoktinio prašymu (ginčo teiseną) ir dėl santuokos nutraukimo abiejų sutuoktinių bendru sutikimu (neginčo teiseną).

Ginčo teiseną nagrinėjamiems santuokos nutraukimo byloms taikomos specialios Civilinio proceso kodekso nuostatos. Jeigu nenustatoma nė vienos iš šalių kaltė, išlaidos privalo būti paskirstomos abiem sutuoktiniams. Jeigu santuokos nutraukimo priežastis yra iširęs bendras namų ūkis ir jeigu teismo sprendime dėl santuokos nutraukimo nustatyta, kas už jį atsakingas, kaltas sutuoktinis privalo sumokėti kito sutuoktinio išlaidas.

Santuokos nutraukimas abiejų sutuoktinių bendru sutikimu nagrinėjamas ne ginčo teiseną. Šiuo atveju sutuoktiniai pateikia teismui du vienodus prašymus. neginčo teiseną nagrinėjamosiose bylose išlaidos nepriteisiamos. Smulkias išlaidas šalys turi atlyginti lygiomis dalimis.

Globos ir matymosi su vaiku teisių nustatymo bylos taip pat nagrinėjamos neginčo teiseną. Remiantis išimtinę sąlyga (AußerStrG 107 straipsnio 3 dalis), globos ir matymosi su vaiku teisių nustatymo bylose išlaidos nepriteisiamos.

Dar vienoje išimtinėje sąlygoje (AußerStrG 101 straipsnio 2 dalis) nustatyta, kad išlaidos nepriteisiamos ir bylose dėl nepilnamečių išlaikymo, kurios taip pat privalomai nagrinėjamos neginčo teiseną.

Baudžiamasis procesas

Baudžiamajame procese iš esmės kiekvienas asmuo, kuriam atstovauja gynybos advokatas arba kitas atstovas, turi padengti advokato ir savo išlaidas, net jeigu advokatas buvo paskirtas teismo (Baudžiamojo proceso kodekso 393 straipsnio 1 dalis).

Priėmus apkaltinamąjį nuosprendį kaltinamajam taip pat nurodoma padengti baudžiamojo proceso išlaidas (Baudžiamojo proceso kodekso 389 straipsnio 1 dalis). Pagal Baudžiamojo proceso kodekso 381 straipsnio 1 dalį baudžiamajame procese gali kilti tokių išlaidų:

fiksuotas mokestis dėl išsamiau nepatikslinamų proceso išlaidų, įskaitant išlaidas tyrimui ir oficialiems veiksams prokuratūros ar teismų nurodymams įgyvendinti, kurios pagal nurodyto straipsnio 3 dalį gali būti nustatomos neperžengiant šių ribų: 500–10 000 EUR apygardos teismo prisiekusiųjų nagrinėjamosiose bylose, 250–5 000 EUR apygardos teisme teisinio išsilavinimo neturinčių teisėjų nagrinėjamosiose bylose, 1 500–3 000 EUR apygardos teismo, kuriame sprendžia vienas teisėjas, nagrinėjamosiose bylose, 50–1 000 EUR apylinkės teismų nagrinėjamosiose bylose;

eksperto (paprastai ir vertėjo) užmokestis;

išlaidos už valdžios institucijų suteiktą informaciją, pateiktas ataskaitas ar pareikštas nuomones;

kaltinamojo tarptautinio pervežimo išlaidos arba liudytojų kelionės iš užsienio išlaidos;

dėl įšaldymo nurodymo atsiradusios išlaidos, išlaidos už informaciją apie banko sąskaitas, laiškų konfiskavimą, informaciją apie telekomunikacijų duomenis, už slaptą telekomunikacijų klausymąsi;

išlaidos, susijusios su nuosprendžio vykdymu, išskyrus išlaidas, susijusias su įkalnimu;

su procesu susiję mokesčiai už teisinės paslaugas;

gynybos advokato arba kitų atstovų užmokestis;

fiksuotas mokestis už nukentėjusiajam suteiktą psichologinę socialinę ir (arba) teisinę pagalbą – iki 1 000 EUR.

Išskyrus pirmiau 3, 7, 8, 9 punktuose nurodytas išlaidas, šias išlaidas tiesiogiai padengia valstybė. Priimdamas sprendimą dėl fiksuoto mokesčio, nurodyto 381 straipsnio 1 dalies 9 punkte, teismas atsižvelgia į mokėtojo ekonominę padėtį. Mokesčių už vertimo paslaugas gražinti nereikia, jei jos buvo būtinos, kad atsakovas galėtų bendrauti teisme, nes jis prastai mokėjo kalbą ar jam trukdė negalia.

Pagal Baudžiamojo proceso kodekso 391 straipsnio 1 dalį nustatant teismo sprendimo vykdymo išlaidas reikia atsižvelgti į nuteistojo asmens galimybę padengti kasdienio jo ir jo šeimos pragyvenimo išlaidas, taip pat pareigą sumokėti pagal apkaltinamąjį nuosprendį paskirtą kompensaciją. Jeigu išlaidos negali būti atlyginamos dėl prastos asmens finansinės padėties, Teismas gali paskelbti, kad išlaidos negali būti atlygintos. Jeigu teismas mano, kad ateityje išlaidas bus galima atlyginti, tačiau šiuo metu jų negalima atlyginti, atitinkamo asmens ekonominė padėtis turi būti pakartotinai įvertinama po tam tikro laiko. Išlaidų atlyginimui taikytinas senaties terminas yra penkeri metai nuo galutinio nuosprendžio byloje priėmimo. Jeigu teismas nusprendžia, kad apkaltintas asmuo turi padengti bylos nagrinėjimo išlaidas, o vėliau paaiškėja, kad jis jų negali sumokėti, už išlaidų išieškojimą atsakingos valdžios institucijos gali pratęsti mokėjimo terminą, leisti atlikti mokėjimą dalimis arba sumažinti išlaidas.

Jeigu nuteistas asmuo įpareigojamas baudžiamojo teismo nuosprendžiu sumokėti bent dalinę kompensaciją civiliniam ieškovui, jis taip pat turi atlyginti baudžiamosios bylos nagrinėjimo išlaidas, kurias patyrė civilinis ieškovas.

Pagal Baudžiamojo proceso kodekso 393a straipsnį išteisintas asmuo gali prašyti, kad valstybė prisidėtų prie jo gynybos advokato išlaidų apmokėjimo. Tai apima anksčiau sumokėtas būtinas grynąsias išlaidas, taip pat fiksuotą mokestį dėl gynybos advokato išlaidų. Nustatant fiksuoto mokesčio dydį, atsižvelgiama į gynybos trukmę, sudėtingumą ir tai, ar advokato paslaugos buvo privalomos, ar tikslingos. Jis negali peržengti šių ribų: apygardos teismo teisėjų kolegijos nagrinėjamosiose bylose – 5 000 EUR; apygardos teismo prisiekusiųjų nagrinėjamosiose bylose – 2 500 EUR; vieno apygardos teismo teisėjo nagrinėjamosiose bylose – 1 250 EUR ir apylinkės teismo nagrinėjamosiose bylose – 450 EUR.

Kai baudžiamoji byla pradedama privataus prokuroro arba civilinio ieškovo prašymu pagal Baudžiamojo proceso kodekso 72 straipsnį (*Subsidiaranklage*) ir nebuvo priimtas apkaltinamasis nuosprendis, privatus prokuroras arba civilinis ieškovas turi sumokėti visas išlaidas, atsiradusias dėl pateikto ieškinio ar jo palaikymo. Jeigu baudžiamasis procesas baigiasi nutraukiant bylą (*Diversion*) (Baudžiamojo proceso kodekso 198–209 straipsniai), civilinis ieškovas neturi padengti išlaidų.

Ekspertų užmokestis

Ginčo teiseną nagrinėjamosiose civilinėse bylose (taip pat komercinėse bylose) eksperto užmokestis priteisiamas proporcingai, atsižvelgiant į šalies sėkmę byloje (Civilinio proceso kodekso 43 straipsnio 1 dalis).

Ginčo teiseną nagrinėjamoje santuokos nutraukimo byloje, kurioje nepriimamas sprendimas dėl šalių atsakomybės, smulkios išlaidos turi būti atlyginamos abiejų šalių; jeigu viena šalis sumokėjo daugiau nei pusę grynųjų išlaidų, kita šalis privalo atlyginti perviršį. Jeigu nustatoma vieno sutuoktinio kaltė, ta šalis privalo apmokėti kitos šalies eksperto užmokestį.

Bylose dėl santuokos nutraukimo abiejų sutuoktinių bendru sutikimu, globos ir matymosi su vaiku teisių nustatymo bylose bei bylose dėl nepilnamečių vaikų išlaikymo bet kurį iš anksto iš oficialių fondų sumokėtą eksperto užmokestį teismui atlyginti privalo šalys, dėl kurių interesų buvo kviesti ekspertai ar imtasi oficialių veiksmų. Jeigu pareiga atlyginti išlaidas tenka keletui asmenų, jie yra bendrai atsakingi už išlaidų atlyginimą (Žyminių mokesčių surinkimo įstatymo (*Gerichtliches Einbringungsgesetz*, GEG) 1 straipsnio 5 dalis, kartu su jio įstatymo 2 straipsnio 1 dalimi).

Ekspertų užmokesčio dydis reglamentuojamas Teisės gauti užmokesį įstatyme (GebAG) ir kiekvienu konkrečiu atveju jis iš esmės priklauso nuo teismo prašomos ataskaitos turinio ir apimties.

Baudžiamosiose bylose ekspertų užmokesčiai sudaro bylinėjimosi išlaidų dalį (Baudžiamojo proceso kodekso 381 straipsnio 1 dalis), kurią pagal Baudžiamojo proceso kodekso 389 straipsnio 1 dalį privalo sumokėti nuteistasis. Ekspertų užmokesčių nustato teismas arba prokuroras, ir jį sumoka valstybė.

Vertėjų raštu ir žodžių užmokesčiai

Pirmiau išdėstyta tvarka taip pat taikoma vertėjų raštu ir žodžių užmokesčiui.

Susiję dokumentai

[Išlaidų skaidrumo tyrimas. Ataskaita apie Austriją](#) (829 Kb) [en](#)

Susijusios nuorodos

[Žyminių mokesčių įstatymo 32 straipsnis](#)

Paskutinis naujinimas: 11/06/2019

Šio puslapio turinį nacionaline kalba tvarko atitinkamos valstybės narės. Vertimus atliko Europos Komisijos tarnyba. Į kompetentingos nacionalinės institucijos originale įvestus pakeitimus vertimuose gali būti neatsižvelgta. Europos Komisija nepriima jokios atsakomybės ar teisinių įsipareigojimų už šiame dokumente pateiktą ar nurodomą informaciją ar duomenis. Daugiau informacijos apie už šį puslapį atsakingos valstybės narės autorių teisių taisyklės rasite puslapyje „Teisinė informacija“.

Teismo proceso išlaidos - Lenkija

Šiame puslapyje pateikiama informacija apie teismo proceso išlaidas Lenkijoje.

Teisinių užmokesčio reglamentavimo sistema

Advokatai

Lenkijoje užmokesčiai atskirose bylose nustatomas pagal advokato (*advokat*) ir kliento susitarimą, laikantis įstatymų. Gali būti atsižvelgiama į šiuos veiksnius: teisinio klausimo sudėtingumą ir mastą; laiką, kurio prireiks tinkamai atlikti užduotį; advokato patirtį ir profesinius gebėjimus; terminus; skubumą; kitus veiksnius.

Remiantis 2002 m. rugsėjo 28 d. teisingumo ministro patvirtintomis Mokesčio už advokato paslaugas nustatymo taisyklėmis (*rozporządzenie w sprawie opłat za czynności adwokackie*), nustatant užmokesčio dydį, turi būti atsižvelgiama į:

bylos rūšį ir sudėtingumą;

darbą, kurį reikia atlikti sprendžiant bylą.

Ypatingais atvejais, atsižvelgiant į kliento finansinę ir šeimos situaciją, advokatas gali sumažinti mokesčių žemiau ribos, nustatytos įstatyme dėl teismo išlaidų civilinėse bylose (*Ustawa o kosztach sądowych w sprawach cywilnych*).

Paprastai bylinėjimosi išlaidas turi padengti pralaimėjusioji šalis. Tačiau teisėjo priteista suma (už advokato suteiktas atstovavimo paslaugas) turi būti apskaičiuota nepažeidžiant ribą, nustatytą 2002 m. rugsėjo 28 d. teisingumo ministro patvirtintose Mokesčio už advokato paslaugas nustatymo taisyklėse.

Todėl (remiantis 2 punktu) užmokesčiai negali viršyti minimalios sumos, padaugintos iš 6, arba bylinėjimosi objekto vertės. Užmokesčio dydis taip pat priklauso nuo bylos pobūdžio ir tikslų, taip pat nuo bylos etapo. Taisyklių 2–5 skyriuose nustatyti minimalūs užmokesčiai įvairiose bylose.

Patarėjai teisės klausimais

Patarėjų teisės klausimais (*radcy prawni*) veikia Lenkijoje reglamentuojama panašiai kaip ir advokatų.

Teismo sprendimų vykdymo pareigūnai (antstoliai)

Lenkijos teisės aktuose, konkrečiai įstatyme dėl teismo sprendimų vykdymo pareigūnų ir vykdymo proceso (*Ustawa o komornikach sądowych i egzekucji*), nustatyti užmokesčiai už teismo sprendimų vykdymo pareigūnų (antstolių) (*komornicy*) darbą.

Toliau išdėstytos bendrosios taisyklės.

Visose bylose, kurioje keliama piniginiai reikalavimai, užmokesčiai turi būti apskaičiuotas kaip procentinė ieškinio sumos dalis. Kai teismo sprendimų vykdymo pareigūnas užtikrina piniginių reikalavimų, kreditoriaus mokėtinas atlyginimas negali viršyti 2 proc. reikalavimo sumos, taip pat jis negali būti ir mažesnis nei 3 proc. vidutinio mėnesinio atlyginimo arba daugiau kaip penkis kartus didesnis nei ši suma.

Vykdydamas reikalavimą, teismo sprendimų vykdymo pareigūnas iš skolininko paima 15 proc. reikalavimo sumos dydžio užmokesčių. Jis negali būti mažesnis nei 10 proc. vidutinio mėnesinio atlyginimo ir negali būti daugiau kaip 30 kartų didesnis nei ši suma.

Bylose, kuriose nėra keliama piniginiai reikalavimai, teismo sprendimų vykdymo pareigūno, užtikrinančio ir vykdančio reikalavimą, atlyginimas yra fiksuotas.

Nustatytosios išlaidos

Nustatytosios išlaidos civilinėse bylose

Įstatymu, reglamentuojančiu teismo išlaidas civilinėse bylose, numatyti mokesčiai ir išlaidos.

Mokestis yra pinigų suma, mokėtina už kiekvieną teismui pateikiamą dokumentą, jei toks mokestis numatytas įstatymuose. Mokesčiai yra trijų skirtingų rūšių: kintami, nustatytieji ir baziniai.

Mokesčio dydis kinta pagal bylos pobūdį: civilinį, baudžiamąjį, komercinį ar kt. Nustatant mokesčius taip pat svarbus ir ieškinio pobūdis.

Išlaidos – tai mokėtinos sumos, susijusios su šalių, liudytojų ir ekspertų dalyvavimu procese. Jos priklauso nuo **trukmės** ir reikalingų **pastangų**. Į išlaidas taip pat gali būti įtrauktas vertėjų žodžių ir raštu atlyginimas, transporto ir apgyvendinimo išlaidos, kompensacija liudytojams už pajamas, prarastas dėl dalyvavimo byloje. Taip pat atsižvelgiama į: atlyginimą kitoms institucijoms ir asmenims, įrodymų tyrimą, gyvūnų bei daiktų transportavimą ir saugojimą, arešto trukmę ir skelbimų išlaidas.

Be to, dar yra **bylinėjimosi išlaidos**. Jas sudaro teismo išlaidos, pasirengimo teismo posėdžiui bei veiksnių, kurių ėmėsi advokatas ar patarėjas teisės klausimais atstovaudamas klientui (įskaitant atstovavimo ir konsultacijų užmokesčius), metu patirtos išlaidos.

Paprastai pralaimėjusioji šalis privalo padengti laimėjusios šalies pagrįstas išlaidas, patirtas siekiant apginti pastarosios interesus, jei nenurodyta kitaip.

Tačiau laimėjusiajai šaliai išlaidos negali būti kompensuotos iki sprendimo paskelbimo. Išlaidų klausimas sprendžiamas paskutiniame teismo proceso etape, prieš pat galutinio sprendimo paskelbimą.

Civilinės bylos etapas, kai reikia padengti nustatytąsias išlaidas

Mokėtina suma turi būti sumokėta pateikiant teismui dokumentą (įstatymo dėl teismo išlaidų civilinėse bylose 10 str.).

Nustatytosios išlaidos baudžiamosiose bylose

Nustatytosios išlaidos, kurias turi padengti baudžiamųjų bylų šalys

Iš esmės, išlaidos nėra nustatytos, bet apskaičiuojamos paskelbus sprendimą. Suma priklauso nuo bylos trukmės, nuosprendžio ir ekspertų mokesčių. Nustatytosios išlaidos gali būti numatytos tik bylose, iškeltose pagal privataus asmens prašymą. Tuomet asmuo, pateikiantis prašymą, privalo sumokėti nustatytą pradinį mokestį.

Baudžiamosios bylos etapas, kai reikia padengti nustatytąsias išlaidas

Nustatytąsias išlaidas baudžiamųjų bylų šalys privalo padengti po to, kai paskelbiamas sprendimas (kuris yra galiojantis ir privalomas šalims).

Bazinės išlaidos konstitucinėse bylose

Lenkijos civilinio proceso kodekse (424 str.) numatyta galimybė pateikti prašymą peržiūrėti galutinį sprendimą, kuris priimtas antrosios instancijos teisme. Tai įmanoma, jei sprendimas pakenkia šaliai ir jei sprendimo pakeisti arba panaikinti neįmanoma (peticija dėl sprendimo prieštaravimo įstatymams).

Tokį prašymą taip pat galima pateikti, jei prieštaravimas įstatymams susijęs su pagrindinių teisinės tvarkos nuostatų pažeidimu, konstitucinių žmogaus arba pilietinių teisių pažeidimu, kai sprendimas priimtas pirmosios instancijos teisme. Tokiu atveju taikytinas **Įstatyme dėl teismo išlaidų civilinėse bylose** nustatytas privalomas mokestis. Bazinis mokestis yra 30 PLN, jei įstatyme nenumatyta kitaip (14 str.).

Yra šios taisyklės išimčių. Šiose bylose mokestis yra:

40 PLN, jei peticija dėl prieštaravimo įstatymams susijusi su neteisiniu procesu, pradėtu *ex officio*;

1 000 PLN, jei peticija dėl prieštaravimo įstatymams susijusi su Konkurencijos ir vartotojų apsaugos tarnybos pirmininko sprendimu;

3 000 PLN, jei peticija dėl prieštaravimo įstatymams susijusi su Nacionalinės transliuotojų tarybos pirmininko sprendimu;

Konstitucinių bylų bazinės išlaidos, kai reikia padengti nustatytąsias išlaidas

Nustatytosios išlaidos konstitucinėse bylose turi būti padengiamos, kai apmokestinamas dokumentas pateikiamas teismui (Įstatymo dėl teismo išlaidų civilinėse bylose 10 str.).

Teisinių atstovų pateiktina išankstinė informacija

Šalių teisės ir pareigos

Pagal **Įstatymus** teisiniai atstovai nėra atsakingi už galutinį proceso rezultatą. Tėra reikalaujama, kad jie dirbtų pakankamai kruopščiai ir imtųsi visų reikiamų priemonių, kad byla būtų išnagrinėta tinkamai. Tai reiškia, kad atstovai gali savo nuožiūra parinkti informaciją, kuri galėtų būti naudinga jų klientams.

Kai kurios pareigos numatytos profesinio elgesio kodeksuose. Tačiau juos renkia profesinės organizacijos, ir jų pobūdis yra tik deklaratyvus. Kodeksų pažeidimas užtraukia tik drausminę atsakomybę.

Patirtos išlaidos

kurias padengia laimėjusioji šalis,

kurias padengia pralaimėjusioji šalis.

Išlaidų šaltiniai

Kur rasti informacijos apie išlaidų šaltinius Lenkijoje?

Informacijos (įskaitant informaciją apie išlaidas) galite rasti oficialioje Lenkijos teisingumo ministerijos interneto svetainėje. Paprastai taikomas Įstatymas dėl teismo išlaidų civilinėse bylose. Tai reiškia, kad bet kuris teisinio proceso dalyvis arba asmuo, ieškantis informacijos apie išlaidas, gali nesunkiai rasti atitinkamas taisykles.

Asmenys, kuriems sunku suprasti įstatymą, gali kreiptis pagalbos į savo teisinius atstovus (advokatą ar teisinį patarėją). Advokatai profesionalai gali teikti informaciją bei pagalbą įvairiais procesiniais klausimais ir kita kalba ar kalbomis.

Kokiomis kalbomis galima gauti informaciją apie išlaidų šaltinius Lenkijoje?

Informacija pateikiama tik lenkų kalba.

Kur rasti informacijos apie tarpininkavimą?

Lenkijos civilinio proceso kodekso 183¹ – 183⁵ straipsniuose pateikiama informacija apie tarpininkavimą. Tarpininkų atlyginimas ir jų išlaidų apmokėjimas reglamentuojami **2003 m. lapkričio 30 d. Teisingumo ministerijos potvarkiu**. Tačiau tarpininkavimo mokestis paprastai nėra laikomas teismo proceso išlaidomis, išskyrus atvejus, kai teismas nurodo pasitelkti tarpininkus.

Kur rasti papildomos informacijos apie išlaidas?

Interneto svetainė, kurioje pateikiama informacija apie išlaidas

 Lenkijos teisingumo ministerijos interneto svetainė yra oficialios **Lenkijos vyriausybės** interneto svetainės dalis. Joje aprašyta **teismų sistema**, taip pat klausimai, susiję su Lenkijos civiline teise, įskaitant teismo išlaidas. Interneto svetainėje yra nuoroda į išlaidų civilinėse bylose paaiškinimą (tik lenkų kalba).

Kur rasti informacijos apie vidutinę įvairių procedūrų trukmę?

Labai sunku numatyti vidutinę teisinių procedūrų trukmę, kadangi ji priklauso nuo bylos teisinio ir faktinio sudėtingumo.

Kur rasti informacijos apie vidutines bendras konkretaus proceso išlaidas?

Nepaisant pirmiau pateiktos informacijos, vidutines proceso išlaidas numatyti įmanoma. Teisinio atstovavimo išlaidos nurodomos proceso pradžioje. Jos priklauso nuo kliento ir jo atstovo susitarimo. Teisinio atstovavimo *ex officio* išlaidos yra reglamentuojamos įstatymu.

Taip pat įmanoma apskaičiuoti ir teismo proceso išlaidas. Mokesčiai nustatyti Įstatyme dėl teismo išlaidų civilinėse bylose. Jie priklauso nuo bylinėjimosi objekto vertės ir bylos pobūdžio (pvz., komercinė, ištuokos). Šalys taip pat gali atsižvelgti ir į ekspertų kvietimo išlaidas.

Pridėtinės vertės mokestis

Kaip ši informacija teikiama?

Įstatyme dėl teismo išlaidų civilinėse bylose numatyti mokesčiai bei išlaidos nėra apmokestinami, taigi jiems netaikomas PVM. Teisinei pagalbai taikomas bendras 23 proc. PVM.

Koks yra galiojantis tarifas?

Galiojantis PVM tarifas yra 23 proc. Teisinių patarėjų ir advokatų paslaugos apmokestinamos taip pat, kaip ir kitos paslaugos. Apmokestinimas reglamentuojamas pridėtinės vertės mokesčio įstatymu.

Teisinė pagalba

Civilinės teisenos srityje taikytina pajamų riba

Asmenys, norintys būti atleisti nuo bylinėjimosi išlaidų padengimo, privalo pateikti oficialų prašymą. Jie gali būti atleisti, jei jiems pavyks įrodyti, kad jie negali padengti išlaidų labai neapsunkindami savo ar savo šeimos padėties.

Be to, teikdami tokį prašymą, asmenys privalo pateikti ir pažymą su informacija apie šeiminių padėčių, uždarbį, pajamų šaltinius ir turta. Jei įvykdomos minėtos sąlygos, teismas pritaiko išimtį, taip pat skiria nemokamą profesionalią teisinę pagalbą (teisinio atstovo paslaugos apmokamos iš **valstybės išdo** teismo proceso pradžioje; proceso pabaigoje pralaimėjusi šalis privalo padengti išlaidas, jei laimėjusi šalis to reikalauja).

Baudžiamosios teisenos srityje taikytina pajamų riba

Pajamų riba nėra nustatyta. Paprastai prašymą pateikęs asmuo, remdamasis savo ar savo šeimos finansine padėtimi, privalo įrodyti, kad išlaidų mokėjimas būtų didelė našta.

Baudžiamosios teisenos srityje nukentėjusiesiems taikytina pajamų riba

Pajamų riba nėra nustatyta. Teisinė pagalba gali būti suteikta, jei nukentėjusysis, kuris yra bylos šalis, negali padengti išlaidų, nepakenkdamas savo ir savo šeimos finansinei padėčiai.

Kitos teisinės pagalbos teikimo nukentėjusiesiems sąlygos

Kaip minėta, nukentėjusysis privalo būti bylos šalis. Tyrimo metu nukentėjusysis yra šalis *ex officio*. Bylos teismo nagrinėjimo metu nukentėjusiajam turi būti suteiktas vadinamojo „pagalbinio prokuroro“ (pranc. *partie civile*) statusas.

Kitos teisinės pagalbos teikimo atsakovams sąlygos

Teisinės pagalbos teikimui atsakovams netaikomos jokios kitos sąlygos. Tačiau yra papildomų pagrindų teikti atsakovams teisinę pagalbą. Teisinė pagalba privaloma, jei:

atsakovas yra nepilnametis,

atsakovas yra kurčias, nebylys ar aklas,

yra didelių abejonių dėl atsakovo psichinės būklės,

teismas mano, kad pagalba būtina dėl gynybą apsunkinančių aplinkybių,

byla nagrinėjama apylinkės teisme, kaip pirmojoje instancijoje, kai asmuo yra kaltinamas sunkiu nusikaltimu arba įkalinamas,

byla nagrinėjama Aukščiausiąjame Teisme.

Nemokamas teismo procesas

Kai baudžiamosiose bylose prašymai teikiami valstybės vardu, išlaidos padengiamos iš valstybės išdo.

Nepilnamečiams iškeltos bylos nagrinėjamos nemokamai.

Tam tikrų bylų ieškovai (pvz., bylų dėl išlaikymo pareigų ir nesąžiningų sutarties sąlygų) yra atleidžiami nuo teismo išlaidų (įstatymo dėl išlaidų civilinėse bylose 96 str.).

Kada bylą pralaimėjusi šalis turi padengti bylą laimėjusios šalies išlaidas?

Paprastai pralaimėjusioji šalis turi padengti pagrindines proceso išlaidas ir kompensuoti laimėjusiai šaliai teisinio atstovavimo išlaidas. Kompensuotinos išlaidos nurodytos Lenkijos civilinio proceso kodekso 98–110 straipsniuose. Visų pirma, kompensuotinos išlaidos – tai teismo proceso, transporto išlaidos, atitinkama prarasto uždarbio dalis ir teisinio atstovo išlaidos.

Ekspertų užmokestis

Sprendimą dėl ekspertų užmokesčio priima teismas, atsižvelgdamas į bylos tikslus, kvalifikaciją, trukmę ir atliktą darbą.

Vertėjų raštu ir žodžiu užmokestis

Atlyginimas priklauso nuo to, ar vertimą raštu arba žodžiu užsako valstybė ar privatūs asmenys.

Įsakymu dėl prisiekusių vertėjų atlyginimo (2005 m. sausio 25 d. priimtu Teisingumo ministro, 2007 m. oficialusis leidinys Nr. 41, 265 punktas) nustatyti mokesčiai, kuriuos turi mokėti valstybinės institucijos. Remiantis šiuo aktu, išlaidos nustatomos pagal šiuos veiksnius: kalbas, iš kurių ir į kurias verčiama (remiantis prielaida, kad paprastai iš užsienio kalbos į gimtąją vertėjo kalbą versti yra lengviau, taigi ir kaina turi būti mažesnė). Kiti veiksniai yra terminologija ir teksto tematikos specifiškumas.

Privačiame sektoriuje vertimo kainos nustatomos vertėjo žodžiu arba raštu ir kliento sutartimi.

Šaltiniai:

Mokesčio už advokato paslaugas nustatymo taisyklės, patvirtintos Teisingumo ministro 2002 m. rugsėjo 28 d. (2002 m. oficialusis leidinys Nr. 163, 1348 punktas);

Įstatymas dėl išlaidų civilinėse bylose (2005 m. oficialusis leidinys Nr. 167, 1398 punktas);

2005 m. sausio 25 d. Teisingumo ministro įsakymas dėl prisiekusių vertėjų atlyginimo, (2007 m. oficialusis leidinys Nr. 41, 265 punktas).

Susiję dokumentai

[Lenkijos išlaidų skaidrumo ataskaita](#) (396 Kb) [en](#)

Paskutinis naujinimas: 11/06/2019

Šio puslapio turinį nacionaline kalba tvarko atitinkamos valstybės narės. Vertimus atliko Europos Komisijos tarnyba. Į kompetentingos nacionalinės institucijos originale įvestus pakeitimus vertimuose gali būti neatsižvelgta. Europos Komisija neprisima jokios atsakomybės ar teisių įsipareigojimų už šiame dokumente pateiktą ar nurodomą informaciją ar duomenis. Daugiau informacijos apie už šį puslapį atsakingos valstybės narės autorių teisių taisyklės rasite puslapyje „Teisinė informacija“.

Teismo proceso išlaidos - Portugalija

Šiame puslapyje pateikiama informacija apie bylinėjimosi išlaidas Portugalijoje.

Teisininkų užmokesčio reglamentavimo sistema

1. Patikėtiniai

Portugalijoje patikėtinių (*solicitadores*), veikiančių kaip vykantieji įgaliotiniai (*agentes de execução*), užmokestis reglamentuojamas 2009 m. kovo 30 d.

Ministro įsakymu (*Portaria*) Nr. 331-B/2009 (11–25 straipsniai).

2. Teisės patarėjai

Portugalijoje teisės patarėjų (*consultores jurídicos*) užmokestis nereglamentuojamas.

3. Advokatai

Portugalijoje advokatų (*advogados*) užmokestis nereglamentuojamas.

4. Teismo tarnautojai

Užmokestis už teismo tarnautojų (*oficiais de justiça*) paslaugas atliekant vykdymo užtikrinimo procedūras nustatytas Procesinių išlaidų reglamento, patvirtinto 2008 m. vasario 26 d. įstatyminiu dekretu (*Decreto-Lei*) Nr. 34/2008, 9 straipsnyje ir II lentelėje bei 2009 m. kovo 30 d. Ministro įsakyme Nr. 331B/2009 (11 ir 25 straipsniai).

5. Teisinę pagalbą teikiantys advokatai

Advokatų užmokestis už teisinės pagalbos paslaugas reglamentuojamas 2004 m. lapkričio 10 d. Ministro įsakymu Nr. 1386/2004 ir 2008 m. sausio 3 d.

Ministro įsakymu Nr. 10/2008, su pakeitimais, padarytais 2008 m. vasario 29 d. Ministro įsakymu Nr. 210/2008.

Nustatytosios išlaidos

Nustatytosios išlaidos civilinėse bylose

Nustatytosios išlaidos civilinėse bylose, kurias turi padengti šalis

Civilinio proceso šalių nustatytosios bylinėjimosi išlaidos reglamentuojamos Bylinėjimosi išlaidų reglamento, patvirtinto 2008 m. vasario 26 d. įstatyminiu dekretu Nr. 34/2008, 5–7 straipsniuose bei prie jo pridedamose I ir II lentelėse.

Kuriuo civilinio proceso etapu šalis turi padengti nustatytąsias išlaidas

Paprastai žyminiai mokesčiai mokami proceso pradžioje ir nustačius teismo posėdžio datą. Ekspertų ir teismo tarnautojų mokesčiai paprastai sumokami prieš jiems suteikiant paslaugas procese.

Nustatytosios išlaidos baudžiamosiose bylose

Nustatytosios išlaidos baudžiamosiose bylose, kurias turi padengti šalis

Baudžiamojo proceso šalių nustatytosios bylinėjimosi išlaidos reglamentuojamos Bylinėjimosi išlaidų reglamento, patvirtinto 2008 m. vasario 26 d. įstatyminiu dekretu Nr. 34/2008, 8 straipsnyje bei prie jo pridamoje III lentelėje.

Kuriuo baudžiamojo proceso etapu šalis turi padengti nustatytąsias išlaidas

Baudžiamojo proceso etapas, kuriuo šalis turi padengti nustatytąsias išlaidas, priklauso nuo asmens padėties procese numatyto jo vaidmens. Yra tik du atvejai, kai žyminis mokestis mokamas iš karto atliekant atitinkamą veiksmą: pareiškiant prašymą dalyvauti byloje kaip kaltinimo palaikytojas (*assistente*) ir pradėdant baudžiamąjį tyrimą kaltinimo palaikytojo vardu. Visais kitais atvejais, susijusiais su atsakovu ir kaltinimo palaikytoju, žyminiai mokesčiai pagal teisėjų sprendimą mokami pasibaigus atitinkamam baudžiamojo proceso etapui (tyrimui, sprendimo priėmimui ar apeliacinio skundo nagrinėjimui).

Nustatytosios išlaidos konstitucinėse bylose

Nustatytosios išlaidos konstitucinėse bylose, kurias turi padengti šalis

Proceso Konstituciniame Teisme šalių nustatytosios išlaidos reglamentuojamos 1998 m. spalio 7 d. įstatyminio dekretu Nr. 303/98, su pakeitimais, padarytais 2008 m. birželio 2 d. įstatyminiu dekretu Nr. 91/2008, 6–9 straipsniais.

Konstitucinio proceso etapas

Nustatytosios išlaidos mokamos procesui pasibaigus.

Teisinių atstovų pateiktina išankstinė informacija

Šalių teisės ir pareigos

Teisiniai atstovai etikos ir teisės požiūriu privalo pateikti išsamią informaciją apie šalių teises ir pareigas, nes jie gali gerai įvertinti bylos laimėjimo galimybes ir bylinėjimosi išlaidas.

Bylinėjimosi išlaidų rūšys

Kur rasti informacijos apie bylinėjimosi išlaidų rūšis Portugalijoje?

Daugiau informacijos apie Portugalijos bylinėjimosi išlaidų sistemą galima rasti svetainėje <https://igfij.mj.pt/custas/Paginas/default.aspx>.

Kokiomis kalbomis galima gauti informaciją apie bylinėjimosi išlaidų rūšis Portugalijoje?

Informacija apie bylinėjimosi išlaidų rūšis Portugalijoje pateikiama tik portugalų kalba.

Kur rasti informacijos apie tarpininkavimą?

Informacijos apie tarpininkavimą, visų pirma tarpininkavimo priemonės civilinėse, šeimos, darbo ir baudžiamosiose bylose, galima rasti svetainėje <http://www.dgpj.mj.pt/sections/gral/mediacao-publica/mediacao-anexos/formularios-para-pedidos/>.

Kur rasti informacijos apie vidutinę įvairių procedūrų trukmę?

Informacijos apie vidutinę įvairių procedūrų trukmę galima rasti Portugalijos teisinės statistikos svetainėje <http://www.dgpj.mj.pt/sections/estatisticas-da-justica>.

Kur rasti informacijos apie vidutinės konkrečios rūšies proceso išlaidas?

Tokios informacijos nepateikiama, tačiau tai galima įvertinti remiantis įvairiomis mokesčių schemomis ir lentelėmis.

Kur rasti informacijos apie pridėtinės vertės mokestį?

Teismo proceso išlaidos PVM neapmokestinamos. PVM taikomas specialistų užmokesčiui, tačiau į įstatymuose nurodytas išlaidas PVM neįtrauktas.

Kokie tarifai taikomi?

Informacijos apie PVM tarifus nepateikiama.

Teisinė pagalba

Civiliniame procese taikoma pajamų riba

Pajamų ribos apskaičiavimo formulė, taikoma skiriant teisinę pagalbą civilinėse bylose, nustatyta 2004 m. liepos 29 d. įstatymo Nr. 34/2004 (su pakeitimais, padarytais 2007 m. rugpjūčio 28 d. įstatymu Nr. 47/2007) priede.

Baudžiamajame procese taikoma pajamų riba

Pajamų ribos apskaičiavimo formulė, taikoma skiriant teisinę pagalbą civilinėse bylose, nustatyta 2004 m. liepos 29 d. įstatymo Nr. 34/2004 (su pakeitimais, padarytais 2007 m. rugpjūčio 28 d. įstatymu Nr. 47/2007) priede.

Baudžiamajame procese nukentėjusiesiems taikoma pajamų riba

Nukentėjusiesiems baudžiamajame procese pajamų riba netaikoma.

Kitos teisinės pagalbos teikimo nukentėjusiesiems sąlygos

Taikomos papildomos teisinės pagalbos teikimo nukentėjusiesiems sąlygos. Nukentėjusieji nemoka žyminių mokesčių, jei jiems atstovauja Paramos nukentėjusiesiems asociacija (*Associação de Apoio à Vítima*).

Kitos teisinės pagalbos teikimo atsakovams sąlygos

Taikomos papildomos teisinės pagalbos teikimo atsakovams sąlygos. Jos susijusios su atsakovo ekonomine padėtimi ir nustatomos vadovaujantis 2004 m. liepos 29 d. įstatymo 34/2004 su pakeitimais, padarytais 2007 m. rugpjūčio 28 d. įstatymu 47/2007, 39 straipsnyje numatyta schema.

Nemokamas teismo procesas

Vienai iš šalių ar abiemis šalims teismo procesas gali būti nemokamas taikant atleidimą nuo žyminių mokesčių arba suteikiant teisinę pagalbą.

Kada bylą pralaimėjusi šalis turi padengti bylą laimėjusios šalies išlaidas?

Paprastai bylą laimėjusi šalis turi teisę į bylinėjimosi išlaidų atlyginimą – jas pralaimėjusi šalis padengia tiek, kiek nurodo teisėjas galutiniu sprendimu.

Laimėjusi šalis išlaidų atlyginimo negauna tuomet, kai pralaimėjusiai šaliai suteikta teisinė pagalba, dėl kurios ji yra atleista nuo procesinių mokesčių.

Ekspertų užmokestis

Paprastai ekspertams sumoka šalis. Tačiau jeigu šaliai buvo suteikta teisinė pagalba, ekspertų išlaidas padengia Teisingumo sistemos finansinio valdymo ir infrastruktūros institutas (*Instituto de Gestão Financeira e Equipamentos da Justiça*).

Vertėjų žodžiu ir raštu užmokestis

Paprastai vertėjų žodžiu ir raštu užmokestį sumoka jų paslaugomis pasinaudojusi šalis. Tačiau jeigu šaliai buvo suteikta teisinė pagalba, ekspertų išlaidas padengia Teisingumo sistemos finansinio valdymo ir infrastruktūros institutas (*Instituto de Gestão Financeira e Equipamentos da Justiça*).

Svarbūs dokumentai

[Bylinėjimosi išlaidų skaidrumo tyrimo Portugalijos ataskaita](#) (781 Kb) [en](#)

Paskutinis naujinimas: 21/06/2019

Šio puslapio turinį nacionaline kalba tvarko atitinkamos valstybės narės. Vertimus atliko Europos Komisijos tarnyba. Į kompetentingos nacionalinės institucijos originale įvestus pakeitimus vertimuose gali būti neatsižvelgta. Europos Komisija neprisiima jokios atsakomybės ar teisinių įsipareigojimų už šiame dokumente pateiktą ar nurodomą informaciją ar duomenis. Daugiau informacijos apie už šį puslapį atsakingos valstybės narės autorių teisių taisykles rasite puslapyje „Teisinė informacija“.

Teismo proceso išlaidos - Rumunija

Šiame puslapyje pateikiama informacija apie teismo proceso išlaidas Rumunijoje.

Teisinių užmokesčio reglamentavimo sistema

Advokatai

Bendra informacija

Advokatų užmokesčiai nėra pastovūs ir priklauso nuo bylos sudėtingumo, apimties ir trukmės. **Dėl užmokesčio dydžio** advokatas ir jo klientas gali laisvai susitarti, vis dėlto privaloma laikytis įstatymo ir advokato profesiją reglamentuojančio statuto nustatytų ribų.

Mokėtino užmokesčio dydis gali būti grindžiamas:

valandiniu užmokesčiu, mokamu pagal darbo valandas;

nustatyta suma;

nuo sėkmingos bylos baigties priklausančia suma; be nustatytos sumos, advokatas gali prašyti papildomos nustatytos arba kintamos sumos, mokėtinos bylos laimėjimo atveju (tačiau griežtai draudžiama grįsti advokato mokesį vien bylos baigtimi);

valandiniu ir nustatytu mokesčiu, nepaisant bylos baigties.

Beveik neįmanoma numatyti užmokesčio dydžio, nes šią informaciją galima gauti tik advokatui susipažinus su byla, tada jis įvertina mokėtinus mokesčius, atsižvelgdamas į visus reikiamus su byla susijusius aspektus, daugiausia darbo krūvį, ginčo vertę ir bylos šalies ypatybes.

Antstoliai (teismo sprendimų vykdytojai)

Bendra informacija

Užmokesčio dydis priklauso nuo veiksmų, vykdančių sprendimą pagal teismo nuosprendį arba nutartį įstatymų nustatyta tvarka. Įkainių sąrašą nustatė

Teisingumo ministerija, bendradarbiaudama su [Nacionaline antstolių sąjunga](#). Užmokesčių antstoliams sumoka šalis, kuri kreipiasi dėl tam tikros procedūros vykdymo. Dažniausiai antstoliams sumokama už kiekvieną atskirą vykdomąjį veiksmą.

Piniginių reikalavimų vykdymo didžiausi įkainiai:

Reikalavimai iki 50 000 Rumunijos lėjų (įskaitytinai)	Didžiausias užmokeskis – 10 proc. reikalavimo sumos (pavyzdžiui, jeigu reikalavimo vertė yra 40 000 Rumunijos lėjų, užmokeskis negali būti didesnis negu 400 Rumunijos lėjų arba 100 eurų).
Reikalavimai 50 000–80 000 Rumunijos lėjų (įskaitytinai)	Didžiausias nustatytas užmokeskis – 5 000 Rumunijos lėjų ir papildomai 3 proc. sumos, kuria viršijama 50 000 Rumunijos lėjų.
Reikalavimai 80 000–100 000 Rumunijos lėjų (įskaitytinai)	Didžiausias leistinas užmokeskis yra 5 900 RON plus 2 proc. nuo sumos, kuria viršijama 80 000 RON.
Daugiau negu 100 000 Rumunijos lėjų (įskaitytinai) reikalavimai	Didžiausias leistinas užmokeskis yra nustatytas ir sudaro 6 300 RON plus 1 proc. nuo sumos, kuria viršijama 100 000 RON.

Išsami informacija apie mažiausio ir didžiausio užmokesčio sumas pagal vykdomųjų veiksmų rūšis

Iki teismo sprendimo mokami mokesčiai (iki ieškinio pareiškimo)

Pranešimas apie procesinius dokumentus ir jų įteikimas	20–400 RON (5–100 EUR).
Faktinės padėties išsiaiškinimas ir prekių surašymas (Civilinio proceso kodekso 239 straipsnis)	100–2200 RON (25–550 EUR) skolininkui fiziniam asmeniui arba 5200 RON (1300 EUR) skolininkui juridiniam asmeniui.
Faktinio pasiūlymo apskaita	50–350 RON (12,5–87,5 EUR).
Konfiskavimas	10% of the actual value
Arešto užtikrinimas	100–1200 RON (25–300 EUR) skolininkui fiziniam asmeniui arba 2200 RON (550 EUR) skolininkui juridiniam asmeniui.
Teisinė konsultacija, susijusi su vykdymo dokumentų parengimu	20–200 RON (5–50 EUR).

Bylos nagrinėjimo metu mokami mokesčiai

Areštas	60 RON (15 EUR) yra mažiausias mokeskis, jeigu areštuojama ne didesnė kaip 1 000 RON (250 EUR) suma; 60 RON ir 2 proc. sumos, kuria viršijama 1 000 RON, jeigu areštuojama didesnė kaip 1 000 RON suma.	Sumoms iki 50 000 RON (12 500 EUR) mokeskis gali sudaryti iki 10 proc. ieškinio vertės; sumoms nuo 50 001 iki 80 000 RON (20 000 EUR) mokeskis yra 3 proc. ieškinio vertės; sumoms nuo 80 001 iki 100 000 RON (25 000 EUR) mokeskis yra 2 proc. ieškinio vertės; ir sumoms virš 100 000 RON mokeskis yra 1 proc. ieškinio vertės.
Reikalavimai dėl vekselių, kitų skolinių įsipareigojimų ir čekių neapmokėjimo	Minimalus 150 RON (37,5 EUR) mokeskis	Maksimalus 400 RON (100 EUR) mokeskis.
Teisminis konfiskavimas	Minimalus 100 RON (25 EUR) mokeskis	Maksimalus 1200 RON (300 EUR) mokeskis skolininkui fiziniam asmeniui ir 2200 RON (550 EUR) skolininkui juridiniam asmeniui.

Pasibaigus teismo procesui mokami mokesčiai (teismui priėmus sprendimą)

Vaiko (nepilnamečio) perdavimas arba vaiko (nepilnamečio) gyvenamosios vietos nustatymas	50–1000 RON (maždaug 12,5–250 EUR).
Bendravimas su vaiku ir (arba) vaiko (nepilnamečio) lankymas	50–500 RON (maždaug 12,5–125 EUR).

Skolų išieškojimo atveju

Skolų išieškojimas iš asmeninio turto	Mažiausi mokesčiai 60 RON (15 EUR) išieškojimui iki 1 000 RON (250 EUR); 60 RON ir 2 proc. sumos, kuria viršijama 1 000 RON, jeigu išieškojimo suma viršija 1 000 RON.	Maksimalūs mokesčiai Iki 10 proc. nuo sumų, neviršijančių 50 000 RON (12 500 EUR); 3 proc. nuo sumos, jei ji sudaro 50 001–80 000 RON (20 000 EUR); 2 proc. nuo sumos, jei ji sudaro 80 001–100 000 RON (25 000 EUR); ir 1 proc. nuo sumos, jei ji viršija 100 000 RON.
--	---	--

Skolų išieškojimas iš nekilnojamojo turto	Minimalūs mokesčiai	Maksimalūs mokesčiai
	150 RON (37,5 EUR), jeigu išieškojimo suma neviršija 1 000 RON (250 EUR); 150 RON (37,5 EUR) ir 2 proc. sumos, kuria viršijama 1 000 RON, jeigu išieškojimo suma viršija 1 000 RON	Iki 10 proc. sumoms, neviršijančioms 50 000 RON (12 500 EUR); 3 proc. sumoms nuo 50 001 iki 80 000 RON (20 000 EUR); 2 proc. sumoms nuo 80 001 iki 100 000 EUR (25 000 EUR); ir 1 proc. nuo sumų virš 100 000 RON.

Teismo ekspertai

Teismo ekspertų užmokestis nėra pastovus. Užmokestį nustato ekspertizę užsakiusi institucija, atsižvelgdama į vertinimo sudėtingumą, reikiamo darbo apimtį ir eksperto profesinę kategoriją arba mokslinį laipsnį.

Teismo ekspertizę atlieka teismų, baudžiamojo persekiojimo ar kitos institucijos, vykdančios su bylos faktų arba aplinkybių patvirtinimu susijusias užduotis. Ekspertizės išvadas rengia techniniai teismo ekspertai, įgalioti Teisingumo ministerijos.

Suinteresuotoji šalis turi teisę prašyti, kad ekspertizę atliktų paskirtas teismo ekspertas kartu su teismo ekspertu arba specialistu, kurį pasiūlo ir kuriam užmokestį sumoka šalis. Šį ekspertą turi patvirtinti ekspertizę užsakiusi teismo institucija. Paskirtojo teismo eksperto užmokestis nustatomas šalies ir paties eksperto sutarimu remiantis jų sutartiniais santykiais. Užmokestį sumoka ekspertą paskyrusi šalis.

Nustatytosios išlaidos

Nustatytosios šalių išlaidos civilinėse bylose

Nustatytosios ieškinio pareiškimo teisme išlaidos. Teismo mokesčiai ir žyminis mokestis

Norint pareikšti ieškinį teisme, jei dėl to reikia mokėti teismo mokesčius, ieškinyms turi būti pažymėtas teismo žymas.

Teismo mokesčiai

Teismo mokesčiai gali sudaryti maždaug 0,5–1500 EUR.

Jei pareiškiamas ieškinyms, **kurį galima finansiškai įvertinti** (pvz., byloje dėl išlaikymo, komercinėse bylose), teismo mokesčiai priklauso nuo ieškinio vertės:

Ieškinio vertė	Teismo mokesčio dydis
Iki 39 RON	2 RON
39,01–388 RON	2 RON plus 10 proc. nuo sumos, kuria ieškinio vertė viršija 39 RON
388,01–3 879 RON	37 RON plus 8 proc. nuo sumos, kuria ieškinio vertė viršija 388 RON
3 879,01–19 395,00 RON	316 RON plus 6 proc. nuo sumos, kuria ieškinio vertė viršija 3879 RON
19 395,01–38 790,00 RON	1247 RON plus 4 proc. nuo sumos, kuria ieškinio vertė viršija 19 395 RON
38 790,01–193 948,00 RON	2023 RON plus 2 proc. nuo sumos, kuria ieškinio vertė viršija 38 790 RON
Daugiau kaip 193 948,00 RON	5126 RON plus 1 proc. nuo sumos, kuria ieškinio vertė viršija 193 948 RON

Su **šeimos teise** susijusių ieškinių atveju taikomi teismo mokesčiai:

Dėl santuokos nutraukimo, pablogėjus šeimos santykiams arba šeimos partnerių abipusiu sutikimu (Rumunijos šeimos kodekso 38 straipsnio 1 ir 2 dalys)	39 RON (10 EUR)
Dėl santuokos nutraukimo, nes šeimos partneris negali atlikti savo šeiminių pareigų dėl sunkios ligos (Rumunijos šeimos kodekso 38 straipsnio 3 dalis), ir dėl santuokos nutraukimo, nes šeimos partnerio mažos pajamos (mažiau nei minimali nacionalinė alga) arba šeimos partneris negauna pajamų	8 RON (2 EUR)
Dėl vaikų globos, dėl nepilnamečio vaiko gyvenamosios vietos nustatymo, dėl vaikų pripažinimo, siekiant suteikti tėvo pavardę	6 RON (2,5 EUR)

Žyminis mokestis (maždaug 1 EUR) – 1,5–5 RON).

Teismo sprendimai – sprendimo kaina (maždaug 1 EUR).

Teismų sprendimai, šaukimai į teismą ir pranešimai **nemokamai** įteikiami šalims, liudytojams, ekspertams ar kitiems byloje dalyvaujantiems asmenims ar institucijoms.

Susipažinimui su teismo bylos dokumentais bei teismo sekretoriaus tarnybos pažymomis ir jų kopijavimui taikomas mokestis (ne daugiau 4 RON).

Patvirtinto sprendimo išdavimo mokestis (mažiau nei 1 EUR).

Prašymai teismams pateikti teismo sprendimų, kurie yra galutiniai ir neskundžiami, kopijas	Teismo patvirtinimo mokestis – 2 RON
--	--------------------------------------

Kiti procesai. Nustatytosios išlaidos

1. Vertėjų raštu ar žodžiu užmokestis

Nustato teismas nutartimi, kuria paskiriamas vertėjas raštu arba žodžiu. Minimalus 20 RON užmokestis didinamas:

50 proc. – vertėjams raštu į Rytų šalių kalbas (japonų, kinų) arba iš jų arba retai vartojamą kalbą ar iš jos; skubiems vertimams (per 24–48 h);

100 proc. – synchroniniam vertimui; arba už paslaugas savaitgaliais, valstybinių švenčių dienomis arba ne darbo dienomis, arba nuo 22.00 iki 6.00 h.

Tikslūs tarifai:

Įgaliotų vertėjų žodžiu	23,15 RON (maždaug 6 EUR) už valandą arba, jei taikytina, mažiau nei už valandą (valandos dalis)
Vertimo raštu	33,56 RON (maždaug 8 EUR) už puslapį

Jei teisiškai reikalaujama, prie šių sumų pridedamas PVM.

2. Antstolių (teismo sprendimų vykdytojų) užmokestis

Mokesčio dydis priklauso nuo susijusio darbo krūvio atliekant priverstinio vykdymo veiksmus pagal teismo sprendimą arba vykdomąjį dokumentą, paskelbtą pagal įstatymą. Tačiau Teisingumo ministerija, pasikonsultavusi su [Nacionaline teismo sprendimų vykdytojų sąjunga](#), nustatė užmokesčio skalę. Žr. pirmesnę skyrių dėl antstolių užmokesčio.

Apeliaciniai skundai

Pirmosios instancijos teismo proceso išlaidos yra panašaus pobūdžio, kaip ir apeliaciniame procese, tačiau jos sudaro 50 proc. pirmojoje instancijoje patirtų išlaidų.

Civilinės bylos etapas, kai privaloma sumokėti nustatytąsias išlaidas

1. Teismo mokesčiai

Jie mokami iš anksto, prieš gaunant, parengiant ar išduodant atitinkamą dokumentą arba suteikiant prašomą paslaugą. Praktiškai ieškovas sumoka teismo mokesť, kuris, jo manymu, yra teisingas, pareikšdamas ieškinį. Per pirmąjį posėdį teismas nustato teisinius teismo mokesčius, kuriuos reikia mokėti, ir paprašo šalies sumokėti trūkstamą dalį.

2. Teismo sprendimų vykdytojų užmokestis

Su vykdymu susijusios išlaidos turi būti apmokėtos iš anksto, jas apmoka vykdymo veiksmų prašiusi šalis. Tačiau išankstinis teismo sprendimų vykdytojų išlaidų apmokėjimas negali būti teismo sprendimų vykdymo sąlyga.

3. Vertimo žodžiu mokesčiai

Vertimo žodžiu paslaugų prašiusi šalis privalo sumokėti teismo nustatytą mokesť, oficialias vertėjo žodžiu kelionės išlaidas arba vertėjo žodžiu užmokestį per 5 dienas nuo mokesčio nustatymo.

4. Ekspertų užmokestis

Suma, suderinta kaip išankstinė, ir avansas kelionės išlaidoms (jeigu taikoma) turi būti sumokėti per penkias dienas nuo teismo eksperto paskyrimo dienos. Šias sumas sumoka ekspertizės prašiusi šalis į specialiąją sąskaitą, kurią šiam tikslui atidaro vietos teismas ir apskaitos ekspertizės biuras. Teismas gali šias išlaidas priteisti abiem proceso šalims.

Teismo eksperto užmokestį nustato ekspertizę užsakiusi institucija, atsižvelgdama į ekspertizės sudėtingumą, reikiamo darbo apimtį ir eksperto profesinę kategoriją arba mokslinį laipsnį.

Nustatytosios išlaidos baudžiamosiose bylose

Nustatytosios šalių išlaidos baudžiamosiose bylose

Baudžiamosiose bylose šalims nenustatyta jokių nustatytųjų išlaidų.

Nustatytosios išlaidos konstitucinėse bylose

Nustatytosios šalių išlaidos konstitucinėse bylose

Konstitucinėse bylose šalims nenustatyta jokių nustatytųjų išlaidų.

Teisinių atstovų pateiktina išankstinė informacija

Šalių teisės ir pareigos

Rumunijoje teisiniai atstovai **neturi tiesioginės pareigos** iš anksto pateikti šalims informaciją apie jų teises ir pareigas, bylos laimėjimo perspektyvas ir susijusias proceso išlaidas. Tačiau pagal advokato statutą advokatas **yra įpareigotas** patarti savo klientui greitai, sąžiningai, teisingai ir rūpestingai.

Išlaidų šaltiniai

Kur rasti informacijos apie išlaidų šaltinius Rumunijoje?

Informacija, kuria paaiškinami įvairūs išlaidų šaltiniai, nėra lengvai prieinama, nes ji neskelbiama valstybės institucijų interneto svetainėse ir nenurodoma lankstinukuose. Informaciją galima gauti tiesiogiai iš atitinkamoje srityje dirbančių asmenų arba sužinoti iš toliau nurodytų įstatymų, susijusių su teismo išlaidomis:

teismo mokesčius ir žyminį mokesť reglamentuoja Įstatymas Nr. 146/1997 dėl teismo mokesčių ir Vyriausybės potvarkis Nr. 32/1995 dėl žyminio mokesčio; **advokatų įkainiai** reglamentuojami [Antstolių įstatyme Nr. 188/2000](#) ir 2006 m. lapkričio 14 d. įsakyme Nr. 2550/C dėl antstolių paslaugų mažiausių ir didžiausių įkainių.

teismo ekspertų įkainius reglamentuoja Civilinio proceso kodeksas ir Vyriausybės potvarkis Nr. 2/2000 dėl teismo ar ne teismo techninių ekspertų veiklos organizavimo;

vertimo raštu ir žodžiu įkainius reglamentuoja Civilinio proceso kodeksas, Įstatymas Nr. 178 ir [2009 m. kovo 5 d. įsakymas Nr. 772](#) dėl įgaliotų vertėjų žodžiu ir raštu įkainių nustatymo.

Kokiomis kalbomis galiu gauti informaciją apie išlaidų šaltinius Rumunijoje?

Įstatymai, reglamentuojantys išlaidas, **prieinami tik rumunų kalba.**

Kur rasti informacijos apie tarpininkavimą?

Tarpininkavimą reglamentuoja Įstatymas Nr. 192/2006 dėl tarpininkavimo ir tarpininko profesijos organizavimo. Šiame įstatyme numatyta, kad tarpininkas turi teisę į **šalių suderintą užmokestį**, taip pat į išlaidų, susijusių su tarpininkavimu, kompensavimą.

Kur rasti papildomos informacijos apie išlaidas?

Kur rasti informacijos apie vidutinę įvairių procedūrų trukmę?

Statistinę informaciją apie vidutinę bylų trukmę galima rasti Rumunijos teismų veiklos metinėje ataskaitoje, prieinamoje rumunų kalba viešose Aukščiausiosios magistratų tarybos interneto svetainėse (žr. 3.4 skyrių „[Teismų veiklos kokybės rodikliai](#)“, p. 155–162).

Pridėtinės vertės mokesťis

Teismo mokesčiams PVM netaikomas, jis netaikomas nei žyminiam mokesčiui, nei advokatų mokesčiams, įtrauktiems į teisinės pagalbos sutartį.

Už dokumentų vertimą prie įkainio pridodamas PVM, jei tai teisiškai būtina.

Teisinė pagalba

Civilinės teisenos srityje taikytina pajamų riba

Vidutinės grynosios mėnesinės pajamos vienam šeimos nariui	Suteikimo sąlygos
Mažiau kaip 500 RON (maždaug 125 EUR)	Pajamų lygis turėtų būti mažesnis už nustatytą ribą bent 2 mėnesius iki ieškinio pareiškimo teisme, tokiu atveju bylos išlaidas visiškai padengia valstybė.
Mažiau kaip 800 RON (maždaug 200 EUR)	Pajamų lygis turėtų būti mažesnis už nustatytą ribą bent 2 mėnesius iki ieškinio pareiškimo teisme, tokiu atveju valstybė padengia 50 proc. išlaidų.

Teisinė pagalba taip pat teikiama:

jei asmens konstitucinė teisė į **veiksmingą galimybę kreiptis į teismą** gali būti apribota dėl nustatytųjų arba bendrų numatomų teismo proceso išlaidų; arba jei asmens teisė kreiptis į teismą gali būti apribota dėl **gyvenimo lygio skirtumų** gyvenamosios vietos valstybėje narėje ir Rumunijoje;

nepaisant pagalbą gaunančio asmens pajamų, jei teisė į teisinę pagalbą arba nemokamą teisinę pagalbą numatyta specialiaame įstatyme kaip **pagalbą gaunančio asmens apsaugos priemonė** (jei pagalbą gaunantis asmuo yra nepilnametis, neįgalus ar kitais specialiais atvejais).

Baudžiamosios teisenos srityje kaltinamiesiems taikytina pajamų riba

Pajamų ribos sąvoka taikytina tik civilinėse bylose. Baudžiamosiose bylose pagrindinės teisinės nuostatos, reglamentuojančios šią sritį, įtvirtintos Baudžiamojo proceso kodekso 171 straipsnyje. Teisinė pagalba **kaltinamajam** teikiama, jei:

jis yra nepilnametis;

jis yra prauklėjimo centre arba auklėjamojo pobūdžio medicinos įstaigoje;

jis jau buvo sulaikytas arba laikomas suimtas tiriant kitas baudžiamąsias bylas;

jam skirtas medicininis gydymas arba prievartinės medicininio gydymo priemonės;

baudžiamąją bylą tirianti institucija arba teismas mano, kad kaltinamasis negali gintis pats;

įstatymo nustatyta bausmė už įtariamą nusikaltimą – suėmimas iki gyvos galvos arba laisvės atėmimas bent 5 metams.

Baudžiamosios teisenos srityje nukentėjusiesiems taikytina pajamų riba

Nukentėjusiesiems baudžiamosios teisenos srityje **pajamų ribos sąvoka netaikoma.** Atitinkamos teisės aktų nuostatos, reglamentuojančios šią sritį, įtvirtintos Baudžiamojo proceso kodekso 173 straipsnyje.

Nemokamas teismo procesas

Toliau nurodytų ieškinių atveju pagal įstatymą atleidžiama nuo bet kokių teismo išlaidų:

visų ieškinių atveju, susijusių su: 1) vaiko teisių apsauga ir rėmimu (reglamentuoja Įstatymas Nr. 272/2004 dėl vaiko teisių rėmimo ir apsaugos); 2) globa; 3) patika; 4) pagalba sunkia psichine liga sergantiems (neveiksniems) asmenims;

ieškinių, susijusių su išlaikymo pareigomis pagal įstatymą ar sutartį, atveju, taip pat visų ieškinių, susijusių su įvaikinimu, atveju (reglamentuoja Įstatymas nr. 273/2004 dėl įvaikinimo);

kitų įvairiuose įstatymuose nustatytų ieškinių atveju.

Kada bylą pralaimėjusi šalis turi padengti bylą laimėjusios šalies išlaidas?

Civilinėse bylose išlaidų priteisimo arba kompensavimo taisyklės reglamentuojamos **Civilinio proceso kodekso** 274–276 straipsniuose. Iš principo:

bylą pralaimėjusi šalis privalo (jei reikalaujama) padengti bylinėjimosi išlaidas;

teisėjas negali sumažinti teismo mokesčio ar kitų bylą laimėjusios šalies patirtų išlaidų;

atsakovas, pripažinęs ieškovo reikalavimą per pirmąjį posėdį, neprivalo padengti teismo išlaidų, nebent antstolis jam pateikė oficialų pranešimą per specialią pirmiau aprašytą procedūrą iki teismo sprendimo priėmimo;

Baudžiamosiose bylose su išlaidų priteisimu/išlaidų kompensavimu susijusios taisyklės reglamentuojamos **Baudžiamojo proceso kodekso** 189–193 straipsniuose. Iš principo:

procesinių veiksmų atlikimo, įrodymų tyrimo, daiktinių įrodymų priežiūros, advokatų užmokesčio ir visos kitos būtinos išlaidos, susijusios su baudžiamosios bylos nagrinėjimu teisme, padengiamos iš valstybės skiriamų sumų arba jas apmoka šalys;

nuteisimo atveju nuteistasis privalo padengti valstybės patirtas teismo išlaidas, išskyrus teismo institucijų paskirtų vertėjų žodžiu išlaidas ir kai suteikta nemokama teisinė pagalba;

išteisinimo ar baudžiamosios bylos nutraukimo teisme atveju valstybės patirtos teismo išlaidos apmokamos taip:

išteisinimo atveju: a) nukentėjusysis apmoka tą išlaidų dalį, kuri patirta dėl nukentėjusiojo; b) civilinės bylos šalis, kurios visi reikalavimai buvo atmesti, apmoka tą išlaidų dalį, kuri patirta dėl šios šalies; c) išlaidas apmoka atsakovas, jei išteisinimo atveju jis vis vien privalėjo atlyginti žalą.

Baudžiamosios bylos nutraukimo atveju a) išlaidas apmoka kaltinamasis, jei pareikalauta atleisti nuo baudžiamosios atsakomybės arba yra pagrindas atleisti nuo bausmės; b) susitaikymo atveju išlaidas apmoka abi šalys; c) išlaidas apmoka auka, jei skundas atsiimamas arba pateikiamas teismui pavėluotai.

Amnestijos atveju, suėjus senaties terminui arba atsiėmus skundą, taip pat jei yra pagrindas atleisti nuo bausmės, jei kaltinamasis reikalauja tęsti baudžiamąją bylą, teismo išlaidas gali padengti nukentėjusysis arba kaltinamasis pagal kitas susijusias įstatymų nuostatas.

Visais kitais atvejais valstybė apmoka savo teismo išlaidas.

Ekspertų užmokestis

Civilinio proceso kodekso 274 straipsnyje nustatyta, kad bylą pralaimėjusi šalis atlygina teismo išlaidas, įskaitant ekspertų, kuriems sumokėjo bylą laimėjusi šalis, išlaidas.

Susiję priedai

Rumunijos išlaidų skaidrumo tyrimo ataskaita (544 Kb) [en](#)

Paskutinis naujinimas: 24/06/2019

Šio puslapio turinį nacionaline kalba tvarko atitinkamos valstybės narės. Vertimus atliko Europos Komisijos tarnyba. Į kompetentingos nacionalinės institucijos originale įvestus pakeitimus vertimuose gali būti neatsižvelgta. Europos Komisija neprisima jokios atsakomybės ar teisių įsipareigojimų už šiame dokumente pateiktą ar nurodomą informaciją ar duomenis. Daugiau informacijos apie už šį puslapį atsakingos valstybės narės autorių teisių taisyklės rasite puslapyje „Teisinė informacija“.

Teismo proceso išlaidos - Slovėnija

Šiame puslapyje pateikiama informacija apie Slovėnijos teismo proceso išlaidas.

Teisininkų užmokesčio reglamentavimo sistema

Advokatai

Advokatų užmokestis reglamentuojamas Advokatų užmokesčio įstatyme (Slovėnijos Respublikos valstybės žinios Nr. 67/2008; 35/2009–ZOdv-C, galioja nuo 2009 01 01 iki 2009 05 09). Šis įstatymas taikomas, kol Slovėnijos advokatūra priims naują advokatų kainoraštį, kurį turi patvirtinti Teisingumo ir viešojo administravimo ministras.

Notarai

Notarų užmokestis reglamentuojamas dokumentu „Notarų užmokesčio tarifai“ (Slovėnijos Respublikos oficialusis leidinys Nr. 94/2008), kurį tvirtina Teisingumo ir viešojo administravimo ministras. Prieš tvirtinimą ministras pateikia tarifą **Slovėnijos notarų rūmams**, kad šie pateiktų pirmines pastabas ir nuomonę; tačiau ministrui ji neprivaloma.

Nustatytosios išlaidos

Nustatytosios išlaidos civilinėse bylose

Nustatytosios šalių išlaidos civilinėse bylose

Nustatytosios išlaidos apima:

teismo mokesčius,

advokato užmokestį,

ekspertų užmokestį,

vertėjų raštu ir žodžiu užmokestį ir

kelionės išlaidas (pvz., liudytojų ir ekspertų).

Civilinės bylos etapas, kai šalys privalo apmokėti nustatytą išlaidas

Teismo mokesčiai ir kitos išlaidos paprastai sumokamos **teismui priėmus galutinį sprendimą**, kuris yra neskundžiamas, arba **teismui priėmus specialią nutartį dėl bylinėjimosi išlaidų, kuri yra neskundžiama**.

Kai kuriais atvejais mokesčiai mokami, **kai teismas priima sprendimą** (pvz., ginčai socialiniais klausimais pirmosios instancijos teismuose, bylos dėl žemės registracijos, bylos dėl pirmosios instancijos teismų sprendimų dėl žalos atlyginimo garantijos).

Paveldėjimo bylose mokesčiai mokami **proceso pabaigoje**, kai žinomas tikslus mirusiojo palikimas.

Advokato užmokestį reikia sumokėti po to, kai teismas priima nutartį dėl proceso išlaidų. Advokatai gali prašyti **iš anksto sumokėti** dalį užmokesčio arba jį visą. Praktikoje tai dažnai įprasta.

Įrodymų tyrimo (pvz., pasitelkiant ekspertą ar liudytoją) arba **vertėjo raštu ar žodžiu paslaugų** prašanti šalis privalo išlaidas apmokėti **iš anksto**.

Nustatytosios išlaidos baudžiamosiose bylose

Nustatytosios šalių išlaidos baudžiamosiose bylose

Nustatytosios išlaidos apima:

teismo išlaidas;

advokato užmokestį (priklauso nuo posėdžių skaičiaus);

ekspertų užmokestį;

vertėjų raštu ir žodžiu užmokestį ir

kelionės išlaidas (pvz., liudytojų ir ekspertų).

Baudžiamosios bylos etapas, kai šalys turi apmokėti nustatytą išlaidas

Teismo mokesčiai ir kitos išlaidos paprastai sumokamos teismui **priėmus galutinį sprendimą**.

Advokato užmokestis turėtų būti sumokėtas teismui priėmus nutartį dėl proceso išlaidų. Advokatai gali prašyti iš anksto sumokėti dalį užmokesčio arba jį visą, paprastai to ir reikalaujama.

Nustatytosios išlaidos konstitucinėse bylose

Nustatytosios šalių išlaidos konstitucinėse bylose

Konstitucinėse bylose **teismo mokesčių nėra**. Kitos išlaidos (pvz., advokatų užmokesčiai ir kelionės išlaidos) sudaro kiekvienos šalies išlaidų dalį.

Konstitucinės bylos etapas, kai šalys turi apmokėti nustatytą išlaidas

Advokatų užmokesčiai turėtų būti sumokamas bylos pabaigoje. Jie gali prašyti iš anksto sumokėti užmokestį ar jo dalį, paprastai to ir reikalaujama.

Teisinių atstovų pateiktina išankstinė informacija

Šalių teisės ir pareigos

Advokatai teisiškai neprivalo teikti informacijos apie teises ir pareigas, sėkmės galimybes ir susijusias išlaidas. Tačiau advokatų mokėjimo prašymai turi būti pateikiami specialiai išrašytoje sąskaitoje, kurioje pateikiama informacija apie mokesčius ir išlaidas. Advokatui ir klientui susitarus, kad užmokestis ir išlaidos bus nustatomi ne pagal **Advokatų užmokesčio įstatymą**, bet pagal specialų susitarimą dėl užmokesčio dydžio, susitarimas turi atitikti specialias taisykles.

Išlaidų šaltiniai

Kur rasti informacijos apie išlaidų šaltinius Slovėnijoje?

Teismo proceso išlaidas reglamentuoja šie teisės aktai:

Teismo mokesčių įstatymas – *Zakon o sodnih taksah* (Slovėnijos Respublikos oficialusis leidinys Nr. 37/2008);

Advokatų užmokesčio įstatymas – *Zakon o odvetniški tarifi* (netrukus numatomi pakeitimai);

Notarų tarifai – *Notarska tarifa* (Slovėnijos Respublikos oficialusis leidinys Nr. 94/2008, 32/2011. Numatyta netrukus priimti šio dokumento pakeitimus);

Teismo vertėjų žodžiu taisyklės – *Pravilnik o sodnih tolmačih* (Slovėnijos Respublikos oficialusis leidinys Nr. 49/2002, 75/2003, 71/2007);

Teismo ekspertų ir teismo vertintojų taisyklės – *Pravilnik o sodnih izvedencih in cenilcih* (Slovėnijos Respublikos oficialusis leidinys Nr. 7/2002, 75/2003, 72/2005, 71/2007, 84/2008);

Baudžiamojo proceso įstatymas – *Zakon o kazenskem postopku* (Slovėnijos Respublikos oficialusis leidinys Nr. 32/2012);

Baudžiamojo proceso bylinėjimosi išlaidų padengimo taisyklės – *Pravilnik o povmitvi stroškov v kazenskem postopku* (Slovėnijos Respublikos oficialusis leidinys Nr. 61/1997, 6897 – Nr. 62/2008, klaidų ištaisymas);

Civilinio proceso įstatymas – *Zakon o pravdnem postopku* (Slovėnijos Respublikos oficialusis leidinys Nr. 73/2007 – oficiali konsoliduota versija, 45/08 - ZArbit, 45/08, 111/08 - Odl. US, 121/08 - Skl. US, 57/09 - Odl. US, 12/10 - Odl. US, 50/10 - Odl. US, 107/10 - Odl. US, 75/12 - Odl. US ir 76/12, klaidų ištaisymas).

Minėtus teisės aktus galima rasti teisiniame Slovėnijos interneto portale, [Teisinės informacijos centre](#) arba kituose nacionaliniuose teisės aktų registruose.

Kokiomis kalbomis galima gauti informaciją apie išlaidų šaltinius Slovėnijoje?

Informacija skelbiama tik slovėnų kalba.

Kur rasti informacijos apie tarpininkavimą?

Informacijos apie tarpininkavimą galima rasti [Europos teismo tinklo Civilinio atlaso](#) interneto svetainėje dėl alternatyvių ginčų sprendimo būdų.

Informacijos apie tarpininkavimą taip pat galima rasti Teisingumo ir viešojo administravimo ministerijos interneto svetainėje ir tarpininkavimo paslaugas teikiančių teismų (pvz., [Liublianos apylinkės teismo](#)) interneto svetainėse.

Daugiau informacijos taip pat galima rasti NVO ir privataus sektoriaus subjektų, veikiančių tarpininkavimo srityje, interneto svetainėse (žr. puslapius Tarpininkavimas ir Rasti tarpininką).

Kur rasti papildomos informacijos apie išlaidas?

Kur rasti informacijos apie vidutinę įvairių procedūrų trukmę?

[Teisingumo ministerijos](#) interneto svetainės skyriuje apie **teismų statistikos analizę** pateikiama informacija apie vidutinę įvairių procedūrų trukmę.

Pridėtinės vertės mokesčiai

Kaip ši informacija teikiama?

Informacija apie išlaidas teikiama įvairiose taisyklėse; tačiau paprastai PVM neįskaičiuojamas. Jei prie kainos reikia pridėti PVM (pvz., jei advokato paslaugos apmokestinamos PVM), paprastai taisyklėse tai nurodoma.

Teisinė pagalba

Civilinės teisenos srityje taikytina pajamų riba

Teisei pagalbai taikoma pajamų riba nustatyta **Nemokamos teisinės pagalbos įstatymo** 13 straipsnyje (*Zakon o brezplačni pravni pomoči*) (Slovėnijos Respublikos oficialusis leidinys Nr. 48/2001, 50/2004, 96/2004–UPB1, 23/2008).

Asmuo turi teisę gauti teisinę pagalbą, jei dėl savo šeimos finansinės padėties **negali apmokėti teismo išlaidų, nes būtų neužtikrintas minimalus gyvenimo lygis**. Manoma, kad minimalus gyvenimo lygis gali būti neužtikrintas, jei asmens mėnesinės pajamos ar šeimos nario vidutinės mėnesinės pajamos neviršija Socialinės apsaugos įstatyme nustatytų minimalių mėnesinių pajamų dvigubo dydžio – *Zakon o socialnem varstvu* (Slovėnijos Respublikos oficialusis leidinys Nr. 3/2007–UPB2 {23/2007 popr., 41/2007 popr.}, 122/2007 Odl.US: U-I-11/07-45).

Nuo 2012 m. birželio 1 d. minimalios pajamos yra 260 EUR; **taigi pajamų riba teisei pagalbai gauti yra 520 EUR**.

Teismas taip pat gali atleisti šalis nuo teismo išlaidų apmokėjimo (pagal **Teismo mokesčių įstatymo** 11 straipsnį), jei jas apmokėjus gerokai sumažėtų šalies ir jos šeimos minimalaus gyvenimo biudžetas. Teismas sprendimą priima savo nuožiūra, atsižvelgęs į visas svarbias aplinkybes.

Baudžiamosios teisenos srityje kaltinamajam ir nukentėjusiajam taikytina pajamų riba

Taikytina pajamų riba baudžiamosios teisenos srityje kaltinamiesiems ir nukentėjusiesiems yra tokia pati, kaip civilinėje teiseje.

Kitos sąlygos, susijusios su teisinės pagalbos teikimu nukentėjusiesiems ir kaltinamiesiems

Nėra jokių kitų sąlygų, susijusių su teisinės pagalbos teikimu nukentėjusiesiems ir kaltinamiesiems.

Nemokamas teismo procesas

Teismo mokesčių **nebūtina** mokėti toliau nurodytose teismo bylose:

Slovėnijos Konstitucinio Teismo nagrinėjamos bylose;

bylose dėl teismo sprendimų vykdymo darbo santykių ir kitų su darbu susijusių klausimų srityje;

bylose, kuriose suteikta teisinė pagalba;

bylose dėl alimentų išieškojimo;

kai taikomi laikini draudimai skyrybų bylose arba bylose dėl vaiko išlaikymo priteisimo;

bankroto bylose, jei jas pradeda skolininkas;

tvirtinant dokumentus, kurių reikia norint užtikrinti socialinio draudimo teisių įgyvendinimą užsienio valstybėje;

įvairiose kitose bylose ir kitais atvejais, kurie išvardyti Teismo mokesčių įstatyme ir kituose teisės aktuose.

Kada bylą pralaimėjusi šalis turi padengti bylą laimėjusios šalies išlaidas?

Išlaidų kompensavimas reglamentuojamas **Baudžiamojo proceso įstatyme** ir **Civilinio proceso įstatyme**, juose nustatyti **principai bylos laimėjimo ir pralaimėjimo atvejais**.

Civilinėse bylose bylą pralaimėjusi šalis privalo padengti bylą laimėjusios šalies išlaidas. Kiekviena šalis privalo padengti dėl savo kaltės arba dėl atsitiktinumo patirtas išlaidas.

Civilinio proceso įstatymo 151–186 ir 173a straipsniuose ir Baudžiamojo proceso bylinėjimosi išlaidų padengimo taisyklėse (Oficialusis leidinys Nr. 15/03) nustatytos išsamesnės bylinėjimosi išlaidų padengimo taisyklės.

Baudžiamosiose bylose, jei kaltinamasis pripažįstamas kaltu, teismas paprastai nusprendžia, kad jis turi padengti išlaidas. Išsamesnės šių išlaidų padengimo taisyklės nustatytos Baudžiamojo proceso įstatymo 92–99 straipsniuose ir specialiaame **Teisingumo ir viešojo administravimo ministro** priimtame teisės akte.

Ekspertų užmokestis

Civilinėse bylose ekspertų užmokestis iš esmės sumokamas iš anksto, ir jas apmoka ta šalis, kuri prašė eksperto ištirti įrodymus. Jei teismas nusprendžia, kad reikia iškviesti ekspertą, jis iš anksto sumoka ekspertui užmokestį. Tuomet šios išlaidos grąžinamos bylos pabaigoje, pagal bylą laimėjusios šalies principą.

Baudžiamosiose bylose ekspertų užmokestį iš anksto sumoka teismas.

Vertėjų raštu ir žodžiu užmokestis

Baudžiamosiose bylose teismas **iš anksto** sumoka vertėjams raštu ir žodžiu.

Vertimo raštu ar žodžiu į italų ir vengrų kalbas arba iš šių kalbų išlaidų nereikia padengti, remiantis italų ir vengrų mažumų konstitucinėmis teisėmis vartoti savo kalbą (net jei susiję asmenys privalo grąžinti kitas išlaidas baudžiamojoje byloje).

Vertimo raštu ir žodžiu išlaidų nereikia padengti, jei kaltinamasis nesupranta teismo proceso kalbos.

Civilinėse bylose vertėjų raštu ir žodžiu užmokestis sudaro teismo proceso išlaidų dalį. Šias išlaidas turi iš anksto apmokėti šalis, dėl kurios elgesio pradėta byla. Bylos pabaigoje išlaidos grąžinamos pagal bylą laimėjusios šalies ir kaltės principus.

Slovėnijos atvejų tyrimai

Daugiau konkrečios informacijos apie bylos išlaidas Slovėnijoje galima rasti konkrečių atvejų tyrimuose.

Susijusios nuorodos

[Slovėnijos teisės sistema](#)

[Liublianos apygardos teismo katalogas](#)

[Teismų statistinės analizės katalogas](#)

Susiję priedai

[Slovėnijos išlaidų skaidrumo tyrimo ataskaita](#) (723 Kb)[en](#)

Paskutinis naujinimas: 25/06/2019

Šio puslapio turinį nacionaline kalba tvarko atitinkamos valstybės narės. Vertimus atliko Europos Komisijos tarnyba. Į kompetentingos nacionalinės institucijos originale įvestus pakeitimus vertimuose gali būti neatsižvelgta. Europos Komisija nepriima jokios atsakomybės ar teisinių įsipareigojimų už šiame dokumente pateiktą ar nurodomą informaciją ar duomenis. Daugiau informacijos apie už šį puslapį atsakingos valstybės narės autorių teisių taisyklės rasite puslapyje „Teisinė informacija“.

Teismo proceso išlaidos - Slovakija

Šiame puslapyje pateikiama informacija apie teismo išlaidas Slovakijoje.

Teisinių užmokesčio reglamentavimo sistema

Teisinių profesijų įstatymo Nr. 586/2003 1 straipsnio 2 dalyje bei Įmonių ir savarankiškai dirbančių asmenų paslaugų įstatymo pakeitimo įstatyme Nr. 455/1991 su pakeitimais nustatyta:

„Teisinė veikla – tai atstovavimas klientams teismuose, valstybės institucijose ir kituose subjektuose, atstovavimas asmenims ir jų gynimas baudžiamosiose bylose, teisinės konsultacijos, dokumentų apie teisės aktus rengimas, teisinių analizių atlikimas, klientų turto administravimas ir kitokios teisinės konsultacijos, pagalba ir teisinės paslaugos, jei jos teikiamos nuolat ir už užmokestį (toliau – teisinės paslaugos).“

Patarėjai teisės klausimais

Patarėjų teisės klausimais užmokestis reglamentuojamas Slovakijos Respublikos teisingumo ministerijos įgyvendinimo nutarimu (Nr. 655/2004 dėl patarėjų teisės klausimais užmokesčio ir atlyginimo už teisinių paslaugų teikimą). Jo versija anglų kalba pateikiama [Slovakijos advokatūros interneto svetainėje](#).

Patarėjo teisės klausimais užmokestis turi būti nustatomas patarėjo teisės klausimais ir jo kliento susitarimu (sutartinis užmokestis). Daugeliu atveju dėl užmokesčio už teisinės paslaugas susitariama sutartimi, nebent įstatyme nustatyti užmokesčio tarifai. Jei šalys šiuo klausimu nesutaria, nustatant sumą,

vadovaujamosi atitinkamomis nuostatomis dėl užmokesčio tarifų (Įgyvendinimo nutarimas dėl patarėjų teisės klausimais užmokesčio). Užmokesčio tarifas nustatomas padauginant bazinį dydį iš patarėjo teisės klausimais atliktų veiksmų ar suteiktų teisinių paslaugų skaičiaus.

Antstoliai

Slovakijos Respublikoje antstolių nėra. Tačiau jų funkcijas vykdo teismo sprendimų vykdytojai pagal Teismo sprendimų vykdytojų ir vykdymo veiksmų įstatymą Nr. 233/1995 (**Vykdymo proceso įstatymas**).

Nustatytosios išlaidos

Nustatytosios išlaidos civilinėse bylose

Nustatytosios išlaidos civilinėse bylose, kurias turi padengti šalys

Visų kategorijų mokesčiai nurodyti atitinkamose taisyklėse ir yra nustatomi įvairiais būdais:

Teismo mokesčiai reglamentuojami Teismo mokesčių ir baudžiamųjų bylų registro išrašo mokesčio įstatymu Nr. 71/1992 su pakeitimais (Teismo mokesčių įstatymas). Mokesčio suma yra fiksuota arba nustatoma procentinė mokesčio dalis arba ir tas, ir tas (priklauso nuo ieškinio rūšies).

Teismo sprendimų vykdytojų užmokestis reglamentuojamas Teismo sprendimų vykdytojų ir vykdymo veiksmų įstatymu Nr. 233/1995. Mokesčio suma nustatoma kaip tarifas (nustatytasis mokestis arba procentinė dalis priklausomai nuo vykdymo objekto) arba pagal sutartį.

Patarėjo teisės klausimais užmokestis reglamentuojamas Įgyvendinimo nutarimu Nr. 655/2004 dėl patarėjų teisės klausimais užmokesčio ir atlyginimo už teisinės paslaugas. Užmokesčio suma nustatoma kaip tarifas (nustatytasis užmokestis už kiekvieną suteiktą teisinę paslaugą priklausomai nuo ieškinio vertės arba dalyko) arba pagal sutartį.

Ekspertų užmokestis reglamentuojamas Įgyvendinimo nutarimu Nr. 491/2004 dėl ekspertų ir vertėjų raštu bei žodžiu atlyginimo, išlaidų kompensavimo ir kompensavimo už sugaištą laiką. Užmokesčio suma nustatoma kaip tarifas (nustatytasis užmokestis už kiekvieną paslaugą, valandinis užmokestis arba procentinė užmokesčio dalis priklausomai nuo dalyko) arba pagal sutartį.

Kompensacija liudytojams reglamentuojama Įstatymu Nr. 99/1963 (**Civilinio proceso kodeksas**) ir Įgyvendinimo nutarimu Nr. 543/2005 dėl apylinkės, apeliacinių, specialiųjų ir karo teismų administravimo ir tarnybos tvarkos, Įstatymu Nr. 311/2001 (**Darbo kodeksas**), Įstatymu Nr. 595/2003 dėl pajamų mokesčio ir Įstatymu Nr. 663/2007 dėl minimalios algos. Teismas sprendžia dėl būtinų patirtų einamųjų išlaidų atlyginimo ir negautų pajamų kompensavimo (pagal Įgyvendinimo nutarimą dėl administravimo ir tarnybos tvarkos).

Vertimo raštu ir (arba) žodžiu įkainiai reglamentuojami Įgyvendinimo nutarimu Nr. 491/2004 dėl ekspertų ir vertėjų raštu ir žodžiu atlyginimo, išlaidų kompensavimo ir kompensavimo už sugaištą laiką. Užmokesčio suma nustatoma kaip tarifas (nustatytasis užmokestis už valandą arba puslapį, atsižvelgiant į susijusias kalbas, arba už vertėjo suteiktą paslaugą) arba pagal sutartį.

Todėl daugumoje galimų civilinių bylų atveju, jei jis nėra teisininkas profesionalas, be profesionalo konsultacijos praktiškai negali nustatyti numatomų bendrų faktinių išlaidų.

Tačiau profesionalas (ypač patarėjas teisės klausimais (advokatas)) gali daug tiksliau nurodyti klientui įvairias išlaidas, kurių galima tikėtis byloje, atsižvelgiant į bylos aplinkybes. Jei rezultatai sunku numatyti, advokatas taip pat gali informuoti klientą apie numatomas išlaidas, susijusias su įvairiais galimais rezultatais; šios išlaidos galiausiai priklausys nuo teismo vertinimo ir sprendimo.

Įvairios civilinėje byloje patirtinos išlaidos reglamentuojamos atskirose taisyklėse arba įstatymuose. Juose numatyti įvairūs užmokesčio apskaičiavimo būdai, o užmokestį galima skirstyti į dvi pagrindines kategorijas: tarifinius įkainius ir sutartinį užmokestį.

Civilinės bylos etapas, kai šalys turi apmokėti nustatytąsias išlaidas

Pagal Teismo mokesčių ir baudžiamųjų bylų registro išrašo mokesčio įstatymą Nr. 71/1992 su pakeitimais, prieš pradėdant bylos nagrinėjimą reikia sumokėti tik teismo mokesčių.

Pagal Įstatymą Nr. 99/1963 (Civilinio proceso kodeksas), be teismo mokesčių, bylos šalys ir jų atstovai paprastai padengia bylinėjimosi išlaidas. Šios išlaidos apima:

šalių ir jų teisinių atstovų negautas pajamas;

įrodymų pateikimo išlaidas (įskaitant ekspertų užmokestį);

notarų atlyginimą už teismo įgalotinio paslaugas ir patirtas einamąsias išlaidas;

palikimo administratoriaus / vykdytojo ir jo einamųjų išlaidų atlyginimą;

vertimo raštu arba žodžiu išlaidas;

atstovavimo mokesčių, jei šaliai atstovauja licencijuotas advokatas, registruotas **Slovakijos advokatūroje**.

Šios išlaidos paprastai padengiamos po teismo sprendimo priėmimo.

Be to, išlaidos civilinėje byloje labai priklauso nuo konkrečios bylos ir teismo diskrecijos (daugiausia dėl įrodymų pasirinkimo ir teismui ar kitai šaliai grąžintinų išlaidų dydžio). Todėl sunku prieš procesą numatyti tikrąsias išlaidas.

Nustatytosios išlaidos baudžiamosiose bylose

Nustatytosios išlaidos baudžiamosiose bylose, kurias turi padengti šalys

Teismas turi diskreciją sprendimą dėl išlaidų baudžiamojoje byloje priimti po galutinio sprendimo byloje priėmimo.

Baudžiamosios bylos etapas, kai šalys turi apmokėti nustatytąsias išlaidas

Visos baudžiamojoje byloje patirtinos išlaidos sumokamos priėmus galutinį sprendimą, nes sprendime nutariama dėl bylinėjimosi išlaidų atlyginimo (Įstatymas Nr. 301/2005 (**Baudžiamojo proceso kodeksas**)).

Nustatytosios išlaidos konstitucinėse bylose

Nustatytosios išlaidos konstitucinėse bylose, kurias turi padengti šalys

Atstovavimo Slovakijos Konstituciniame Teisme nagrinėjamosiose bylose atveju, jei neįmanoma įvertinti piniginės išraiškos, pagrindinis užmokesčio tarifas už kiekvieną atskirą teisinę paslaugą turi sudaryti šeštadalį apskaičiavimo bazės (Įgyvendinimo nutarimo Nr. 655/2004 dėl patarėjų teisės klausimais užmokesčio ir atlyginimo už teisinių paslaugų teikimą 11 straipsnis).

Konstitucinės bylos etapas, kai šalys turi apmokėti nustatytąsias išlaidas

Konstitucinėse bylose galioja panaši tvarka, kaip civilinėse ir baudžiamosiose bylose. Taikomas įstatymas Nr. 99/1963 (Civilinio proceso kodeksas).

Teisinių atstovų pateiktina išankstinė informacija

Šalių teisės ir pareigos

Teisinių profesijų įstatymo Nr. 586/2003 18 straipsnyje ir Įmonių ir savarankiškai dirbančių asmenų paslaugų įstatymo pakeitimo įstatyme Nr. 455/1991 su pakeitimais nustatyta:

Dirbdamas teisinį darbą, kiekvienas patarėjas teisės klausimais privalo ginti ir remti savo kliento teises bei pagrįstus interesus ir veikti pagal kliento nurodymus. Jei kliento nurodymai prieštarautų visuotinai privalomoms teisės normoms, patarėjui teisės klausimais jie nėra privalomi, ir jis apie tai privalo pranešti klientui.

Dirbdamas teisinį darbą, kiekvienas patarėjas teisės klausimais privalo elgtis sąžiningai ir teisingai, būti apdairus profesiniu požiūriu. Jis privalo nuosekliai naudoti visas turimas teises priemones ir žinias, kad kuo geriausiai tenkintų savo kliento interesus. Patarėjas teisės klausimais turi užtikrinti, kad jo teisinės paslaugos būtų teikiamos numatytu tikslu ir už protingą užmokestį.

Dirbdamas teisinį darbą, patarėjas teisės klausimais privalo visada elgtis deramai pagal teisininko profesijai būdingą orumą ir nemenkinti teisininko profesijos reputacijos. Todėl patarėjas teisės klausimais privalo paisyti elgesio kodekso bei advokatūros vidaus taisyklių ir nuostatų.

Išlaidų šaltiniai

Kokiomis kalbomis galiu gauti informaciją apie išlaidų šaltinius Slovakijoje?

Minėti įstatymai dėl išlaidų skelbiami Teisės aktų rinkinyje slovakų kalba (pagal **Slovakijos Respublikos Nacionalinės Tarybos įstatymo** Nr. 1/1993 8 straipsnį).

Kur rasti informacijos apie tarpininkavimą?

Tarpininkavimas reglamentuojamas **įstatymu** Nr. 420/2004 dėl tarpininkavimo.

Kur rasti papildomos informacijos apie išlaidas?

Interneto svetainė, kurioje galima rasti informacijos apie išlaidas

Informacijos apie išlaidas galima rasti interneto svetainėje [IGNUM](#), kurioje pateikiami visi visuotiniai taikomi teisės aktai ir galiojantys arba negaliojantys Slovakijos Respublikos įstatymai ir įstatymų įgyvendinamieji teisės aktai. Šios interneto svetainės prieglobą teikia [Slovakijos Respublikos teisingumo ministerija](#).

Kur rasti informacijos apie vidutinę įvairių procedūrų trukmę?

Šią informaciją galima rasti [Slovakijos Respublikos teisingumo ministerijos](#) statistinių duomenų metraštyje.

Kur galima rasti informacijos apie vidutinės bendras konkrečios bylos išlaidas?

Informaciją apie vidutinės išlaidas ir užmokestį sunku apibrėžti dėl tokių priežasčių:

Neskelbiama statistinė informacija.

Atitinkami Slovakijos teisės aktai yra pakankamai lankstūs ir juose beveik visada numatyta galimybė nustatyti sutartinį užmokestį arba atlyginimą, kuriam įtakos turi regionas, teisinių paslaugų įmonės ir kitų su bylinėjimusi susijusias paslaugas teikiančių asmenų reputacija. Išlaidos taip pat – tai bene svarbiausia – labai priklauso nuo konkrečios bylos, jos sudėtingumo, nuo to, kiek reikia įrodymų, ir bylos trukmės.

Be to, net užmokesčio tarifų (šie mokesčiai gali būti priteisiami bylos pabaigoje tik kaip procesinės išlaidos, atsižvelgiant į bylos baigtį ir teismo diskreciją) dydžiai susiję su bylinėjimosi apimtimi, suteiktų paslaugų kiekiu ir įvairiais kitais veiksniais. Kadangi neįmanoma nustatyti vidutinės bylinėjimosi apimties, neįmanoma nustatyti ir vidutinių teisių mokesčių.

Pridėtinės vertės mokesčiai

Kaip ši informacija teikiama?

Jei teismo sprendimų vykdytojas registruotas kaip PVM mokėtojas, prie jo apskaičiuotų pajamų ir išlaidų bus pridėdamas PVM (pagal Teismo sprendimų vykdytojų ir vykdymo veiksmų įstatymo Nr. 233/1995 196 straipsnį).

Jei patarėjas teisės klausimais registruotas kaip PVM mokėtojas, prie jo apskaičiuotų pajamų ir išlaidų pagal šią nuostatą pridėdamas PVM (**Teisingumo ministerijos įgyvendinimo nutarimo Nr. 655/2004** dėl patarėjų teisės klausimais užmokesčio ir atlyginimo už teisių paslaugų teikimą 18 straipsnio 3 dalis).

Jei ekspertas, vertėjas raštu arba žodžiu registruotas kaip PVM mokėtojas, į apskaičiuotą užmokestį bus įtrauktas PVM (**Teisingumo ministerijos įgyvendinimo nutarimo Nr. 491/2004** dėl ekspertų ir vertėjų raštu ir žodžiu užmokesčio ir išlaidų kompensavimo bei kompensavimo už sugaištą laiką 16 straipsnio 2 dalis).

Kokios normos galioja?

Teismo mokesčiams PVM netaikomas (Teismo mokesčių ir baudžiamųjų bylų registro išrašo mokesčio įstatymas Nr. 71/1992). Tačiau jis taikomas tarpininkavimo mokesčiams, nes tarpininkavimo veikla yra komercinė veikla, ir arbitražo mokesčiams – 20 proc., jei mokesčių nustatantis asmuo yra registruotas kaip PVM mokėtojas.

Teisinė pagalba

Civilinės teisenos srityje taikytina pajamų riba

Pajamų riba reglamentuojama Teisinės pagalbos teikimo turtinį nepriteklių patiriantiems įstatymo Nr. 327/2005 4 straipsnio i punkte, Teisinių profesijų įstatymo pakeitimo ir papildymo įstatyme Nr. 586/2003, taip pat Prekybos įstatymo pakeitimo ir papildymo įstatyme (Prekybos įstatymas) Nr. 455/1991 su pakeitimais ir su pakeitimais, padarytais įstatymu Nr. 8/2005.

Šiame įstatyme su pakeitimais nustatyta: „Laikoma, kad fizinis asmuo patiria turtinį nepriteklių, jeigu jis gauna išmokas ar pašalpas, skiriamas asmenims, patiriantiems turtinį nepriteklių, arba jeigu jo pajamos yra 1,6 karto mažesnės už minimalų gyvenimo lygį ir jeigu fizinis asmuo neišgali naudotis teisinėmis paslaugomis iš savo lėšų (šiuo metu – 311,30 EUR).“

Baudžiamosios teisenos srityje ginamajam taikytina pajamų riba

Pajamų riba kaltinamiesiems, pageidaujantiems, kad jiems baudžiamosios teisenos srityje *ex officio* padėtų teisinis atstovas, nenustatyta. **Baudžiamojo proceso kodekse** (37 ir 38 straipsniuose) nustatytos aplinkybės, kuriomis gynėjas yra privalomas:

kaltinamasis privalo turėti gynėją per ikiteisminį tyrimą, jeigu:

jam paskirtas kardomasis kalinimas, jis atlieka laisvės atėmimo bausmę arba yra laikomas ir stebimas medicinos įstaigoje;

jis yra neveiksnus arba jo veiksnumas apribotas;

jis yra kaltinamas padaręs labai sunkų nusikaltimą;

jis yra nepilnametis;

jis yra pabėgęs kalinys.

Gynėjas taip pat privalomas, jei teisėjas arba prokuroras, arba policijos pareigūnas per ikiteisminį tyrimą mano, kad tai būtina, nes abejoja, ar kaltinamasis gali tinkamai gintis.

Gynėjas taip pat privalomas ekstradicijos byloje ir byloje, susijusiose su apsauginio gydymo nustatymu, išskyrus apsauginį gydymą dėl piktnaudžiavimo alkoholiu.

Baudžiamojo proceso kodekso 38 straipsnyje nustatyta:

Gynėjas privalomas bausmių vykdyimo procese. Teismas priima sprendimą viešame teismo posėdyje, jei kaltinamasis:

jis yra neveiksnus arba jo veiksnumas apribotas;

yra lygtinai nuo bausmės atleistas nepilnametis, kuris viešo teismo posėdžio metu yra jaunesnis kaip 18 metų;

yra kalinamas;

jei abejojama kaltinamojo gebėjimu tinkamai gintis.

Bylose dėl išimtinių teisių gynimo priemonių kaltinamajam privalo atstovauti gynėjas:

jei byla nagrinėjama pagal 37 straipsnio 1 dalies a, b arba c punktą;

jei nepilnametis išimtinių teisių gynimo priemonių svarstymo viešame teismo posėdyje metu yra jaunesnis kaip 18 metų;

jei abejojama kaltinamojo gebėjimu tinkamai gintis.

jei nagrinėjama byla dėl nuteisto asmens, kuris mirė.

Baudžiamosios teisenos srityje nukentėjusiajam taikytina pajamų riba

Pagal Baudžiamojo proceso kodekso 558 straipsnio 1 dalį teismas dėl išlaidų kompensavimo nukentėjusiajam sprendžia po to, kai priimamas galutinis teismo sprendimas.

Kitos sąlygos, susijusios su teisinės pagalbos teikimu nukentėjusiesiems

Visos sąlygos reglamentuojamos Įstatyme Nr. 301/2005 (Baudžiamojo proceso kodeksas).

Nemokamas teismo procesas

Nuo teismo mokesčių atleidžiama dvejetainiai (Slovakijos Nacionalinės Tarybos priimto Teismo mokesčių ir baudžiamųjų bylų registro išrašo mokesčio įstatymo Nr. 71/1992 su pakeitimais 4 straipsnis). Atleidimas nuo teismo mokesčių taikomas:

specialiems teismo procesams (nepilnamečių globa, administracinių institucijų neveikimas ar neteisėti veiksmai, tėvų ir vaikų tarpusavio išlaikymo pareigos) arba

konkreiems asmenims (ieškoviui bylose dėl žalos, patirtos dėl nelaimingo atsitikimo darbe ar profesinės ligos, atlyginimo; bylose dėl neteisėto darbo sutarties nutraukimo konstatavimo ir kt.). Jei teismas nusprendžia patenkinti reikalavimą, atsakovas privalo sumokėti atitinkamą teismo mokesť arba teismo nustatytą jo dalį, nebent atsakovas taip pat nuo jo atleidžiamas.

Pagal Civilinio proceso kodekso 138 straipsnį teismas įgaliotas atleisti šalį nuo viso ar dalies teismo mokesčio, jei tai pateisina šalies aplinkybės ir ekonominė padėtis, nebent ieškiniu piktnaudžiaujama teisėmis arba jis yra akivaizdžiai nepagrįstas. Tačiau teismas gali bet kuriame bylos etape atšaukti sprendimą atleisti tuo teismo mokesčių.

Pagal Teisinės pagalbos teikimo turtinį nepriteklių patiriantiems asmenims įstatymą Nr. 327/2005 (arba Teisinės pagalbos įstatymas) **teisinė pagalba** – tai teisinių paslaugų teikimas asmeniui, turinčiam teisę į pagalbą įgyvendinant savo teises; dažniausios pagalbos formos yra šios:

teisinės konsultacijos,

pagalba ne teismo procese,

dokumentų teismui parengimas,

atstovavimas teismo procese,

paslaugų atlikimas, taip pat

susijusių išlaidų visas arba dalinis apmokėjimas.

Vis dėlto, jei atitinkamas asmuo atitinka teisinės pagalbos suteikimo reikalavimus, jis gali būti atleistas ir nuo bylinėjimosi išlaidų mokėjimo (įskaitant teismo mokesčius). Nėra aiškios nuostatos, kurioje būtų nurodyta, kad teisę į teisinę pagalbą turintis asmuo taip pat atleidžiamas nuo teismo mokesčių. Tačiau labai tikėtina, kad teismas jį atleis nuo šių mokesčių.

Kada byla pralaimėjusi šalis turi padengti bylą laimėjusios šalies išlaidas?

Civilinės bylos: pagal Civilinio proceso kodekso 142 straipsnį

Asmuo gali prašyti kompetentingo teismo visiškai arba iš dalies atleisti nuo teismo mokesčių. Teismas gali priteisti bylą laimėjusiai šaliai (jei visi reikalavimai patenkinti) būtinas bylinėjimosi išlaidas (įskaitant teismo mokesčius). **Jei patenkinta tik dalis šalies reikalavimų**, teismas kiekvienai šaliai priteis dalį bylinėjimosi išlaidų ir galiausiai gali nuspręsti, kad nė viena šalis neturi teisės į bylinėjimosi išlaidų atlyginimą. Tačiau teismas gali šaliai, kurios dalis reikalavimų patenkinta, priteisti visas bylinėjimosi išlaidas, jei sprendimui dėl reikalavimų įvykdymo apimties prašyta eksperto išvados arba teismas tai sprendė savo nuožiūra, arba jei reikalavimai nepatenkinti dėl palyginti aplaidaus elgesio.

Baudžiamosios bylos: pagal Baudžiamojo proceso kodekso 557 straipsnį

Jei nukentėjusysis turi bent **dalinę teisę į bylinėjimosi išlaidų atlyginimą**, kaltinamasis privalo apmokėti būtinas nukentėjusiojo bylinėjimosi išlaidas, įskaitant atstovo išlaidas, jei gynėjas yra privalomas.

Net jei nukentėjusysis neturi tokios teisės, teismas gali, atsižvelgęs į bylos aplinkybes, visas bylinėjimosi išlaidas arba dalį jų priteisti nukentėjusiajam, jei šis to prašo.

Ekspertų užmokestis

Teisingumo ministerijos įgyvendinimo nutarimu Nr. 491/2004 dėl ekspertų bei vertėjų raštu ir žodžiu užmokesčio, išlaidų kompensavimo ir kompensavimo už sugaištą laiką nustatyti ekspertų užmokesčio dydžiai. Ekspertų sąrašas, kurį tvarko [Slovakijos Respublikos teisingumo ministerija](#), visuomenei prieinamas ministerijos interneto svetainėje. Ekspertas įrašomas į registrą, kai įvykdo visus reikalavimus (pagal Ekspertų, vertėjų raštu ir žodžiu užmokesčio įgyvendinimo nutarimą).

Eksperto užmokestis **turi būti nustatytas eksperto ir kliento susitarimu** (sutartinis mokestis). Jei šalys nesusitaria, užmokesčio dydžiai nustatyti taikomos atitinkamos minėtų nuostatų dėl užmokesčio tarifų taisyklės.

Pažymėtina, kad PVM taikomas tik sutartiniam mokesčiui, jei tik vertėjas raštu arba žodžiu yra registruotas kaip PVM mokėtojas.

Užmokesčio tarifai nustatomi pagal:

išdirbtų valandų skaičių,

bylos dalyko pradinės vertės procentinę dalį,

nustatytąjį mokesť, nustatomą pagal bylos dalyką ir suteiktų paslaugų kiekį.

Slovakijos atvejų tyrimai

Daugiau konkrečios informacijos apie teismo proceso išlaidas Slovakijoje galima rasti konkrečiuose atvejų tyrimuose.

Susiję priedai

[Slovakijos išlaidų skaidrumo tyrimo ataskaita](#) (872 Kb) [en](#)

Paskutinis naujinimas: 26/06/2019

Šio puslapio turinį nacionaline kalba tvarko atitinkamos valstybės narės. Vertimus atliko Europos Komisijos tarnyba. Į kompetentingos nacionalinės institucijos originale įvestus pakeitimus vertimuose gali būti neatsižvelgta. Europos Komisija neprisiima jokios atsakomybės ar teisinių įsipareigojimų už šiame dokumente pateiktą ar nurodomą informaciją ar duomenis. Daugiau informacijos apie už šį puslapį atsakingos valstybės narės autorių teisių taisyklės rasite puslapyje „Teisinė informacija“.

Teismo proceso išlaidos - Suomija

Šiame puslapyje pateikiama informacija apie teismo išlaidas Suomijoje.

Teisininkų užmokesčio reglamentavimo sistema

Baristeriai (įskaitant solisitorius ir advokatus)

Suomijoje baristerių užmokestis nustatomas laikantis Advokatų tinkamos profesinės elgsenos taisyklių ir Užmokesčio rekomendacijų, kurias yra patvirtinusi Suomijos teisininkų asociacija.

Antstoliai

Suomijoje antstolių užmokestis nustatomas 2008 m. Vyriausybės potvarkiu Nr. 925, Įstatymu dėl užmokesčio už priverstinį vykdymą (1995 m. Nr. 34) ir 1995 m. Vyriausybės potvarkiu Nr. 35.

Advokatai

Suomijoje advokatų užmokestis nustatomas Komerčiniu kodeksu 18:5, Įstatymu dėl teisinės pagalbos (2002 m. Nr. 257) ir 2008 m. Vyriausybės potvarkiu Nr. 290.

Nustatytosios išlaidos

Nustatytosios civilinių bylų išlaidos

Nustatytosios civilinių bylų išlaidos, kurias turi padengti šalys

Suomijoje į nustatytąsias išlaidas įtraukiami **teisinio proceso mokesčiai** ir **dokumentų mokesčiai**. Teisinio proceso mokesčiai (teisinio nagrinėjimo mokesčiai, pareiškimo mokesčiai, pristatymo mokesčiai) renkami iš bylos šalies kaip kompensacija už bylos nagrinėjimą ir priemones, kurių imamasi vykstant teismo procesui. Iš teisinio proceso mokesčio taip pat mokama už oficialaus dokumento, kuriame išdėstytas byloje priimtas sprendimas ar laikinasis sprendimas, pristatymą. Teisinio nagrinėjimo mokesčio dydis skirtingas – nuo 79 EUR civilinėse bylose, kurios nagrinėjamos apylinkės teismuose, iki 223 EUR, jeigu civilinės bylos nagrinėjamos komerciniame teisme.

Dokumentų mokesčiai (išrašų mokesčiai, kopijų mokesčiai, pažymėjimų mokesčiai) renkami už prašomus pateikti konkrečius dokumentus, jeigu negalioja įstatymo nustatytas atleidimas nuo mokesčio. Pvz., mokesčiai neimamas iš nukentėjusiosios šalies baudžiamojoje byloje, kurioje kaltinimą palaiko valstybinis kaltintojas.

Išlaidos išsamiai nurodomos svetainėje „Teisingumas“ ir Įstatyme dėl teismo mokesčių (2009 m. Įstatymas dėl teismų ir tam tikrų teisinio administravimo organų veiklos mokesčių Nr. 701) ir atitinkamuose Valstybės tarybos potvarkiuose.

Skyrybų bylose bendras teisinio nagrinėjimo mokesčiai sudarytas iš pradinio 79 EUR mokesčio ir 44 EUR mokesčio už teismo proceso tęsimą po svarstymo laikotarpio. Advokato pagalba gali kainuoti maždaug 1 000 EUR. Bylose, kuriose pateikiami pareiškimai, mokesčiai yra 72 EUR. Civilinės teisės bylose teisinio nagrinėjimo mokesčiai apylinkės teisme yra 79–179 EUR ir dar 179 EUR, jeigu apeliacinis skundas įteikiamas Apeliaciniam teismui. Išlaidos advokatui gali siekti 6 000 EUR ir daugiau.

Civilinės bylos etapas, kuomet reikia apmokėti nustatytąsias išlaidas

Bylos šalis civilinėje byloje nustatytąsias išlaidas turi apmokėti baigus nagrinėti bylą.

Nustatytosios baudžiamųjų bylų išlaidos

Nustatytosios baudžiamųjų bylų išlaidos, kurias turi atlyginti šalys

Suomijoje bylos šalys neapmoka jokių išlaidų baudžiamosiose bylose, kurias pirmosios instancijos teisme veda valstybinis kaltintojas.

Baudžiamosios bylos etapas, kuomet reikia apmokėti nustatytąsias išlaidas

Bylos šalis baudžiamosios bylos nustatytąsias išlaidas turi apmokėti baigus nagrinėti bylą.

Nustatytosios konstitucinių bylų išlaidos

Nustatytosios konstitucinių bylų išlaidos, kurias turi apmokėti šalys

Suomijoje nėra konstitucinių teismų; atitinkamos bylos nagrinėjamos kaip baudžiamosios bylos. Bylos šalys neapmoka jokių baudžiamųjų bylų, kurias pirmosios instancijos teisme veda valstybinis kaltintojas, išlaidų.

Konstitucinės bylos etapas, kuomet reikia apmokėti nustatytąsias išlaidas

Išlaidos turi būti apmokėtos baigus nagrinėti bylą.

Teisinių atstovų pateiktina išankstinė informacija

Šalių teisės ir pareigos

Teisiniai atstovai galimo teismo proceso šalims turi pateikti išankstinę informaciją, kad jos išmanytų savo teises ir pareigas, savo galimybes laimėti bylą ir susijusias išlaidas – įskaitant išlaidas, kurias turėtų apmokėti pralaimėjusioji šalis. Šie dalykai apibrėžti **Suomijos teisininkų asociacijos** [Elgesio kodekse](#). Baristeris įstatymo taip pat yra įpareigojamas išlaikyti **kliento konfidencialumą**.

Teisiniai išlaidų šaltiniai

Kur rasti informacijos apie išlaidų šaltinius Suomijoje?

Informacija apie išlaidų šaltinius pateikiama [Teisingumo ministerijos](#) svetainėje.

Kokia kalba galima gauti informacijos apie išlaidų šaltinius Suomijoje?

Informacija pateikiama suomių, švedų ir anglų kalbomis.

Kur rasti informacijos apie tarpininkavimą?

Informacija apie tarpininkavimą pateikiama Teisingumo ministerijos ir **Nacionalinio sveikatos ir gerovės instituto** svetainėse.

Kur rasti papildomos informacijos apie išlaidas?

Interneto svetainė, kurioje pateikta informacija apie išlaidas

Išsami informacija apie išlaidas ir teismo proceso mokesčius **nemokamai** pateikiama [Suomijos teisingumo ministerijos](#) svetainėje.

Kur rasti informacijos apie vidutinę įvairių procedūrų trukmę?

Informacija apie vidutinę trukmę pateikiama [Teisingumo ministerijos](#) svetainės veiklos rūšių „Apžvalgoje“.

Kur rasti informacijos apie vidutinės bendras konkrečaus proceso išlaidas?

Informacija apie vidutinės bendras konkrečaus proceso išlaidas pateikiama Suomijos teismų sistemos svetainėje [„Teisingumas“](#).

Pridėtinės vertės mokesčiai

Kaip pateikiama ši informacija?

Informacija pateikiama [Teisingumo ministerijos](#) svetainėje. Pagal Suomijos teisininkų asociacijos parengtas Užmokesčio rekomendacijas užmokestis už klientui atliktą užduotį turi būti apskaičiuojamas su PVM.

Kokios taikomos normos?

Teisinėms paslaugoms taikomas 22 % PVM mokesčiai. Teisinės pagalbos mokesčiams PVM netaikomas.

Teisinė pagalba

Taikytinos pajamų ribos civilinės teisės srityje

Ribinė pajamų norma apskaičiuojama pagal nustatytą formulę. Apskritai nemokama teisinė pagalba teikiama tuo atveju, jeigu pareiškėjo mėnesio pajamos nesusituokusiems asmenims mažesnės nei 700 EUR per mėnesį. Ją taip pat galima teikti išskaičiuojant progresinį mokesčių, jeigu pareiškėjo pajamos yra nuo 700 EUR iki 1 500 EUR. Teisinė pagalba neteikiama, jeigu pareiškėjo pajamos viršija 1 500 EUR per mėnesį. Atitinkamos pajamos, kurios skaičiuojamos sutuoktiniui, yra 600 EUR ir 1 300 EUR.

Iš pareiškėjų, kuriems teisinė pagalba teikiama taikant išskaitytiną dalį, imamas 70 EUR mokesčiai. Be to, imama papildoma išskaitytina dalis, jeigu pareiškėjo likvidaus turto vertė viršija 5 000 EUR.

Taikytinos atsakovų pajamų ribos baudžiamosios teisės srityje

Ribinė pajamų norma apskaičiuojama pagal nustatytą formulę. Apskritai nemokama teisinė pagalba teikiama tuo atveju, jeigu pareiškėjo mėnesinės pajamos nesituokusiems asmenims mažesnės nei 700 EUR per mėnesį. Ją taip pat galima teikti išskaičiuojant progresinį mokestį, jeigu pareiškėjo pajamos yra nuo 700 EUR iki 1 500 EUR. Teisinė pagalba neteikiama, jeigu pareiškėjo pajamos viršija 1 500 EUR per mėnesį. Atitinkamos pajamos, kurios skaičiuojamos sutuoktiniui, yra 600 EUR ir 1 300 EUR. Papildomos informacijos galima rasti svetainėje „Teisingumas“. Iš pareiškėjų, kuriems teisinė pagalba teikiama taikant išskaitytiną dalį, imamas 70 EUR mokestis. Be to, imama papildoma išskaitytina dalis, jeigu pareiškėjo likvidaus turto vertė viršija 5 000 EUR. Be pirmiau išdėstytų dalykų, neatsižvelgiant į atsakovų finansinę padėtį jie turi teisę į gynėją, už kurio dalyvavimą moka valstybė, jeigu jie apkaltinami sunkinančiomis aplinkybėmis padarę nusikaltimą ar suimami arba sulaukiami. Teismas gynėją, už kurio dalyvavimą moka valstybė, savo nuožiūra taip pat gali skirti jaunesniam nei 18 metų asmeniui arba tokiam asmeniui, kuris negali pasirūpinti savo gynyba. Tačiau jeigu atsakovas nuteisiamas, tada jis privalo grąžinti valstybei pinigų sumą, kurią valstybė išleido samdydama gynėją, už kurio dalyvavimą moka valstybė, jeigu jis nebūtų turėjęs teisės gauti teisinės pagalbos. Šiuo atveju atsakovo atsakomybė apmokėti išlaidas nustatoma laikantis teisinės pagalbos taisyklių.

Taikytinos nukentėjusiųjų pajamų ribos baudžiamosios teisės srityje

Tam tikrų sunkinančiomis aplinkybėmis padarytų nusikaltimų, pvz., buitinio smurto ar lytinio nusikaltimų, aukos turi teisę į įgaliotąjį asmenį ir lydintįjį asmenį, nepaisant aukos finansinės padėties.

Be to, aukos teisinę pagalbą gali gauti pagal bendrus kriterijus: apskritai teisinė pagalba nemokama, jeigu pareiškėjo mėnesinės pajamos, skaičiuojamos nesituokusiems asmenims, mažesnės nei 700 EUR per mėnesį. Ją taip pat galima teikti išskaičiuojant progresinį mokestį, jeigu pareiškėjo pajamos yra nuo 700 EUR iki 1 500 EUR. Teisinė pagalba neteikiama, jeigu pareiškėjo pajamos viršija 1 500 EUR per mėnesį. Atitinkamos pajamos, kurios skaičiuojamos sutuoktiniui, yra 600 EUR ir 1 300 EUR. Iš pareiškėjų, kuriems teisinė pagalba teikiama taikant išskaitytiną dalį, imamas 70 EUR mokestis. Be to, imama papildoma išskaitytina dalis, jeigu pareiškėjo likvidaus turto vertė viršija 5 000 EUR.

Kitos teisinės pagalbos teikimo nukentėjusiesiems sąlygos

Dėl teisinės pagalbos visada kreipiamasi į Viešąją teisinės pagalbos įstaigą. Galima kreiptis į bet kurią Viešosios teisinės pagalbos įstaigą neatsižvelgiant į pareiškėjo gyvenamąją vietą. Dažniausiai būna patogų paraišką įteikti artimiausiai įstaigai.

Pareiškėjas turi pateikti įrodymus apie savo finansinę padėtį, visų teisinių išlaidų draudimą ir dalyką, dėl kurio prašoma teisinės pagalbos.

Teisinės pagalbos įstaigai paraiškos įteikiamos raštu ar perduodamos žodžiu ir su paraiška įteikiami būtini dokumentai. Paraiškos formą ir jos priedus Teisinės pagalbos įstaigai galima siųsti paštu, faksu ar elektroniniu paštu.

Paraiškų forma pateikiama Teisinės pagalbos paraiškos formos puslapyje; ji taip pat prieinama Viešosiose teisinės pagalbos įstaigose, teismuose ir advokatų kontorose.

Jeigu pareiškėjas pageidauja, kad teismo byloje jam padėtų privatus įgaliotasis asmuo, pastarasis gali įteikti teisinės pagalbos paraišką.

Jeigu asmuo tampa buitinio smurto arba lytinio nusikaltimo auka, teismas nukentėjusiam gali paskirti įgaliotąjį asmenį arba lydintįjį asmenį, kuris dalyvauja atliekant ikiteisminį tyrimą ir nagrinėjant bylą. Jeigu nukentėjusysis teismui nori įteikti ieškinį, teismas paskiria įgaliotąjį asmenį. Jeigu asmuo neįteikia jokio ieškinio, jam gali būti paskirtas lydintysis asmuo.

Kaip minėta, gynėjas, už kurio dalyvavimą moka valstybė, gavus prašymą skiriamas įtariamajam padarius nusikaltimą sunkinančiomis aplinkybėmis ar suimtajam arba sulaukytajam asmeniui. Teismas gynėją, už kurio dalyvavimą moka valstybė, savo nuožiūra taip pat gali skirti jaunesniam nei 18 metų asmeniui arba tokiam asmeniui, kuris negali pasirūpinti savo teisine gynyba.

Nemokamas teismo procesas

Teisinės pagalbos gavėjas atleidžiamas nuo įpareigojimo sumokėti mokestį.

Be to, įstatyme (1993 m. Įstatymas dėl teismo mokesčių Nr. 701) nustatyta, kad tam tikros bylos nagrinėjamos nemokamai. Šios bylos – tai, pvz., privačių asmenų skolų sureguliuojimo bylos ir baudžiamosios bylos, kurias valstybinis kaltintojas veda pirmosios instancijos teisme. Užsienio šalių institucijų ir užsienio piliečių bylos gali būti nagrinėjamos nemokamai, jeigu yra sudaryti abipusės teisinės pagalbos susitarimai.

Kada bylą pralaimėjusi šalis turi padengti bylą laimėjusios šalies išlaidas?

Paprastai civilinės teisenos bylų išlaidas padengia pralaimėjusioji šalis (išimtyje taikomos byloms, susijusioms su skundais, ir byloms, kuriose taikomos privalomosios įstatymų nuostatos, pvz., daugelyje šeimų teisės klausimų). Administraciniuose teismuose kiekviena šalis susimoka savo išlaidų dalį. Teismo nutartyje nurodoma, ar pralaimėjusioji šalis turi apmokėti laimėjusios šalies išlaidas.

Ekspertų užmokestis

Ekspertų užmokestį nustato teismas. Šiam užmokesčiui nėra nustatytų apribojimų, tačiau jis turi būti laikomas pagrįstu.

Vertėjų raštu ir žodžiu užmokestis

Vertėjų raštu ir žodžiu užmokestį nustato teismas. Šiam užmokesčiui nėra nustatytų apribojimų, jeigu užmokestis yra pagrįstas. Vidutinis vertėjo užmokestis yra 80 EUR už puslapį. Šalis atleidžiama nuo įpareigojimo mokėti šį užmokestį, jeigu jam teikiama teisinė pagalba.

Susijusios nuorodos

[Suomijos teisingumo ministerijos svetainė](#)

[Suomijos teismų sistemos interneto svetainė](#)

[Suomijos teisininkų asociacijos svetainė](#)

Susiję priedai

Suomijos išlaidų skaidrumo tyrimo ataskaita (504 Kb) [en](#)

Paskutinis naujinimas: 14/10/2018

Šio puslapio turinį nacionaline kalba tvarko atitinkamos valstybės narės. Vertimus atliko Europos Komisijos tarnyba. Į kompetentingos nacionalinės institucijos originale įvestus pakeitimus vertimuose gali būti neatsižvelgta. Europos Komisija neprisiima jokios atsakomybės ar teisinių įsipareigojimų už šiame dokumente pateiktą ar nurodomą informaciją ar duomenis. Daugiau informacijos apie už šį puslapį atsakingos valstybės narės autorių teisių taisyklės rasite puslapyje „Teisinė informacija“.

Dėmesio! Šiame puslapyje originalo kalba ([sv](#)) neseniai atlikta pakeitimų.

Puslapį jūsų pasirinkta kalba šiuo metu rengia mūsų vertėjai.

Teismo proceso išlaidos - Švedija

Šiame puslapyje pateikiama informacija apie teismo proceso išlaidas Švedijoje.

Teisininkų užmokesčio reglamentavimo sistema

Advokatai

Teisininkų užmokesčiai Švedijoje neregamentuojami. Vis dėlto, jeigu teikiama teisinė pagalba, taikomas vyriausybės nustatytas valandinis mokesčio tarifas. 2012 m. šis užmokestis paprastai buvo 1 205 SEK be PVM už valandą (t. y. 1 506 SEK su PVM). Švedijos advokatūros narių elgesio kodekse numatyta, kad advokatūros narių imami mokesčiai turi būti pagrįsti.

Nustatyto dydžio išlaidos

Nustatyto dydžio išlaidos civiliniame procese

Civilinio proceso šalių nustatyto dydžio išlaidos

Pareikšdamas ieškinį **civilinėje byloje**, ieškovas turi teismui sumokėti žyminį mokestį. Šiuo metu žyminis mokestis yra 450 SEK (apie 50 EUR).

Civilinėse bylose, kurias galima išspręsti neteisimine tvarka, kai ieškinio vertė akivaizdžiai neviršija pusės Nacionaliniame draudimo įstatyme nustatytos bazinės sumos (2012 m. bazinė suma buvo 44 000 SEK, t. y. pusė šios sumos 2012 m. buvo 22 000 SEK), paprastai **kompensuojamos** tik šios **bylinėjimosi išlaidos**:

teisinės pagalbos, kuri apribojama viena valanda vienkartinį konsultacijų vienai bylai, išlaidos. Užmokestis atitinka Teisinės pagalbos įstatyme (1996:1619) nustatytą sumą, mokėtiną už vieną teisinių konsultacijų valandą;

pareiškimo pateikimo mokestis;

kelionės ir pragyvenimo išlaidos, susijusios su šalies arba jos teisinio atstovo dalyvavimu teismo posėdyje arba, jeigu šalis neprivalo teismo posėdyje

dalyvauti asmeniškai, jos teisinio atstovo kelionės ir pragyvenimo išlaidos;

liudytojų išlaidos;

vertimo raštu išlaidos.

Šios išlaidos atlyginamos tik tuo atveju, jeigu jos buvo būtinos, kad būtų užtikrinti atitinkamos šalies interesai.

Kitoms civilinėms byloms (t. y. kai ieškinio vertė viršija pusę **Nacionaliniame draudimo įstatyme** nurodytos bazinės sumos) tokie apribojimai ar nustatyto dydžio išlaidos netaikomos.

Civilinio proceso etapai, kai reikia sumokėti nustatyto dydžio išlaidas

Žyminis mokestis teismui turi būti sumokamas pareiškiant ieškinį. Vis dėlto **Teisinės pagalbos įstatyme** nurodyta, kad teisinę pagalbą gavusi bylos šalis turi teisiniui atstovui sumokėti teisinės pagalbos mokestį, kai tik patiriamos išlaidos. Šis mokestis paprastai apskaičiuojamas pagal tos bylos šalies pajamas.

Nustatyto dydžio išlaidos baudžiamajame procese

Baudžiamojo proceso šalių nustatyto dydžio išlaidos

Jeigu kaltinamajam **valstybės gynėją** paskyrė teismas, taikomas valandinis įkainis, nurodytas skyriuje „Advokatai“. Pagreitintiems procesams taikomi specialūs įkainiai. Jeigu kaltinamasis nuteisiamas, jis turi valstybei atlyginti valstybės lėšas, teismo sprendimu skirtas jo gynėjo atlygiui. Kaltinamasis neprivalo valstybės gynėjui sumokėti daugiau negu būtų buvę sumokėta, jeigu būtų suteikta teisinė pagalba.

Tam tikrais atvejais nukentėjusiojo (t. y. tariamai nuo nusikaltimo nukentėjusio asmens) advokatas gali būti skiriamas pagal Įstatymą dėl nukentėjusiesiems skiriamą advokatų. Nukentėjusysis neprivalo atlyginti jokių šio advokato paslaugų išlaidų. Jeigu kaltinamasis nuteisiamas, jis turi valstybei atlyginti valstybės lėšas, teismo sprendimu skirtas nukentėjusiojo advokato atlygiui. Kaltinamasis neprivalo sumokėti daugiau negu būtų turėjęs sumokėti, jeigu būtų suteikta teisinė pagalba.

Baudžiamojo proceso etapai, kai reikia sumokėti nustatyto dydžio išlaidas

Jeigu teismas nusprendžia, kad kaltinamasis turi valstybei atlyginti valstybės lėšas, teismo sprendimu skirtas jo gynėjo ar nukentėjusiojo advokato atlygiui, ši suma sumokama po to, kai paskelbiamas nuosprendis.

Nustatyto dydžio išlaidos konstitucinėse bylose

Konstitucinių bylų šalių nustatyto dydžio išlaidos

Švedijoje **specialių konstitucinių bylų** nėra. Vis dėlto bylos šalis gali pateikti ieškinį valstybei, kad būtų atlyginta šios bylos šalies žmogaus teisių pažeidimu padaryta žala. Tokiais atvejais taikomas minėtasis teisininkų užmokesčių ir nustatyto dydžio išlaidų reglamentavimas.

Konstitucinės bylos etapai, kai reikia sumokėti nustatyto dydžio išlaidas

Žr. pirmiau pateiktą informaciją.

Advokatų ir teisinių atstovų teiktina išankstinė informacija

Šalių teisės ir prievolės

Dėl informacijos, kurią **Švedijos advokatūros** narys turi pateikti apie šalių teises, prievoles ir perspektyvas laimėti bylą, **Švedijos teismų proceso kodekse** tik nurodoma, kad šis narys, versdamasis savo praktika, sąžiningai ir rūpestingai atlieka pavedimus ir visada laikosi profesinės advokatų etikos.

Be to, remiantis Švedijos advokatūros narių **elgesio kodeksu**, advokatūros narys nuo pat jo paskyrimo turėtų informuoti klientą apie atlygio nustatymo ir sąskaitų išrašymo taisykles. Remiantis šiuo kodeksu, atlygis gali būti imamas išrašant sąskaitą už dalį atlikto darbo, už visą darbą mokant dalimis arba išrašant sąskaitą, kai atliekami visi pavesti darbai. Kitiems teisiniams atstovams, kurie nėra Švedijos advokatūros nariai, tokių įpareigojimų įstatymuose nenumatyta.

Išlaidas reglamentuojančios nuostatos

Kur rasti informacijos apie išlaidas reglamentuojančias nuostatas Švedijoje?

Informacija apie teisinę pagalbą pateikiama (taip pat ir anglų kalba) [Nacionalinės teisinės pagalbos administracijos](#) interneto svetainėje. Informacija apie teismo mokesčius (taip pat ir anglų kalba) pateikiama [Švedijos teismų](#) interneto svetainėje. Be to, informacija (beveik visomis oficialiomis ES kalbomis) pateikiama [Europos teismo tinklo civilinėse ir komercinėse bylose](#) interneto svetainėje.

Kokiomis kalbomis pateikiama informacija apie išlaidas reglamentuojančias nuostatas Švedijoje?

Kiekvienoje interneto svetainėje nurodoma, kokiomis kalbomis pateikiama informacija.

Kur rasti informacijos apie tarpininkavimą?

Informacija apie tarpininkavimą pateikiama [Europos teismo tinklo civilinėse ir komercinėse bylose](#) interneto svetainėje.

Kur rasti papildomos informacijos apie išlaidas?

Interneto svetainė, kurioje pateikiama informacijos apie išlaidas

Informacijos apie išlaidas pateikiama [Švedijos teismų](#) interneto svetainėje. Tai – oficiali vyriausybė interneto svetainė anglų ir švedų kalbomis, kurioje aprašomi Švedijos teismai ir teismo procesas.

Kur rasti informacijos apie vidutinę įvairių procedūrų trukmę?

Švedijos teismai siekia bylas išspręsti vidutiniškai per ne ilgiau kaip 7 mėn. apylinkės teisme ir per 5 mėn. apeliaciniame teisme. 2011 m. dauguma bylų vidutiniškai truko 7,9 mėn. apylinkės teismuose ir 5 mėn. apeliaciniuose teismuose. Ši informacija (tik švedų kalba) pateikiama [Švedijos teismų](#) interneto svetainėje, kur skelbiamos metinės Švedijos teismų ataskaitos.

Kur rasti informacijos apie vidutinės bendras konkretaus proceso išlaidas?

Tokios oficialios informacijos nėra.

Pridėtinės vertės mokestis

Kokie PVM tarifai taikomi?

Žyminiam mokesčiui Švedijos teismuose PVM netaikomas. Privačioms teisinėms paslaugoms taikomas 25 proc. PVM.

Teisinė pagalba

Taikytinos pajamų ribos civilinėje teisenoje

Kad ieškovi būtų suteikta teisinė pagalba, jo pajamos turi neviršyti ribos, kuri dabar yra 260 000 SEK (apie 25 000 EUR). Apskaičiuojant ieškovo pajamas atsižvelgiama į jo bendrą finansinę padėtį, pavyzdžiui, išlaidas vaikams ir turtui išlaikyti, skolas. Tarptautinėse bylose teisinė pagalba gali būti suteikta net ir tada, kai ieškovo pajamos viršija 260 000 SEK, jeigu jis negali sumokėti išlaidų. Leidimas būtų grindžiamas gyvenimo išlaidų Švedijoje ir ES valstybėje narėje, kurioje gyvena ieškovas, skirtumu.

Taikytinos kaltinamųjų pajamų ribos baudžiamojoje teisenoje

Jeigu įvykdomos tam tikros sąlygos, kiekvienas kaltinamasis turi teisę, kad jam atstovautų valstybės paskirtas gynėjas, nesvarbu, kokios kaltinamojo pajamos. Jeigu kaltinamasis nuteisiamas, jis turi valstybei atlyginti valstybės lėšas, teismo sprendimu skirtas jo gynėjo atlygiui. Vis dėlto kaltinamasis neprivalo už gynėjo paslaugas mokėti daugiau nei tuo atveju, jeigu būtų suteikta teisinė pagalba.

Taikytinos nukentėjusiųjų pajamų ribos baudžiamojoje teisenoje

Remiantis įstatymu dėl nukentėjusiesiems skiriamų advokatų, jeigu įvykdomos tam tikros sąlygos, kiekvienas nukentėjusysis, nesvarbu, kokios jo pajamos, turi teisę į advokatą.

Kitos teisinės pagalbos teikimo nukentėjusiesiems sąlygos

Tam tikrais atvejais teismas gali paskirti nukentėjusiojo **advokatą** (šved. *advokat*), kad jis teiktų pagalbą nukentėjusiajam. Nukentėjusysis gali gauti advokato pagalbą, jeigu nukentėjo nuo nusikaltimo (turi nukentėjusios bylos šalies statusą), pavyzdžiui, lytinio nusikaltimo, pasikėsinimo nužudyti, neteisėto laisvės atėmimo, plėšimo ar bet kurio kito nusikaltimo, už kurį kaltininkas gali būti baudžiamas laisvės atėmimo bausme. Nukentėjusiojo advokatą skiria teismas, bet tai galima padaryti tik inicijavus parengtinį tyrimą. Už nukentėjusiojo advokato paslaugas sumoka valstybė, jos nukentėjusiajam nieko nekainuoja.

Kitos teisinės pagalbos teikimo kaltinamiesiems sąlygos

Suimto įtariamojo arba sulaikytojo prašymu jam atstovauti skiriamas valstybinis gynėjas. Valstybinis gynėjas pateikęs prašymą taip pat skiriamas nusikaltimu įtariamam asmeniui, išskyrus atvejus, kai už tą baudžiamąją veiką įstatyme numatyta švelnesnė negu šešių mėnesių laisvės atėmimo bausmė.

Valstybinis gynėjas taip pat skiriamas šiais atvejais:

kai įtariamajam reikia valstybinio gynėjo su nusikaltimo tyrimu susijusiais klausimais;

kai valstybinio gynėjo reikia, nes kyla abejonų dėl taikytinos sankcijos ir yra priešasčių taikyti kitą sankciją negu bauda ar bausmė jos vykdymą atidedant arba šias abi sankcijas kartu;

kai yra konkrečių priešasčių, susijusių su asmenine įtariamojo padėtimi arba bylos medžiaga.

Jeigu įtariamajam atstovauja jo pasirinktas gynėjas, pagalbini valstybinis gynėjas neskiriamas.

Nemokamas bylinėjimasis civiliniame procese

Jeigu teikiama teisinė pagalba, ieškovas neprivalo teismui mokėti žyminio mokesčio. Atsakovas teismui neprivalo mokėti jokių mokesčių. Vis dėlto bylos šalims gali būti priteista sumokėti kitos šalies proceso išlaidas, įskaitant žyminį mokestį. Skundams, kurie teikiami **apelaciniais teismams ar Aukščiausiajam teismui**, žyminis mokestis netaikomas.

Kada bylą pralaimėjusi šalis turi padengti bylą laimėjusios šalies išlaidas?

Paprastai bylą pralaimėjusi šalis turi atlyginti laimėjusios šalies bylinėjimosi išlaidas. Atlyginamos visos pasiruošimo teismui išlaidos, atstovavimo teisme išlaidos, išlaidos, susijusios su įrodymų pateikimu (įskaitant liudytojus ir ekspertus), jeigu šios išlaidos buvo būtinos šalies interesams apsaugoti. Laimėjusiai šaliai taip pat sumokama už šalies sugaištą laiką ir pastangas. Derybos, kuriomis siekiama išspręsti ginčą taikiai ir kurios tiesiogiai susijusios su šalies išskiniu, yra laikomos pasiruošimo teismui priemone.

Ekspertų atlygis

Žr. pirmiau pateiktą atsakymą dėl išlaidų kompensavimo.

Vertėjų raštu ir žodžiu atlygis

Jeigu bylos šalis, liudytojas ar kitas asmuo, kurį teismas planuoja apklausti, nesupranta ir nekalba švediškai, teismui padėti samdomas vertėjas. Jeigu būtina, teismui pateiktą arba teismo teikiamų dokumentų vertimu gali pasirūpinti teismas. Vertimo raštu ir žodžiu išlaidas apmoka teismas ir bylos šalys neprivalo jų padengti.

Susiję priedai

[Civilinio proceso išlaidų tyrimo Švedijos ataskaita.](#) (457 Kb)

Paskutinis naujinimas: 19/03/2013

Šio puslapio turinį nacionaline kalba tvarko atitinkamos valstybės narės. Vertimus atliko Europos Komisijos tarnyba. Į kompetentingos nacionalinės institucijos originale įvestus pakeitimus vertimuose gali būti neatsižvelgta. Europos Komisija neprisiima jokios atsakomybės ar teisinių įsipareigojimų už šiame dokumente pateiktą ar nurodomą informaciją ar duomenis. Daugiau informacijos apie už šį puslapį atsakingos valstybės narės autorių teisių taisykles rasite puslapyje „Teisinė informacija“.

Teismo proceso išlaidos - Anglija ir Velsas

Šiame puslapyje pateikiama orientacinė informacija apie teismo proceso išlaidas Anglijoje ir Velse. Aptariamasis teisininkų paslaugų apmokėjimas, teisinės pagalbos, tarpininkavimo ir nustatytosios išlaidos, pavyzdžiui, teismo mokesčiai.

Kur rasti informacijos apie teismo proceso išlaidas?

Interneto svetainė, kurioje pateikta informacija apie išlaidas

Informacija apie teismo procesą ir susijusias išlaidas Anglijoje ir Velse šiuo metu rengiama JK Vyriausybės interneto svetainei **Directgov**. Ši interneto svetainė patogiu būdu suteikia patogią prieigą prie vyriausybės informacijos.

 Jos Didenybės teismų tarnybos (HMCS) interneto svetainėje pateikta konkreti informacija apie teismo mokesčius Anglijoje ir Velse (o ne apie visas atskiras teismo proceso išlaidas). Interneto svetainėje pateikta informacija apie įvairius mokesčius, taikomus Anglijos ir Velse teismuose, ir apie tai, ar jūs privalote juos sumokėti. Taip pat pateikta informacija apie teisės aktus ir įstatymus, susijusius su teismo mokesčiais.

Kur rasti informacijos apie vidutinę įvairių procedūrų trukmę?

Vidutinė procedūrų trukmė nėra nustatyta, nes kiekviena byla vis kitokia. Bylą nagrinėjantis teismas galbūt galėtų suteikti informacijos apie vidutinę tam tikrų rūšių bylų trukmę.

Kur rasti informacijos apie vidutinę bendras konkretaus proceso išlaidas?

Vidutinių proceso išlaidų įvardyti negalima, nes kiekviena byla vis kitokia. Solisitoriai, turintys tam tikros rūšies bylų patirtį, galbūt galėtų nurodyti išlaidų ribas.

Pridėtinės vertės mokestis

Advokato užmokestis: PVM paprastai skaičiuojamas nuo solisitoriams bei baristeriams mokamo užmokesčio ir tam tikrų išmokų (15 proc. dydžio, nors 2010 m. mokestis tikriausiai vėl bus 17,5 proc.). Registracija PVM mokėtoju JK yra privaloma, jei pasiekiami tam tikra pajamų riba. Daugiau informacijos galima rasti **Jos Didenybės mokesčių ir muitų departamento** (*HM Revenue and Customs*) interneto svetainėje.

Teismo mokesčiai: PVM teismo mokesčiams netaikomas.

Teisininkų užmokestis

Teisininkų užmokesčio reglamentavimo sistema

Solisitoriai

☞ **Solisitorijų elgesio kodekse** reikalaujama, kad solisitoriai suteiktų klientams kuo tikslesnę informaciją apie jų išlaidas (2.03 taisyklė). Konkrečiai 2.03 taisyklėje nustatyta **pareiga informuoti klientus apie savo užmokesčio tarifus ir nurodyti, kada užmokesčius turėtų būti sumokėtas**, taip pat teikti konsultacijas dėl finansavimo galimybių, įskaitant **teisę į valstybės finansavimą**. Solisitoriai taip pat privalo teikti konsultacijas klientams dėl jų galimos pareigos padengti trečiųjų šalių išlaidas. Šios nuostatos vienodai galioja registruotiems Europos advokatams, dirbantiems Anglijoje ir Velse, solisitorių teisės kontoroms ir kitiems teisininkams bei ne teisininkams, kurių veiklą reguliuoja Solisitorijų reguliavimo institucija. Preliminariuose konsultaciniuose raštuose klientams taip pat turi būti nurodyti kliento tikslai, galimybės ir nagrinėjamos bylos klausimai (pagal kodekso 2.02 taisyklę). Parengus išlaidų sąskaitą, solisitorijų užmokesčių gali įvertinti ir Teisinių skundų tarnyba, ir teismų mokesčių pareigūnai. 2009 m. įsakyme dėl solisitorijų (ypatingoji teisena) atlyginimo nurodyta, kad solisitorijų užmokesčiai turi būti sąžiningas ir pagrįstas, atsižvelgiant į visas bylos aplinkybes, kai darbas nesusijęs su teismo procesu. Kai ginčytinoje išlaidų sąskaitoje nurodyti darbai nesusiję su teismo procesu, Teisinių skundų tarnyba taip pat gali įvertinti, ar sąskaita parengta sąžiningai ir pagrįstai. Jei nusprendžiama, kad sąskaita per didelė, tokio vertinimo metu nustatoma, kokia turėtų būti sąžininga ir pagrįsta suma. Visiems susitarimams dėl užmokesčio už darbą, susijusį su teismo procesu, t.y. vadinamąja **ginčo teisena**, taikytini įstatyminiai reikalavimai pagal 1974 m. aktą dėl solisitorijų. Tokie susitarimai gali būti vertinami teismo.

Baristeriai

Dėl baristerių užmokesčio dažniausiai deramasi ir susitariama iš anksto, prieš atliekant bet kokius darbus. Todėl **pakanka ne tokio griežto teisinio reguliavimo**. Anglijos ir Vello advokatūros elgesio kodekse išdėstyti baristeriams taikytini principai, reglamentuojantys **savarankiškai dirbančių baristerių mokesčius ir atlyginimą**. Kodekse nustatyta, kad **savarankiškai dirbantys baristeriai gali imti mokesčių už bet kokį darbą**, atliktą bet koku **teisėtu** pagrindu, už kurį **nemokamas darbo užmokesčio ar alga**. Taip pat įtvirtintos nuostatos, reglamentuojančios savarankiškai dirbančio baristerio darbą, atliktą kito baristerio vardu. Bet kokie išlaidų reglamentavimo pažeidimai gali būti tiriami **Advokatūros standartų komisijoje**, kuri gali pritaikyti drausmines nuobaudas.

Antstoliai

Grafystės teismų antstolių mokesčiai yra teismo mokesčiai, todėl jie priskiriami jau minėtoms teismo proceso išlaidoms. Pagal 2003 m. aktą dėl teismų, Lordas kancleris turi įstatymo lydimu juo teisės aktu nustatyti mokesčius, kuriuos turi teisę taikyti Aukštojo teismo sprendimų vykdytojas. Informaciją apie šiuos mokesčius galima rasti Jos Didenybės teismų tarnybos interneto svetainėje. Dabartinė sertifikuotų antstolių mokesčių sistema yra sudėtinga: kiekvienam vykdymo įgaliojimui galioja kitokia mokesčio struktūra. Kai kurios struktūros, pavyzdžiui, susijusios su savivaldybių mokesčiais, nustatytos įstatymais; kitos egzistuoja tik pagal sutartis tarp antstolių bendrovės ir jos klientų. Jos Didenybės teismų tarnyba šiuo metu rengia sertifikuotų antstolių ir jų mokesčių struktūros pakeitimus. Nors pakeitimai greičiausiai įsigalios ne anksčiau kaip 2012 m. balandžio mėn., ši interneto svetainė turės būti atnaujinta, kad joje atspindėtų minėti pokyčiai.

Prisaiškinimas

Viena sritis, kurioje nustatytosios išlaidos taikomos visiems teisininkams, susijusi su prisaiškinimu. Pagal 1990 m. aktą dėl teismų ir teisinių paslaugų, Lordas kancleris turi įstatymo lydimu juo teisės aktu nustatyti, kokią sumą teisininkai turi imti už prisaiškinimo procedūrą. Šiuo metu nustatytos sumos yra 5 GBP už raštišką priesaiką patvirtintą pareiškimą ir 2 GBP už daiktinį įrodymą.

Teisiniai išlaidų šaltiniai

Kur rasti informacijos apie mokesčius už teises paslaugas Anglijoje ir Velse?

Informacijos apie teismo mokesčius galima rasti ☞ **Jos Didenybės teismų tarnybos** interneto svetainėje. Tačiau jums prireiks ir informacijos apie kitus išlaidų šaltinius, kaip antai teisinio atstovavimo paslaugas. ☞ **Teisinių draugija** ir ☞ **Advokatų taryba** gali padėti susirasti teisinį atstovą, tačiau jos neturi informacijos apie teisinio atstovavimo kainas, kadangi jos priklauso nuo kiekvienos konkrečios bylos individualių aplinkybių. Bylinėjimosi skirtingose valstybėse atveju paprastai už teisinių paslaugas mokama dukart: ten, kur yra bylą iškėlusis šalis, ir ten kur vyksta bylinėjimasis.

Nustatytosios išlaidos

Nustatytosios išlaidos civilinėse bylose

Nustatytosios išlaidos civilinėse bylose, kurias turi padengti šalis

Informaciją apie teismo mokesčius galima rasti ☞ **Jos Didenybės teismų tarnybos** interneto svetainėje. Šie mokesčiai mokami papildomai prie atstovavimo mokesčių.

Civilinės bylos etapas, kai reikia apmokėti nustatytąsias išlaidas

Teismo mokesčius reikia sumokėti bet kokio proceso, kuriame teismo mokesčiai yra mokėtini, pradžioje; visi kiti mokesčiai sumokami ir nustatytosios išlaidos padengiamos bylai pasibaigus.

Nustatytosios išlaidos baudžiamosiose bylose

Nustatytosios išlaidos baudžiamosiose bylose, kurias turi padengti šalis

Visi apkaltinti asmenys turi teisę į teisinę pagalbą ginantis baudžiamosiose bylose, jei jie atitinka nustatytus reikalavimus. Daugiau informacijos apie teisinę pagalbą ir reikalavimų atitikimą pateikta toliau. Jeigu kaltinamasis negauna teisinės pagalbos, dėl išlaidų susitaria asmuo ir jo teisinis atstovas.

Baudžiamosios bylos etapas, kai reikia padengti nustatytąsias išlaidas

Liudytojų išlaidos ir ekspertų užmokesčiai paprastai turi būti apmokėti išnagrinėjus bylą.

Nustatytosios išlaidos konstitucinėse bylose

Nustatytosios išlaidos konstitucinėse bylose, kurias turi padengti šalis

Teismo mokesčiai priklauso nuo atitinkamos bylos ir teismo, kurioje byla buvo iškelta, pakopos (statuso). Turi būti atsižvelgta ir į kitas išlaidas, pvz. teisinio atstovavimo.

Konstitucinės bylos etapas, kai reikia padengti nustatytąsias išlaidas

Teismo mokesčius reikia sumokėti bet kokio proceso, kuriame teismo mokesčiai yra mokėtini, pradžioje; visi kiti mokesčiai sumokami ir nustatytosios išlaidos padengiamos bylai pasibaigus.

Ekspertų užmokesčiai

Civilinėse bylose, kuriose ieškinio suma neviršija 5 000 GBP, ekspertų išlaidos negali būti didesnės kaip 200 GBP. Tačiau visais kitais atvejais teisėjas turi teisę nuspręsti, kokia suma, jo manymu, yra tinkama. Teismai privalo apsvarstyti galimybę naudotis tik vieno eksperto abiem šalims paslaugomis, o ne skirtingų ekspertų kiekvienai šaliai paslaugomis. Išsamesnės informacijos galima rasti ☞ **JK teisingumo ministerijos** interneto svetainėje.

Vertėjų žodžiu ir raštu užmokesčiai

Daugumoje civilinių teismų nagrinėjamų bylų vertėjų žodžiu paslaugos užsakomos ir apmokamos centralizuotai. Kad vertėjui žodžiu būtų atlyginama centralizuotai, būtina atitikti tam tikras sąlygas. Tai turi būti teismo posėdis dėl bylos perdavimo svarstyti aukštesnės instancijos teismui, šeimos ginčas, į kurį įtraukti vaikai, arba smurto šeimoje atvejis (įskaitant prievartinę santuoką). Jeigu bylai netaikytinas nė vienas iš paminėtų reikalavimų, vertėjo žodžiu paslaugos vis tiek bus finansuojamos, jei tai vienintelis būdas užtikrinti, kad bylos šalis suprastų bylos eigą, ir jei asmuo negali gauti valstybės finansavimo, negali pats pasisamdyti vertėjo žodžiu ir neturi draugo ar šeimos nario, kuris jam galėtų padėti. Užmokesčiai nustatomas užsakymo sąlygose. Jis gali labai

skirtis priklausomai nuo nagrinėjamos bylos, nuo posėdžio trukmės, nuo kelionės į teismą atstumo bei sugaišto laiko, taip pat nuo vertėjo žodžiu naudotos transporto priemonės. Sąlygos griežtai taikomos visiems ieškiniams, kad būtų išvengta pernelyg didelių išlaidų.

Vertėjų raštu atlyginimas nėra reglamentuojamas. Vertėjas ar vertimų bendrovė pati nustato mokesį už vertimo paslaugas.

Kada bylą pralaimėjusi šalis turi padengti bylą laimėjusios šalies išlaidas?

Remiantis bendroju principu, mokėti turi pralaimėjusi šalis, tačiau visus bylinėjimosi išlaidų klausimus palikta spręsti teisėjui jo nuožiūra. Priimdamas sprendimą dėl išlaidų, teisėjas atsižvelgia į šalių elgesį, jų pastangas (jei tokių buvo) išspręsti ginčą prieš procesą (įskaitant alternatyvius ginčų sprendimo būdus). Išlaidoms gali būti priskirtos taikytinos nustatytosios išlaidos, bylos nagrinėjime dalyvavusio teisėjo įvertintos išlaidos, nustatant sumos ribas (pagal sprendimo tipą ir priteistą sumą). Išlaidos gali būti nagrinėjamos kaip atskiras klausimas atliekant išsamų išlaidų įvertinimą, kuris paprastai atliekamas tik sudėtingesnėse bylose, kur išlaidas reikia atidžiau išnagrinėti. Išsamesnės informacijos apie procesą galima rasti [JK teisingumo ministerijos](#) interneto svetainėje.

Kur rasti informacijos apie tarpininkavimą?

Informacijos apie tarpininkavimą, įskaitant informaciją apie išlaidas, galima rasti daugelyje interneto svetainių ir pasirinkus atitinkamas nuorodas:

[Alternatyvūs ginčų sprendimas \(AGS\)](#)

[Bendruomenės teisinis konsultavimas](#)

[Nacionalinė tarpininkų pagalbos linija](#)

[JK teisingumo ministerijos informacija apie alternatyvų ginčų sprendimą](#)

Jos Didenybės teismų tarnybos Tarpininkavimo puslapis

Informacija apie AGS kilus ginčams po šeimos iširimo pateikta [Šeimos ginčų tarpininkų pagalbos linijos](#) interneto svetainėje (kuri skirta tik tarpininkavimui šeimos ginčiuose) arba paskambinus numeriu 0845 60 26 627 (skambinant iš JK) arba +441 823 623 650 (skambinant iš užsienio). Informacija apie tarpininkavimą šeimos ginčiuose taip pat pateikta šiose svetainėse:

[Direct.gov.uk](#)

„Advice Now“

[Bendruomenės teisinės konsultacijos](#)

[Patariamasis vadovas. Piliečių konsultavimo biuro pagalba internetu](#)

„ADR Now“

[Jos Didenybės teismų tarnyba](#)

Šių interneto svetainių lankytojams rekomenduojama paiešką atlikti paieškos laukelyje įvedus frazę „tarpininkavimas šeimos ginčiuose“ (*family mediation*).

Teisinė pagalba

Taikytinos pajamų ribos civilinės teisės srityje

Asmenys, gaunantys tam tikras su pajamomis susijusias išmokas (valstybės paramą, su pajamomis susietą nedarbo pašalpą, įsidarbinimo ir paramos pašalpą ar garantuojamų pajamų pašalpą (pensininkams)) įgyja **teisinės pagalbos gavėjų statusą**. Tai reiškia, kad jie **dėl savo finansinės padėties automatiškai įgyja teisę gauti teisinę pagalbą**. Minėtos keturios išmokos, mokamos nustačius paramos reikalingumą, taip pat vadinamos „pragyvenimo“ išmokomis, kadangi jomis padidinamos gavėjo pajamos iki teisės aktais nustatyto minimaliojo gyvenimo lygio.

Kitais atvejais žmonės gali gauti **nemokamą pagalbą, tai yra jie neprivalės sumokėti dalies išlaidų**, jeigu jų bendros mėnesinės pajamos yra mažesnės nei 2 657 GBP, mėnesinės disponuojamosios pajamos mažesnės nei 315 GBP, o disponuojamasis kapitalas siekia arba yra mažesnis nei 3 000 GBP. Jeigu jų mėnesinės disponuojamosios pajamos yra nuo 316 iki 733 GBP arba disponuojamasis kapitalas yra nuo 3 000 iki 8 000 GBP, jiems bus pasiūlytas finansavimas su sąlyga, kad jie sutiks sumokėti dalį savo teisinių išlaidų. Šie skaičiai galioja nuo 2009 balandžio mėn. Tačiau jie gali keistis, todėl reikia visada pasitikrinti [Teisinių paslaugų komisijos](#) (kuri tvarko Anglijos ir Velso teisinės pagalbos sistemą) interneto svetainėje, ar šie skaičiai vis dar galioja. Pareiškėjas ne tik turi atitikti finansinius reikalavimus, bet ir įrodyti, kad **yra rimtų priežasčių** iškelti bylą, gintis ar tapti bylos šalimi, ir kad, atsižvelgus į konkrečias bylos aplinkybes, galima pagrįstai suteikti teisinę pagalbą. Pavyzdžiui, Teisinių paslaugų komisija privalo įvertinti, ar bylą įmanoma laimėti, ar bylinėjimosi nauda atsveria viešųjų išlaidų išlaidas ir ar pareiškėjas iš bylos turės pakankamos asmeninės naudos, turint omenyje pareigą atlyginti išlaidas sėkmės atveju. Šie veiksniai yra panašūs į tuos, į kuriuos atsižvelgtų savarankiškai už paslaugas mokantis nelabai pasiturintis klientas, prieš nusprenddamas, ar verta pradėti bylinėtis.

Taikytinos atsakovų pajamų ribos baudžiamosios teisės srityje

Nuo 2006 m. spalio mėn. atsakovų, prieš kuriuos bylos iškeltos Anglijos ir Velso magistratų teisme (žemesniajame baudžiamųjų bylų teisme), atžvilgiu atliekamas **materialinės padėties patikrinimas, kurio metu apskaičiuojamos pareiškėjo pajamos, atsižvelgiant į šeimos padėtį**, pavyzdžiui, vaikų skaičių. Jei apskaičiuotos pareiškėjo metinės pajamos yra mažesnės nei 12 475 GBP arba jei pareiškėjas gauna nustatytą socialinę išmoką, arba yra jaunesnis nei 18 metų, jis dėl finansinės padėties įgyja teisę į teisinio atstovavimo pagalbą. Jei apskaičiuotos pareiškėjo metinės pajamos viršija 22 325 GBP, jis dėl finansinės padėties neturi teisės gauti teisinio atstovavimo pagalbą. Jei pareiškėjo pajamos patenka tarp nurodytų dviejų ribų, atliekamas išsamesnis disponuojamųjų pajamų vertinimas. Atliekant šį skaičiavimą, atsižvelgiama į faktinį būstą ir vaikų išlaikymo išlaidas, taip pat į pragyvenimui būtinas lėšas. Jei taip apskaičiuotos pareiškėjo disponuojamosios metinės pajamos neviršija 3 398 GBP, jis dėl finansinės padėties turi teisę gauti teisinio atstovavimo pagalbą. 2008 m. lapkričio mėn. vyriausybė konsultavosi **dėl pasiūlymų išplėsti materialinės padėties patikrinimo taikymą** ir tokius patikrinimus atlikti Anglijos ir Velso Karūnos teisme (aukštajame baudžiamajame teisme) ir paskelbė savo atsakymus į 2009 m. birželio mėn. gautas pastabas. Vyriausybė ketina išbandyti šį modelį penkiuose Karūnos teismuose 2010 m. sausio mėn., o platesnis jo diegimas nacionaliniu mastu planuojamas 2010 m. balandžio–birželio mėn.

Taikytinos nukentėjusiųjų pajamų ribos baudžiamosios teisės srityje

Teisinė pagalba asmenims, nukentėjusiems nuo nusikaltimų, nėra teikiama. Tačiau **psichologinę ir praktinę pagalbą** teikia Liudytojų tarnybos darbuotojai. Pavyzdžiui, nukentėjusiesiems suteikiamos atskiros laukimo patalpos. Pažeidžiamiesiems ir įbauginiems liudytojams pasiūlomos **specialiosios priemonės** pagal 1999 m. **aktą dėl jaunimo bylų ir įkalčių baudžiamosiose bylose**, pavyzdžiui, naudojantis vaizdo ryšio galimybe jiems sudaromos sąlygos parodymus duoti ne teismo salėje.

Karališkoji prokuratūra neseniai patikslino informacinį leidinį pavadinimu „Informacija artimųjų netekusiems asmenims“, kurį policijos pareigūnai, atsakingi už ryšius su šeimomis, turi dalinti šeimoms, netekusioms artimųjų dėl žmogžudystės ar nužudymo dėl neatsargumo. Šiame leidinyje pateikiama informacija ir rekomendacijos įvairiais klausimais, su kuriais gali susidurti šeimos., taip pat informacija apie tai, kur galima gauti daugiau pagalbos, jei, pavyzdžiui, jiems reikia teisinės konsultacijos dėl vaiko gyvenamosios vietos ar dėl asmenų, su kuriais vaikas turėtų bendrauti.

Teisinių konsultacijų teikimas šeimoms, netekusiems artimųjų dėl žmogžudystės ar nužudymo dėl neatsargumo, buvo išbandytas įgyvendinant nukentėjusiųjų gynėjų programą. Artimųjų netekusioms šeimoms buvo skirta iki 15 valandų nemokamų teisinių konsultacijų socialiniais ir asmeniniais klausimais, susijusiais su artimųjų mirtimi, tačiau tiesiogiai nesusijusiais su teismo procesu. Bandomasis projektas užbaigtas 2008 m. balandžio mėn. ir šiuo metu nagrinėjami pasiūlymai įsteigti tarnybą, kuri teiktų konsultacijas visoje Anglijoje ir Velse, remdamasi per bandomąjį projektą sukauptą patirtimi.

Be to, nukentėjusiesiems skirta specialia **Karališkosios prokuratūros** programa užtikrinama, kad šeimoms būtų suteikta galimybė susitikti su prokurorais prieš prasidedant teismo procesui. Joms paaiškinama nukentėjusiųjų asmeninių pareiškimų teikimo procedūra ir pateikiamas prokuroro pasiūlymas perskaityti šeimos pareiškimą prieš skelbiant nuosprendį. Po teismo proceso nukentėjusiesiems gali būti pasiūlyta naudotis lygtinio nuteisimo tarnybos ryšių su nukentėjusiais sistema. Pagal šią sistemą nukentėjusiesiems bus paskirtas ryšių palaikymo pareigūnas, kuris ir toliau informuos šeimą aktualiais klausimais (pvz. dėl nusikaltėliui skirtos bausmės) ir talkins šeimai atnaujinant nukentėjusiojo asmeninį pareiškimą, skirtą posėdžiams dėl lygtinio paleidimo iš įkalinimo vietos, jei jie to pageidaus.

Kitos teisinės pagalbos teikimo atsakovams sąlygos

Kiekvienas asmuo, kuris kreipiasi dėl teisinio atstovavimo pagalbos į Magistratų teismą ar Karūnos teismą Anglijoje ir Velse, taip pat privalo atitikti **teisingumo interesų kriterijus**. Čia atsižvelgiama į tai, ar nuteistas už tariamai padarytą nusikaltimą asmuo bus įkalinamas arba praras darbą, taip pat į tai, ar atsakovas suvokia procesą ir sugeba išdėstyti savo argumentus. Jei atsakovui būdingas bent vienas ar keli iš šių kriterijų, paprastai laikoma kad jis atitinka teisingumo interesų kriterijų.

Nemokamas teismo procesas

Tam tikrais atvejais asmuo gali būti atleistas nuo teismo mokesčių. Jis **nuo mokesčių** gali būti **atleistas visiškai**, t.y. jam jų išvis nereikia mokėti, arba **iš dalies**, t.y. jam tenka sumokėti dalį mokesčių. Daugiau informacijos apie atleidimą nuo teismo mokesčių galima rasti [Jos Didenybės teismų tarnybos](#) interneto svetainėje.

Susijusios nuorodos

[Teisinių paslaugų komisija](#),

[Alternatyvus ginčų sprendimas \(AGS\)](#), [Bendruomenės teisinis konsultavimas](#), [Nacionalinė tarpininkų pagalbos linija](#), [JK teisingumo ministerijos alternatyviam ginčų sprendimui skirtas puslapis](#), [Jos Didenybės teismų tarnybos interneto svetainės tarpininkavimui skirtas puslapis](#), [Šeimos ginčų tarpininkavimo pagalbos linija](#), [Direct.gov.uk](#), [„Advice Now“](#), [Bendruomenės teisinis konsultavimas](#), [Patariamasis vadovas](#). Piliečių konsultavimo biuro [pagalba internetu](#), [„ADR Now“](#), [Jos Didenybės teismų tarnyba](#), [Solisitorių elgesio kodeksas](#), [Jos Didenybės mokesčių ir mūtų departamentas](#), [Jos Didenybės teismų tarnyba](#), [JK teisingumo ministerija](#), [Jos Didenybės teismų tarnyba \(antstoliai\)](#), [Teisingumo ministerija](#)

Susiję priedai

Bylinėjimosi išlaidų tyrimo JK ataskaita (448 Kb) [en](#)

Paskutinis naujinimas: 26/06/2019

Šio puslapio turinį nacionaline kalba tvarko atitinkamos valstybės narės. Vertimus atliko Europos Komisijos tarnyba. Į kompetentingos nacionalinės institucijos originale įvestus pakeitimus vertimuose gali būti neatsižvelgta. Europos Komisija neprisiima jokios atsakomybės ar teisinių įsipareigojimų už šiame dokumente pateiktą ar nurodomą informaciją ar duomenis. Daugiau informacijos apie už šį puslapį atsakingos valstybės narės autorių teisių taisyklės rasite puslapyje „Teisinė informacija“.

Teismo proceso išlaidos - Šiaurės Airija

Šiame puslapyje pateikiama nuorodinė informacija apie teisingumo išlaidas Šiaurės Airijoje.

Teisinių užmokesčio reglamentavimo sistema

Ir grafystės teismas, ir Aukščiausiasis Teismas turi parengę išlaidų lenteles, kai kuriose jų nurodytas teisininkų užmokestis.

Teisės akto, nustatančio galiojančias grafystės teismų išlaidų lenteles, kopiją galite rasti [Jungtinės Karalystės viešojo sektoriaus informacijos tarnyboje](#). Aukštojo teismo išlaidų lentelė internete nepateikiama. Šios lentelės taikomos tik tam tikrais atvejais ir tam tikromis aplinkybėmis; jos taikomos ne visose bylose.

Teismo pareigūnas, apskaičiuojantis teismo išlaidų dydį, kai kuriais atvejais gali apskaičiuoti ir teisinės išlaidas, pvz., santuokos nutraukimo byloje arba jeigu taikomos papildomos teisių gynimo priemonės. Į tokias išlaidas įtrauktas teisininkų nustatytas užmokestis.

Šiaurės Airijos teisių paslaugų komisija nustato pastovius tarifus, taikomus bylose dėl vaiko globos, kuriose teikiama teisinė pagalba; šioms byloms galioja 1995 m. Vaiko įstatymas (Šiaurės Airija).

Šeimos bylų teisme nagrinėjamos bylos, kurios finansuojamos pagal ABWOR (**teisinės pagalbos atstovavimo būdu**) sistemą, vertinamos pagal valandinį tarifą arba taikant nustatytą (sudėtinį) užmokestį.

Šeimos pagalbos centre nagrinėjamos bylos, kurioms išduodamas 1981 m. **Teisinės pagalbos** (advokatų atlyginimo grafystės teismo bylose) **įstatymo** (Šiaurės Airija) 3 straipsnyje numatytas pažymėjimas, vertinamos ir už jas mokama remiantis standartiniu užmokesčiu. Jei 3 straipsnyje numatytas pažymėjimas neišduodamas, bylos vertinamos ir už jas mokama pagal valandinį tarifą, neviršijant įstatymo 2 straipsnyje nustatytų ribų.

Magistratų teisme nagrinėjamos santuokos nutraukimo ir išlaikymo bylos, kurios finansuojamos pagal ABWOR sistemą, taip pat vertinamos ir už jas mokama nustatyto užmokesčio pagrindu.

Solisitoriai

Naudojantis [Šiaurės Airijos teisės draugijos](#) interneto svetaine galima lengviau susirasti solisitorių, tačiau Teisės draugija neteikia informacijos apie teisinio atstovavimo išlaidas, kadangi jos priklauso nuo daugelio veiksnių, kurie kiekvienu konkrečiu atveju skiriasi.

Baristeriai

Naudojantis [Šiaurės Airijos advokatūros bibliotekos](#) interneto svetaine galima lengviau susirasti baristerį, tačiau Teisės draugija neteikia informacijos apie teisinio atstovavimo išlaidas, kadangi jos priklauso nuo daugelio veiksnių, kurie kiekvienu konkrečiu atveju skiriasi.

Nustatytosios išlaidos

Nustatytosios išlaidos civilinėse bylose

Nustatytosios išlaidos civilinėse bylose, kurias privalo padengti šalys

Nustatytosios išlaidos **konstitucinėse bylose** priklauso nuo bylos iškėlimo vietos, tarifai priklauso nuo teismo instancijos. Šiuo metu taikomus teismo mokesčius galima rasti [Šiaurės Airijos teismų tarnybos interneto svetainėje](#).

Nustatytosios išlaidos **neapima teisinio atstovavimo** išlaidų.

Su **Jungtinės Karalystės Aukščiausiajam Teismui** perduotomis nagrinėti konstitucinėmis bylomis susijusius teismo mokesčius galima rasti [Jungtinės Karalystės Aukščiausiojo Teismo interneto svetainėje](#).

Civilinės bylos etapas, kai šalys privalo padengti nustatytąsias išlaidas

Teismo mokesčiai paprastai sumokami, kai pradedama byla, tačiau nagrinėjant bylą gali būti taikomi kiti mokesčiai už papildomus procesus, pvz., negalutinius ieškinius, įvertinamuosius posėdžius ir pan.

Dėl asmens, kuriam teisinė pagalba neteikiama, teisių išlaidų turi susitarti minėtasis asmuo ir jo teisinis atstovas.

Nustatytosios išlaidos baudžiamosiose bylose

Nustatytosios išlaidos baudžiamosiose bylose, kurias privalo padengti šalys

Baudžiamosiose bylose kaltinamasis, kuriam teikiama teisinė pagalba, išlaidų nemoka. Dėl asmens, kuriam teisinė pagalba neteikiama, teisinių išlaidų turi susitarti minėtasis asmuo ir jo teisinis atstovas.

Baudžiamosios bylos etapas, kai šalis privalo padengti nustatytąsias išlaidas

Civilinių šalių išlaidos, pvz., liudytojų išlaidos ir ekspertų užmokesčiai, paprastai sumokamos užbaigus bylą. Tačiau šios išlaidos nėra nustatytosios išlaidos ir gali skirtis priklausomai nuo bylos pobūdžio.

Nustatytosios išlaidos konstitucinėse bylose

Nustatytosios išlaidos konstitucinėse bylose, kurias privalo padengti šalis

Konstitucinėse bylose nustatytosios išlaidos priklauso nuo to, kur buvo pradėta byla, ir taikomas tos instancijos teismo patvirtintas tarifas. Šiuo metu taikomus teismo mokesčius galima rasti [Šiaurės Airijos teismų tarnybos](#) interneto svetainėje.

Į tai neįtrauktos **teisinio atstovavimo** išlaidos.

Taip pat egzistuoja teismo mokesčiai, susiję su konstitucinėmis bylomis, perduodamomis **Lordų Rūmams** ir naujamam juos pakeičiančiam **Jungtinės Karalystės Aukščiausiam teismui**. Šie mokesčiai vis dar svarstomi.

Konstitucinės bylos etapas, kai šalis privalo padengti nustatytąsias išlaidas

Teismo mokesčiai paprastai sumokami, kai pradėdama byla, tačiau nagrinėjant bylą gali būti taikomi kiti mokesčiai už papildomus procesus, pvz., už negalutinius ieškinius, įvertinamuosius posėdžius ir pan.

Dėl asmens, kuriam teisinė pagalba neteikiama, teisinių išlaidų turi susitarti minėtasis asmuo ir jo teisinis atstovas.

Teisinių atstovų pateiktina išankstinė informacija

Šalių teisės ir pareigos

Solisistoriai privalo šalims nurodyti galimas išlaidas. Jos priklausys nuo bylos eigos ir aplinkybių, todėl gali būti neįmanoma bylos nagrinėjimo pradžioje pateikti tikslų išlaidų įvertinimą.

Teisiniai išlaidų šaltiniai

Kur rasti informacijos apie teisinius išlaidų šaltinius Šiaurės Airijoje?

Informaciją apie teismo mokesčius galima rasti [Šiaurės Airijos teismų tarnybos](#) interneto svetainėje.

Naudojantis [Šiaurės Airijos teisės draugijos](#) ir [Šiaurės Airijos advokatūros bibliotekos](#) interneto svetainėmis galima susirasti teisinį atstovą, tačiau jose neteikiama informacija apie teisinio atstovavimo išlaidas, kadangi tokios išlaidos priklauso nuo bylos ir nuo to, ar šalis turi teisę gauti teisinę pagalbą.

Kokiomis kalbomis pateikiama informacija apie teisinius išlaidų šaltinius Šiaurės Airijoje?

Informaciją apie teismo mokesčius galima rasti anglų kalba [Šiaurės Airijos teismų tarnybos](#) interneto svetainėje. Jei pageidaujama, ši informacija gali būti išversta į kitas kalbas.

Kur rasti informacijos apie tarpininkavimą?

Informacijos galima rasti [Šiaurės Airijos teismų tarnybos](#) interneto svetainėje.

Daugiau informacijos taip pat galima rasti [Šiaurės Airijos teisės draugijos](#) interneto svetainėje.

Kur rasti papildomos informacijos apie išlaidas?

Interneto svetainė, kurioje pateikta informacija apie išlaidas

Visi teismo mokesčiai išvardyti [Šiaurės Airijos teismų tarnybos](#) interneto svetainėje.

Kur rasti informacijos apie vidutinę įvairių procedūrų trukmę?

Statistinę informaciją apie teismų darbą galima rasti [Šiaurės Airijos teismų tarnybos](#) interneto svetainėje.

Kur rasti informacijos apie vidutinės bendras konkretaus proceso išlaidas?

Šios informacijos šaltinis nežinomas.

Egzistuoja grafystės teismo ir Aukštojo teismo bylų nagrinėjimo išlaidų lentelė. Tačiau šios išlaidos tėra gairės ir neturėtų būti laikomos galutinėmis, kadangi jos taikomos ne visoms byloms. Jos taikomos tik tos instancijos teismuose nagrinėjamos byloms.

Šiuo metu grafystės teismams galiojančią išlaidų lentelę galima rasti [Viešojo sektoriaus informacijos tarnybos](#) interneto svetainėje.

Aukštojo teismo išlaidų lentelė internete nepateikiama.

Pridėtinės vertės mokesčiai

Kaip teikiama ši informacija?

Galima susigrąžinti nustatytą išlaidų, užmokesčio ir sąnaudų PVM dydį, kaip apibrėžta 1983 m. Akte dėl pridėtinės vertės mokesčio. Išsamią informaciją apie teismo mokesčius galima rasti [Šiaurės Airijos teismų tarnybos](#) interneto svetainėje, kurioje teismo mokesčiai nurodomi be PVM.

Teisinė pagalba

Taikytinos pajamų ribos civilinės teisės srityje

Teisine pagalba paprastai gali naudotis asmenys, kurių metinės disponuojamosios pajamos neviršija 9 937 svarų sterlingų, kūno sužalojimo atveju ši suma – 10 955 svarų sterlingų. Nagrinėjant kai kurias viešas šeimos teisės bylas dėl vaikų globos teisinė pagalba teikiama neatsižvelgiant į asmens pajamas; tokios bylos žinomos kaip specialiosios **Vaiko įstatymo bylos**. Daugiau informacijos galima rasti [Šiaurės Airijos teismų tarnybos interneto svetainėje](#).

Taikytinos atsakovų pajamų ribos baudžiamosios teisės srityje

Šiaurės Airijoje nėra nustatytos pajamų ribos, į kurią atsižvelgiant atsakovams būtų teikiama teisinė pagalba. Teisėjas skiria teisinę pagalbą atsakovui, kai įsitikina, kad atsakovas neturi pakankamai lėšų sumokėti už teisinį atstovavimą.

Taikytinos nukentėjusiųjų pajamų ribos baudžiamosios teisės srityje

Baudžiamosios teisenos sistemoje teisinė pagalba nukentėjusiesiems neteikiama.

Jei nusikaltimų aukos siekia žalos atlyginimo, teisinės pagalbos sistema paprastai netaikoma. Vyriausybė nustatė atskirą įstatymais reglamentuojamą sistemą, pagal kurią nusikaltimų aukoms atlyginama žala; Šiaurės Airijoje tokia sistema vadinama Baudžiamųjų nusikaltimų sukeltos žalos atlyginimo sistema. Pagal šią sistemą numatyta, kad, kreipdamiesi dėl žalos atlyginimo, nukentėjusieji neprivalo gauti teisinių konsultacijų ir neprivalo būti atstovaujami.

Pagalba teikiant prašymą yra nemokama, ją teikia valstybės finansuojama [Šiaurės Airijos paramos nukentėjusiesiems organizacija](#).

Baudžiamojoje teisenoje nukentėjusiesiems asmenims teikiama neteisinė pagalba, pvz., [Šiaurės Airijos teismų tarnybos](#) interneto svetainėje teikiama nukentėjusiesiems ir liudytojams skirta informacija ir virtuali pamoka.

Labdaringa [Šiaurės Airijos paramos nukentėjusiesiems organizacija](#) nusikaltimų aukoms siūlo psichologinę pagalbą, informaciją ir praktinę pagalbą.

Kitos teisinės pagalbos teikimo atsakovams sąlygos

Norėdami gauti nemokamą teisinę pagalbą gynybai Šiaurės Airijoje, atsakovai turi įrodyti, kad neturi pakankamai lėšų sumokėti už atstovavimą ir kad teisingumo labui jiems turėtų būti skiriama nemokama teisinė pagalba.

Nemokamas teismo procesas

[Šiaurės Airijos teismų tarnyba](#) laikosi tvarkos ir (arba) politikos, pagal kurią teismo mokesčiai gali būti sumažinami arba visai netaikomi. Ši tvarka taikoma remiantis lėšų įvertinimu; pareiškėjai privalo naudoti nustatytą formą.

Teismo byla yra nemokama atsakovui, kuriam baudžiamojoje teiseje suteikta teisinė pagalba.

Kaip jau minėta, teisinė pagalba paprastai teikiama asmeniui, kurio metinės disponuojamos pajamos neviršija 9 957 GBP.

Nagrinėjant kai kurias viešas šeimos bylas dėl vaikų globos teisinė pagalba teikiama neatsižvelgiant į asmens pajamas; tokios bylos žinomos kaip specialiosios **Vaiko įstatymo bylos**.

Išlaidų skaičiavimas ar atleidimas nuo jų mokėjimo priklauso teismo kompetencijai.

Kada bylą pralaimėjusi šalis turi padengti bylą laimėjusios šalies išlaidas?

Išlaidų skaičiavimas priklauso teismo kompetencijai. **Šiaurės Airijos Aukščiausiojo Teismo statutu** ir **Grafystės teismų statutu** (Šiaurės Airija) nustatytos su išlaidomis susijusios teismo taisyklės, tačiau jos internete nepateikiamos.

Ekspertų užmokestis

Ekspertų skaičius ribojamas teismo taisyklėmis – Šiaurės Airijos Aukščiausiojo Teismo statutu ir Grafystės teismų statutu (Šiaurės Airija). Ekspertų išlaidos nenustatomos, taip pat nėra išlaidų lentelių, nes užmokestis priklauso nuo eksperto specializacijos ir klasifikacijos bei jo dalyvavimo nagrinėjant bylą pobūdžio.

Vertėjų raštu ir žodžiu užmokestis

Paprastai, kai civilinis ieškinytis arba ieškinytis šeimos teisės klausimu finansuojamas privačiomis lėšomis, vertėjo žodžiu paslaugomis rūpinasi ir atitinkamas išlaidas padengia šalis, kuriai šių paslaugų reikia.

Tačiau Šiaurės Airijos teismų tarnyba užsako ir centriniu lygmeniu apmoka vertėjo žodžiu paslaugas, jeigu jų reikia anglškai nekalbančiai bylos šaliai šiose bylose: bylose dėl perdavimo svarstyti aukštesnės instancijos teismui, šeimos teisės bylose, kuriose dalyvauja vaikai, arba bylose dėl smurto privačioje erdvėje (įskaitant prievartinę santuoką).

Jeigu bylai netaikomas nė vienas iš minėtų kriterijų, vertėjo žodžiu paslaugos vis tiek gali būti finansuojamos, jeigu teisėjas nustato, kad tik taip bylos šalis supras bylos eigą, ir jeigu ji negali gauti viešojo finansavimo, negali sumokėti vertėjui žodžiu privačiomis lėšomis ir teisėjas aiškiai nurodo, kad vertėjas žodžiu turi būti paskirtas.

Kai vertėjo žodžiu paslaugas užsako ir apmoka Šiaurės Airijos teismų tarnyba, užmokestis nustatomas užsakymo sąlygose.

Užmokestis gali skirtis atsižvelgiant į bylą, posėdžio trukmę ir kelionės į teismą ir atgal atstumą bei sugaištą laiką, taip pat į vertėjo žodžiu naudotą transporto priemonę. Sąlygos griežtai taikomos visiems ieškiniams, kad būtų išvengta pernelyg didelių išlaidų.

Susijusios nuorodos

- [Šiaurės Airijos teisės draugija](#)
- [Šiaurės Airijos advokatūros biblioteka](#)
- [Jungtinės Karalystės viešojo sektoriaus informacijos tarnyba](#)
- [Šiaurės Airijos teismų tarnybos informacija apie teismo mokesčius](#)
- [Šiaurės Airijos teismų tarnyba](#)
- [Šiaurės Airijos teismų tarnybos informacija apie prekybos bylų sąrašą](#)
- [Šiaurės Airijos paramos nukentėjusiesiems organizacija](#)
- [Informacija apie Šiaurės Airijos teismų tarnybos paramą nukentėjusiesiems ir liudytojams](#)

Susiję priedai

Jungtinės Karalystės išlaidų skaidrumo tyrimo ataskaita (448 Kb) [en](#)

Paskutinis naujinimas: 26/06/2019

Šio puslapio turinį nacionaline kalba tvarko atitinkamos valstybės narės. Vertimus atliko Europos Komisijos tarnyba. Į kompetentingos nacionalinės institucijos originale įvestus pakeitimus vertimuose gali būti neatsižvelgta. Europos Komisija neprisiima jokios atsakomybės ar teisinių įsipareigojimų už šiame dokumente pateiktą ar nurodomą informaciją ar duomenis. Daugiau informacijos apie už šį puslapį atsakingos valstybės narės autorių teisių taisykles rasite puslapyje „Teisinė informacija“.

Teismo proceso išlaidos - Škotija

Šiame puslapyje pateikiama orientacinė informacija apie teismo proceso išlaidas Škotijoje.

Teisinių užmokesčio reglamentavimo sistema

Teisinių užmokesčių, kurį jiems turi mokėti klientai, **nereglamentuojamas**, tačiau **reglamentuojamas užmokestis, kurį gali susigrąžinti** teismo procesą laimėjusi šalis.

Solisitoriai

Solisitorių užmokestis Škotijoje nereglamentuojamas. Jis priklauso nuo daugelio įvairių veiksnių, susijusių su konkrečia byla.

Advokatai

Advokatų užmokestis Škotijoje nereglamentuojamas. Jis priklauso nuo daugelio įvairių veiksnių, susijusių su konkrečia byla.

Nustatytosios išlaidos

Nustatytosios išlaidos civilinėse bylose

Nustatytosios išlaidos civilinėse bylose, kurias turi padengti šalis

Nustatytosios išlaidos Škotijoje priklauso nuo **teismo proceso rūšies** ir **teismo**, kuriame jos atsiranda (kuriame pradedamas procesas). Nustatytosios išlaidos padengiamos įvairiais proceso etapais:

pateikiant dokumentus, kuriais pradedamas teismo procesas;

pateikiant papildomus dokumentus;

nustatant teismo posėdžio laiką;

už teismo skirtą laiką posėdyje, pagal dienos įkainį;

pateikiant prašymą įvertinti išlaidų ataskaitą;

užregistruojant apeliacinį skundą.

Kiekvienos rūšies ieškinio mokesčiai nustatyti Škotijos įstatymų lydimojuose teisės aktuose, kurie vadinami **mokesčių potvarkiais**. Civiliniame procese taikomi 1997 m. Apygardos teismų mokesčių potvarkis ir 1997 m. Sesijų teismo mokesčių potvarkis. Šie potvarkiai vėliau iš dalies pakeisti įvairiais mokesčių pataisų potvarkiais, kad būtų atsižvelgta į mokesčių padidinimą. Daugiau informacijos apie mokesčių potvarkius ir jų pataisas Škotijoje galima rasti [Škotijos teismų tarnybos](#) interneto svetainėje.

Šeimos teisė. Santuokos ar civilinės partnerystės nutraukimas

Škotijoje **pareiškimus nutraukti santuoką ar civilinę partnerystę** galima paduoti apygardos teismui arba Sesijų teismui ir taikyti:

supaprastintą santuokos nutraukimo tvarką,

nesupaprastintą santuokos nutraukimo tvarką.

Mokestis už pareiškimo nutraukti santuoką ar civilinę partnerystę supaprastinta tvarka padavimą apygardos teisme dabar yra 95 GBP, o Sesijų teisme – 105 GBP. Jeigu šerifo pareigūnas atsakovui turi įteikti santuokos nutraukimo dokumentus, taikomas papildomas mokestis. Apygardos teismo ir Sesijų teismo mokestis už šią paslaugą yra 10 GBP, šerifo pareigūnas ima atskirą papildomą mokestį.

Santuokos ar civilinės partnerystės nutraukimas nesupaprastinta tvarka pradedamas pradinio apygardos teismo įsakymu. Mokestis už pradinį įsakymą santuokos arba civilinės partnerystės nutraukimo byloje dabar yra 125 GBP. Šiose bylose teismas atsakovui įteikti įsakymo negali. Todėl ieškovas (pareiškėjas) turi sumokėti atskirus mokesčius už dokumentų įteikimą solisitoriumi arba šerifo pareigūnui. Įvairiais etapais reikės sumokėti papildomų mokesčių – tai priklausys nuo bylos etapo teisme (žr. pirmiau). Jeigu šalims byloje nebus atstovaujama, reikės sumokėti bent jau papildomą mokestį už nutarties protokolą, kuris dabar yra 55 GBP. Sesijų teisme mokestis už pradinio įsakymo nutraukti santuoką ar civilinę partnerystę išdavimą dabar yra 140 GBP.

Šeimos teisė. Vaikų globa ir išlaikymas

Šeimos teisės byloje mokesčio dydis apygardos teisme priklauso nuo to, ar **reikalavimas (arba prašymas) suteikti vaiko globos teises ir išlaikymą paduodamas kartu su reikalavimu (arba prašymu) nutraukti santuoką ar civilinę partnerystę**. Kai kartu teikiamas reikalavimas (arba prašymas) nutraukti santuoką ar civilinę partnerystę, taikomi santuokos nutraukimo nesupaprastinta tvarka mokesčiai.

Jeigu reikalavimas (arba prašymas) nutraukti santuoką neteikiamas, taikomas mokestis už pradinio įsakymo išdavimą; dabar jis yra 80 GBP. Įvairiais etapais bus mokami papildomi mokesčiai – tai priklausys nuo bylos etapo teisme.

Sesijų teisme bus taikomas 140 GBP mokestis. Įvairiais etapais reikės sumokėti ir papildomų mokesčių – tai priklausys nuo bylos etapo teisme (žr. pirmiau).

Komercinė teisė. Sutartys ir atsakomybė

Komercinės teisės byloje mokesčio suma **priklauso nuo įsakymo, kurio siekiama, ir teismo, kuriame ieškovas** (teismo procesą inicijuojantis asmuo) **pareiškia ieškinį, taisyklių**.

Pavyzdžiui, jeigu ieškovas apygardos teisme gali pareikšti ieškinį, priskiriamą vadinamiesiems smulkiems ieškiniams, ir siekia, kad jam būtų priteista mažesnė negu 3 000 GBP suma, mokestis už šaukimo į teismą padavimą dabar yra 15 GBP, jei ieškinio vertė neviršija 200 GBP, ir 65 GBP – jei ieškinio vertė yra 200–3 000 GBP. Vėliau gali būti taikoma papildomų teismo mokesčių. Pavyzdžiui, jeigu šaukimą atsakovui turi įteikti šerifo pareigūnas, dabar imamas 10 GBP mokestis ir papildomas šerifo pareigūno mokestis. Vis dėlto tokią tvarką šerifo sekretorius gali taikyti tik tada, kai ieškovas yra fizinis asmuo. Kitos šalys turi pačios pasirūpinti, kad šią paslaugą suteiktų arba solisitorius, arba šerifo pareigūnas – jiems bus mokamas atskiras mokestis.

Jeigu ieškovas gali pareikšti ieškinį supaprastinta tvarka ir, pavyzdžiui, siekia prisiteisti 3 000–5 000 GBP sumą, imamas mokestis už šaukimo į teismą padavimą, kuris dabar yra 65 GBP. Po to gali būti taikoma papildomų mokesčių (žr. pirmiau). Šiais atvejais šerifo sekretorius negali nurodyti įteikti šaukimo atsakovui; bylos šalis turės pasirūpinti, kad šaukimą įteiktų arba solisitorius, arba šerifo pareigūnas. Tada jiems reikės mokėti atskirą mokestį.

Jeigu ieškovas gali pareikšti ieškinį bendrąja proceso tvarka – pavyzdžiui, jeigu siekiama prisiteisti didesnę nei 5 000 GBP sumą arba jeigu taikomos 40 skyriaus (komerciniai ieškiniai) taisyklės, už teismo įsakymo išdavimą dabar imamas 80 GBP mokestis, vėliau gali atsirasti papildomų išlaidų (žr. pirmiau).

Jeigu ieškinyje paduodamas Sesijų teisme, pradinis mokestis dabar yra 180 GBP. Vis dėlto vėliau gali būti taikoma papildomų mokesčių (žr. pirmiau).

Civilinio proceso etapas, kai reikia padengti nustatytąsias išlaidas

Pradinis mokestis mokamas, kai teismui pateikiamas dokumentas ir **pradedamas procesas**. Kai reikia šerifo pareigūno paslaugos (t. y. smulkių ieškinių atveju, kai ieškovas yra fizinis asmuo, ir santuokos ar civilinės partnerystės nutraukimo supaprastinta tvarka atvejais), prašant šios paslaugos mokamas 10 GBP mokestis. Šerifo pareigūno mokestis mokamas šerifo sekretoriaus arba posėdžio sekretoriaus nurodymu, gavus šerifo pareigūno mokesčio pažymą. Kiti mokesčiai mokami: pateikiant papildomų dokumentų, nustatant teismo posėdžio laiką, už teismo laiką posėdyje (pagal dienos įkainius), pateikiant prašymą įvertinti išlaidų ataskaitą ir užregistruojant apeliacinį skundą.

Nustatytosios išlaidos baudžiamosiose byloje

Nustatytosios išlaidos baudžiamosiose byloje, kurias turi padengti šalis

Jų nėra, kaltinamasis turi teisę į teisinę pagalbą gynybai baudžiamajame procese užtikrinti, **jeigu atitinka finansinius kriterijus**.

Nustatytosios išlaidos konstitucinėse byloje

Nustatytosios išlaidos konstitucinėse byloje, kurias turi padengti šalis

Žmogaus teisių klausimai gali būti keliami bet kokiame civiliniame procese. Todėl taikomas mokestis priklauso nuo ieškinio ir prašomo įsakymo tipo.

smulkiems ieškiniams iki 200 GBP – dabar 15 GBP;

smulkiems 200–3 000 GBP vertės ieškiniams – dabar 65 GBP;

supaprastinta tvarka nagrinėjamiems 3 000–5 000 GBP vertės ieškiniams – dabar 65 GBP;

bendrąja tvarka nagrinėjamiems didesnės nei 5 000 GBP vertės ieškiniams – dabar 80 GBP;

supaprastinta tvarka nagrinėjamiems pareiškimams – dabar 80 GBP;

ieškiniams Sesijų teisme – dabar 180 GBP.

Visų šių ieškinių atveju įvairiais etapais gali tekti sumokėti papildomų mokesčių – tai priklausys nuo bylos etapo teisme (žr. pirmiau).

Konstitucinės bylos etapas, kai reikia padengti nustatytąsias išlaidas

Konstituciniame procese pradinis mokestis mokamas: pateikiant teismui dokumentus procesui pradėti, pateikiant papildomų dokumentų, nustatant teismo posėdžio laiką, teismo laiką posėdyje (pagal dienos įkainius), pateikiant prašymą įvertinti išlaidų ataskaitą ir užregistruojant apeliacinį skundą.

Teisinių atstovų pateiktina išankstinė informacija

Šalių teisės ir pareigos

Solisitoriai **privalo klientus informuoti apie** taikomus savo paslaugų **įkainius**. Apdairus solisitorius pateikia informaciją apie bylos laimėjimo tikimybę ir atitinkamas išlaidas. **Škotijos solisitorių elgesio kodekse** reikalaujama, kad solisitoriai su klientais bendrautų aiškiai ir veiksmingai.

Teisiniai išlaidų šaltiniai

Kur rasti informacijos apie teisinius išlaidų šaltinius Škotijoje?

Informacijos apie teismo mokesčius pateikta Škotijos teismų tarnybos interneto svetainėje.

Be to, **Škotijos teisės kataloge**, kurį kasmet skelbia Lexis/Nexis Butterworths, yra priedas apie mokesčius.

Kokiomis kalbomis galima rasti informacijos apie teisinius išlaidų šaltinius Škotijoje?

Visa informacija pateikiama anglų kalba.

Škotijos teismų tarnyba savo interneto svetainėje taip pat pateikia informaciją apie procesą kitomis kalbomis.

Joje taip pat išvardijami dokumentai ir lankstinukai, išversti į gėlų, bengalų, Kantono, hindi, pandžabų ir urdu kalbas.

Kur rasti informacijos apie tarpininkavimą?

Nuo 2004 m. [Škotijos tarpininkų tinklas](#) (SMN) savo interneto svetainėje pateikia „tarpininkavimo žemėlapi“. Informacija atnaujinta keletą kartų. Darbą finansuoja Škotijos vyriausybė. Nuoroda ([Škotijos tarpininkų tinklas](#)) pateikiama daugelyje lankstinukų ir interneto tinklalapių. SMN biuras taip pat priima

užklaudas telefonu ir besiteiraujantiems nurodo atitinkamas tarpininkavimo paslaugas. **Škotijos tarpininkų registre** nurodoma tarpininkų kvalifikacija, kad, rinkdamosi tarpininką, šalys būtų geriau informuotos.

Kur rasti papildomos informacijos apie išlaidas?

Interneto svetainė, kurioje pateikta informacija apie išlaidas

Pateikiama ši informacija apie [Škotijos teismų mokesčius](#):

aukštųjų teismų, Sesijų teismo ir apygardų teismų mokesčių potvarkių apibendrinimas; atleidimo nuo mokesčių forma;

mokesčiai už ieškinius, kuriuos proceso šalys dažniausiai pareiškia apygardų teismuose; nuorodos į mokesčių pataisų potvarkius.

Kur rasti informacijos apie vidutinę įvairių procedūrų trukmę?

Škotijos vyriausybė savo [internetu svetainėje](#) skelbia informaciją apie šešių mėnesių laikotarpio supaprastinta tvarka išnagrinėtų baudžiamųjų bylų skaičių. Supaprastinta tvarka nagrinėjamos bylos sudaro maždaug 90 proc. visų baudžiamųjų bylų. Informacijos apie vidutinę civilinių bylų nagrinėjimo trukmę nėra. Netgi kiekviena konkrečios kategorijos byla yra kitokia ir jai išnagrinėti reikalingas laikas gali skirtis. Apytikslę vidutinę trukmę galbūt galėtų nurodyti tam tikros kategorijos bylų patirties turintis solisitorius.

Kur rasti informacijos apie vidutinės bendras konkretaus proceso išlaidas?

Vidutinių teismo proceso išlaidų įvardyti negalima, nes kiekviena byla, kurioje šalims atstovaujama, yra vis kitokia. Solisitorius, turintis atitinkamos rūšies bylų patirties, galbūt galėtų nurodyti išlaidų intervalą.

Pridėtinės vertės mokesčiai

Kaip teikiama ši informacija?

Į skelbiamas išlaidas PVM įtrauktas.

Kokie tarifai taikomi?

Jei taikoma – 20 proc. tarifas.

Teisinė pagalba

Taikytinos pajamų ribos civilinėje teisenoje

Finansinis tinkamumas gauti teisinę pagalbą civilinėje byloje apskaičiuojamas remiantis disponuojamų pajamų lygiu (ką bylos šalis gal sau leisti), nustatomu pagal kūginę įnašų tvarką (slankiąją skalę). Šiuo metu teisinę pagalbą gali gauti žmonės, kurių disponuojamos pajamos yra 25 450 arba mažiau GBP per metus.

Taikytinos kaltinamųjų pajamų ribos baudžiamojoje teisenoje

Bylose, kurios nagrinėjamos oficialiąja tvarka, tikrinama, ar asmuo arba jo išlaikomi asmenys gali sumokėti bylos išlaidas nepatirdami per didelių sunkumų. Konkrečių pajamų ribų nėra.

Bylose, kurios nagrinėjamos supaprastinta tvarka, kai, padarius kaltės nepripažinimo pareiškimą, teikiama visapusiška teisinė pagalba, taikomas tas pat kriterijus. Konkrečių pajamų ribų įstatymu taip pat nėra numatyta.

Skaičiavimus atlieka **Teisinės pagalbos taryba**. Praktiškai ji taiko savaitinį dabartinės aukščiausios disponuojamų pajamų ribos (26 239 GBP, galiojančios nuo 2011 m. balandžio 1 d.) ekvivalentą. Disponuojamų pajamų riba, nuo kurios pagalba nebeteikiama, yra 245 GBP per savaitę, atsižvelgus į būtinąsias savaitės išlaidas ir išmokas išlaikomiems asmenims. Jeigu pagalbos prašančio asmens disponuojamos savaitės pajamos viršija 245 GBP, vertinamas bylos pobūdis ir taip nustatoma, ar padengdamas teises išlaidas asmuo patirtų per didelių sunkumų.

Kitose supaprastinta tvarka nagrinėjamosiose baudžiamosiose bylose, kai klientas prisipažįsta kaltas arba kai kaltės pripažinimo pareiškimas nepadaromas ir byla tęsiama, solisitorius gali klientui taikyti konsultaciją atstovaujant (*advice by way of representation*, ABWOR). Tokiais atvejais disponuojamų pajamų riba yra 245 GBP per savaitę. Į šią sumą įtraukiamos pajamos iš visų šaltinių, tačiau neįtraukiamos „automatiškai nustatomos“ (kai asmuo patenka į tam tikras kategorijas ir todėl savaimė atitinka turimų lėšų kriterijų) ar neįtrauktinos išmokos, taip pat išmokos išlaikomiems asmenims.

Taikytinos nukentėjusiųjų pajamų ribos baudžiamojoje teisenoje

Nukentėjusiesiems **visapusiška teisinė pagalba baudžiamosiose bylose neteikiama**. Solisitoriai gali juos konsultuoti ir jiems padėti procese, tačiau teisinė pagalba atstovavimo neapima. Tokiais atvejais disponuojamų pajamų riba yra 245 GBP per savaitę. Į šią sumą įtraukiamos pajamos iš visų šaltinių, tačiau neįtraukiamos „automatiškai nustatomos“ ar neįtrauktinos išmokos, taip pat išmokos išlaikomiems asmenims.

Norint pareikšti ieškinį dėl nusikaltimo padarytos žalos atlyginimo, kai reikia teisinės pagalbos, taikomos pajamų ribos nustatomos pagal didžiausių disponuojamų 26 239 GBP pajamų ribą. Vis dėlto kai kuriuos iš šių ieškinių gali nagrinėti **Nusikaltimais padarytos žalos kompensavimo tarnyba** (*Criminal Injuries Compensation Authority*, CICA) ir tada finansavimas teikiamas (jeigu teikiamas) pagal konsultacijų ir pagalbos sistemą, kurioje numatytos kitokios tinkamumo gauti civilinės teisės srities teisinę pagalbą ribos.

Kitos teisinės pagalbos teikimo nukentėjusiesiems sąlygos

Baudžiamosios teisenos srityje teisinė pagalba nukentėjusiesiems neteikiama.

Tais atvejais, kai teikiama civilinės teisės srities teisinė pagalba, jai konkrečių sąlygų nekelia. Teisinės pagalbos taryba turi įgaliojimų suteikti teisinę pagalbą, jeigu tai pagrįsta atsižvelgiant į konkrečias bylos aplinkybes.

Kitos teisinės pagalbos teikimo kaltinamiesiems sąlygos

Nei teismai, nei taryba nekelia sąlygų, susijusių su teisinės pagalbos skyrimu baudžiamosiose bylose.

Nemokamas teismo procesas

Teismo mokesčių **nereikia mokėti** toliau išdėstytais aplinkybėmis.

Apygardos teisme

Už pareiškimus, paduotus pagal teisės aktus, susijusius su gimimo, mirties ir santuokos registravimu;

už pareiškimus, paduotus pagal 1968 m. Socialinio darbo (Škotija) akto III dalį;

už pareiškimus, paduotus pagal 2003 m. Psichinės sveikatos (priežiūros ir gydymo) (Škotija) aktą;

už pareiškimus ar apeliacinius skundus, paduotus pagal 1995 m. Vaikų (Škotija) akto II dalį;

už pareiškimus, paduotus pagal 1974 m. Vartojimo kredito akto 129 straipsnį;

jų nemoka skolininkai ar kreditoriai vykstant procesui pagal 1987 m. Skolininkų (Škotija) aktą arba 2002 m. Skolų tvarkymo ir turto arešto (Škotija) aktą;

išimtis taikoma mokesčiui už aukciono ataskaitos patikrinimą ir teismo auditoriaus ataskaitą;

už palikimo aprašo, papildomo ar taisomojo aprašo ar paties turto priėmimą ar patikrinimą (nepaisant to, ar reikalaujama karinės tarnybos metu ištikusios mirties patvirtinimo).

Sesijų teisme

Skolininkams, vykstant procesui pagal 1987 m. Skolininkų (Škotija) aktą;

už prašymus arba atsiliepimus į prašymus, užregistruotus arba žodžiu pateiktus advokatui, kurių vienintelis tikslas – inicijuoti tolesnius proceso etapus, įskaitant vykdomus pagal:

19.1 taisyklę (nutartys už akių);

22.3 taisyklės 5 dalies a punktą (dokumentų registravimo pabaiga);

36.13 taisyklę (lordo teisėjo mirtis, neįgalumas, pakartotinis bylos nagrinėjimas);

37.1 taisyklės 2 dalies b punktą, 6 dalį ir 7 dalį (prašymai bylą nagrinėti dalyvaujant prisiekusiesiems);

37.10 taisyklę (nuosprendžių taikymas);

38.17 taisyklės 1 dalį (įsakymai dėl posėdžio);

40.7 taisyklės 3 dalį (procesas po apeliacinio proceso perkėlimo);

40.11 taisyklės 1 dalies a punktą (iš ankstinis apeliacinio skundo išnagrinėjimas), bet tik tuo atveju, jei prašymas susijęs su 40.7A taisykle (prašymas iš anksto išnagrinėti apeliacinį skundą dėl nutarties, kuri nėra galutinis sprendimas);

41.15 taisyklės 1 dalį (prašymai išnagrinėti apeliacinį skundą);

40.15 taisyklės 1 dalį (įsakymai išnagrinėti apeliacinį skundą);

41.22 taisyklės 1 dalį (prašymas tęsti procesą).

Be to, šalys gali būti atleistos nuo pareigos mokėti teismo mokesčius tam tikromis aplinkybėmis, jeigu:

asmuo arba jo partneris gauna pajamų, kurios yra parama pagal 1992 m. Socialinės apsaugos įnašų ir išmokų aktą;

asmuo gauna pajamų iš darbo ieškančiam asmeniui skiriamos išmokos (mokamos pagal 1995 m. Darbo ieškančių asmenų aktą);

asmuo gauna civilinio pobūdžio teisinę pagalbą, kaip numatyta 1986 m. Teisinės pagalbos (Škotija) akto 13 straipsnio 2 dalyje – šis atvejis taikomas mokesčių lentelėje nurodytiems veiksams, su kuriais susijęs mokėtinas mokestis;

mokestis yra mokėtinas paduodant pareiškimą nutraukti santuoką ar civilinę partnerystę supaprastinta tvarka ir asmenį dėl šio pareiškimo konsultuoja ir jam pagalbą teikia solisitorius, kaip numatyta 1986 m. Teisinės pagalbos (Škotija) akte;

asmens solisitorius atlieka darbą, susijusį su mokesčių lentelėje nurodytais veiksmais, už kuriuos mokamas mokestis, ir reglamentuojamą 1986 m. Teisinės pagalbos (Škotija) akto 36 straipsnyje, kuriame numatyta teisinė pagalba ypatingai skubiais atvejais;

asmuo arba jo partneris yra gavęs garantinį kreditą, numatytą 2002 m. Valstybės pensijų kredito akte;

asmuo arba jo partneris yra gavęs darbuotojo mokestinį kreditą, jeigu:

bylos šaliai teikiamas vaiko mokestinis kreditas arba jeigu bylos šalis gyvena poroje, kartu siekiančioje gauti vaiko mokestinį kreditą (kaip apibrėžta 2002 m. Mokestinių kreditų akto 3 straipsnio 5A dalyje);

bylos šalies gauto kredito sąlygose nurodytas neįgalumas arba didelis neįgalumas (arba abu atvejai);

apmokestinamosios metinės pajamos, į kurias atsižvelgiama apskaičiuojant darbuotojo mokestinį kreditą, yra 16 642 GBP per metus arba mažesnės;

asmuo arba jo partneris gauna su pajamomis susietą užimtumo ir paramos išmoką pagal 2007 m. Gerovės reformos aktą.

Kada bylą pralaimėjusi šalis turi padengti bylą laimėjusios šalies išlaidas?

Tai priklauso nuo **pareikšto ieškinio rūšies**. Teismų taisyklės gana išsamios, taigi reikėtų susipažinti su kiekvienai bylų rūšių skirtomis taisyklėmis.

Vis dėlto paprastai taikoma toliau nurodyta tvarka.

Smulkūs ieškiniai (kurių vertė iki 3 000 GBP)

Išnagrinėjęs smulkaus ieškinio bylą, teismas gali priteisti išlaidas. Priteistiną sumą gali nustatyti apygardos teisėjas (šerifas). Sumą gali apskaičiuoti ir teismo sekretorius (šerifo sekretorius) – arba tuo pačiu metu, arba vėliau.

Paprastai teismo išlaidos priteisiamos bylą laimėjusiai šaliai. Tada išlaidas turi padengti bylą pralaimėjusi šalis. Priteisiamų išlaidų suma paprastai ribojama.

Jeigu ieškinio vertė yra 200 GBP arba mažesnė, išlaidos paprastai nepriteisiamos.

Jeigu ieškinio vertė yra 200–1 500 GBP, didžiausios išlaidos, kurias teismas paprastai gali priteisti bylą laimėjusiai šaliai, yra 150 GBP.

Jeigu ieškinio vertė yra 1 500–3 000 GBP, didžiausios išlaidos, kurias teismas paprastai gali priteisti bylą laimėjusiai šaliai, yra 10 proc. ieškinio vertės.

Jeigu išlaidos priteisiamos, į priteisiamą sumą gali būti įtraukti sumokėti teismo mokesčiai, jeigu bendra išlaidų ir mokesčių suma neviršija minėtųjų didžiausių leistinų ribų.

Supaprastinta tvarka nagrinėjamos bylos (ieškiniai, kurių vertė iki 5 000 GBP)

Jeigu, pasibaigus bylai, teismas priteisia išlaidas, priteisiamą sumą apskaičiuoja **teismo sekretorius** (šerifo sekretorius), remdamasis nekintama išlaidų lentele. Suma priklauso nuo byloje atliktos darbo kiekio ir pobūdžio. Išlaidas gali apskaičiuoti ir teismo auditorius – nepriklausomas pareigūnas (jeigu šerifas arba šerifo sekretorius nusprendžia, kad tai tikslinga).

Jeigu byloje šalims buvo atstovaujama, teismo sekretorius pirmiausia išklauso jų nuomonę apie patirtas išlaidas. Tai paprastai daroma paskutinio bylos posėdžio pabaigoje. Vis dėlto, jeigu šerifas sprendimą priima vėliau arba jeigu posėdžio pabaigoje nepakanka laiko, byla gali būti tęsiama kitą dieną – rengiamas specialus posėdis dėl išlaidų, kuriame gali pasisakyti abi šalys.

Paprastai teismo išlaidos priteisiamos bylą laimėjusiai šaliai. Išlaidas turi padengti bylą pralaimėjusi šalis.

Kai **šerifo sekretorius** arba **teismo auditorius** apskaičiuoja (įvertina) išlaidų sumą, ataskaita pateikiama šerifui tvirtinti. Jeigu tai padaryta atskirame išlaidų nustatymo posėdyje, šerifo sekretorius nustato bylos datą ir laiką, kad šerifas galėtų patvirtinti išlaidų ataskaitą.

Byloje priimto galutinio šerifo sprendimo (nutarties) negalima skelbti, kol šerifas nepatvirtino išlaidų ataskaitos. Sprendimas skelbiamas tuo pačiu metu, kai patvirtinama ataskaita.

Bendrajai tvarkai nagrinėjamos bylos

Šiose bylose **teismas turi teisę nuspręsti, ar priteisti išlaidas**. Pagal taisyklės priteistinas išlaidas bet kuriuo atveju būtina įvertinti prieš išduodant nutartį dėl mokėjimo, išskyrus atvejus, kai nusprendžiama taikyti nustatytą dydį.

Paprastai išlaidų klausimą teismas sprendžia etapais. Pirmuoju etapu šerifas priima sprendimą, ar ieškoviui arba atsakoviui galima priteisti išlaidas, ir leidžia parengti bei teismui pateikti išlaidų ataskaitą. Tada teismas siunčia bylą teismo auditoriui – nepriklausomam pareigūnui, kuris nustato išlaidas ir parengia savo ataskaitą. Galiausiai kai auditorius nustato išlaidas, o šerifas nusprendžia dėl galimų prieštaravimų auditoriaus ataskaitai, teismas nurodo padengti nustatytas išlaidas.

Sesijų teismas

Sesijų teismo procedūra panaši į bendrąją tvarką nagrinėjamų bylų procedūrą, kai teismas nustato, kad bylos šaliai gali būti priteistos išlaidos (taikant taisyklę dėl pakeitimo) ir perduoda bylą teismo auditoriui, kad šis įvertintų išlaidas.

Teismas nurodo padengti nustatytas išlaidas, išskyrus atvejus, kai įsitikina, kad esama konkrečios priežasties to nedaryti.

Ekspertų užmokestis

Paprastai reikia pateikti prašymą šerifui (teisėjui). Jame reikia nurodyti, kad liudytojais turi teisę gauti ne tik įprastų liudytojų išlaidų atlyginimą, bet taip pat turi patvirtintą teisę į papildomą kvalifikuotų liudytojų atlyginimą.

Vertėjų raštu ir žodžiu užmokestis

Nagrinėjant pareiškimus nutraukti santuoką supaprastinta tvarka, teismo taisyklėse reikalaujama, kad tais atvejais, kai dokumentai turi būti įteikti už Škotijos ribų gyvenančiam asmeniui, pareiškimą supaprastinta tvarka nutraukti santuoką padavusi šalis pateiktą dokumento vertimą į oficialią šalies, kurioje ši paslauga turi būti atlikta, kalbą.

Paprastai už vertėjo žodžių paslaugas sumoka asmuo, kuriam jų reikia. Vis dėlto tam tikrais atvejais teismas gali nuspręsti, kad vertėjo reikia dėl teisingumo, ir atsižvelgdamas į tai gali nurodyti, kad vertėjo žodžiu išlaidas padengtų teismas.

Susijusios nuorodos

[Škotijos teismų tarnyba](#)

[Škotijos tarpininkų tinklas](#)

[Škotijos teismai \(mokesčiai\)](#)

[Škotijos teisės draugija](#)

[Škotijos teisinės pagalbos taryba](#)

[Škotijos tarpininkų registras](#)

Susiję priedai

Išlaidų skaidrumo tyrimo Jungtinės Karalystės ataskaita

Paskutinis naujinimas: 26/06/2019

Šio puslapio turinį nacionaline kalba tvarko atitinkamos valstybės narės. Vertimus atliko Europos Komisijos tarnyba. Į kompetentingos nacionalinės institucijos originale įvestus pakeitimus vertimuose gali būti neatsižvelgta. Europos Komisija neprisima jokios atsakomybės ar teisiųjų įsipareigojimų už šiame dokumente pateiktą ar nurodomą informaciją ar duomenis. Daugiau informacijos apie už šį puslapį atsakingos valstybės narės autorių teisių taisykles rasite puslapyje „Teisinė informacija“.